

มาตรการทางกฎหมายในการให้ความคุ้มครองนักท่องเที่ยวในธุรกิจท่องเที่ยวเชิงเกษตร

นายชัยศิลป์ อุตสาหกรรม

ศูนย์วิทยทรัพยากร

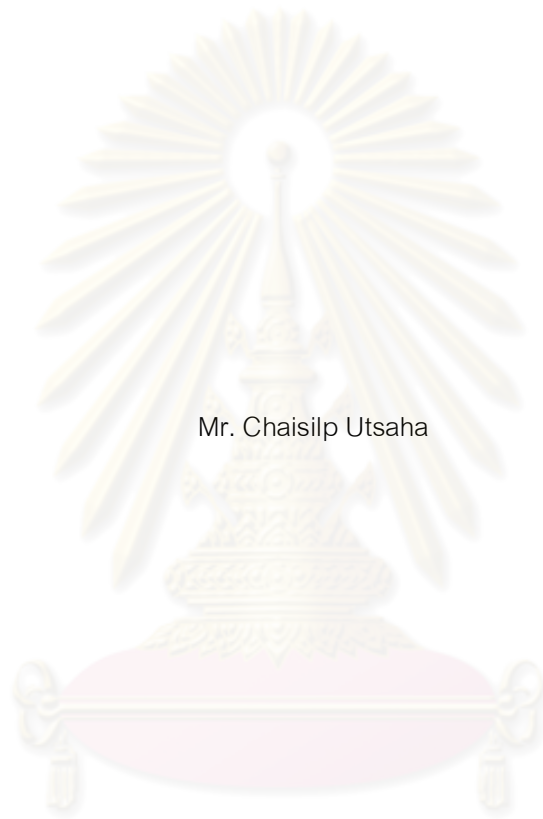
วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชานิติศาสตร์

คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2553

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

LEGAL MEASURES ON TOURIST PROTECTION IN AGRO-TOURISM BUSINESS

Mr. Chaisilp Utsaha

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Laws Program in Laws

Faculty of Law

Chulalongkorn University

Academic Year 2010

Copyright of Chulalongkorn University

หัวข้อวิทยานิพนธ์

มาตรการทางกฎหมายในการให้ความคุ้มครองนักท่องเที่ยว
ในธุรกิจท่องเที่ยวเชิงเกษตร

โดย

นายชัยศิลป์ อุดสาห์

สาขาวิชา

นิติศาสตร์

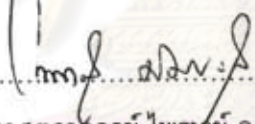
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

รองศาสตราจารย์ ลำเรียง เมฆเกรียงไกร

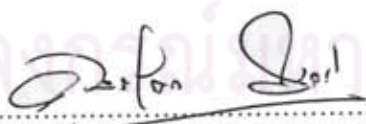
คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยรับนี้เป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญามหาบัณฑิต

..... คณบดีคณะนิติศาสตร์
(รองศาสตราจารย์ ดร. ศักดา ธนิตกุล)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ไพฑูรย์ คงสมบูรณ์)

..... อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก
(รองศาสตราจารย์ ลำเรียง เมฆเกรียงไกร)

..... กรรมการภายนอกมหาวิทยาลัย
(นายวันเสด็จ ถาวรสุข)

..... กรรมการภายนอกมหาวิทยาลัย
(นายสุชาติ สัยละมัย)

ชัยศิลป์ อุดสำหันธ์ : มาตรการทางกฎหมายในการให้ความคุ้มครองนักท่องเที่ยวในธุรกิจท่องเที่ยวเชิงเกษตร. (LEGAL MEASURES ON TOURIST PROTECTION IN AGRO-TOURISM BUSINESS) อ. ที่ปริกษาวิทยานิพนธ์หลัก: ร.ศ. ลำเรียง เมฆเกรียงไกร, 199 หน้า.

ธุรกิจท่องเที่ยวเชิงเกษตรช่วยสร้างงานและรายได้ให้กับเกษตรกรและชุมชนในแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร อันเป็นการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมของชุมชนในท้องถิ่น การปรับใช้กฎหมายและมาตรการทางกฎหมายให้ความคุ้มครองนักท่องเที่ยวเชิงเกษตรในปัจจุบันกระจัดกระจายอยู่ตามกฎหมายฉบับต่างๆ ทำให้การปรับใช้กฎหมายให้ความคุ้มครองนักท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่ผ่านมาไม่มีเอกภาพ ประกอบกับสภาพการณ์ในปัจจุบันธุรกิจท่องเที่ยวเชิงเกษตรยังมิได้มีระบบการบริหารจัดการที่ถูกต้องและเหมาะสม เป็นเหตุให้ธุรกิจท่องเที่ยวเชิงเกษตรไม่ได้รับการพัฒนาอย่างเต็มที่ นำมาซึ่งผลกระทบทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อระบบเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม และเป็นอุปสรรคในการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวของประเทศให้มีคุณภาพและมีความยั่งยืน

จากที่ได้วิเคราะห์ข้อมูลมาทั้งหมดแล้ว แม้ว่าพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 แก้ไขเพิ่มเติมโดย พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2541 และพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 เป็นกฎหมายที่นำมาปรับใช้กับการให้ความคุ้มครองนักท่องเที่ยวเชิงเกษตรได้ดีกว่ากฎหมายฉบับอื่น แต่กฎหมายฉบับดังกล่าวยังมีบทบัญญัติที่ไม่เหมาะสมกับการให้ความคุ้มครองนักท่องเที่ยวเชิงเกษตร

ดังนั้น ภาครัฐควรบัญญัติกฎหมายเพื่อให้ความคุ้มครองนักท่องเที่ยวเชิงเกษตรไว้เป็นการเฉพาะ (Sui generis) รวมถึงกำหนดให้มีกลไกในการกำหนดนโยบายและการบริหารจัดการ การธุรกิจท่องเที่ยวเชิงเกษตรของประเทศให้มีเอกภาพตลอดจนเพื่อให้มีระบบการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรอย่างถูกต้องและเหมาะสม อันเป็นการสร้างความมั่นใจให้กับนักท่องเที่ยวเชิงเกษตรและเป็นการส่งเสริมและสร้างความสมดุลให้กับธุรกิจท่องเที่ยวเชิงเกษตรในประเทศไทยให้เจริญเติบโตอย่างยั่งยืน

สาขาวิชา.....นิติศาสตร์..... ลายมือชื่อนิสิต..... *Atcabt 9๓๗๕*.....
ปีการศึกษา.....2553..... ลายมือชื่อ อ.ที่ปริกษาวิทยานิพนธ์หลัก..... *K*.....

5185963934 : MAJOR LAWS

KEYWORDS : AGRO-TOURISM / TOURIST / CONSUMER / PROTECTION

CHASILP UTSAHA : LEGAL MEASURES ON TOURIST PROTECTION IN
AGRO-TOURISM BUSINESS. ADVISOR : ASSOC. PROF. SAMRIENG
MEKKRIENKRAI, 199 pp.

Agro-tourism business has produced employments and subsequently incomes for farmers and the rural communities who live in agro-tourism attractions and has developed economic affairs, society, culture and environment in the rural communities. At present, the application of laws and legal measures to protect agro-tourists has been scattered under various legislation which lacks unity for the application thereof. Simultaneously, under the current circumstances, there is no management system that is appropriate and suitable for agro-tourism business. In this regard, the agro-tourism business has not been fully developed which causes the direct and indirect impacts on the economic, social, cultural and environmental systems as well as an obstacle in the development of the tourism industry of the country to meet the quality and sustainability requirements.

From the research and analysis, although the Consumer Protection Act B.E. 2522 as amended by the Consumer Protection Act (No.2) B.E. 2541 and the Consumer Case Procedure Act B.E. 2551 can be applied to protect agro-tourists which is better than other legislation for the time being, the said Acts still have inappropriate provisions to be applied for the protection of agro-tourists.

Therefore, the researcher is of the opinion that the government sector should enact a law on agro-tourist protection as a specific law (Sui generis) together with the mechanisms for setting up a policy and management of agro-tourism business of the country to be unique along with having a management system that is appropriate and suitable for agro-tourism attractions in order to provide agro-tourists with confidence and to promote and to balance agro-tourism business in the country to be sustainable.

Field of Study : Laws Student's Signature *Chaisilp Utsaha*
Academic Year : 2010 Advisor's Signature *S. Samrieng*

กิตติกรรมประกาศ

การที่วิทยานิพนธ์นี้ สำเร็จเป็นรูปเล่มอย่างสมบูรณ์ได้ ทั้งนี้ด้วยได้รับความเมตตาและความเอาใจใส่จาก รองศาสตราจารย์สำเรียง เมฆเกรียงไกร ที่กรุณารับเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และได้กรุณาให้คำแนะนำ และข้อคิดที่เป็นประโยชน์ต่อการเขียนวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ จึงใคร่ขอถือโอกาสนี้กราบขอบพระคุณและสำนึกในความเมตตาและความเอาใจใส่ที่ได้รับเป็นอย่างยิ่ง

ผู้เขียนใคร่ขอกราบขอบพระคุณ คณะกรรมการสอบทุกท่านที่กรุณาใช้เวลาและให้เกียรติมาเป็นกรรมการสอบ ประกอบด้วย รองศาสตราจารย์ไพฑูรย์ คงสมบูรณ์ ที่รับเป็นประธานกรรมการ อาจารย์วันเสด็จ ถาวรสุข และอาจารย์สุชาติ สัยละมัย ที่รับเป็นกรรมการ ซึ่งทุกท่านได้กรุณาให้ความเห็น ชี้แนะแนวทาง ตลอดจนให้ข้อมูลทั้งทางตรงและข้อมูลด้านเอกสารอันเป็นประโยชน์ต่อการค้นคว้าวิจัยในครั้งนี้

นอกจากนี้ ผู้เขียนใคร่ขอกราบขอบพระคุณผู้ที่สละเวลาให้สัมภาษณ์ทุกท่าน ได้แก่ คุณณกนกรัฐ วรธนรัตน์ รักษาการผู้อำนวยการสำนักพัฒนาเกษตรกร กลุ่มงานส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตร กรมส่งเสริมการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และ พันตำรวจโท สมชาย จันทร์คง รองผกก.1 ทท. กองบังคับการตำรวจท่องเที่ยว สำนักงานตำรวจแห่งชาติ

ประโยชน์และคุณความดีทั้งหลายที่เกิดขึ้นจากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้เขียนใคร่ขอยกประโยชน์และคุณความดีเหล่านั้นให้แก่ครูบาอาจารย์ทุกท่านที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ด้านนิติศาสตร์แก่ผู้เขียน ตลอดจน บิดา มารดา ญาติมิตรทุกท่านโดยเฉพาะกัลยาณมิตร ร้อยตำรวจเอก ธนพรหม ธนอาภากร คุณสมพร เหลี่ยมป้อ และคุณวศิน รัชมีจิรวีไล ที่คอยให้กำลังใจและสนับสนุนด้านข้อมูลอย่างสม่ำเสมอ

ศูนย์วิทยุทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ฎ
สารบัญภาพ.....	ฏ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 สมมุติฐานของการวิจัย.....	5
1.3 วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	5
1.4 ขอบเขตของการวิจัย.....	5
1.5 วิธีดำเนินการวิจัย.....	5
1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย.....	6
บทที่ 2 แนวคิด ทฤษฎี และหลักกฎหมายเกี่ยวกับการให้ความคุ้มครองนักท่องเที่ยวเชิงเกษตรในประเทศไทย.....	7
2.1 วิวัฒนาการของการท่องเที่ยวเชิงเกษตร.....	7
2.2 นโยบายและแผนพัฒนาการท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงเกษตร.....	12
2.3 ความหมายของการท่องเที่ยวเชิงเกษตร.....	18
2.3.1 ประเทศสหรัฐอเมริกา.....	18
2.3.2 สำนักเศรษฐกิจการเกษตรและทรัพยากรแห่งออสเตรเลีย.....	27
2.3.3 สำนักงานความร่วมมือทางวิชาการของเยอรมนี.....	28
2.3.4 ประเทศไทย.....	29
2.4 การท่องเที่ยวเชิงเกษตรเปรียบเทียบกับการท่องเที่ยวประเภทอื่น.....	31
2.4.1 การท่องเที่ยวเชิงเกษตรกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ.....	31
2.4.2 การท่องเที่ยวเชิงเกษตรกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม.....	34
2.4.3 การท่องเที่ยวเชิงเกษตรกับการท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์.....	35
2.4.4 การท่องเที่ยวเชิงเกษตรกับการท่องเที่ยวโดยชุมชน.....	36
2.4.5 การท่องเที่ยวเชิงเกษตรกับการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน.....	36

2.4.6 การท่องเที่ยวเชิงเกษตรกับการท่องเที่ยวเชิงภูมิ.....	37
2.5 ธุรกิจท่องเที่ยวเชิงเกษตรในประเทศไทย.....	38
2.5.1 ความหมายของธุรกิจท่องเที่ยวเชิงเกษตร.....	38
2.5.2 ประโยชน์ของธุรกิจท่องเที่ยวเชิงเกษตร.....	39
2.6 แนวคิดทางกฎหมายในการให้ความคุ้มครองนักท่องเที่ยวเชิงเกษตร.....	40
2.6.1 การให้ความคุ้มครองนักท่องเที่ยวเชิงเกษตรในด้านสัญญา.....	46
2.6.2 การให้ความคุ้มครองนักท่องเที่ยวเชิงเกษตรในด้านการโฆษณา.....	54
2.6.3 การให้ความคุ้มครองนักท่องเที่ยวเชิงเกษตรในด้านฉลาก.....	55
2.6.4 การให้ความคุ้มครองนักท่องเที่ยวเชิงเกษตรในด้านที่พัก.....	56
2.6.5 การให้ความคุ้มครองนักท่องเที่ยวเชิงเกษตรในด้านทรัพย์สิน.....	60
2.6.6 การให้ความคุ้มครองนักท่องเที่ยวเชิงเกษตรในด้านสุขอนามัย.....	69
2.6.7 การให้ความคุ้มครองนักท่องเที่ยวเชิงเกษตรในด้านอาหาร.....	72
2.6.8 การให้ความคุ้มครองนักท่องเที่ยวเชิงเกษตรในด้านเครื่องสำอาง.....	73
2.6.9 การให้ความคุ้มครองนักท่องเที่ยวเชิงเกษตรในด้านยารักษาโรค.....	75
2.6.10 การให้ความคุ้มครองนักท่องเที่ยวเชิงเกษตรในด้านธุรกิจขายตรง.....	75
2.6.11 การให้ความคุ้มครองนักท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยผู้ประกอบการธุรกิจนำเที่ยว.....	76
2.6.12 การให้ความคุ้มครองนักท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยตำรวจท่องเที่ยว.....	82
2.6.13 การให้ความคุ้มครองนักท่องเที่ยวเชิงเกษตรในด้านราคา.....	86
บทที่ 3 แนวคิด ทฤษฎี และหลักกฎหมายเกี่ยวกับการให้ความคุ้มครองนักท่องเที่ยวเชิงเกษตร ในต่างประเทศ.....	89
3.1 กฎหมายที่ให้ความคุ้มครองนักท่องเที่ยวเชิงเกษตรในต่างประเทศ.....	89
3.1.1 The Package Travel Directive (Council Directive 90/314/EEC).....	89
3.1.1.1 บุคคลที่เกี่ยวข้องใน The Package Travel Directive.....	89
3.1.1.2 องค์ประกอบของการให้ความคุ้มครองนักท่องเที่ยวเชิงเกษตร.....	90
3.1.1.3 สรุปลักษณะสำคัญของ The Package Travel Directive.....	90
3.1.2 ประเทศฝรั่งเศส.....	97
3.1.2.1 กฎหมายให้ความคุ้มครองนักท่องเที่ยวเชิงเกษตร.....	97
3.1.2.2 นโยบายการท่องเที่ยวเชิงเกษตร.....	98
3.1.2.3 กฎหมายที่ให้ความคุ้มครองผู้บริโภค.....	100
3.1.2.4 การให้ความคุ้มครองนักท่องเที่ยวกรณีบริษัทนำเที่ยว.....	101

ก. บริษัทนำเที่ยว.....	101
ข. หน้าที่และความรับผิดชอบของบริษัทนำเที่ยว.....	102
ค. ข้อมูลในการทำสัญญา.....	103
ง. ข้อมูลที่ปรากฏในสัญญา.....	104
3.1.2.5 การให้ความคุ้มครองนักท่องเที่ยวกรณีภาคพื้นดิน.....	106
3.1.2.6 การให้ความคุ้มครองนักท่องเที่ยวกรณีธุรกิจโรงแรม.....	107
ก. ความสัมพันธ์ระหว่างโรงแรมกับผู้เข้าพัก.....	107
ข. การจองห้องพัก.....	108
ค. ขอบเขตความรับผิดชอบ.....	109
3.1.2.7 การให้ความคุ้มครองนักท่องเที่ยวกรณีร้านค้า.....	109
3.1.3 ประเทศสหรัฐอเมริกา.....	111
3.1.3.1 ธุรกิจท่องเที่ยวเชิงเกษตรในประเทศสหรัฐอเมริกา.....	111
3.1.3.2 กฎหมายคุ้มครองความรับผิดชอบอันเนื่องมาจากการท่องเที่ยวเชิงเกษตรใน รัฐแคนซัส.....	112
ก. บุคคลที่เกี่ยวข้องในธุรกิจท่องเที่ยวเชิงเกษตร.....	113
ข. การเตือนภัยนักท่องเที่ยว.....	113
ค. การเข้าเลี้ยงภัยของนักท่องเที่ยว.....	114
ง. ความรับผิดชอบของผู้ประกอบธุรกิจท่องเที่ยวเชิงเกษตร.....	114
3.1.3.3 มาตรการด้านประกันภัยในธุรกิจท่องเที่ยวเชิงเกษตร.....	115
3.1.3.4 มาตรการด้านความปลอดภัยและสุขภาพกรณีนักท่องเที่ยวที่เป็นเด็ก.....	117
3.1.3.5 มาตรการรักษาความปลอดภัยในที่พักและอาหาร.....	128
บทที่ 4 วิเคราะห์มาตรการทางกฎหมายในการให้ความคุ้มครองนักท่องเที่ยวเชิงเกษตร.....	132
4.1 วิเคราะห์การให้ความคุ้มครองนักท่องเที่ยวเชิงเกษตรในด้านที่พัก.....	132
ก. การคุ้มครองด้านที่พักตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522.....	133
ข. การคุ้มครองด้านที่พักตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์.....	135
4.2 วิเคราะห์การให้ความคุ้มครองนักท่องเที่ยวเชิงเกษตรในระหว่างทำกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงเกษตร.....	137
ก. กรณีนักท่องเที่ยวเชิงเกษตรได้รับความเสียหายอันเกิดจากสัตว์เลี้ยงของผู้ประกอบธุรกิจ ท่องเที่ยวเชิงเกษตร.....	140
ข. กรณีนักท่องเที่ยวเชิงเกษตรได้รับความเสียหายอันเกิดจากโรงเรือนหรือสิ่งปลูกสร้างของ ผู้ประกอบธุรกิจท่องเที่ยวเชิงเกษตร.....	140

ค. กรณีนักท่องเที่ยวเชิงเกษตรได้รับความเสียหายอันเกิดจากของตกหล่นจากสถานที่พัก.....	141
ง. กรณีนักท่องเที่ยวเชิงเกษตรได้รับความเสียหายอันเกิดจากยานพาหนะอันเดินด้วย เครื่องจักรกลของผู้ประกอบธุรกิจท่องเที่ยวเชิงเกษตร.....	141
4.3 วิเคราะห์การให้ความคุ้มครองนักท่องเที่ยวเชิงเกษตรในการดำเนินคดีตามพระราชบัญญัติวิธี พิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551.....	145
4.4 วิเคราะห์การให้ความคุ้มครองนักท่องเที่ยวเชิงเกษตรตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 แก้ไขเพิ่มเติมโดย พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2541.....	150
4.5 วิเคราะห์การให้ความคุ้มครองนักท่องเที่ยวเชิงเกษตรตามพระราชบัญญัติว่าด้วยข้อสัญญาที่ไม่ เป็นธรรม พ.ศ. 2540.....	152
4.6 วิเคราะห์การให้ความคุ้มครองนักท่องเที่ยวเชิงเกษตรในด้านแหล่งท่องเที่ยว.....	154
4.7 วิเคราะห์การให้ความคุ้มครองนักท่องเที่ยวเชิงเกษตรตามพระราชบัญญัติธุรกิจ นำเที่ยวและมัคคุเทศก์ พ.ศ. 2551.....	156
4.8 วิเคราะห์การให้ความคุ้มครองนักท่องเที่ยวเชิงเกษตรในด้านโฆษณาราคาสินค้าและบริการ.....	158
4.9 วิเคราะห์การให้ความคุ้มครองนักท่องเที่ยวเชิงเกษตรในด้านอาหาร.....	159
4.10 วิเคราะห์การให้ความคุ้มครองนักท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยเจ้าพนักงานตามพระราชบัญญัติคุ้มครอง ผู้บริโภค พ.ศ. 2522.....	160
4.11 วิเคราะห์การให้ความคุ้มครองนักท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยตำรวจท่องเที่ยว.....	161
4.12 วิเคราะห์หน่วยงานและองค์กรต่างๆ ที่ควรเข้ามาบังคับใช้กฎหมายให้ความคุ้มครองนักท่องเที่ยว เชิงเกษตร.....	163
บทที่ 5 บทสรุปและเสนอแนะ.....	171
5.1 บทสรุป.....	171
5.2 ข้อเสนอแนะ.....	173
รายการอ้างอิง.....	177
ภาคผนวก.....	189
ภาคผนวก ก Kansas Agritourism Promotion Act 2004.....	190
ภาคผนวก ข สถิติการรับแจ้ง ศูนย์รับแจ้งความตำรวจท่องเที่ยว.....	196
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์.....	199

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	สรุปจำนวนนักท่องเที่ยวและรายได้จากการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่อยู่ในความรับผิดชอบของกรมส่งเสริมการเกษตร ปีงบประมาณ 2548-2553.....	8
2	ความหมายของคำว่านักท่องเที่ยวเชิงเกษตรในประเทศออสเตรเลีย.....	27
3	โปรแกรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรเส้นทางเชียงราย.....	48
4	ความแตกต่างระหว่างโครงสร้างว่าด้วยอำนาจหน้าที่ของตำรวจท่องเที่ยวกับตำรวจท่องเที่ยว.....	84
5	เปรียบเทียบ The Package Travel Directive กับ พระราชบัญญัติธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ พ.ศ. 2551.....	93
6	ป้ายแสดงค่าเตือนนักท่องเที่ยวในรัฐแคนซัส.....	114
7	ป้ายแสดงค่าเตือนนักท่องเที่ยวภาษาไทยในแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร.....	175

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญภาพ

ภาพที่		หน้า
1	แผนที่ 22 รัฐในประเทศสหรัฐอเมริกาที่ประกาศใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการ ท่องเที่ยวเชิงเกษตร.....	18

ศูนย์วิจัยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปี พ.ศ. 2537 องค์การการท่องเที่ยวโลก (World Tourism Organization หรือ UNWTO) แห่งองค์การสหประชาชาติ ได้จัดให้ประเทศไทยอยู่ในอันดับที่ 22 ของโลก เมื่อพิจารณาในด้านจำนวนนักท่องเที่ยวระหว่างประเทศ และอยู่ในอันดับที่ 11 เมื่อพิจารณาในด้านรายได้จากการท่องเที่ยว¹ ปี พ.ศ. 2551 นิตยสารทราเวล แอนด์ เลเชอร์ (Travel & Leisure) ซึ่งเป็นนิตยสารที่มีชื่อเสียงด้านการท่องเที่ยวของประเทศสหรัฐอเมริกา ได้สำรวจความคิดเห็นของผู้อ่านนิตยสารดังกล่าวจากทั่วโลก ปรากฏว่ากรุงเทพมหานครได้รับการลงคะแนนว่าเป็นเมืองที่น่าท่องเที่ยวที่สุดประจำปี สะท้อนให้เห็นว่าภาพลักษณ์ด้านการท่องเที่ยวของประเทศไทยต่อสายตานักท่องเที่ยวทั่วโลกยังถือว่าอยู่ในระดับดี โดยเฉพาะเรื่องการจัดอันดับจากผู้มาเยือนด้วยอัธยาศัยไมตรีที่ดีและเป็นมิตรซึ่งได้กลายเป็นจุดเด่นที่สามารถนำมาใช้เป็นจุดขายที่สำคัญของการท่องเที่ยวในปัจจุบัน

เมื่อมีการระดมเอาทรัพยากรเกือบทุกแขนงออกมาใช้เป็นเพื่อเป็นประโยชน์หรือเป็นสินค้าเพื่อจำหน่ายให้แก่นักท่องเที่ยวเป็นระยะเวลาอันยาวนาน ทั้งทรัพยากรธรรมชาติ ศิลปวัฒนธรรม แหล่งโบราณสถาน ตามนโยบายของรัฐที่ต้องการให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวของเอเชีย (Tourism Capital of Asia) ทรัพยากรทางการท่องเที่ยวเหล่านั้นย่อมเสื่อมโทรมหรือไม่เป็นที่ประทับใจของนักท่องเที่ยวอีกต่อไปเนื่องจากเกิดความซ้ำซากไม่น่าสนใจ รัฐโดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจึงต้องสรรหาทรัพยากรใหม่ๆ เพื่อนำเสนอต่อนักท่องเที่ยวและพบว่าการทำเกษตรกรรมสามารถนำมาเป็นทรัพยากรทางการท่องเที่ยวได้ และที่สำคัญการทำเกษตรกรรม ยังสามารถรักษาสภาพแวดล้อมสีเขียวให้กับประเทศ เกิดทัศนียภาพที่สวยงาม จนทำให้พื้นที่เกษตรกรรมบางแห่งกลายเป็น“แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร” โดยที่ยังไม่มีการโฆษณาประชาสัมพันธ์จากหน่วยงานด้านการท่องเที่ยว และช่วยดึงดูดนักท่องเที่ยวทั้งภายในและต่างประเทศมาเยี่ยมชม² การท่องเที่ยวเชิงเกษตรถือว่าการท่องเที่ยวทางเลือก (Alternative Tourism) ประเภทหนึ่ง

¹ นิตยา ชัชกุล, อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว (Tourism Industry), พิมพ์ครั้งที่ 2 (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2551), หน้า 35.

² สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, เอกสารประกอบการประชุมประจำปี ๒๕๕๓ ของ สศช. ทิศทางแผนพัฒนา ฉบับที่ ๑๑ [ออนไลน์], 6 สิงหาคม 2553. แหล่งที่มา http://www.nesdb.go.th/Portals/0/news/annual_meet/53/book/BookYearend2010.pdf

นอกเหนือจากการท่องเที่ยวทางเลือกประเภทอื่น อาทิ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เป็นต้น

ธุรกิจท่องเที่ยวเชิงเกษตร สามารถเพิ่มรายได้ให้กับเกษตรกรในฐานะเจ้าของหรือผู้ประกอบการ นอกเหนือจากการมีรายได้จากการจำหน่ายผลผลิตตามปกติโดยที่ใช้ต้นทุนในการดำเนินธุรกิจซึ่งก็คือวิถีชีวิต ขนบธรรมเนียมประเพณี ความเป็นอยู่ ความรู้ด้านเกษตรกรรม ความสวยงามความแปลกใหม่ของพืชพันธุ์ที่มีอยู่รายรอบแหล่งเกษตรกรรม สามารถนำมาใช้เป็นทรัพยากรทางการท่องเที่ยวเชิงเกษตรได้แทบทั้งสิ้น ดังนั้นเกษตรกรสามารถประกอบธุรกิจท่องเที่ยวเชิงเกษตรได้โดยง่ายและน่าจะสร้างผลกำไรได้มากกว่าธุรกิจประเภทอื่น โดยจะมีรายได้โดยตรงจากนักท่องเที่ยวหลายทาง อาทิ การขายผลผลิตสดหรือผลิตภัณฑ์แปรรูปทางการเกษตร การเก็บค่าเข้าชมสถานที่ แปลงสาธิต แปลงปลูก การเก็บค่าฝึกสอน ค่าฝึกอบรม ค่าที่พักกรณีนักท่องเที่ยวต้องการค้างแรมด้วย ค่านำเที่ยวชม ค่าบริการคมนาคม และค่าบริการประเภทต่างๆ ที่นักท่องเที่ยวจะใช้บริการ เป็นต้น นอกจากนี้เกษตรกรยังสามารถลดต้นทุนในการผลิตและจำหน่ายสินค้าเกษตรได้อีกทางหนึ่งด้วย กล่าวคือ การที่นักท่องเที่ยวเดินทางมาซื้อสินค้าถึงแหล่งผลิต ทำให้เกษตรกรไม่ต้องขนผลผลิตหรือสินค้าไปจำหน่ายยังจุดรับซื้อนอกพื้นที่ทำให้ประหยัดเรื่องค่าขนส่ง ส่วนเกษตรบางแห่ง เช่น สวนองุ่น ส้มเขียวหวาน ลิ้นจี่ เงาะ หรือสวนไม้ดอกที่สร้างความตื่นตาตื่นใจด้านสีกลิ่นและรูปทรง นักท่องเที่ยวอาจสมัครใจเข้าไปช่วยเก็บผลไม้หรือเลือกตัดดอกไม้จากแปลงปลูก ทำให้เกษตรกรประหยัดค่าแรงงานในการจัดเก็บผลผลิตได้ด้วย

การท่องเที่ยวเชิงเกษตรถือว่าเป็นธุรกิจที่ยังคงมีความสดใหม่ มีจุดขายที่ชัดเจน ใช้ต้นทุนในการดำเนินธุรกิจต่ำ ประกอบกับภาครัฐมีการส่งเสริมและสนับสนุนธุรกิจนี้อย่างต่อเนื่อง โดยการใช้พื้นที่ของรัฐเองให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร และสนับสนุนให้มีการใช้พื้นที่ของเอกชน และเปิดโอกาสให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเข้ามามีบทบาทในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในลักษณะต่างๆ จึงทำให้เกิดการสร้างงาน สร้างอาชีพ เกิดการกระจายรายได้ในท้องถิ่น ส่วนในด้านชุมชน ผู้ประกอบธุรกิจท่องเที่ยวเชิงเกษตรอาจว่าจ้างให้เกษตรกรในแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร โดยเฉพาะผู้สูงอายุมาจำหน่ายสินค้าเกษตร รวมทั้งของที่ระลึกประจำแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรอันเป็นการสร้างงาน สร้างอาชีพและสร้างรายได้ให้กับคนในชุมชนและก่อให้เกิดตลาดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรขึ้นและการที่ต้องมาทำงานร่วมกันทำให้คนในชุมชนเกิดความสามัคคีปรองดองกันมากขึ้นซึ่งเป็นการช่วยลดความขัดแย้งในชุมชนได้อีกทางหนึ่ง จะเห็นได้ว่าธุรกิจท่องเที่ยวเชิงเกษตรเป็นการใช้ความคิดสร้างสรรค์เพื่อเพิ่มมูลค่าสินค้าและบริการท่องเที่ยวให้กับผู้สนใจ ตามแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ (Creative Economy) อันสอดคล้องกับแนวทางการ

จัดทำแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555-2559) ของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ³

ผลจากการส่งเสริมธุรกิจท่องเที่ยวเชิงเกษตร ทำให้มีนักท่องเที่ยวเดินทางไปยังแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่มีกระจายอยู่ทั่วประเทศมากขึ้น โดยเฉพาะแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่เริ่มเข้าสู่ธุรกิจท่องเที่ยวจะได้รับความสนใจจากนักท่องเที่ยวเป็นพิเศษ อาทิ นาเกลือ หรือไร่ดอกทานตะวันในเขตพื้นที่แห่งใหม่ๆ ที่เกษตรกรปลูกเป็นแปลงขนาดใหญ่โดยได้รับการส่งเสริมจากองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นและการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย⁴ ส่งผลให้ธุรกิจมีขนาดใหญ่ขึ้นผู้ประกอบการมีจำนวนมากขึ้น ผู้ประกอบการบางส่วนเอาใจเอาเปรียบนักท่องเที่ยวในลักษณะต่างๆ เช่น การเปลี่ยนแปลงรายการนำเที่ยวโดยไม่แจ้งให้นักท่องเที่ยวเชิงเกษตรได้ทราบล่วงหน้าในเวลาอันควร การคิดค่าความเสียหายที่นักท่องเที่ยวเชิงเกษตรได้กระทำความเสียหายในแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรเกินความเสียหายที่แท้จริงที่นักท่องเที่ยวเชิงเกษตรได้กระทำลงไป การไม่ติดตั้งราคาสินค้าหรือขายสินค้าในราคาที่ไม่ตรงกับป้ายราคาที่ติดตั้งไว้ การคิดค่าบริการสูงเกินไปโดยไม่มีเหตุอันควร การบริการไม่ได้มาตรฐานหรือไม่เป็นไปตามที่โฆษณาไว้ หรือโรงแรมที่พักหรืออาหารมีลักษณะไม่ถูกต้องตามหลักทั่วไปของการสาธารณสุขขั้นมูลฐาน หรือการขวยโอกาสเอาใจเอาเปรียบนักท่องเที่ยวเชิงเกษตรในรูปแบบอื่นๆ จึงเกิดปัญหามากมาย ธุรกิจระหว่างบุคคลที่เกี่ยวข้องในธุรกิจท่องเที่ยวเชิงเกษตร อาทิ ธุรกิจระหว่างนักท่องเที่ยวกับเกษตรกรในฐานะผู้ประกอบการเป็นการมุ่งผูกนิติสัมพันธ์ขึ้นระหว่างบุคคลด้วยกัน เพื่อจะก่อ เปลี่ยนแปลง โอน สงวน หรือระงับซึ่งสิทธิ ตามหลักนิติกรรมทำให้บุคคลเหล่านั้นมีสิทธิและหน้าที่ที่จะต้องปฏิบัติต่อกัน หากฝ่ายหนึ่งได้กระทำให้อีกฝ่ายหนึ่งเกิดความเสียหายหรือเกิดการผิดสัญญา ฝ่ายที่กระทำให้เสียหายต้องรับผิดชอบและชดใช้ความเสียหายแก่ฝ่ายที่ได้รับความเสียหายนั้นตามหลักความรับผิดชอบทางสัญญาและหลักละเมิด ซึ่งเกษตรกรในฐานะผู้ประกอบการและนักท่องเที่ยวเชิงเกษตรบางส่วนยังไม่ทราบถึงสิทธิ หน้าที่และความรับผิดชอบของตน

ปัจจุบัน ประเทศไทยยังไม่มีมาตรการทางกฎหมายให้ความคุ้มครองนักท่องเที่ยวในธุรกิจท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยตรงในฐานะกฎหมายเฉพาะ (Sui generis) แต่มีกฎหมายที่เกี่ยวข้องได้แก่ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ พระราชบัญญัติโรงแรม พ.ศ. 2547 พระราชบัญญัติ

³ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, รายงานพิเศษ เศรษฐกิจสร้างสรรค์ :พลังขับเคลื่อนใหม่ของเศรษฐกิจและสังคมไทย [ออนไลน์], 9 ตุลาคม 2552. แหล่งที่มา <http://www.nesdb.go.th/Default.aspx?tabid=362>

⁴ กรมประชาสัมพันธ์, “ทานตะวันบานสะพรั่งที่ตากฟ้าเกือบ 2 หมื่นไร่”, [ออนไลน์], (ม.ป.ป.) แหล่งที่มา http://www.prd.go.th/more_news.php?offset=20&cid=21&filename=index

ธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ พ.ศ. 2551 พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 แก้ไขเพิ่มเติมโดย พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2541 พระราชบัญญัติว่าด้วยข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม พ.ศ. 2540 พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 พระราชบัญญัติอาหาร พ.ศ. 2522 พระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ.2534 พระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ.2551 และการให้ความคุ้มครองนักท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยตำรวจท่องเที่ยว เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีประกาศสำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยว เรื่อง กำหนดมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร⁵ ออกโดยกรมการท่องเที่ยว (แต่เดิมชื่อ “สำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยว”⁶) อย่างไรก็ตาม ประกาศฉบับดังกล่าวได้กำหนดเฉพาะแนวทางการพัฒนา การบริหารจัดการ การบริการ และความปลอดภัย เพื่อยกระดับคุณภาพของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรเท่านั้น แต่ไม่ได้กำหนดหลักเกณฑ์ว่าด้วยสิทธิ หน้าที่ และความรับผิดชอบระหว่างบุคคลที่เกี่ยวข้องในธุรกิจท่องเที่ยวเชิงเกษตร ดังนั้นเมื่อเกิดปัญหานักท่องเที่ยวเชิงเกษตร ไม่ได้ได้รับความเป็นธรรมตามสัญญาที่ได้กระทำไว้กับผู้ประกอบธุรกิจท่องเที่ยวเชิงเกษตร หรือถูกเอารัดเอาเปรียบด้านต่างๆ หรือได้รับความเสียหายจากการที่ได้เดินทางไปท่องเที่ยวยังแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร จำต้องนำหลักกฎหมายที่กระจายอยู่ในพระราชบัญญัติต่างๆ มาปรับใช้ ส่งผลให้การให้ความคุ้มครองนักท่องเที่ยวในบางกรณีเกิดความล่าช้าและยุ่งยาก หากปัญหาเหล่านี้ไม่ได้รับการแก้ไขเยียวยาอย่างทันท่วงทีและเป็นระบบ การคาดหวังให้นักท่องเที่ยวเดินทางไปท่องเที่ยวยังแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรให้มากขึ้นกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบันอาจไม่สัมฤทธิ์ผล จนอาจส่งผลกระทบต่อธุรกิจท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยรวมซึ่งทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องกำลังส่งเสริมและผลักดันให้เกิดการกระจายรายได้ เกิดการจ้างงานในท้องถิ่นในหลายรูปแบบอยู่ก็เป็นได้ ดังนั้น สมควรที่ต้องมีการกำหนดมาตรการทางกฎหมายเพื่อให้ความคุ้มครองนักท่องเที่ยวในธุรกิจท่องเที่ยวเชิงเกษตรขึ้นมาเป็นการเฉพาะ ทั้งนี้เพื่อช่วยส่งเสริมสนับสนุนและพัฒนาธุรกิจท่องเที่ยวเชิงเกษตรของประเทศไทยให้ยั่งยืนต่อไป

⁵ กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, สำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยว, ประกาศสำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยว เรื่อง กำหนดมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ลงวันที่ 27 เมษายน 2553.

⁶ พระราชกฤษฎีกาเปลี่ยนชื่อสำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยว เป็นกรมการท่องเที่ยว พ.ศ. 2553, ราชกิจจานุเบกษา, เล่ม 127 ตอนที่ 52 ก (วันที่ 27 สิงหาคม 2553)

1.2 สมมุติฐานของการวิจัย

ในการประกอบธุรกิจท่องเที่ยวเชิงเกษตรในปัจจุบัน ยังไม่มีมาตรการทางกฎหมายที่เหมาะสมเพื่อให้ความคุ้มครองนักท่องเที่ยวในธุรกิจท่องเที่ยวเชิงเกษตร ดังนั้น สมควรที่จะต้องมีการบัญญัติกฎหมายคุ้มครองนักท่องเที่ยวในธุรกิจท่องเที่ยวเชิงเกษตร เพื่อสร้างความมั่นใจให้กับนักท่องเที่ยวในการเดินทางท่องเที่ยวเชิงเกษตร ทั้งนี้เพื่อส่งเสริมให้ธุรกิจท่องเที่ยวเชิงเกษตรมีการพัฒนาและเติบโตอย่างยั่งยืน

1.3 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- (1) เพื่อศึกษากฎหมายให้ความคุ้มครองนักท่องเที่ยวในธุรกิจท่องเที่ยวเชิงเกษตรของประเทศไทยและต่างประเทศ
- (2) เพื่อศึกษาและวิเคราะห์กฎหมายไทยในปัจจุบันที่เหมาะสมในการให้ความคุ้มครองนักท่องเที่ยวในธุรกิจท่องเที่ยวเชิงเกษตร
- (3) เพื่อศึกษาถึงปัญหาและอุปสรรคและข้อจำกัดในการให้ความคุ้มครองนักท่องเที่ยวในธุรกิจท่องเที่ยวเชิงเกษตร
- (4) เพื่อหามาตรการส่งเสริมธุรกิจท่องเที่ยวเชิงเกษตรในประเทศไทย และมาตรการทางกฎหมายในการให้ความคุ้มครองนักท่องเที่ยวในธุรกิจท่องเที่ยวเชิงเกษตร

1.4 ขอบเขตของการวิจัย

มุ่งศึกษากฎหมายให้ความคุ้มครองนักท่องเที่ยวในธุรกิจท่องเที่ยวเชิงเกษตรของประเทศไทยและต่างประเทศ พร้อมทั้งศึกษาถึงนิสัยสัมพันธ์ของบุคคลที่เกี่ยวข้องในธุรกิจท่องเที่ยวเชิงเกษตร และกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับสิทธิ หน้าที่ และความรับผิดชอบของบุคคลดังกล่าว รวมทั้งศึกษามาตรการส่งเสริมธุรกิจท่องเที่ยวเชิงเกษตรในประเทศ และมาตรการทางกฎหมายในการให้ความคุ้มครองนักท่องเที่ยวในธุรกิจท่องเที่ยวเชิงเกษตร เพื่อพัฒนากฎหมายให้รองรับธุรกิจท่องเที่ยวเชิงเกษตร

1.5 วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยแยกเป็น 2 วิธี คือ

- (1) วิจัยเอกสาร มุ่งเน้นศึกษาค้นคว้าตำรา วารสาร บทความ วิทยานิพนธ์ และเอกสารต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง รวมถึงการสืบค้นข้อมูลผ่านทางอินเทอร์เน็ต
- (2) วิจัยภาคสนาม ด้วยการสัมภาษณ์บุคคลที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับการวิจัย

(1) ทำให้ทราบถึงกฎหมายให้ความคุ้มครองนักท่องเที่ยวในธุรกิจท่องเที่ยวเชิงเกษตรของประเทศไทยและต่างประเทศ

(2) ทำให้ทราบถึงกฎหมายไทยในปัจจุบันว่าเหมาะสมแล้วหรือไม่ ในการให้ความคุ้มครองนักท่องเที่ยวในธุรกิจท่องเที่ยวเชิงเกษตร

(3) เพื่อเสนอแนวทางแก้ไขปัญหาและอุปสรรคและข้อจำกัดในการให้ความคุ้มครองนักท่องเที่ยวในธุรกิจท่องเที่ยวเชิงเกษตร

(4) เพื่อกำหนดมาตรการส่งเสริมธุรกิจท่องเที่ยวเชิงเกษตรในประเทศไทย และมาตรการทางกฎหมายในการให้ความคุ้มครองนักท่องเที่ยวในธุรกิจท่องเที่ยวเชิงเกษตร

ศูนย์วิจัยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี และหลักกฎหมายเกี่ยวกับการให้ความคุ้มครองนักท่องเที่ยวเชิงเกษตรในประเทศไทย

2.1 วิวัฒนาการของการท่องเที่ยวเชิงเกษตร¹

“ท่องเที่ยวเชิงเกษตร” ปรากฏในเอกสารราชการครั้งแรกคือ มติคณะรัฐมนตรี ลงวันที่ 8 สิงหาคม พ.ศ. 2503 ที่อนุมัติให้ดำเนินการ “ไทยเที่ยวไทยและท่องเที่ยวเชิงเกษตร” ภายใต้การเสริมสร้างการพัฒนาชนบทและชุมชน และมีพัฒนาการต่อเนื่องเรื่อยมา กระทั่ง พ.ศ. 2544 รัฐบาลในสมัยนั้นได้มีนโยบายให้เพิ่มรายได้ของประเทศในทุกภาคส่วนรวมทั้งด้านการท่องเที่ยว เพื่อจะนำรายได้เข้าสู่ประเทศ นายปราโมทย์ รักษาราษฎร์ อธิบดีกรมส่งเสริมการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ในสมัยนั้น ได้มีแนวคิดให้เกษตรกรมีรายได้เสริมนอกภาคการเกษตรตามปกติ จึงกลายเป็นที่มาของ “การท่องเที่ยวเชิงเกษตร” กรมส่งเสริมการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ จึงถือว่าเป็นหน่วยงานหลักที่ได้สานต่อนโยบายเพื่อพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรในเวลาต่อมา

นโยบายการส่งเสริมและพัฒนารท่องเที่ยวเชิงเกษตร เป็นการผสมผสานระหว่างการนำวิธีการดำเนินชีวิต วัฒนธรรม ชนบทธรรมเนียมประเพณีและความเป็นอยู่ของชาวชนบท รูปแบบของกิจกรรมและการประกอบอาชีพทางการเกษตร ที่มีความหลากหลายทางรูปแบบรวมทั้งทัศนียภาพของธรรมชาติอันสวยงาม มาจัดให้มีระบบการบริหารจัดการโดยเกษตรกรหรือชุมชนเกษตรให้เกิดความประทับใจแก่ผู้มาท่องเที่ยวโดยเปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวได้ชม ชิม ชื้อ ผลิตภัณฑ์ และมีส่วนร่วมในกิจกรรมด้านการเกษตร ก่อให้เกิดความรู้ ทักษะ และประสบการณ์แก่นักท่องเที่ยวที่ยังส่งผลให้ชุมชนเกิดรายได้ทั้งในและนอกภาคการเกษตรจากการจำหน่ายผลผลิตจากเรือกสวนไร่ นา ผลิตภัณฑ์แปรรูป ค่าตอบแทนจากการให้บริการแก่นักท่องเที่ยว และช่วยแก้ปัญหาแรงงานจากการเลิกจ้างงานในช่วงเศรษฐกิจตกต่ำ และยังเป็นการนำเงินเข้าประเทศรวมทั้งเป็นการส่งเสริมให้เกิดการท่องเที่ยวภายในประเทศได้อีกทางหนึ่ง โดยจัดทำแผนระยะเริ่มแรกในช่วง ปี พ.ศ. 2545 – 2549 ให้กรมส่งเสริมการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ จัดตั้งแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรทั่วประเทศ ทั้งในแหล่งชุมชนและส่วนราชการภายใต้กรมส่งเสริม

¹สัมภาษณ์ กนกรัฐ วรรณรัตน์, รักษาการผู้อำนวยการสำนักพัฒนาเกษตรกร กลุ่มงานส่งเสริมและพัฒนารท่องเที่ยวเชิงเกษตร กรมส่งเสริมการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, 7 มีนาคม 2554.

การเกษตร แต่เนื่องจากภารกิจภายใต้กรมส่งเสริมการเกษตรได้เปลี่ยนไป โดยเหลือภารกิจหลัก คือ การพัฒนาเกษตรกร โดยไม่มีงบประมาณลงทุนในการสร้างสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ซึ่งปัจจุบันงบประมาณดังกล่าวเหลือน้อยมาก โดยโครงสร้างการบริหารที่เน้นการกระจายอำนาจ ส่งผลให้เงินงบประมาณดังกล่าวถูกถ่ายโอนไปที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้แก่ องค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาลตำบล และองค์การบริหารส่วนตำบล กรมส่งเสริมการเกษตรจึงต้องทำเป็นแผนทางเลือกให้จังหวัดและอำเภอ ขอใช้งบประมาณจากงบพัฒนาท้องถิ่น (อบต. อบจ. CEO) ภายในจังหวัดของตน

การดำเนินการของกรมส่งเสริมการเกษตรต่อเนื่องมาตั้งแต่ปีงบประมาณ 2544 จนถึงปัจจุบันได้ดำเนินการพัฒนาชุมชนเกษตรกรรม 113 แห่ง สถานที่ราชการ 26 แห่ง รวม 139 แห่ง ก่อให้เกิดรายได้โดยตรงแก่ชุมชนเกษตรกรรมทั้งสิ้น 353,418,498 บาท จากการให้บริการนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศจำนวน 3,603,001 ราย ดังรายละเอียดในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 สรุปจำนวนนักท่องเที่ยวและรายได้จากการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่อยู่ในความรับผิดชอบของกรมส่งเสริมการเกษตร ปีงบประมาณ 2548-2553

ประเด็น	ปีงบประมาณ (ค.ก.-ก.ย.)						รวม
	2548	2549	2550	2551	2552	2553	
1. จำนวนนักท่องเที่ยว	368,101	770,614	464,868	421,257	799,133	679,028	3,603,001
1.1 ชาวไทย	335,176	706,088	422,302	367,168	772,451	632,135	3,235,320
1.2 ชาวต่างประเทศ	32,925	64,526	42,566	54,089	26,682	46,893	367,681
2. รายได้	44,951,006	57,394,669	84,788,210	76,626,112	50,567,521	39,090,971	353,418,498
2.1 จากการให้บริการ ¹	10,421,832	20,332,132	12,263,248	14,663,890	13,261,964	14,718,355	85,661,421
2.2 จากการจำหน่ายสินค้า ²	34,529,174	37,062,537	72,524,971	61,962,222	37,305,557	24,372,616	267,757,077

- หมายเหตุ
1. รายได้จากบริการ เช่น ค่าเช่ารถ ค่าเรือ ค่าผู้นำชม ค่าที่พัก ฯลฯ
 2. รายได้จากจำหน่ายสินค้า เช่น ผลผลิต อาหารแปรรูป หัตถกรรม ฯลฯ
 3. ปีงบประมาณ 2548 เก็บข้อมูล เดือนตุลาคม 2552 – กันยายน 2553

จากข้อมูลในตารางที่ 1 จะเห็นได้ว่า จำนวนนักท่องเที่ยวที่เดินทางไปท่องเที่ยวยังแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง อย่างไรก็ตาม นักท่องเที่ยวมีจำนวนลดลงในปี 2553 เนื่องจากเกิดผลกระทบทางเศรษฐกิจและการเมือง จากจำนวนนักท่องเที่ยวเชิงเกษตร 3,603,001 ราย แยกเป็นชาวไทย 3,235,320 ราย ชาวต่างประเทศ 367,681 ราย สำหรับรายได้ที่เกิดขึ้นกับชุมชนเกษตรกรรมทั้งสิ้น 353,418,498 บาทนั้น จำแนกเป็นรายได้จากการจำหน่ายสินค้า อาทิ ผลผลิตทางการเกษตร อาหารแปรรูป งานหัตถกรรม ฯลฯ เป็นจำนวนเงิน 267,757,077 บาท รายได้จากบริการนักท่องเที่ยวเช่น ค่าเช่ารถ ค่าเรือ ค่าผู้นำชม ค่าที่พัก

การจัดอาหารว่างและเครื่องดื่ม การจัดอาหารมื้อหลัก ฯลฯ เป็นจำนวนเงิน 85,661,421 บาท ข้อมูลดังกล่าวจัดเก็บมาจากคณะกรรมการบริหารแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรในแต่ละชุมชน เป็นข้อมูลที่ยืนยันถึงขีดความสามารถในการดำเนินการอย่างต่อเนื่องที่จะสร้างอาชีพ สร้างรายได้แก่เกษตรกรได้สม่ำเสมอ

ดังนั้น ในการดำเนินการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตร จึงมีโอกาสในการทำงานได้อย่างต่อเนื่องและเกิดผลดีในเชิงเศรษฐกิจได้อีกมาก เพราะประเทศไทยเป็นประเทศเกษตรกรรม มีการสะสมความรู้ในกระบวนการผลิตทางการเกษตรหลากหลายสาขา ตลอดจนกิจกรรมต่อเนื่องจากการเกษตร ความเชื่อมโยงถึงวิถีชีวิต ประเพณี วัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ทำให้กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรมีมูลค่าในตัวเอง และมูลค่าดังกล่าวสามารถเพิ่มขึ้นได้ตลอดเวลา นอกจากนี้ ขอบเขตในการทำงานก็สามารถบูรณาการได้กับทุกหน่วยราชการ ในสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงมหาดไทย กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย กระทรวงวัฒนธรรม กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กระทรวงต่างประเทศ สถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติ โครงการหลวง องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ตลอดจนภาคเอกชนที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมท่องเที่ยว ทั้งโรงแรม ร้านอาหาร บริการรถรับ-ส่ง พาหนะนำชม มัคคุเทศก์ ร้านจำหน่ายสินค้าที่ระลึก โรงพยาบาล โรงเรียนครุ โรงเรียนอนุบาล ธนาคาร ฯลฯ ซึ่งเป็นผลดีในภาพรวมของประเทศทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม ตลอดจนการเมือง การปกครอง และเป็นผลกระทบเชิงบวกต่อการพัฒนาชุมชนเกษตรกรรม

กรมส่งเสริมการเกษตร ได้สนับสนุนงบประมาณลงสู่ชุมชนเกษตรกรรม ดังนี้

1. ปีงบประมาณ 2544 งบประมาณภายใต้มาตรการเสริมการพัฒนาชนบทและชุมชน (มพช.) จำนวน 14,137,400 บาท ในลักษณะหมวดค่าตอบแทนใช้สอยและวัสดุ ดำเนินการผ่านสำนักงานเกษตรจังหวัด เพื่อพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร 28 แห่ง
2. ปีงบประมาณ 2545 งบประมาณหมวดอุดหนุนทั่วไป จำนวน 25,875,000 บาท หมวดค่าตอบแทน ใช้สอยและวัสดุ จำนวน 23,859,000 บาท รวมทั้งสิ้น 49,734,000 บาท เพื่อพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร 45 แห่ง
3. ปีงบประมาณ 2546 งบประมาณหมวดอุดหนุนทั่วไป จำนวน 18,875,000 บาท หมวดค่าตอบแทน ใช้สอยและวัสดุ จำนวน 12,397,500 บาท รวมทั้งสิ้น 31,272,500 บาท เพื่อพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร 25 แห่ง
4. ปีงบประมาณ 2547 งบประมาณหมวดอุดหนุนทั่วไป จำนวน 20,385,000 บาท หมวดค่าตอบแทน ใช้สอยและวัสดุ จำนวน 13,500,000 บาท รวมทั้งสิ้น 33,885,000 บาท เพื่อพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร 27 แห่ง

5. ในปีงบประมาณ 2548 และ 2549 กรมส่งเสริมการเกษตรได้รับงบประมาณเป็นหมวดค่าตอบแทน ใช้สอยและวัสดุ สำหรับการพัฒนาบุคลากร การประชาสัมพันธ์ และการปรับปรุงแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร โดยนโยบายของกรมส่งเสริมการเกษตรเน้นให้สนับสนุนงบประมาณสำหรับศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาอาชีพการเกษตร และศูนย์ส่งเสริมการเกษตรที่สูง เพื่อการให้บริการแก่ประชาชนทั่วไปโดยไม่คิดค่าใช้จ่าย โดยปีงบประมาณ 2548 สนับสนุน การพัฒนาสถานที่ราชการรวม 10 แห่ง รวมเป็นเงิน 5,000,000 บาท ปีงบประมาณ 2549 สนับสนุนการพัฒนาสถานที่ราชการรวม 15 แห่ง รวมเป็นเงิน 5,840,000 บาท

6. ในปีงบประมาณ 2550 กรมส่งเสริมการเกษตร ได้รับงบประมาณเพื่อส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตร จำนวน 97 แห่ง (ในแหล่งเดิมที่เคยได้รับการสนับสนุนงบประมาณ) แยกเป็น

6.1 แหล่งประเภทชุมชนเกษตรกรรม 76 แห่ง (76 จังหวัด) เป็นเงิน 3,843,160 บาท เพื่อดำเนินกิจกรรม พัฒนาการดำเนินการกลุ่มต่างๆ ในแหล่งชุมชนเกษตร ปรับปรุงภูมิทัศน์ให้มีสภาพพร้อมในการให้บริการ การฝึกอบรมการเป็นผู้นำชมและผู้ให้บริการ การประชาสัมพันธ์ การฟื้นฟูแหล่งที่ได้รับความเสียหายจากภัยธรรมชาติ การบริหารจัดการแหล่งให้มีความพร้อมในการให้บริการ (อุทยานผักพื้นบ้านเฉลิมพระเกียรติฯ บึงฉวาก จังหวัดสุพรรณบุรี) การบูรณาการการปฏิบัติงานร่วมกับการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยและกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา

6.2 แหล่งท่องเที่ยวประเภทศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาอาชีพการเกษตรและศูนย์ส่งเสริมการเกษตรที่สูง 18 ศูนย์หลัก (21 ศูนย์ย่อย) เป็นเงิน 1,450,000 บาท เพื่อดำเนินกิจกรรม ปรับปรุงภูมิทัศน์ให้มีความพร้อมในการให้บริการ การจ้างเหมาเพื่อการบริการ การฝึกอบรมหลักสูตรการเป็นผู้นำชมและผู้บริการในการให้บริการและการประชาสัมพันธ์

7. ในปีงบประมาณ 2551 กรมส่งเสริมการเกษตรได้รับกรอบงบประมาณเพื่อส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตร จำนวน 120 แห่ง (ในแหล่งเดิม 97 แห่ง และแหล่งใหม่ 23 แห่ง) วงเงิน 6,968,600 บาท ทั้งนี้ เป็นงบประมาณหมวดค่าตอบแทนใช้สอยและวัสดุ แยกเป็น

7.1 แหล่งประเภทชุมชนเกษตรกรรม 98 แห่ง (76 จังหวัด) เพื่อดำเนินกิจกรรม สนับสนุนการดำเนินงานในแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ทั้งแหล่งท่องเที่ยวชุมชนเกษตร และศูนย์ปฏิบัติการ คือ พัฒนาพื้นที่ท่องเที่ยวเกษตรให้มีความพร้อมให้บริการแก่นักท่องเที่ยว อบรมผู้นำชมและผู้บริการในการให้บริการแบบมืออาชีพและทัศนศึกษาดูงาน จัดประชุมคณะกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรชุมชน และจัดทำเอกสารเผยแพร่ประชาสัมพันธ์

7.2 แหล่งท่องเที่ยวประเภทศูนย์ปฏิบัติการ 22 ศูนย์ย่อย เพื่อดำเนินกิจกรรม โดยสนับสนุนการดำเนินงานในแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ทั้งแหล่งท่องเที่ยวชุมชนเกษตร และ

ศูนย์ปฏิบัติการ คือ พัฒนาพื้นที่ท่องเที่ยวเกษตรให้มีสภาพพร้อมให้บริการแก่นักท่องเที่ยว อบรมผู้นำชมและผู้ให้บริการในการให้บริการแบบมีอาชีพและจัดทำเอกสารเผยแพร่ประชาสัมพันธ์

8. ในปีงบประมาณ 2552 กรมส่งเสริมการเกษตร ได้รับกรอบงบประมาณเพื่อส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตร จำนวน 120 แห่ง (ในแหล่งเดิม 98 แห่ง และศูนย์ปฏิบัติการ 22 แห่ง) วงเงิน 7,793,900 บาท ทั้งนี้ เป็นงบประมาณหมวดค่าตอบแทน ใช้สอยและวัสดุ โดยมีแผนสนับสนุนการดำเนินงานในแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร คือ

- พัฒนาการดำเนินการกลุ่มฯ ให้สามารถพัฒนาสินค้าให้มีมาตรฐานมากขึ้น
- พัฒนาพื้นที่ท่องเที่ยวเกษตรให้มีสภาพพร้อมให้บริการแก่นักท่องเที่ยว
- อบรมผู้นำชมและผู้ให้บริการในการให้บริการแบบมีอาชีพ
- จัดประชุมคณะกรรมการการท่องเที่ยวเชิงเกษตร
- จัดทำเอกสารเผยแพร่

นอกจากนี้คณะกรรมการบริหารแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรแต่ละชุมชนได้จัดเก็บข้อมูลการท่องเที่ยวเชิงเกษตร สำหรับปี พ.ศ. 2548-2549 (ตุลาคม 2548 – กุมภาพันธ์ 2549) ซึ่งมีจำนวนนักท่องเที่ยวและรายได้จากการท่องเที่ยวเชิงเกษตร พบว่ามีนักท่องเที่ยวรวม 1,073,234 ราย แบ่งเป็นคนไทย 981,491 ราย คิดเป็น 91.45% ชาวต่างประเทศ 91,743 ราย คิดเป็น 8.55% ซึ่งมีความโน้มว่าจะมีนักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง รายได้ 135,941,889 บาท แบ่งเป็นรายได้จากการให้บริการ 25,679,454 บาท คิดเป็น 18.89% จากการจำหน่ายสินค้า 110,262,435 บาท คิดเป็น 81.11%²

ส่วนด้านการตลาดและการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตร การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยถือเป็นหน่วยงานหลักที่มุ่งให้การท่องเที่ยวเชิงเกษตรเป็นที่รู้จักและได้รับความนิยมจากนักท่องเที่ยวให้มากขึ้น โดยมีกรมการท่องเที่ยว กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาที่มีหน้าที่กำหนดมาตรฐานด้านการท่องเที่ยวเชิงเกษตรและภารกิจอื่นนอกเหนือจากภารกิจของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย นอกจากนี้ยังมีหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงเกษตร อาทิ กระทรวงมหาดไทย สถาบันการศึกษา องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตลอดจนองค์กรเอกชนที่

² หนังสือพิมพ์เดลินิวส์, เดลินิวส์ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ปี 49 หวังเกาะกระแสโปรโมตของททท. [ออนไลน์], (17 เมษายน 2549). แหล่งที่มา

เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว ที่ได้มีโครงการส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรเป็นระยะๆ เพื่อให้การท่องเที่ยวเชิงเกษตรมีการบริหารจัดการที่ดีขึ้น สนองความต้องการนักท่องเที่ยวที่ดีขึ้น

2.2 นโยบายและแผนพัฒนาการท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติของประเทศไทยให้ความสำคัญกับการท่องเที่ยวเกือบทุกฉบับ อย่างไรก็ตาม แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545–2549) เป็นฉบับแรกที่ได้กำหนดเรื่องการท่องเที่ยวเชิงเกษตรไว้อย่างชัดเจน ดังต่อไปนี้

“แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 (พ.ศ.2545–2549) ส่วนที่ 4 การปรับโครงสร้างทางเศรษฐกิจให้มีความสมดุลและยั่งยืน บทที่ 7 ยุทธศาสตร์การเพิ่มสมรรถนะและขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ ข้อ 3.6 ส่งเสริมการค้าบริการที่มีศักยภาพเพื่อสร้างงาน กระจายรายได้ และหารายได้จากเงินตราต่างประเทศ

(1) พัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนเพื่อเพิ่มการจ้างงาน และกระจายรายได้สู่ชุมชนโดย

(1.1) พัฒนาคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวให้สามารถรองรับการขยายตัวของนักท่องเที่ยวไทยและต่างประเทศ โดยการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงกลุ่มพื้นที่ พร้อมทั้งสนับสนุนการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวรูปแบบใหม่ที่สอดคล้องกับศักยภาพเชิงวัฒนธรรมและทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่ในพื้นที่และไม่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม โดยคำนึงถึงขีดความสามารถของพื้นที่ในการรองรับนักท่องเที่ยว เช่น การท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์อย่างถูกวิธีการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและประเพณี การท่องเที่ยวเชิงเกษตร กิจกรรมการท่องเที่ยวเพื่อการกีฬา สวนสุขภาพ และสวนสนุก

(1.2) ปรับปรุงคุณภาพด้านการบริการและผลิตภัณฑ์ที่เกี่ยวข้องเนื่องกับการท่องเที่ยวทั้งทางตรงและทางอ้อมให้ได้มาตรฐานและเพียงพอ โดยให้ความสำคัญต่อการเพิ่มและยกระดับมาตรฐานด้านความปลอดภัยของนักท่องเที่ยว การแก้ไขปัญหาการลอบลวงเอาไรด์เอาเปรียบนักท่องเที่ยว การพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยว โดยเฉพาะด้านการเข้าออกประเทศ การเดินทางในประเทศ การให้บริการข้อมูลข่าวสารที่ทันสมัย รวมทั้งพัฒนาบุคลากรทางการท่องเที่ยวให้มีคุณภาพและปริมาณสอดคล้องกับกิจกรรมการท่องเที่ยวแต่ละประเภท

(1.3) ส่งเสริมบทบาทชุมชนและองค์กรชุมชนในท้องถิ่น มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวอย่างครบวงจร ทั้งการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว การบำรุงรักษา และการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกด้านการท่องเที่ยว โดยรณรงค์สร้างจิตสำนึกและเสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจที่ถูกต้องแก่ชุมชนและท้องถิ่นในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน รวมทั้ง

สนับสนุนให้มีการพัฒนาสินค้าหัตถกรรมพื้นบ้านและบริการในท้องถิ่นที่เชื่อมโยงกับธุรกิจการท่องเที่ยว

(1.4) ให้ความสำคัญกับกลุ่มเป้าหมายนักท่องเที่ยวที่มีระยะพักนาน และนักท่องเที่ยวที่มีคุณภาพจากต่างประเทศ โดยเฉพาะนักท่องเที่ยวกลุ่มการประชุม การจัดงาน นิทรรศการนานาชาติ การท่องเที่ยวเพื่อเป็นรางวัล เพื่อเพิ่มสัดส่วนของรายได้ต่อนักท่องเที่ยวและเพิ่มประสิทธิภาพในการใช้ประโยชน์ทรัพยากรการท่องเที่ยว โดยให้มีระบบบริหารจัดการเฉพาะชั้นมารับผิดชอบ รวมทั้งให้มีศูนย์ประชุม และศูนย์แสดงสินค้านานาชาติในเมืองหลักที่มีศักยภาพขึ้นมารองรับ

(1.5) ประชาสัมพันธ์และสร้างจิตสำนึกการท่องเที่ยวอย่างมีคุณภาพ เพื่อส่งเสริมให้คนไทยเที่ยวเมืองไทยมากขึ้น และเร่งรัดการกระจายตัวของนักท่องเที่ยวไปยังแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ ที่ได้รับการพัฒนาให้เชื่อมโยงกับแหล่งท่องเที่ยวหลักในพื้นที่ เพื่อการสร้างงานและกระจายรายได้ไปสู่ชุมชนและท้องถิ่น³

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับต่อมา ได้แก่ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550-2554) และทิศทางแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555-2559) ฉบับเสนอคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 26 ตุลาคม 2553 ไม่ได้กล่าวถึงการท่องเที่ยวเชิงเกษตรไว้อย่างชัดเจนเหมือนแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 9 ดังที่กล่าวมาข้างต้น

อย่างไรก็ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550-2554) และทิศทางแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555-2559) ฉบับเสนอคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 26 ตุลาคม 2553 ได้กล่าวถึงความสัมพันธ์ระหว่างการท่องเที่ยวกับการเกษตรไว้ดังต่อไปนี้

“แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550-2554) บทที่ 3 ยุทธศาสตร์การสร้างความเข้มแข็งของชุมชนและสังคมให้เป็นรากฐานที่มั่นคงของประเทศ

ข้อ 3.2 การสร้างความมั่นคงของเศรษฐกิจชุมชน ด้วยการบูรณาการกระบวนการผลิตบนฐานศักยภาพและความเข้มแข็งของชุมชนอย่างสมดุล เน้นการผลิตเพื่อการบริโภคอย่าง

³ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 (พ.ศ.2545-2549) [ออนไลน์], (ม.ป.ป.). แหล่งที่มา

เพียงพอกายในชุมชน สร้างความร่วมมือกับภาคเอกชนในการลงทุนสร้างอาชีพและรายได้ที่มีการจัดสรรประโยชน์อย่างเป็นธรรมแก่ชุมชน รวมทั้งการส่งเสริมบทบาทสตรีในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจชุมชนและนำไปสู่การแก้ปัญหาความยากจน โดย

(1) ...

(3) ส่งเสริมการร่วมลงทุนระหว่างเครือข่ายองค์กรชุมชนกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหรือภาครัฐหรือรัฐวิสาหกิจบนหลักของความโปร่งใส ใช้ฐานทรัพยากรในพื้นที่ อาทิ การสร้างโรงงานไบโอดีเซล เกษตรอินทรีย์ หัตถกรรม บริการสุขภาพและสปา **ท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์และลงสเคีย** เป็นต้น และเชื่อมโยงการค้าการลงทุนระหว่างเศรษฐกิจชุมชนกับวิสาหกิจขนาดกลางและหรือวิสาหกิจขนาดใหญ่ สร้างเครือข่ายความร่วมมือเชิงธุรกิจตลอดห่วงโซ่การผลิต โดยทบทวนกฎ ระเบียบ และกฎหมายให้เอื้อต่อการร่วมทุน และการให้มีระบบการบริหารจัดการที่ดี

(4) สนับสนุนการนำภูมิปัญญาไทยและวัฒนธรรมท้องถิ่นมาใช้ในการสร้างสรรค์คุณค่าของสินค้าและบริการที่มีโอกาสทางการตลาดสูง เช่น อาหารสุขภาพ หัตถกรรม บริการสุขภาพ **บริการการท่องเที่ยว** เป็นต้น โดยรักษาคุณค่าเอกลักษณ์ของท้องถิ่นอย่างเข้มแข็งเมื่อนำภูมิปัญญา และวัฒนธรรมท้องถิ่นไปต่อยอดขยายผลในเชิงพาณิชย์

ข้อ 3.3 การเสริมสร้างศักยภาพชุมชนในการอยู่ร่วมกันกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างสันติและเกื้อกูลกัน ด้วยการส่งเสริมชุมชนและกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนในการสงวน อนุรักษ์ พัฒนา ใช้ประโยชน์และเพิ่มประสิทธิภาพบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่น โดย

(1) ...

(3) เสริมสร้างขีดความสามารถและองค์ความรู้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ให้เป็นภาคีหลักในการอนุรักษ์ฟื้นฟูและจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมร่วมกับชุมชนและภาคีที่เกี่ยวข้อง เช่น การจัดการป่าและพื้นที่อนุรักษ์การจัดการลุ่มแม่น้ำ การจัดการและฟื้นฟูป่าชายเลน **การจัดการการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในท้องถิ่น** เป็นต้น โดยมีการใช้และแบ่งปันผลประโยชน์ร่วมกันอย่างยุติธรรม⁴

“แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550-2554) บทที่ 4 ยุทธศาสตร์การปรับโครงสร้างเศรษฐกิจให้สมดุลและยั่งยืน

⁴ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550-2554) [ออนไลน์], (ม.ป.ป.). แหล่งที่มา

ข้อ 3 แนวทางการพัฒนา

3.1 แนวทางการปรับโครงสร้างการผลิตเพื่อเพิ่มผลิตภาพและคุณค่าของสินค้าและบริการบนฐานความรู้และความเป็นไทย โดยใช้กระบวนการพัฒนาคัลล์เตอร์และห่วงโซ่อุปทาน รวมทั้งเครือข่ายชุมชนบนรากฐานของความรู้สมัยใหม่ ภูมิปัญญาท้องถิ่นและวัฒนธรรมไทย และความหลากหลายทางชีวภาพ เพื่อสร้างสินค้าที่มีคุณภาพและมูลค่าสูง มีตราสินค้าเป็นที่ยอมรับของตลาด รวมทั้งสร้างบรรยากาศการลงทุนที่ดี เพื่อดึงดูดการลงทุนจากต่างประเทศ เพื่อสนับสนุน การปรับโครงสร้างเศรษฐกิจของประเทศ โดยเฉพาะการถ่ายทอดและต่อยอดเทคโนโลยี และส่งเสริมการลงทุนไทยในต่างประเทศ เพื่อผลักดันยุทธศาสตร์การปรับโครงสร้างเศรษฐกิจของประเทศ

(1) ...

(3) การปรับโครงสร้างภาคบริการ ให้เป็นแหล่งสร้างรายได้หลักของประเทศ โดยพัฒนาการท่องเที่ยวไทย ให้เป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวทางธรรมชาติและวัฒนธรรมของภูมิภาค บนฐานความโดดเด่นและหลากหลายของทรัพยากรธรรมชาติ วัฒนธรรม และความเป็นไทย และพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันของธุรกิจบริการที่มีศักยภาพ เพื่อขยายฐานการผลิตและการตลาดธุรกิจบริการครอบคลุมระดับภูมิภาค บนฐานการสร้าง ความแตกต่างและความชำนาญเฉพาะด้านของบริการที่สำคัญ ได้แก่ ธุรกิจบริการด้านการศึกษา บริการสุขภาพ และสปา ธุรกิจค้าส่งและค้าปลีก ธุรกิจบริการทางการเงิน ธุรกิจบริการด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ธุรกิจการก่อสร้างและธุรกิจภาพยนตร์ไทย เป็นต้น

(3.1) พัฒนา แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ประวัติศาสตร์ โบราณสถานในเชิงกลุ่มพื้นที่ และเสริมสร้างเอกลักษณ์ความเป็นไทย ทั้งการอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่น วิถีชีวิตชุมชนและภูมิปัญญาชาวบ้าน เพื่อสร้างสินค้าท่องเที่ยวใหม่ๆ แก่ธุรกิจท่องเที่ยวไทย และเป็นแหล่งท่องเที่ยวของตลาดท่องเที่ยวโลก

(3.2) ส่งเสริมการลงทุน พัฒนาธุรกิจบริการที่เกี่ยวข้องเนื่องกับการท่องเที่ยวเพื่อรองรับตลาดกลุ่มนักท่องเที่ยวที่มีความสนใจเฉพาะด้าน และสร้างมูลค่าเพิ่มแก่ธุรกิจ ได้แก่ ธุรกิจบริการสุขภาพ ธุรกิจศูนย์ประชุมและแสดงสินค้า การพำนักระยะยาว การจำหน่ายซื้อสินค้า สินค้าโอท็อปและแหล่งท่องเที่ยวที่มนุษย์สร้างขึ้น เป็นต้น

(3.3) พัฒนาคุณภาพและมาตรฐานของธุรกิจและบริการที่มีศักยภาพ ให้เป็นที่ยอมรับ นำเชื่อถือ และตอบสนองความต้องการของตลาดโลก รวมทั้งเพื่อรองรับนโยบายการเปิดเสรีภาคบริการ บนฐานความโดดเด่นทางวัฒนธรรมและความเป็นไทย โดยเฉพาะธุรกิจบริการที่มี

ศักยภาพในการดึงดูดลูกค้ามาใช้บริการในประเทศ เช่น ธุรกิจการท่องเที่ยว ธุรกิจบริการด้าน การศึกษา บริการด้านสุขภาพ และธุรกิจภาพยนตร์ไทย เป็นต้น

(3.4) ส่งเสริมตลาดการท่องเที่ยวและกลุ่มลูกค้าธุรกิจบริการอย่างต่อเนื่องเพื่อ รักษาฐานตลาดเดิมและขยายตลาดใหม่ๆ ที่มีคุณภาพ เช่น ตลาดรัสเซียและกลุ่มประเทศที่เคย เป็นอาณานิคมของรัสเซีย ตลาดตะวันออกกลาง และตลาดนักท่องเที่ยวเฉพาะกลุ่ม โดยอาศัย เครื่องมือความร่วมมือทั้งจากภาครัฐและภาคเอกชน เพื่อดำเนินกลยุทธ์ทางการตลาดร่วมกัน

(3.5) พัฒนาปัจจัยสนับสนุนให้เอื้อต่อการดำเนินธุรกิจการท่องเที่ยว ทั้งการ พัฒนาโครงการช่ยการคมนาคมเพื่อการเข้าถึงและเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยว มาตรฐานความ ปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน สิ่งอำนวยความสะดวกพื้นฐาน และการปรับปรุงกฎระเบียบข้อ กฎหมาย การพัฒนาบุคลากรให้สอดคล้องกับความต้องการของธุรกิจ และการเสริมสร้างขีด ความสามารถในการดำเนินธุรกิจของผู้ประกอบการ และขีดความสามารถการบริหาร จัดการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

(3.6) สร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน และองค์กรชุมชนใน ท้องถิ่น เพื่อการอนุรักษ์และพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ ประวัติศาสตร์ และ วัฒนธรรม รวมทั้งสนับสนุนการรวมกลุ่มของชุมชนในรูปแบบต่างๆ เพื่อเชื่อมโยงการ ประกอบอาชีพของคนในท้องถิ่นกับกิจกรรมการท่องเที่ยว เพื่อช่วยสร้างงาน สร้างรายได้ แก่ชุมชน⁵

“ทิศทางแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555-2559) ฉบับเสนอคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 26 ตุลาคม 2553 ส่วนที่ 2. ข้อ 3. ยุทธศาสตร์การพัฒนา

3.4.3 พัฒนาภาคบริการ เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสาขาธุรกิจบริการที่มีศักยภาพ ยกกระดับคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดและชุมชน ให้เป็นแหล่ง สร้างรายได้หลักของประเทศ รวมถึงเป็นแหล่งกระจายรายได้สู่ท้องถิ่นที่สามารถใช้เป็นเครื่องมือ ในการกระจายผลประโยชน์จากการพัฒนาได้อย่างทั่วถึงและเป็นธรรม โดย

(1) ...

(4) พัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชื่อมโยงและพัฒนาระดับคุณภาพแหล่งท่องเที่ยว ในเชิงกลุ่มพื้นที่ให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดและชุมชน

(5) บริหารจัดการการท่องเที่ยวให้เกิดความสมดุลและยั่งยืน

⁵ เรื่องเดียวกัน

(6) เสริมสร้างความเข้มแข็งของภาคเอกชน ท้องถิ่น ชุมชน ผู้ประกอบการ รายย่อยและวิสาหกิจชุมชนในอุตสาหกรรมท่องเที่ยว”⁶

จากการพิจารณาข้อมูลข้างต้นจะเห็นว่า แม้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550-2554) และทิศทางแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555-2559) ฉบับเสนอคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 26 ตุลาคม 2553 ที่กล่าวมาข้างต้นจะไม่ได้กล่าวถึงการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยตรง แต่ได้กล่าวถึงการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในท้องถิ่น แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ซึ่งการท่องเที่ยวเชิงเกษตรถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของการท่องเที่ยวประเภทดังกล่าวซึ่งจะได้อธิบายในลำดับต่อไป เพราะการท่องเที่ยวเชิงเกษตรเป็นการท่องเที่ยวที่มีลักษณะการอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่น วิถีชีวิตชุมชนและภูมิปัญญาชาวบ้าน อันเป็นการสร้างสินค้าทางการท่องเที่ยวรูปแบบใหม่แก่ธุรกิจท่องเที่ยวของประเทศ เช่นเดียวกัน ดังจะเห็นได้จากกรที่สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (ส.ป.ก.) ให้ความสำคัญในการสนับสนุนแผนพัฒนาสตรีตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550-2554) ที่เน้นให้สตรีได้รับโอกาสในการพัฒนาและมีส่วนร่วมในสังคม จึงได้จัดทำโครงการพัฒนาบทบาทผู้นำสตรีกลุ่มแม่บ้านธุรกิจท่องเที่ยวเชิงเกษตรนิเวศน์ ที่ยึดหลักการสร้างกระบวนการเรียนรู้ (Learning Process) การฝึกอบรมภาคปฏิบัติ (Skill Practice) เพื่อเสริมสร้างศักยภาพสตรีให้มีภาวะผู้นำ พัฒนาฝีมือและทักษะการจัดการและให้บริการเสริมสร้างโอกาสการมีส่วนร่วมทางเศรษฐกิจ เข้าถึงระบบตลาด สร้างรายได้ คุณภาพชีวิตที่ดีสู่ครอบครัว และความอยู่ดีมีสุขในชุมชน⁷

ดังนั้น แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550-2554) และทิศทางแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555-2559) ฉบับเสนอคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 26 ตุลาคม 2553 ครอบคลุมถึงการท่องเที่ยวเชิงเกษตรเช่นเดียวกันเพียงแต่ไม่ได้กำหนดไว้ชัดเจนว่าให้มีการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ดังแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545-2549)

⁶ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, ทิศทางแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555-2559) ฉบับเสนอคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 26 ตุลาคม 2553 [ออนไลน์], 12 พฤศจิกายน 2553. แหล่งที่มา <http://www.nesdb.go.th/Default.aspx?tabid=395>

⁷ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม, โครงการพัฒนาบทบาทผู้นำสตรีกลุ่มแม่บ้านวิสาหกิจชุมชน ท่องเที่ยวเชิงเกษตรนิเวศน์ (กรุงเทพมหานคร: สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม, 2551), หน้า 6.

2.3 ความหมายของการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

คำว่า “การท่องเที่ยวเชิงเกษตร (Agritourism)” เป็นคำที่ใช้พูดกันทั่วไปในหลายประเทศที่ให้ความสำคัญกับการท่องเที่ยวเชิงเกษตร อย่างไรก็ตาม เนื่องจากการท่องเที่ยวเชิงเกษตรยังถือเป็นการท่องเที่ยวที่ค่อนข้างใหม่ ประกอบกับคำว่ากรท่องเที่ยวเชิงเกษตรกินความครอบคลุมถึงเรื่องอื่นๆ ด้วย ทำให้ปัจจุบันยังไม่มีคำจำกัดความของคำว่ากรท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่แน่นอน⁸

2.3.1 ประเทศสหรัฐอเมริกา

จากการศึกษาพบว่าประเทศสหรัฐอเมริกามีการประกาศใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงเกษตร (States' Agritourism Statutes) ใน 22 รัฐ⁹ ประกอบด้วย (1) รัฐออริกอน (OR) (2) รัฐยูทาห์ (UT) (3) รัฐโคโลราโด (CO) (4) รัฐเซาท์ดาโคตา (SD) (5) รัฐแคนซัส (KS) (6) รัฐโอคลาโฮมา (OK) (7) รัฐหลุยเซียนา (LA) (8) รัฐอินเดียนา (IN) (9) รัฐเคนทักกี (KY) (10) รัฐเทนเนสซี (TN) (11) รัฐจอร์เจีย (GA) (12) รัฐฟลอริดา (FL) (13) รัฐเซาท์แคโรไลนา (SC) (14) รัฐนอร์ทแคโรไลนา (NC) (15) รัฐเวอร์จิเนีย (VA) (16) รัฐนิวยอร์ก (NY) (17) รัฐนิวแฮมป์เชียร์ (NH) (18) รัฐเมน (ME) (19) รัฐคอนเนตทิคัต (CT) (20) รัฐเดลาแวร์ (DE) (21) รัฐแมริแลนด์ (MD) และ (22) รัฐฮาวาย (HI)

ภาพที่ 1 แผนที่ 22 รัฐในประเทศสหรัฐอเมริกาที่ประกาศใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

(แหล่งที่มา : <http://www.nationalaglawcenter.org/assets/agritourism/index.html>)

⁸ Michal Sznajder, Lucyna Przezbórska, and Frank Scrimgeour, *Agritourism* (Oxfordshire: CABI, 2009), p. 275.

⁹ The National Agricultural Law Center, *States' Agritourism Statutes* [Online], (n.d.). Available from <http://www.nationalaglawcenter.org/assets/agritourism/index.html>

กฎหมายในแต่ละรัฐข้างต้นบางฉบับได้ให้ความหมายของคำว่าการท่องเที่ยวเชิงเกษตร (Agritourism/Agri-tourism/Agricultural tourism) ไว้โดยตรง ขณะที่บางฉบับไม่ได้ให้ความหมายของการท่องเที่ยวเชิงเกษตรไว้โดยตรง แต่ได้ให้ความหมายของคำว่ากิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรแทน (Agritourism Activity/Agricultural tourism activities)

รัฐที่ให้ความหมายคำว่า “การท่องเที่ยวเชิงเกษตร (Agricultural tourism)” โดยตรงมีดังต่อไปนี้

รัฐยูทาห์ ได้ให้ความหมายของคำว่าการท่องเที่ยวเชิงเกษตรไว้ใน Utah Code Title 78B Judicial Code Chapter 4 Limitations on Liability ดังต่อไปนี้

"agri-tourism" means an activity that allows members of the general public to view or enjoy agricultural related activities, including farming, ranching, or historic, cultural, or natural attractions, for recreational, entertainment, or educational purposes.....¹⁰

แปลความได้ว่า “การท่องเที่ยวเชิงเกษตร หมายถึง กิจกรรมที่ช่วยให้สาธารณชนได้เยี่ยมชมหรือสนุกสนานไปกับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมด้านการเกษตร รวมถึงการทำฟาร์ม การทำฟาร์มปศุสัตว์ หรือแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม หรือแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ เพื่อนันทนาการ ความบันเทิง หรือการเรียนรู้...”

รัฐโคโลราโด ได้ให้ความหมายของคำว่าการท่องเที่ยวเชิงเกษตรไว้ใน Colorado Revised Statutes § 38-13-116.7(3)(a). Unclaimed property tourism promotion trust fund - creation - payments - interest - transfers ดังต่อไปนี้

"Agritourism" means the practice of engaging in activities, events and services that have been provided to consumers for recreational, entertainment, or educational purposes at a farm, ranch, or other agricultural, horticultural, or agribusiness operation in order to allow consumers to experience, learn about, and participate in various facets of agricultural industry, culinary pursuits, natural resources, and heritage...¹¹

แปลความได้ว่า “การท่องเที่ยวเชิงเกษตร หมายถึง การเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรม เหตุการณ์ และการบริการที่จัดให้กับผู้บริโภคเพื่อนันทนาการ ความบันเทิง หรือการเรียนรู้ ในฟาร์ม ปศุสัตว์ หรือการดำเนินการที่เกี่ยวข้องกับการเกษตร การทำสวน หรือ

¹⁰ Utah Code § 78B-4-512

¹¹ Colorado Revised Statutes § 38-13-116.7(3)(a)

ธุรกิจการเกษตรอื่นๆ ที่มุ่งเน้นให้ผู้บริโภคได้รับประสบการณ์ เรียนรู้ และมีส่วนร่วมในอุตสาหกรรมด้านการเกษตร การทำอาหาร แหล่งทรัพยากรธรรมชาติและแหล่งมรดกทางวัฒนธรรมที่หลากหลาย...”

รัฐหลุยเซียนา ได้ให้ความหมายของการท่องเที่ยวเชิงเกษตรไว้ใน Louisiana Revised Statutes 9:2795.5 - Limitation of liability; agritourism activities; definitions; exceptions; required warning ดังต่อไปนี้

"Agritourism" means the travel or visit by the general public to, or the practice of inviting the general public to travel to or visit, a working farm, ranch, or other commercial agricultural, aquacultural, horticultural, or forestry operation for the purpose of enjoyment, education, or participation in the activities of the farm, ranch, or other agricultural, aquacultural, horticultural, or forestry operation...¹²

แปลความได้ว่า “การท่องเที่ยวเชิงเกษตร หมายถึง การท่องเที่ยวหรือการเยี่ยมชมโดยสาธารณชนเพื่อหรือการเชิญชวนให้สาธารณชนได้ท่องเที่ยวหรือเยี่ยมชมการทำฟาร์ม การทำฟาร์มปศุสัตว์ หรือการดำเนินการที่เกี่ยวข้องกับการเกษตรเชิงพาณิชย์ เกษตรกรรมไต้น้ำ การทำสวน หรือการทำป่าไม้อื่นๆ เพื่อความสนุกสนาน การเรียนรู้ หรือการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการทำฟาร์ม การทำฟาร์มปศุสัตว์ หรือการดำเนินการที่เกี่ยวข้องกับการเกษตร เกษตรกรรมไต้น้ำ การทำสวน หรือการทำป่าไม้อื่นๆ...”

รัฐอินเดียนา ได้ให้ความหมายของการท่องเที่ยวเชิงเกษตรไว้ใน Indiana Code § 5-29-1-2 ดังต่อไปนี้

"Agritourism" means the act of visiting a working farm or any agricultural, horticultural, or agribusiness operation for purposes of enjoyment, education, or active involvement in the activities of the farm or operation.¹³

แปลความได้ว่า “การท่องเที่ยวเชิงเกษตร หมายถึง การเยี่ยมชมการทำฟาร์มหรือการดำเนินการที่เกี่ยวข้องกับเกษตรกรรม การทำสวน หรือการเกษตรเชิงพาณิชย์ เพื่อความสนุกสนาน การเรียนรู้ หรือการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการทำฟาร์มหรือการบริหารจัดการ...”

¹² Louisiana Revised Statutes § 9:2795.5

¹³ Indiana Code § 5-29-1-2

รัฐเคนทักกี ได้ให้ความหมายของการท่องเที่ยวเชิงเกษตรไว้ใน 2009 Kentucky Code CHAPTER 247 PROMOTION OF AGRICULTURE AND HORTICULTURE § 247.800 Office of Agritourism ดังต่อไปนี้

"Agritourism" means the act of visiting a working-farm or any agricultural, horticultural, or agribusiness operation for the purpose of enjoyment, education, or active involvement in the activities of the farm or operation...¹⁴

แปลความได้ว่า "การท่องเที่ยวเชิงเกษตร หมายถึง การเยี่ยมชมการทำฟาร์มหรือการดำเนินการที่เกี่ยวข้องกับเกษตรกรรม การทำสวน หรือการเกษตรเชิงพาณิชย์ เพื่อความสนุกสนาน การเรียนรู้ หรือการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการทำฟาร์มหรือการบริหารจัดการ..."

รัฐจอร์เจีย ได้ให้ความหมายของการท่องเที่ยวเชิงเกษตรไว้ใน Official Code of Georgia (O.C.G.A.) § 48-5-7.4 (p) (7) (B) ดังต่อไปนี้

"Agritourism" means charging admission for persons to visit, view, or participate in the operation of a farm or dairy or production of farm or dairy products for entertainment or educational purposes or selling farm or dairy products to persons who visit such farm or dairy...¹⁵

แปลความได้ว่า "การท่องเที่ยวเชิงเกษตร หมายถึง การเรียกเก็บเงินค่าเข้าชมสำหรับผู้เยี่ยมชม มาดู หรือมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของฟาร์ม หรือฟาร์มรีดนมหรือผลิตภัณฑ์ที่ได้จากฟาร์ม หรือผลิตภัณฑ์จากนม เพื่อความบันเทิง หรือการเรียนรู้ หรือการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ที่ได้จากฟาร์ม หรือผลิตภัณฑ์จากนมให้กับผู้ที่มาเยี่ยมชมฟาร์มหรือฟาร์มรีดนมดังกล่าว"

รัฐนิวยอร์ก ได้ให้ความหมายของการท่องเที่ยวเชิงเกษตรไว้ใน N.Y. AGRIC. & MKTS. § 301.15 ดังต่อไปนี้

"Agricultural tourism" means activities conducted by a farmer on-farm for the enjoyment or education of the public, which primarily promote the sale, marketing, production, harvesting or use of the products of the farm and enhance the public's understanding and awareness of farming and farm life.¹⁶

¹⁴ 2009 Kentucky Code § 247.800

¹⁵ Official Code of Georgia (O.C.G.A.) § 48-5-7.4 (p) (7) (B)

¹⁶ N.Y. AGRIC. & MKTS. § 301.15

แปลความได้ว่า “การท่องเที่ยวเชิงเกษตร หมายถึง กิจกรรมที่เกษตรกรจัดขึ้นภายในฟาร์มเพื่อความเพลิดเพลินหรือการเรียนรู้ของสาธารณชน อันเป็นการมุ่งเน้นเพื่อการส่งเสริมการขาย การตลาด การผลิต การเก็บเกี่ยว หรือการใช้ผลิตภัณฑ์ของฟาร์ม และช่วยส่งเสริมให้สาธารณชนได้เข้าใจและตระหนักถึงการทำฟาร์มและวิถีชีวิตในการทำฟาร์ม”

รัฐนิวแฮมป์เชียร์ ได้ให้ความหมายของการท่องเที่ยวเชิงเกษตรไว้ใน 2009 New Hampshire Code TITLE I - THE STATE AND ITS GOVERNMENT (Includes Chapters 1-21-R) CHAPTER 21 - STATUTORY CONSTRUCTION § 21:34-a Farm, Agriculture, Farming ดังต่อไปนี้

"Agritourism" means attracting visitors to a working farm for the purpose of eating a meal, making overnight stays, enjoyment of the farm environment, education on farm operations, or active involvement in the activity of the farm which is ancillary to the farm operation.¹⁷

แปลความได้ว่า “การท่องเที่ยวเชิงเกษตร หมายถึง การดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เยี่ยมชมการทำฟาร์มเพื่อรับประทานอาหาร พักแรม เพลิดเพลินไปกับสิ่งแวดล้อมในฟาร์ม การเรียนรู้การบริหารจัดการฟาร์ม หรือการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการทำฟาร์มอันเป็นการช่วยเหลือการบริหารจัดการฟาร์ม”

รัฐฮาวาย ได้ให้ความหมายของการท่องเที่ยวเชิงเกษตรไว้ใน Hawaii Revised Statutes Chapter 205 LAND USE COMMISSION § 205-2 Districting and classification of lands d(10) ดังต่อไปนี้

“Agricultural tourism” conducted on a working farm, or a farming operation as defined in section 165-2, for the enjoyment, education, or involvement of visitors; provided that the agricultural tourism activity is accessory and secondary to the principal agricultural use and does not interfere with surrounding farm operations...¹⁸

แปลความได้ว่า “การท่องเที่ยวเชิงเกษตร หมายถึง การทำฟาร์ม หรือการบริหารจัดการฟาร์มตามที่ระบุในมาตรา 165-2 ซึ่งกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรเป็นกิจกรรมเสริมเพิ่มเติมจากการใช้เพื่อการเกษตรหลักและไม่เป็นการรบกวนการบริหารจัดการฟาร์มโดยรอบเพื่อความสนุกสนาน การเรียนรู้ หรือเกี่ยวข้องกับนักท่องเที่ยว...”

¹⁷ 2009 New Hampshire Code § 21:34

¹⁸ Hawaii Revised Statutes § 205-2

รัฐที่ให้ความหมายคำว่า “กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตร (Agritourism activity)” มีดังต่อไปนี้

รัฐเซาท์ดาโคตา ได้ให้ความหมายของคำว่ากิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรไว้ใน South Dakota Codified Laws § 20-9-12 ดังต่อไปนี้

"Agritourism activity" means any activity carried out on a farm, on a ranch, in a forest, or on an agribusiness operation that allows members of the general public, for recreational, entertainment, or educational purposes, to view or participate in agricultural activities, including farming, ranching, historical, cultural, harvest-your-own, or nature-based activities and attractions....¹⁹

แปลความได้ว่า “กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตร หมายถึง กิจกรรมที่เกิดขึ้นในฟาร์ม ฟาร์มปศุสัตว์ ป่าไม้ หรือการดำเนินธุรกิจการเกษตรที่ให้สาธารณชน ได้เยี่ยมชมหรือมีส่วนร่วมในกิจกรรมด้านการเกษตร รวมถึงการทำฟาร์ม การทำฟาร์มปศุสัตว์ กิจกรรมและแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ ทางวัฒนธรรม การเก็บเกี่ยวด้วยตัวเองหรือทางธรรมชาติ เพื่อนันทนาการ ความบันเทิง หรือการเรียนรู้...”

รัฐแคนซัส ได้ให้ความหมายของกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรไว้ใน Kansas Agritourism Promotion Act 2004 § 74-50,167 ดังต่อไปนี้

"Agritourism activity" means any activity which allows members of the general public, for recreational, entertainment or educational purposes, to view or enjoy rural activities, including, but not limited to, farming activities, ranching activities or historic, cultural or natural attractions...²⁰

แปลความได้ว่า “กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตร หมายถึง กิจกรรมที่ช่วยให้สาธารณชนได้เยี่ยมชมหรือได้รับความเพลิดเพลินจากกิจกรรมชนบท รวมถึง แต่ไม่จำกัดเฉพาะ กิจกรรมการทำฟาร์ม กิจกรรมการทำฟาร์มปศุสัตว์ หรือแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม หรือแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ เพื่อนันทนาการ ความบันเทิง หรือการเรียนรู้...”

รัฐเทนเนสซี ได้ให้ความหมายของกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรไว้ใน 2010 Tennessee Code Title 43 - Agriculture And Horticulture Chapter 39 – Agritourism § 43-39-101 ดังต่อไปนี้

¹⁹ South Dakota Codified Laws § 20-9-12

²⁰ Kansas Agritourism Promotion Act 2004 § 74-50,167

“Agritourism activity” means any activity carried out on a farm or ranch, eligible for greenbelt classification under title 67, chapter 5, part 10, that allows members of the general public, for recreational, entertainment or educational purposes, to view or enjoy rural activities, including farming, ranching, historic, cultural, harvest-your-own activities or natural activities and attractions...²¹

แปลความได้ว่า “กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตร หมายถึง กิจกรรมที่เกิดขึ้นในฟาร์ม หรือฟาร์มปศุสัตว์...ที่ให้สาธารณชนได้เยี่ยมชมหรือได้รับความเพลิดเพลินในกิจกรรมด้านชนบท รวมถึงการทำฟาร์ม การทำฟาร์มปศุสัตว์ กิจกรรมและแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ ทางวัฒนธรรม การเก็บเกี่ยวด้วยตัวเอง หรือทางธรรมชาติ เพื่อนันทนาการ ความบันเทิง หรือการเรียนรู้...”

รัฐฟลอริดา ได้ให้ความหมายของกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรไว้ใน 2010 Florida Code TITLE XXXV AGRICULTURE, HORTICULTURE, AND ANIMAL INDUSTRY Chapter 570 DEPARTMENT OF AGRICULTURE AND CONSUMER SERVICES § 570.961 ดังต่อไปนี้

“Agritourism activity” means any activity carried out on a farm or ranch or in a forest that allows members of the general public, for recreational, entertainment, or educational purposes, to view or enjoy rural activities, including farming, ranching, historical, cultural, harvest-your-own, or nature-based activities and attractions...²²

แปลความได้ว่า “กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตร หมายถึง กิจกรรมที่เกิดขึ้นในฟาร์ม หรือในฟาร์มปศุสัตว์ หรือในป่าไม้ ที่ให้สาธารณชนได้เยี่ยมชมหรือได้รับความเพลิดเพลินในกิจกรรมชนบท รวมถึงการทำฟาร์ม การทำฟาร์มปศุสัตว์ กิจกรรมและแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ ทางวัฒนธรรม การเก็บเกี่ยวด้วยตัวเอง หรือทางธรรมชาติ เพื่อนันทนาการ ความบันเทิง หรือการเรียนรู้...”

รัฐนอร์ทแคโรไลนา ได้ให้ความหมายของกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรไว้ใน General Statutes of North Carolina § 99E 30 ดังต่อไปนี้

²¹ 2010 Tennessee Code § 43-39-101

²² 2010 Florida Code § 570.961

“Agritourism activity” – Any activity carried out on a farm or ranch that allows members of the general public, for recreational, entertainment, or educational purposes, to view or enjoy rural activities, including farming, ranching, historic, cultural, harvest-your-own activities, or natural activities and attractions...²³

แปลความได้ว่า “กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตร หมายถึง กิจกรรมที่เกิดขึ้นในฟาร์ม หรือในฟาร์มปศุสัตว์ ที่ให้สาธารณชนได้เยี่ยมชมหรือได้รับความเพลิดเพลินในกิจกรรมชนบท รวมถึงการทำฟาร์ม การทำฟาร์มปศุสัตว์ กิจกรรมทางประวัติศาสตร์ ทางวัฒนธรรม การเก็บเกี่ยวด้วยตัวเอง หรือกิจกรรมและแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ เพื่อนันทนาการ ความบันเทิง หรือการเรียนรู้...”

รัฐเวอร์จิเนีย ได้ให้ความหมายของกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรไว้ใน 2010 Virginia Code Title 3.2 - AGRICULTURE, ANIMAL CARE, AND FOOD. Chapter 64 - Agritourism Activity Liability § 3.2-6400 ดังต่อไปนี้

"Agritourism activity" means any activity carried out on a farm or ranch that allows members of the general public, for recreational, entertainment, or educational purposes, to view or enjoy rural activities, including farming, wineries, ranching, historical, cultural, harvest-your-own activities, or natural activities and attractions...²⁴

แปลความได้ว่า “กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตร หมายถึง กิจกรรมที่เกิดขึ้นในฟาร์ม หรือในฟาร์มปศุสัตว์ ที่ให้สาธารณชนได้เยี่ยมชมหรือได้รับความเพลิดเพลินในกิจกรรมชนบท รวมถึงการทำฟาร์ม การทำเหล้าองุ่น การทำฟาร์มปศุสัตว์ กิจกรรมทางประวัติศาสตร์ ทางวัฒนธรรม การเก็บเกี่ยวด้วยตัวเอง หรือกิจกรรมและแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ เพื่อนันทนาการ ความบันเทิง หรือการเรียนรู้...”

รัฐเมน ได้ให้ความหมายของกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรไว้ใน Maine Revised Statutes § 5250-Q ดังต่อไปนี้

“.... agricultural tourism activities that involve the use of available natural resources and provides at least one of the following services:

- (1) Accommodations;
- (2) Guiding or instructional services; and

²³ General Statutes of North Carolina § 99E 30

²⁴ 2010 Virginia Code § 3.2-6400

(3) The sale or rental of equipment for use in canoeing, kayaking, hunting, fishing, sailing, whitewater rafting, hiking, wildlife photography, snowmobiling, dog sledding, snowshoeing, downhill or cross-country skiing, camping activities or other similar nature-based tourism activities.²⁵

แปลความได้ว่า “...กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรเกี่ยวข้องกับการใช้แหล่งทรัพยากรธรรมชาติและอย่างน้อยจัดให้มีบริการอย่างใดอย่างหนึ่งดังต่อไปนี้

(1) ให้ที่พัก;

(2) นำเที่ยวหรือให้ความรู้; และ

(3) การซื้อขายหรือการให้เช่าอุปกรณ์สำหรับใช้ในการเล่นเรือแคนู การเล่นเรือคายัค การล่าสัตว์ การตกปลา การเล่นเรือใบ การล่องแก่ง การเดินเขา การถ่ายภาพสัตว์ป่า การเล่นรถสำหรับเคลื่อนบนหิมะ การเล่นแคร่เลื่อนที่ลากจูงโดยสุนัข รองเท้าเดินบนหิมะ การแข่งสกีภูเขาหรือข้ามประเทศ กิจกรรมตั้งที่พักแรมหรือกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติที่คล้ายกันอื่นๆ”

รัฐเดลาแวร์ ได้ให้ความหมายของกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรไว้ใน Delaware Code Title 9 Chapter 3 COUNTY GOVERNMENTS GENERALLY Subchapter I. General Provisions § 306 ดังต่อไปนี้

"Agritourism activity" means any activity that allows members of the general public to view or enjoy rural activities, including: farming; ranching; wineries; historical, cultural or harvest-your-own activities; guided or self-guided tours; bed and breakfast accommodations; or temporary outdoor recreation activities...²⁶

แปลความได้ว่า “กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตร หมายถึง กิจกรรมที่ให้สาธารณชนได้เยี่ยมชมหรือได้รับความเพลิดเพลินในกิจกรรมชนบท รวมถึงการทำฟาร์ม การทำฟาร์มปศุสัตว์ การทำเหล้าองุ่น กิจกรรมทางประวัติศาสตร์ ทางวัฒนธรรม การเก็บเกี่ยวด้วยตัวเอง การท่องเที่ยวด้วยตนเองหรือการท่องเที่ยวโดยมีผู้นำเที่ยว การจัดหาที่พักพร้อมที่นอนและอาหารเช้า หรือกิจกรรมนันทนาการภายนอกบ้านชั่วคราว...”

²⁵ Maine Revised Statutes § 5250-Q

²⁶ Delaware Code § 306

นอกจากนี้ ในต่างประเทศ มีผู้ให้ความหมายของคำว่าการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ไว้ดังต่อไปนี้

2.3.2 สำนักเศรษฐกิจการเกษตรและทรัพยากรแห่งออสเตรเลีย (Australian Bureau of Agricultural and Resource Economics)

ได้รวบรวมความหมายของคำว่าการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ปรากฏตามตาราง ตารางที่ 2 แสดงความหมายของคำว่าการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในประเทศออสเตรเลีย²⁷

ผู้นิยาม	ปี	ความหมาย
Dartington Amenity Research Trust	1974	นักท่องเที่ยวหรือวิสาหกิจด้านนันทนาการในการทำฟาร์ม
Frater	1983	วิสาหกิจท่องเที่ยวที่นำเสนอการทำฟาร์มและกิจกรรมต่างๆ ในฟาร์ม
Murphy	1985	การทำฟาร์มอันเป็นการช่วยส่งเสริมธุรกิจท่องเที่ยว
Roberts	1992	การท่องเที่ยวฟาร์มที่แสดงถึงความสัมพันธ์ระหว่างความเป็นเจ้าของและการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในการร่วมทุนท่องเที่ยวที่มีขนาดเล็ก
Clarke	1996	ผลิตภัณฑ์ท่องเที่ยวที่ผู้บริโภครู้ว่าเป็นการสัมผัสกับสภาพแวดล้อมในการทำฟาร์ม
Weaver and Fennell	1997	วิสาหกิจท่องเที่ยวที่รวมเอาสภาพแวดล้อมในการทำฟาร์มและการท่องเที่ยวเชิงพาณิชย์เข้าไว้ด้วยกัน

²⁷ Australian Government, Australian Bureau of Agricultural and Resource Economics – Bureau of Rural Sciences, Drivers of regional agritourism and food tourism in Australia [Online], (n.d.). Available from http://adl.brs.gov.au/data/warehouse/pe_abarebrs99001744/Agritourism_2010_REPORT_11a.pdf

ตารางที่ 2 แสดงความหมายของคำว่าการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในประเทศ
ออสเตรเลีย²⁸

ผู้นิยาม	ปี	ความหมาย
Kuehn and Hilchey	2001	การท่องเที่ยวเชิงเกษตร หรือการท่องเที่ยวฟาร์ม คือ การดำเนินธุรกิจของเกษตรกรเพื่อความเพลิดเพลิน หรือการเรียนรู้ของสาธารณชนเพื่อส่งเสริมผลิตภัณฑ์ในฟาร์มและสร้างรายได้เพิ่มให้กับฟาร์ม
Centre for Profitable Agriculture	2005	วิสาหกิจที่ประกอบด้วยเกษตรกรรมกับการท่องเที่ยว
Australian Regional Tourism Research Centre	2009	การท่องเที่ยวเชิงเกษตรมีลักษณะเป็นธุรกิจหรือกิจกรรมที่ให้นักท่องเที่ยวมาเยี่ยมชมฟาร์มหรือชุมชนในชนบทเพื่อเพลิดเพลินไปกับเกษตรกรรม ผลิตภัณฑ์ทางการเกษตร และสภาพแวดล้อมธรรมชาติที่มีอยู่ และเป็นวิสาหกิจเสริมของฟาร์มที่ผสมผสานการท่องเที่ยวให้เป็นธุรกิจเชิงเกษตร

2.3.3 สำนักงานความร่วมมือทางวิชาการของเยอรมนี (The Deutsche Gesellschaft für Technische Zusammenarbeit: GTZ)

ได้ให้ความหมายของการท่องเที่ยวเชิงเกษตรว่า “การท่องเที่ยวเชิงเกษตรเป็นรูปแบบการท่องเที่ยวอย่างหนึ่งที่ใช้ประโยชน์จากวัฒนธรรมในชนบทอันเป็นสิ่งดึงดูดนักท่องเที่ยว การท่องเที่ยวเชิงเกษตรมีลักษณะคล้ายกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ แต่สิ่งดึงดูดนักท่องเที่ยวของการท่องเที่ยวเชิงเกษตรไม่ใช่ภูมิทัศน์ทางธรรมชาติแต่เป็นภูมิทัศน์ทางด้านวัฒนธรรมหรือการเพาะปลูก”²⁹

²⁸ Ibid.

²⁹ The Deutsche Gesellschaft für Technische Zusammenarbeit, *Agrotourism and agricultural diversity* [Online], (n.d.). Available from <http://www2.gtz.de/dokumente/bib/04-5104a3.pdf>

2.3.4 ประเทศไทย

สำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยว (ปัจจุบันคือ “กรมการท่องเที่ยว”³⁰) กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา ซึ่งมีภารกิจในการพัฒนามาตรฐานการบริการด้านการท่องเที่ยวและแหล่งท่องเที่ยว รวมทั้งการสนับสนุนการประกอบธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ให้อยู่ในระดับมาตรฐาน เพื่อก่อให้เกิดประโยชน์ทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม และการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน ซึ่งเดิมเป็นภารกิจของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย โดยได้ถ่ายโอนมาให้กรมการท่องเที่ยว ตามพระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม พ.ศ. 2545 ประกอบกับกฎกระทรวงแบ่งส่วนราชการกรมการท่องเที่ยว กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา พ.ศ. 2545 ได้ให้ความหมายของ คำว่า “การท่องเที่ยวเชิงเกษตร” หมายถึง “การท่องเที่ยวที่มุ่งเน้นทางด้านการเรียนรู้วิถีเกษตรกรรมโดยอาจให้นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมให้เกิดการเรียนรู้ด้านการเกษตรและวิถีการดำรงชีวิต วัฒนธรรม ประเพณี และเป็นการนำเอาทรัพยากรที่มีอยู่มาใช้ประโยชน์เพื่อสร้างรายได้แก่ครอบครัวและชุมชน การท่องเที่ยวเชิงเกษตรและภูมิปัญญาท้องถิ่น จะเป็นเครื่องมือในการอนุรักษ์ควบคู่กับการท่องเที่ยว ให้เกิดความยั่งยืนตลอดไป”³¹

กรมส่งเสริมการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์³² ได้ให้ความหมายของคำว่า “การท่องเที่ยวเชิงเกษตร” หมายถึง “การเดินทางท่องเที่ยวไปยังพื้นที่ชุมชนเกษตรกรรม สวนเกษตร วนเกษตร สวนสมุนไพร ฟาร์มปศุสัตว์และเลี้ยงสัตว์ แหล่งเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ ต่างๆ สถานที่ราชการ ตลอดจนสถานบันการศึกษาที่มีงานวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีการผลิตทางการเกษตรที่ทันสมัย เพื่อชื่นชมความงาม ความสำเร็จและเพลิดเพลินในสวนเกษตร ได้ความรู้มีประสบการณ์ใหม่ บนพื้นฐานความรับผิดชอบ มีจิตสำนึกต่อการรักษาสิ่งแวดล้อมสถานที่นั้น”

³⁰ พระราชกฤษฎีกาเปลี่ยนชื่อสำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยว เป็นกรมการท่องเที่ยว พ.ศ. 2553, ราชกิจจานุเบกษา, เล่ม 127 ตอนที่ 52 ก (วันที่ 27 สิงหาคม 2553)

³¹ กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, สำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยว, คู่มือการประเมินมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร (กรุงเทพมหานคร: สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย, 2552), หน้า 2.

³² กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, กรมส่งเสริมการเกษตร, การท่องเที่ยวเชิงเกษตร [ออนไลน์], (ม.ป.ป.) , แหล่งที่มา <http://agrotourism.doae.go.th>

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย³³ ได้ให้ความหมายของคำว่า “การท่องเที่ยวเชิงเกษตร” หมายถึง “การท่องเที่ยวที่มุ่งความสนใจไปยังกิจกรรมการเกษตรหรือสภาพแวดล้อมทางการเกษตรเป็นหลัก โดยมีความพร้อมในการดำเนินการ สามารถควบคุมและดำเนินการปัจจัยภายในและภายนอกของแหล่งท่องเที่ยว รวมทั้งมีกลไกกระจายรายได้ไปยังเกษตรกร และก่อให้เกิดความพึงพอใจต่อการได้รับความรู้ ความเพลิดเพลิน เกิดการพักผ่อนหย่อนใจ การสร้างเสริมการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมและธรรมชาติ”

สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย³⁴ ได้ให้ความหมายของคำว่า “การท่องเที่ยวเชิงเกษตร” ไว้ 3 ลักษณะ ดังนี้

1. ให้ความหมายโดยพิจารณาจากหลักองค์ประกอบของการท่องเที่ยวว่า “การท่องเที่ยวที่มีกิจกรรมหลักด้านการเกษตรที่สามารถดึงดูดและเป็นที่สนใจของนักท่องเที่ยว โดยมีบริการจัดไว้ให้รองรับเพื่อสนองตอบตามมาตรฐานความต้องการของนักท่องเที่ยวให้ได้รับความรู้ ความเพลิดเพลินโดยนักท่องเที่ยวมีความสามารถและยินดีจะจ่ายเพื่อเข้าถึงแหล่งและใช้บริการนั้น”
2. ให้ความหมายโดยใช้หลักการเชิงระบบโดยพิจารณาว่าการท่องเที่ยวมีปัจจัยที่ใช้กระบวนการและผลได้ ผลข้างเคียงหรือผลกระทบว่า “การท่องเที่ยวที่ทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยวมีกิจกรรมเกษตรเป็นหลัก มีการบริการและการจัดไว้เพื่อรองรับการท่องเที่ยวเพื่อให้เกิดความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวและสร้างรายได้แก่เกษตรกร และมีการจัดการผลกระทบ”
3. ให้ความหมายโดยพิจารณาถึงหลักการอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยวและคำนึงถึงสิ่งแวดล้อม การมีส่วนร่วมของชุมชนและมีการจัดระบบบริหารจัดการที่ดีว่า “การท่องเที่ยวที่มีกิจกรรมการเกษตรเป็นหลัก มีการจัดการโดยใช้หลักการเชิงอนุรักษ์โดยเกษตรกรเข้ามามีส่วนร่วม มีการจัดระบบการบริหาร การจัดการคุณภาพโดยมุ่ง

³³ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, อ้างถึงใน บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา, การพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน (Sustainable Tourism Development), (กรุงเทพฯ: เพรสแอนด์ดีไซน์, 2548) หน้า 196.

³⁴ สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย, รายงานเบื้องต้น (Inception Report) การศึกษาเพื่อกำหนดแนวทางการพัฒนาและจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตร (Agrotourism) เสนอต่อ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (กรุงเทพมหานคร: สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย, 2542), หน้า 3-

“ให้บังเกิดผลทางด้านส่งเสริมการพัฒนาการเกษตร การพักผ่อน การศึกษาทางวัฒนธรรมและการรักษาสภาพแวดล้อม”

จากการพิจารณาข้อมูลข้างต้นจะเห็นว่า การท่องเที่ยวเชิงเกษตร หมายถึง การเดินทางไปท่องเที่ยวในแหล่งเกษตรกรรม โดยอาจจะมีการพักผ่อนด้วยหรือไม่ก็ได้ ทั้งนี้เพื่อศึกษาหาความรู้ทางการเกษตร หรือเพื่อชื่นชมทัศนียภาพ บรรยากาศ หรือสนุกสนานไปกับกิจกรรมการเกษตรตามแหล่งชุมชนการเกษตร ซึ่งแตกต่างกันไปตามวิถีชีวิต ขนบธรรมเนียม ประเพณีและวัฒนธรรม รวมทั้งลักษณะสภาพแวดล้อมตามธรรมชาติ ที่เป็นปัจจัยผลักดันให้เกิดเป็นรูปแบบอาชีพเกษตรกรรมประจำถิ่น หรือเพื่อแสวงหาประสบการณ์ เรียนรู้ที่แตกต่างไปจากชีวิตประจำวัน โดยสามารถนำความรู้ และประสบการณ์ ที่ได้รับจากการได้ชมหรือศึกษาได้เรียนรู้ไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์อย่างใดอย่างหนึ่งหรือประกอบอาชีพ หรือเพื่อความเพลิดเพลินเพียงประการเดียว ขณะเดียวกัน นักท่องเที่ยวก็มีจิตสำนึกรับผิดชอบต่อการรักษาสภาพแวดล้อมในพื้นที่เกษตรกรรม เพื่อคงความเป็นธรรมชาติของแหล่งท่องเที่ยว

2.4 การท่องเที่ยวเชิงเกษตรเปรียบเทียบกับการท่องเที่ยวประเภทอื่น

การท่องเที่ยวเชิงเกษตรเป็นการท่องเที่ยวทางเลือกที่มีกลุ่มเป้าหมายเป็นนักท่องเที่ยวที่มีความสนใจในเกษตรกรรมโดยเฉพาะ โดยนักท่องเที่ยวอาจต้องการหาความรู้หรือประสบการณ์ด้านการเกษตรควบคู่ไปกับการพักผ่อน หรือต้องการเพียงแต่ความเพลิดเพลินสนุกสนานไปกับกิจกรรมในแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรเท่านั้นก็ได้ ปัจจุบันมีการท่องเที่ยวทางเลือกหลายประเภท และแต่ละประเภทมีลักษณะที่เหมือนหรือคล้ายกับการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ดังที่ผู้เขียนจะได้อธิบายดังต่อไปนี้

2.4.1 การท่องเที่ยวเชิงเกษตรกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (Ecotourism)

มีผู้ให้ความหมายของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศไว้ ดังต่อไปนี้

1) การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ หมายถึง “การท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่เอื้อประโยชน์ต่อการอนุรักษ์อันเนื่องมาจากมีรายได้สำหรับการดูแลพื้นที่ การสร้างงานให้ชุมชนท้องถิ่น และการสร้างจิตสำนึกด้านสิ่งแวดล้อม”³⁵

³⁵ กิตติวัฒน์ รัตนติลก ณ ภูเก็ต, “การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ,” จุลสารการท่องเที่ยว 17 (ตุลาคม-ธันวาคม 2541): 41., อ้างถึงใน อภิญญา เลื่อนฉวี, รายงานการศึกษาวิจัย เรื่อง มาตรการทางกฎหมายในการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ : ศึกษาเฉพาะกรณีอุทยานแห่งชาติ *Legal Measures for the Management of Ecotourism Resources: Specifically the Case of National Parks*, (กรุงเทพมหานคร: คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, 2547), หน้า 17.

2) การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ หมายถึง “การท่องเที่ยวรูปแบบหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับการเดินทางไปยังแหล่งธรรมชาติ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อชื่นชม ศึกษาเรียนรู้ และเพลิดเพลินไปกับทัศนียภาพ พืชพันธุ์ และสัตว์ป่า ตลอดจนลักษณะทางวัฒนธรรมที่ปรากฏในแหล่งธรรมชาติเหล่านั้น”³⁶

3) “การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ” หมายถึง “การท่องเที่ยวธรรมชาติที่ครอบคลุมถึงสาระด้านการศึกษา การเข้าใจธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมและมีการจัดการเพื่อรักษาระบบนิเวศให้ยั่งยืน”³⁷

4) องค์การสิ่งแวดล้อมแห่งสหประชาชาติ (United Nations Environment Programme - UNEP) สมาคมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (Ecotourism Society) และองค์การการท่องเที่ยวโลก (World Tourism Organization) ได้ให้ความหมายของคำว่า “การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ” หมายถึง “การท่องเที่ยวที่ไม่เป็นการรบกวนลักษณะทางธรรมชาติ มุ่งหวังในด้านการศึกษา มีความพอใจต่อทัศนียภาพ พืชพรรณ และสัตว์ตามธรรมชาติ มีความเข้าใจต่อวัฒนธรรม ประวัติความเป็นมาของสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ โดยไม่เป็นการรบกวนต่อระบบนิเวศ ในขณะที่เดียวกันก็สร้างโอกาสทางเศรษฐกิจที่จะทำให้เกิดการอนุรักษ์ต่อทรัพยากรของประชากรในท้องถิ่น”³⁸

5) สำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยว (ปัจจุบันคือ “กรมการท่องเที่ยว”)³⁹ ได้ให้ความหมายของคำว่า “การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ” หมายถึง “การท่องเที่ยวอย่างมีความรับผิดชอบในแหล่งธรรมชาติที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น และแหล่งวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศ

³⁶ Hector Ceballos-Lascurain, “Tourism, Ecotourism and Protected Areas: The State of Nature-based Tourism around the World and Guideline for its Development,” The Forth World Congress on National Parks and Protected Areas. Gland, Switzerland and Cambridge, U.K. 1996., อ้างถึงใน อภิญญา เลื่อนจวี, รายงานการศึกษาวิจัย เรื่อง มาตรการทางกฎหมายในการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ : ศึกษาเฉพาะกรณีอุทยานแห่งชาติ Legal Measures for the Management of Ecotourism Resources: Specifically the Case of National Parks, (กรุงเทพมหานคร: คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์, 2547), หน้า 18.

³⁷ อภิญญา เลื่อนจวี, รายงานการศึกษาวิจัย เรื่อง มาตรการทางกฎหมายในการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ : ศึกษาเฉพาะกรณีอุทยานแห่งชาติ Legal Measures for the Management of Ecotourism Resources: Specifically the Case of National Parks, หน้า 18.

³⁸ สุมาลี เทพสุวรรณ, สารานุกรมไทย สำหรับเยาวชน เล่มที่ 27, 2544, หน้า 39.

³⁹ พระราชกฤษฎีกาเปลี่ยนชื่อสำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยว เป็นกรมการท่องเที่ยว พ.ศ. 2553, ราชกิจจานุเบกษา, เล่ม 127 ตอนที่ 52 ก (วันที่ 27 สิงหาคม 2553)

สิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยวโดยมีกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของผู้ที่เกี่ยวข้องภายใต้การจัดการอย่างมีส่วนร่วมของท้องถิ่น เพื่อมุ่งเน้นให้เกิดจิตสำนึกต่อการรักษาระบบนิเวศอย่างยั่งยืน⁴⁰

จากการพิจารณาข้อมูลข้างต้นจะเห็นว่า การท่องเที่ยวเชิงเกษตรกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศมีความเกี่ยวข้องและสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด เป็นการท่องเที่ยวแบบผสมผสานควบคู่กันไป ซึ่งบางครั้งนักท่องเที่ยวอาจต้องการที่จะได้พบเห็นความงามที่มีอยู่ตามธรรมชาติทั้งพืชพันธุ์สัตว์ป่า ขณะเดียวกันก็ต้องการเรียนรู้วิถีการดำเนินชีวิตของบุคคลในชนบท ต้องการชื่นชมความสวยงามและสีสันของพืชผักในแปลงเพาะปลูก การเลี้ยงสัตว์ ควบคู่กันไป ดังตัวอย่างต่อไปนี้

(1) **การท่องเที่ยวเชิงเกษตรเขาบายศรี (จังหวัดจันทบุรี)**⁴¹ ซึ่งตำบลเขาบายศรีเป็นแหล่งรวมผลไม้ที่น่าสนใจอันเป็นผลิตภัณฑ์ทางการเกษตรอย่างหนึ่ง ถือได้ว่าเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรและเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น ในขณะเดียวกันวิสาหกิจชุมชนในตำบลเขาบายศรีได้จัดบ้านพักในสวนให้กับนักท่องเที่ยว โดยนักท่องเที่ยวสามารถมีส่วนร่วมกิจกรรมเรียนรู้พฤติกรรมคนในท้องถิ่นและวิถีชีวิตชาวบ้านอันเป็นแหล่งวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องเนื่องกับระบบนิเวศ สิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยวโดยมีกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของผู้เกี่ยวข้องภายใต้การจัดการอย่างมีส่วนร่วมของท้องถิ่น ดังนั้น **การท่องเที่ยวเชิงเกษตรเขาบายศรี (จันทบุรี) จึงถือว่าเป็นทั้งการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและการท่องเที่ยวเชิงเกษตร**

(2) **โครงการนำร่องการพัฒนาบทบาทผู้นำสตรีกลุ่มแม่บ้านวิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยวเชิงเกษตรนิเวศน์** ณ นิคมเศรษฐกิจพอเพียงอำเภออมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่ อำเภอวังน้ำเขียว จังหวัดนครราชสีมา อำเภอด่านมะขามเตี้ย จังหวัดกาญจนบุรี ซึ่งเป็นการประสานความร่วมมือกับสถาบันการศึกษาเพื่อสร้างโอกาสการส่งเสริมคุณภาพชีวิต และรายได้ให้แก่เกษตรกรในเขตปฏิรูปที่ดินระหว่าง สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (ส.ป.ก.) กระทรวงเกษตรและ

⁴⁰ กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, สำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยว, คู่มือการประเมินมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ, (กรุงเทพมหานคร: สำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยว กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2548), หน้า 1.

⁴¹ สำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยว, สารสนเทศภูมิศาสตร์แหล่งท่องเที่ยว [ออนไลน์], (ม.ป.ป.). แหล่งที่มา

http://61.19.236.136/tourist2009/userArticle.php?content=searchCon&combo_type=100&combo_reg=&combo_prov=&txt_search=&pageat=1

สหกรณ์ กับวิทยาลัยอาชีวศึกษาเชียงใหม่ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา วิทยาลัยอาชีวศึกษา กาญจนบุรี และวิทยาลัยสารพัดช่างกาญจนบุรี⁴²

2.4.2 การท่องเที่ยวเชิงเกษตรกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม (Cultural Tourism)

การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม หมายถึง “การท่องเที่ยวเพื่อชมสิ่ง que แสดงความเป็นวัฒนธรรม เช่น ปราสาท พระราชวัง วัด โบราณสถาน โบราณวัตถุ ประเพณี วิธีการดำเนินชีวิต ศิลปะทุกแขนง และสิ่งต่างๆ ที่แสดงถึงความเจริญรุ่งเรืองที่มีการพัฒนาให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อม การดำเนินชีวิตของบุคคลในแต่ละยุคสมัย ผู้ท่องเที่ยวจะได้รับทราบประวัติความเป็นมา ความเชื่อ มุมมอง ความคิด ความศรัทธา ความนิยมของบุคคลในอดีตที่ถ่ายทอดมาถึงคนรุ่นปัจจุบันผ่านสิ่งเหล่านี้”⁴³

จากการพิจารณาข้อมูลข้างต้นจะเห็นว่า การท่องเที่ยวเชิงเกษตรกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมก็เป็นการท่องเที่ยวที่มีความสัมพันธ์กันใกล้ชิดเช่นเดียวกัน และเป็นการท่องเที่ยวที่มีลักษณะผสมผสานควบคู่กันไป เพราะเป็นการท่องเที่ยวเพื่อชมสิ่ง que แสดงความเป็นวัฒนธรรม ประเพณี และได้เรียนรู้วิถีการดำเนินชีวิตของบุคคลในชนบท การเพาะปลูก ควบคู่ไปกับการพักผ่อนและความบันเทิง ยกตัวอย่างเช่น ศูนย์แปรรูปผลผลิตการเกษตรบ้านบ่อสามแสน (จังหวัดกำแพงเพชร)⁴⁴ ซึ่งศูนย์แห่งนี้ผลิตและจำหน่ายสินค้าแปรรูปทางการเกษตรหลายชนิด และที่มีชื่อเสียงที่สุด ได้แก่ กระจยาสารท ย่อมถือว่าเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร และการที่นักท่องเที่ยวสามารถมีส่วนร่วมกิจกรรมกวนกระจยาสารทในเทศกาลงานบุญต่างๆ เรียนรู้พฤติกรรมคนในท้องถิ่นและวิถีชีวิตและวัฒนธรรมชาวบ้านในศูนย์แปรรูปผลผลิตการเกษตรบ้านบ่อสามแสน ย่อมถือว่าเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมด้วย ดังนั้น ศูนย์แปรรูปผลผลิตการเกษตรบ้านบ่อสามแสนจึงถือว่าเป็นทั้งการท่องเที่ยวเชิงเกษตรและการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

ตัวอย่างแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในต่างประเทศ เช่น หมู่บ้าน Shirakawa-go และ Gokayama (Historic Villages of Shirakawa-go and Gokayama) ในประเทศญี่ปุ่น ซึ่งเป็นหมู่บ้านที่ทำเกษตรกรรมและได้รับการขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลกจากองค์การยูเนสโก

⁴² กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม, โครงการพัฒนาบทบาทผู้นำสตรีกลุ่มแม่บ้านวิสาหกิจชุมชน ท่องเที่ยวเชิงเกษตรนิเวศน์, หน้า 3.

⁴³ กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, สำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยว, คู่มือการประเมินมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม (กรุงเทพมหานคร: สถาบันวิจัยสภาวะแวดล้อม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2549), หน้า 1.

⁴⁴ สำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยว, สารสนเทศภูมิศาสตร์แหล่งท่องเที่ยว [ออนไลน์], (ม.ป.ป.). แหล่งที่มา http://61.19.236.136/tourist2009/userArticle.php?content=site_detail&tour_id=600503

(United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization: UNESCO) ในฐานะแหล่งมรดกโลกทางวัฒนธรรมของญี่ปุ่น เมื่อปี พ.ศ. 2538⁴⁵

2.4.3 การท่องเที่ยวเชิงเกษตรกับการท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ (Historical Tourism)

การท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ หมายถึง “การเดินทางท่องเที่ยวไปยังแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์และโบราณคดี เพื่อชื่นชมและเพลิดเพลินในสถานที่ท่องเที่ยว ได้ความรู้มีความเข้าใจต่อประวัติศาสตร์และโบราณคดีในท้องถิ่น บนพื้นฐานของความรับผิดชอบต่อและมีจิตสำนึกต่อการรักษามรดกทางวัฒนธรรมและคุณค่าของสภาพแวดล้อม โดยที่ชุมชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมต่อการบริหารจัดการท่องเที่ยว การท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์อาจจัดรายการเส้นทางท่องเที่ยวตามรอยประวัติศาสตร์ อาทิ ทัวร์เส้นทางศิลปะขอม ตามรอยพ่อขุนเม็งราย เทียวอุทยานประวัติศาสตร์ต่างๆ เป็นต้น”⁴⁶

อาจมีผู้เข้าใจว่าการท่องเที่ยวเชิงเกษตรต้องเป็นการเที่ยวไปเฉพาะในแหล่งพื้นที่เพาะปลูกพืชผลทางการเกษตร การเลี้ยงสัตว์ การประมง การเกษตรและป่าไม้ และการเกษตรแบบผสมผสานเท่านั้น ไม่มีความเกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์แต่อย่างใด อย่างไรก็ตามลักษณะกิจกรรมการเกษตรในบางพื้นที่ สามารถรวมเข้ากับแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ได้⁴⁷ เช่น อุทยานแห่งชาติภูหินร่องกล้า จังหวัดพิษณุโลก ที่ภูมิประเทศทั่วไปเป็นเทือกเขาสลับซับซ้อน มีธรรมชาติที่งดงามทั้งทะเลหมอก น้ำตก พืชดอกไม้ แปลงผักและผลไม้เมืองหนาว ธรณีวิทยาที่ลานหินแตก ลานหินปุ่ม ผนวกเข้ากับภูมิหลังทางประวัติศาสตร์ สมรภูมิกองทัพกู้ชาติเมืองในอดีตที่ยังปรากฏร่องรอยให้เห็นอยู่ในพิพิธภัณฑสถานกู้ชาติ โรงเรียนการเมืองการทหาร สถานที่ฝังศพของนักรบทหารปลดแอกแห่งประเทศไทย (ทปท.) ที่เสียชีวิตจากการสู้รบกับทหารฝ่ายรัฐบาล กังหันน้ำ ไร่ข้าวตามซอกเขา หมู่บ้านมอญชน⁴⁸ หรือการไปเที่ยวชมไร่ชาอู่หลง ที่ชาวจีนฮ่ออพยพหนีภัย

⁴⁵ United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization, *Historic Villages of Shirakawa-go and Gokayama* [Online], (n.d.). Available from <http://whc.unesco.org/en/list/734/>

⁴⁶ กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, สำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยว, *คู่มือการประเมินมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์* (กรุงเทพมหานคร: สถาบันวิจัยสภาวะแวดล้อม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2549), หน้า 1.

⁴⁷ กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, สำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยว, *คู่มือการประเมินมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร*, หน้า 3.

⁴⁸ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, *Thailand Agrotourism ท่องเที่ยวเกษตรทั่วถิ่นไทย* (กรุงเทพมหานคร: การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2546), หน้า 25.

สงครามมาจากมณฑลยูนนาน สาธารณรัฐประชาชนจีน มารวมกลุ่มตั้งรกรากและนำมาปลูกไว้บนดอยแม่สลอง อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย หรือการไปเที่ยวชมต้นลำไยต้นแรกของประเทศที่อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่ หรือการเที่ยวชมบ่อเกลือสินเธาว์ ที่อำเภอบ่อเกลือ จังหวัดน่าน สถานที่ผลิตเกลือสินเธาว์เพื่อเป็นสินค้าและเครื่องบรรณาการให้เมืองเชียงใหม่ในอดีต เป็นต้น ซึ่งการท่องเที่ยวลักษณะนี้ ถือว่าเป็นการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์และเชิงเกษตรผสมผสานกัน

จากการพิจารณาข้อมูลข้างต้นจะเห็นว่า การท่องเที่ยวเชิงเกษตรมีความเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์และเป็นการท่องเที่ยวที่มีลักษณะผสมผสานควบคู่กันไป เพราะเป็นการท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวอาจได้ทั้งความรู้และมีความเข้าใจต่อแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่เป็นประวัติศาสตร์หรือเป็นพื้นที่ประวัติศาสตร์ด้วย

2.4.4 การท่องเที่ยวเชิงเกษตรกับการท่องเที่ยวโดยชุมชน (Community Based Tourism)

การท่องเที่ยวโดยชุมชน หมายถึง “การท่องเที่ยวที่คำนึงถึงความยั่งยืนของสิ่งแวดล้อม สังคม และวัฒนธรรม กำหนดทิศทางโดยชุมชน จัดการโดยชุมชนเพื่อชุมชนและชุมชนมีบทบาทเป็นเจ้าของสิทธิในการจัดการดูแลเพื่อให้เกิดการเรียนรู้แก่ผู้มาเยือน”⁴⁹

จากความหมายข้างต้น จะเห็นได้ว่าการท่องเที่ยวเชิงเกษตรนั้น เกษตรกรเป็นผู้จัดการดูแลและให้การเรียนรู้แก่นักท่องเที่ยวที่มาเยือนแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ทำให้นักท่องเที่ยวได้ความรู้ ประกอบกับได้พักผ่อนและได้รับความบันเทิง ทั้งนี้มีผู้ให้ความเห็นว่า การท่องเที่ยวเชิงเกษตรเป็นการท่องเที่ยวโดยชุมชนเพราะดำเนินการโดยคนชุมชน⁵⁰ และชุมชนส่วนใหญ่ในประเทศเป็นชุมชนเกษตร ชุมชนบางแห่งอาจประกอบอาชีพอื่นที่ไม่ใช่อาชีพเกษตรกรรมแต่จะมีความเกี่ยวข้องกับการเกษตรกรรมไม่ทางใดก็ทางหนึ่งเสมอ ดังนั้นการท่องเที่ยวโดยชุมชนกับการท่องเที่ยวเชิงเกษตรจึงมีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิดจนแทบจะแยกออกจากกันไม่ได้

2.4.5 การท่องเที่ยวเชิงเกษตรกับการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

“การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน” หมายถึง “การท่องเที่ยวที่มีการพัฒนาที่สามารถตอบสนองผู้เป็นเจ้าของท้องถิ่นในปัจจุบันโดยที่มีการสงวนรักษาโอกาสต่างๆ ของอนุชนรุ่นหลังด้วยการท่องเที่ยวประเภทนี้ หมายความว่า การจัดการทรัพยากรเพื่อตอบสนองความจำเป็นทาง

⁴⁹ กรมการท่องเที่ยว, มาตรฐานโฮมสเตย์ไทย พ.ศ. 2551 [ออนไลน์], 2552. แหล่งที่มา

<http://www.tourism.go.th/2010/upload/news/files/มาตรฐานโฮมสเตย์ไทย.pdf>

⁵⁰ เรื่องเดียวกัน

เศรษฐกิจ สังคม และความงาม ศูนย์ทรัพยากรในขณะที่สามารถรักษาเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมและระบบนิเวศด้วย”⁵¹

มีผู้ให้ความเห็นว่าการท่องเที่ยวเชิงเกษตรเป็นส่วนหนึ่งของการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ที่เปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวได้มีส่วนร่วมกับการเข้าไปสัมผัสธรรมชาติและสิ่งที่มีมนุษย์สร้างขึ้นโดยมีกระบวนการเรียนรู้ด้วยวิธีต่างๆ ซึ่งทำให้นักท่องเที่ยวเกิดจิตสำนึกที่จะอนุรักษ์และตระหนักถึงความสำคัญของธรรมชาติและการรักษาสิ่งแวดล้อมให้ดำรงอยู่ได้โดยไม่มีการทำลาย⁵² ดังนั้นการท่องเที่ยวเชิงเกษตรเป็นส่วนหนึ่งของการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนหรือเป็นการท่องเที่ยวแบบผสมผสานควบคู่กันไป

2.4.6 การท่องเที่ยวเชิงเกษตรกับการท่องเที่ยวเชิงภูมิ (Geo-tourism)

การท่องเที่ยวเชิงภูมิเป็นการท่องเที่ยวที่ครอบคลุมองค์รวมเมื่อเปรียบเทียบกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ซึ่งในปัจจุบันนอกจากนักท่องเที่ยวจะต้องการได้รับประสบการณ์ที่แท้จริงแล้ว การท่องเที่ยวจะต้องไม่ทำลายสิ่งแวดล้อมและบริบทของพื้นที่นั้นๆ ที่สำคัญคือ นักท่องเที่ยวยินดีที่จะจ่ายเงินเพิ่มถึงร้อยละ 10 เพื่อช่วยปกป้องและรักษาสิ่งแวดล้อม และการจำกัดจำนวนผู้เข้าเยี่ยมชมในการเข้าไปเยี่ยมชมพื้นที่นั้นๆ เป็นสิ่งจำเป็นหากพื้นที่นั้นๆ มีขีดความสามารถในการรองรับจำกัด ที่สำคัญคือ เป็นการท่องเที่ยวที่คำนึงถึงผู้คนในท้องถิ่นทั้งเรื่องทัศนคติและการยอมรับ (การท่องเที่ยวเชิงภูมิ (Geo-tourism) เป็นการให้คำนิยามใหม่ที่ปรับปรุงจากแนวทางการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน)⁵³

จากการพิจารณาข้อมูลข้างต้นจะเห็นว่า การท่องเที่ยวเชิงเกษตรกับการท่องเที่ยวเชิงภูมิ มีความเกี่ยวข้องกันและเป็นการท่องเที่ยวแบบผสมผสานควบคู่กันไป ทั้งนี้แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรบางแห่งมีความสามารถในการรองรับของพื้นที่ (Carrying Capacity) อันเป็นการจำกัดจำนวนนักท่องเที่ยวในการเข้าไปเยี่ยมชมพื้นที่เกษตรนั้น เพื่อไม่ให้เป็นการกระทบต่อสรรพสิ่งในพื้นที่เพาะปลูกและเป็นการท่องเที่ยวที่คำนึงถึงผู้คนในท้องถิ่นด้วย ทั้งนี้แหล่งท่องเที่ยวบางแห่งที่มีนักท่องเที่ยวเดินทางเข้าไปท่องเที่ยวเป็นจำนวนมากอาจทำให้ประชาชนเจ้าของพื้นที่ต้อง

⁵¹ กรมการท่องเที่ยว, มาตรฐานโฮมสเตย์ไทย พ.ศ. 2551 [ออนไลน์], 2552. แหล่งที่มา <http://www.tourism.go.th/2010/upload/news/files/มาตรฐานโฮมสเตย์ไทย.pdf>

⁵² กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, สำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยว, คู่มือการประเมินมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร, หน้า 1.

⁵³ นิศา ชัชกุล, อุตสาหกรรมกรรมการท่องเที่ยว (Tourism Industry), พิมพ์ครั้งที่ 2 (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2551), หน้า 49-50.

เคลื่อนย้ายที่อยู่อาศัยไปยังแหล่งที่สงบกว่า ซึ่งจะไม่ถูกรบกวนหรือมีการทำลายวิถีชีวิตเดิมโดยนักท่องเที่ยว⁵⁴

2.5 ธุรกิจท่องเที่ยวเชิงเกษตรในประเทศไทย

2.5.1 ความหมายของธุรกิจท่องเที่ยวเชิงเกษตร

ธุรกิจท่องเที่ยวเชิงเกษตร คือ กิจกรรมของชุมชนที่เกี่ยวข้องกับการวางแผน การผลิต การตลาด การซื้อขาย และการบริโภคสินค้าและบริการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ที่ดำเนินการโดยคณะบุคคลที่รวมตัวกันประกอบกิจการดังกล่าว⁵⁵

คณะบุคคลที่รวมตัวกันประกอบกิจการท่องเที่ยวเชิงเกษตร (Agritourism Entities) แบ่งออกเป็น 4 กลุ่ม ได้แก่⁵⁶

(1) องค์กรที่ให้บริการท่องเที่ยวเชิงเกษตร (Entities providing agritourism services) ได้แก่ ฟาร์มท่องเที่ยวเชิงเกษตร (Agritourism Farms) ที่ผลิตสินค้าและให้บริการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

(2) องค์กรที่ใช้การท่องเที่ยวเชิงเกษตรเป็นช่องทางการขายตรงสินค้า (Entities using agritourism as direct sales channel) ได้แก่ ฟาร์มท่องเที่ยวเชิงเกษตร (Agritourism Farms) ที่ผลิตสินค้าและให้บริการท่องเที่ยวเชิงเกษตร และกิจการอุตสาหกรรมอาหารและการเกษตร (Agriculture and food industry enterprises)

(3) องค์กรที่ใช้การท่องเที่ยวเชิงเกษตรส่งเสริมสินค้า (Entities using agritourism to promote their products) ได้แก่ กิจการอุตสาหกรรมอาหารและการเกษตร (Agriculture and food industry enterprises) ที่คอยเฝ้าสังเกตกระบวนการผลิตหรือจัดการสถานที่ส่งเสริมสินค้า

(4) องค์กรที่สนับสนุนกระบวนการท่องเที่ยวเชิงเกษตร (Entities supporting agritourism process) ได้แก่ โรงงานผลิตสินค้าที่ระลึก (Souvenir factories) และองค์กรท่องเที่ยวเชิงเกษตร

⁵⁴ Archer Brian, and Chris Cooper, The positive and negative impacts of tourism. In Global Tourism: The Next Decade, Edited by William F. Theobald (Oxford: Butterworth-Heinemann, 1994), pp. 80-83., อ้างถึงใน จีราวรรณ กาวิลละ, "ทางเลือกของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม : กรณีศึกษาหมู่บ้านวัลลาอ่ามเมือง จังหวัดเชียงใหม่," (การค้นคว้าแบบอิสระศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการอุตสาหกรรมท่องเที่ยว บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2544), หน้า 31.

⁵⁵ Michal Sznajder, Lucyna Przezbórska, and Frank Scrimgeour, Agritourism, p. 85.

⁵⁶ Ibid.

(Agritourism offices) ที่อำนวยความสะดวกให้กับนักท่องเที่ยว เช่น ตัวแทนท่องเที่ยว บริษัทขนส่ง เป็นต้น

2.5.2 ประโยชน์ของธุรกิจท่องเที่ยวเชิงเกษตร

ธุรกิจท่องเที่ยวเชิงเกษตรก่อให้เกิดประโยชน์ต่อเกษตรกร ดังต่อไปนี้

- (1) ช่วยเพิ่มรายได้ให้กับเกษตรกร⁵⁷ หรือก่อให้เกิดกระแสรายได้กับเกษตรกรในช่วงนอกฤดูกาลการทำเกษตรกรรม⁵⁸
- (2) เปิดโอกาสให้เกษตรกรได้เผยแพร่ประสบการณ์ด้านการเกษตรให้กับนักท่องเที่ยว⁵⁹
- (3) เปิดโอกาสให้เกษตรกรได้ขายผลผลิตผลการเกษตรให้กับนักท่องเที่ยว⁶⁰
- (4) เปิดโอกาสให้เกษตรกรได้แบ่งปันความภาคภูมิใจในการทำเกษตรกรรมให้กับนักท่องเที่ยว⁶¹

นอกจากนี้ ธุรกิจท่องเที่ยวเชิงเกษตรยังช่วยเพิ่มมูลค่าผลผลิตและรายได้ให้เกษตรกร บางราย ทั้งนี้เนื่องจากการมีรายได้จากการท่องเที่ยว ทำให้เกษตรกรสามารถปรับปรุงบำรุงสวนให้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น ทำให้ขายสินค้าได้ราคาสูงขึ้น และดังที่ได้กล่าวแล้วว่า การที่นักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวถึงพื้นที่และซื้อผลผลิตจากสวนโดยตรง นักท่องเที่ยวบางกลุ่มยินดีที่จะเข้าไปเก็บผลไม้ถึงต้น ทำให้เกษตรกรประหยัดค่าขนส่งผลผลิต ประหยัดค่าจ้างเก็บเกี่ยว บางช่วงมีนักท่องเที่ยวเข้ามาท่องเที่ยวจำนวนมากทำให้ผลผลิตในสวนไม่เพียงพอต่อความต้องการของนักท่องเที่ยว จนเจ้าของสวนระแวกใกล้เคียงกันต้องนำผลผลิตมาขาย ทำให้มีรายได้เพิ่มขึ้นตามกันไปด้วย⁶²

⁵⁷ Gabriela Bourne, Chris Dunham, and Eve Margolis, Government Activities in Support of Agritourism [Online], 2 February 2006. Available from <http://www.uvm.edu/~vlrs/EconomicIssues/agritourism.pdf>

⁵⁸ Dora Ann Hatch, a new agricultural business enterprise Agritourism [Online], August 2008. Available from <http://www.lsuagcenter.com/NR/rdonlyres/1A2E348A-8B47-472E-9A16-B2540D7A472F/51054/pubAC5Agritourism.pdf>

⁵⁹ Ibid.

⁶⁰ Ibid.

⁶¹ Ibid.

⁶² ธีระพงษ์ มาลัยทอง และ วชิร พุ่มทอง, ท่องเที่ยวเชิงเกษตร : การเพิ่มมูลค่าที่นำจับตามอง [ออนไลน์], พฤศจิกายน-ธันวาคม 2546. แหล่งที่มา http://www.nesdb.go.th/Portals/0/news/journal/eco_journal/11-12_2546/14.pdf

นอกจากนี้ การทำธุรกิจท่องเที่ยวเชิงเกษตรยังเป็นการช่วยเพิ่มมูลค่าให้สินค้าเกษตรได้ด้วย ทั้งนี้เนื่องจาก การขายผลผลิตของเกษตรกรให้นักท่องเที่ยวโดยตรงจะขายได้ราคามากกว่าการขายให้พ่อค้าคนกลาง นอกจากนี้ สวนบางแห่งยังเก็บค่าเข้าชมได้อีกด้วยทั้งนี้ที่ ชาวสวนยังคงทำงานแบบเดิม ใช้แรงงานเท่าเดิม ต้นทุนประเภทอื่นก็เท่าเดิม ขณะที่นักท่องเที่ยวก็ได้บริโภคผลผลิตที่มีความสดใหม่เกิดความประทับใจและเห็นคุณค่าของผลผลิตนั้นมากกว่าเดิม⁶³

2.6 แนวคิดทางกฎหมายในการให้ความคุ้มครองนักท่องเที่ยวเชิงเกษตร

ในต่างประเทศมีแนวคิดให้ความคุ้มครองนักท่องเที่ยว รวมทั้งนักท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยบัญญัติเป็นกฎหมาย เช่น สหภาพยุโรปได้ประกาศใช้กฎหมายคุ้มครองผู้บริโภคที่เป็นชาวยุโรปหรือนักท่องเที่ยวในวันหยุด ที่เรียกว่า Council Directive 90/314/EEC of 13 June 1990 on package travel, package holidays and package tours หรือ The Package Travel Directive (Council Directive 90/314/EEC) ที่มาของกฎหมายฉบับนี้เนื่องจากนักท่องเที่ยวถูกเอาเปรียบจากผู้จัดรายการนำเที่ยว ผู้ค้าปลีก เช่น การไม่ปฏิบัติตามสัญญาซื้อขายบริการท่องเที่ยวแบบเหมาจ่ายของผู้จัดรายการนำเที่ยว ผู้ค้าปลีก เป็นต้น ทำให้สหภาพยุโรปประกาศใช้กฎหมายฉบับดังกล่าวซึ่งเป็นกฎหมายต้นแบบให้ประเทศสมาชิกในสหภาพยุโรปนำไปเป็นแนวทางบัญญัติกฎหมายภายในของตน เพื่อให้ความคุ้มครองผู้บริโภคหรือนักท่องเที่ยว กฎหมายฉบับนี้เป็นกฎหมายที่บัญญัติให้ความคุ้มครองนักท่องเที่ยวทั่วไปไว้อย่างกว้าง ไม่ได้มุ่งให้ความคุ้มครองนักท่องเที่ยวประเภทใดประเภทหนึ่งโดยเฉพาะ ดังนั้น กฎหมายฉบับนี้ย่อมสามารถนำมาปรับใช้ได้กับกรณีของการให้ความคุ้มครองนักท่องเที่ยวเชิงเกษตรในกรณีของการให้ความคุ้มครองด้านสัญญาระหว่างผู้ประกอบการนำเที่ยวกับนักท่องเที่ยวเชิงเกษตรได้เช่นเดียวกัน ทั้งนี้จะได้อธิบายในลำดับต่อไปในบทที่ 3

นอกจากนี้ ประเทศฝรั่งเศสได้นำ The Package Travel Directive มาเป็นแนวทางในการให้ความคุ้มครองนักท่องเที่ยวรวมทั้งนักท่องเที่ยวเชิงเกษตร แม้ว่าประเทศฝรั่งเศสยังไม่มีกฎหมายกลางที่กำหนดกลไกและหลักการพื้นฐานในการควบคุมกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ทำให้กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงเกษตรกระจายอยู่ในกฎหมายฉบับต่างๆ ซึ่งประเด็นในเรื่องการท่องเที่ยวอาจเป็นเพียงมิติหนึ่งของกฎหมายฉบับนั้นเท่านั้น เช่น ประมวลกฎหมายผังเมือง กฎหมายอุทยานธรรมชาติ ประมวลกฎหมายสิ่งแวดล้อม ประมวลกฎหมายการบริโภค และประมวลกฎหมายการก่อสร้าง เป็นต้น และแม้ว่าประเทศฝรั่งเศสยังไม่มีกฎหมายเกี่ยวกับการ

⁶³ เรื่องเดียวกัน

ท่องเที่ยวเชิงเกษตร แต่ประเทศฝรั่งเศสได้กำหนดนโยบายการท่องเที่ยวเชิงเกษตรเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรเป็นการเฉพาะ อย่างไรก็ตาม การให้ความคุ้มครองนักท่องเที่ยวในธุรกิจท่องเที่ยวเชิงเกษตรในประเทศฝรั่งเศสยังคงต้องอาศัยกฎหมายที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยวที่กระจายอยู่ในกฎหมายแต่ละฉบับ เช่น ประมวลกฎหมายแพ่งฝรั่งเศส เป็นต้น ทั้งนี้จะได้อธิบายในลำดับต่อไปในบทที่ 3

อย่างไรก็ตาม จากการศึกษพบว่าประเทศสหรัฐอเมริกาที่มีกฎหมายเฉพาะ (Sui generis) ที่ให้ความคุ้มครองนักท่องเที่ยวโดยตรง ทั้งนี้ โดยรัฐแคนซัสเป็นรัฐแรกที่บัญญัติกฎหมายคุ้มครองนักท่องเที่ยว และได้กลายเป็นกฎหมายแม่แบบ (Model Law) ให้รัฐอื่นๆ อาทิ รัฐนอร์ทแคโรไลนา รัฐเวอร์จิเนีย รัฐหลุยเซียนา นำมาเป็นแนวทางในการบัญญัติกฎหมายให้ความคุ้มครองนักท่องเที่ยวในธุรกิจท่องเที่ยวเชิงเกษตรภายในรัฐของตน

การตรากฎหมายการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในแต่ละรัฐมีวัตถุประสงค์ที่แตกต่างกัน ได้แก่ การตรากฎหมายการท่องเที่ยวเชิงเกษตรเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตร (Promotional Activities) การตรากฎหมายการท่องเที่ยวเชิงเกษตรเป็นแรงจูงใจให้ผู้ประกอบการท่องเที่ยวเชิงเกษตรให้สามารถนำเงินที่ทำประกันภัยด้านการท่องเที่ยวเชิงเกษตรไปหักลดหย่อนภาษีได้ (Tax Incentives) การตรากฎหมายการท่องเที่ยวเชิงเกษตรเพื่อสร้างระเบียบกฎเกณฑ์การแบ่งเขตและการก่อสร้าง (Zoning and Building Regulations) และการตรากฎหมายการท่องเที่ยวเชิงเกษตรเพื่อให้ความคุ้มครองความรับผิดอันเนื่องมาจากการท่องเที่ยวเชิงเกษตร (Liability Protection) ซึ่งรวมถึงนักท่องเที่ยวด้วย

ทั้งนี้การตรากฎหมายเพื่อให้ความคุ้มครองนักท่องเที่ยวเชิงเกษตรนั้น มีที่มาจากการที่นักท่องเที่ยวเชิงเกษตรได้รับอันตรายแก่ชีวิตและร่างกายในระหว่างการท่องเที่ยวในฟาร์ม จึงมีการบัญญัติกฎหมายให้มีการจัดทำป้ายแสดงคำเตือนนักท่องเที่ยว (Warning signage) ตามแบบที่กฎหมายกำหนด เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้ใช้ความระมัดระวังในระหว่างเดินทางท่องเที่ยวในฟาร์ม และเป็นการจำกัดความรับผิดของผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวเชิงเกษตร (Limited liability) ด้วย ซึ่งยังจะทำให้นักท่องเที่ยวเชิงเกษตรได้รู้ถึงสิทธิ หน้าที่และความรับผิดของผู้ประกอบการและของนักท่องเที่ยวเชิงเกษตรเอง นอกจากนี้ ยังมีการกำหนดมาตรการให้ความคุ้มครองนักท่องเที่ยวเชิงเกษตรในด้านที่พัก อาหาร สุขอนามัย การให้ความคุ้มครองนักท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่เป็นเด็ก และการส่งเสริมให้ผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวเชิงเกษตรบริหารความเสี่ยงโดยการทำประกันภัย เป็นต้น ทั้งนี้จะได้อธิบายในลำดับต่อไปในบทที่ 3

สำหรับประเทศไทย กฎหมายให้ความคุ้มครองนักท่องเที่ยวเชิงเกษตรกระจายอยู่ในกฎหมายหลายฉบับเช่นเดียวกับประเทศฝรั่งเศส ทั้งนี้กฎหมายที่ให้ความคุ้มครองนักท่องเที่ยว

ส่วนใหญ่เป็นกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค ซึ่งมีที่มาแตกต่างกันตามประเภทของการให้ความคุ้มครอง ดังต่อไปนี้

1. การให้ความคุ้มครองนักท่องเที่ยวเชิงเกษตรในด้านสัญญา ทั้งนี้การทำสัญญาระหว่างนักท่องเที่ยวเชิงเกษตรกับผู้ประกอบธุรกิจท่องเที่ยวเชิงเกษตรเป็นการผูกนิติสัมพันธ์ขึ้นระหว่างนักท่องเที่ยวและผู้ประกอบธุรกิจท่องเที่ยวเพื่อจะก่อ เปลี่ยนแปลง โอน สงวน หรือระงับซึ่งสิทธิ เนื่องจากหลักกฎหมายเกี่ยวกับนิติกรรมหรือสัญญาที่ใช้บังคับอยู่มีพื้นฐานมาจากเสรีภาพของบุคคล ตามหลักของความศักดิ์สิทธิ์ของการแสดงเจตนา รัฐจะไม่เข้าแทรกแซงแม้ว่าคู่สัญญาฝ่ายหนึ่งได้เปรียบคู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่ง เว้นแต่จะเป็นการต้องห้ามชัดแจ้งโดยกฎหมายหรือขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน ทั้งนี้เป็นไปตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 150 ที่ว่า “การใดมีวัตถุประสงค์เป็นการต้องห้ามชัดแจ้งโดยกฎหมายเป็นการพนันวิสัยหรือเป็นการขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน การนั้นเป็นโมฆะ”

อย่างไรก็ตามในปัจจุบัน สภาพสังคมเปลี่ยนแปลงไป ทำให้ผู้ซึ่งมีอำนาจต่อรองทางเศรษฐกิจเหนือกว่าคือโอกาสอาศัยหลักดังกล่าวเอาเปรียบคู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่ง ซึ่งมีอำนาจต่อรองทางเศรษฐกิจด้อยกว่าอย่างมาก ซึ่งทำให้เกิดความไม่เป็นธรรมและไม่สงบสุขในสังคม รัฐจึงได้กำหนดกรอบของการใช้หลักความศักดิ์สิทธิ์ของการแสดงเจตนาและเสรีภาพของบุคคล เพื่อแก้ไขความไม่เป็นธรรมและความไม่สงบสุขในสังคม โดยกำหนดแนวทางให้แก่ศาลเพื่อใช้ในการพิจารณาว่าข้อสัญญาหรือข้อตกลงใดที่ไม่เป็นธรรม และให้อำนาจแก่ศาลที่จะสั่งให้ข้อสัญญาหรือข้อตกลงที่ไม่เป็นธรรมนั้นมีผลใช้บังคับเท่าที่เป็นธรรมและพอสมควรแก่กรณี จึงเป็นที่มาของการตราพระราชบัญญัติว่าด้วยข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม พ.ศ. 2540⁶⁴ ดังนั้นพระราชบัญญัติฉบับนี้จึงนำมาปรับใช้เพื่อให้ความคุ้มครองนักท่องเที่ยวในด้านสัญญาอีกโสดหนึ่ง นอกจากนี้ เนื่องจากการทำสัญญาซื้อขายบริการท่องเที่ยวเชิงเกษตร นักท่องเที่ยวเชิงเกษตรอาจถูกเอาเปรียบจากผู้ประกอบธุรกิจท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวเชิงเกษตรในฐานะผู้บริโภคย่อมได้รับความคุ้มครองจากพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522⁶⁵ ด้วย

2. การให้ความคุ้มครองนักท่องเที่ยวเชิงเกษตรในการโฆษณา “นักท่องเที่ยวเชิงเกษตร” ในฐานะผู้บริโภคย่อมได้รับความคุ้มครองในการโฆษณาไม่ให้เกิดรับข้อมูลข่าวสาร

⁶⁴ พระราชบัญญัติว่าด้วยข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม พ.ศ. 2540, ราชกิจจานุเบกษา, เล่ม 114 ตอน 72 ก (วันที่ 16 พฤศจิกายน 2540)

⁶⁵ พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522, ราชกิจจานุเบกษา, ฉบับพิเศษ เล่ม 96 ตอนที่ 72 (วันที่ 4 พฤษภาคม 2522)

ที่เป็นเท็จ หรือถูกหลอกลวงให้หลงเชื่อในคุณภาพ ที่มาแหล่งผลิต ปริมาณของสินค้าและบริการ ทั้งนี้เป็นไปตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522

3. การให้ความคุ้มครองนักท่องเที่ยวเชิงเกษตรในด้านฉลาก “นักท่องเที่ยวเชิงเกษตร” ในฐานะผู้บริโภคมีสิทธิที่จะได้รับข่าวสาร รวมทั้งคำพรรณาคคุณภาพที่ถูกต้องและเพียงพอเกี่ยวกับสินค้า และมีสิทธิที่จะได้รับความปลอดภัยจากการใช้สินค้าที่ซื้อมาจากแหล่งท่องเที่ยว ทั้งนี้หากสินค้าที่นักท่องเที่ยวเชิงเกษตรซื้อมาจากแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรก่อให้เกิดอันตรายแก่สุขภาพ ร่างกาย หรือจิตใจแก่นักท่องเที่ยวเชิงเกษตร อันเนื่องมาจากการใช้สินค้าหรือโดยสภาพของสินค้านั้น นักท่องเที่ยวเชิงเกษตรย่อมได้รับความคุ้มครองตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522

4. การให้ความคุ้มครองนักท่องเที่ยวเชิงเกษตรในด้านที่พัก ผู้ประกอบการและผู้จัดการสถานที่พักนักท่องเที่ยวเชิงเกษตรมีหน้าที่ให้ความปลอดภัยแก่นักท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่เป็นคนเดินทางหรือแขกอาศัยในด้านความปลอดภัยในชีวิตและร่างกาย ทั้งนี้เป็นไปตามพระราชบัญญัติโรงแรม พ.ศ. 2547⁶⁶

5. การให้ความคุ้มครองนักท่องเที่ยวเชิงเกษตรในด้านทรัพย์สิน ผู้ประกอบธุรกิจท่องเที่ยวเชิงเกษตรย่อมต้องรับผิดชอบเพื่อความปลอดภัยหรือบุบสลายอย่างใด ๆ อันเกิดแก่ทรัพย์สินซึ่งคนเดินทาง หรือแขกอาศัย หรือนักท่องเที่ยวเชิงเกษตร หากได้พามาในสถานที่พักของผู้ประกอบธุรกิจท่องเที่ยวเชิงเกษตร ทั้งนี้เป็นไปตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 674 ที่ว่า “เจ้าสำนักโรงแรมหรือโฮเต็ล หรือสถานที่อื่นทำนองเช่นว่านั้น จะต้องรับผิดชอบเพื่อความปลอดภัยหรือบุบสลายอย่างใด ๆ อันเกิดแก่ทรัพย์สินซึ่งคนเดินทางหรือแขกอาศัย หากได้พามา”

6. การให้ความคุ้มครองนักท่องเที่ยวเชิงเกษตรในด้านสุขอนามัย ผู้ประกอบธุรกิจโรงแรมต้องให้ความคุ้มครองนักท่องเที่ยวเชิงเกษตรในด้านสุขอนามัย โดยดูแลรักษาความสะอาดด้านสุขลักษณะและอนามัยของโรงแรมให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยการสาธารณสุขและคำสั่งของเจ้าพนักงานท้องถิ่นหรือเจ้าพนักงานสาธารณสุข ทั้งนี้เป็นไปตามพระราชบัญญัติโรงแรม พ.ศ. 2547

นอกจากนี้ หากสินค้าที่นักท่องเที่ยวเชิงเกษตรซื้อมาจากแหล่งท่องเที่ยวก่อให้เกิดอันตรายแก่สุขภาพ ของนักท่องเที่ยวเชิงเกษตร อันเนื่องมาจากการใช้สินค้าหรือโดยสภาพของ

⁶⁶ พระราชบัญญัติโรงแรม พ.ศ. 2547, ราชกิจจานุเบกษา, ฉบับพิเศษ เล่ม 121 ตอนพิเศษ 70 ก (วันที่ 12 พฤศจิกายน 2547)

สินค้านั้น นักท่องเที่ยวเชิงเกษตรย่อมได้รับความคุ้มครองจากพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 และหากเป็นกรณีนักท่องเที่ยวเชิงเกษตรได้รับความเสียหายต่อสุขภาพอันเกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย นักท่องเที่ยวเชิงเกษตรย่อมได้รับความคุ้มครองจากพระราชบัญญัติความรับผิดชอบความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ.2551⁶⁷ อีกโสดหนึ่งด้วย

7. **การให้ความคุ้มครองนักท่องเที่ยวเชิงเกษตรในด้านอาหาร** การให้บริการอาหารเป็นส่วนหนึ่งของการให้บริการท่องเที่ยวเชิงเกษตร เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้บริโภคอาหารที่มีคุณภาพ ปลอดภัย ได้มาตรฐาน ส่งเสริมสุขภาพ ลดความเสี่ยงต่อการเกิดโรค และสร้างความเชื่อมั่นในการผลิตอาหารของประเทศไทย กองควบคุมอาหารจึงมีหน้าที่ในการกำกับดูแลอาหารก่อนออกสู่ตลาดและกำกับดูแลอาหารหลังออกสู่ตลาด เช่น การพิจารณาอนุญาตสถานที่ผลิตอาหาร สถานที่นำเข้าอาหารและผลิตภัณฑ์อาหารซึ่งจะมีการติดตามเฝ้าระวังหลังการอนุญาต เพื่อให้แน่ใจว่าอาหารที่ออกสู่ตลาดมีคุณภาพและความปลอดภัย ซึ่งการดำเนินการเหล่านี้อยู่ภายใต้พระราชบัญญัติอาหาร พ.ศ. 2522⁶⁸

8. **การให้ความคุ้มครองนักท่องเที่ยวเชิงเกษตรในด้านเครื่องสำอาง** ผู้ประกอบธุรกิจท่องเที่ยวเชิงเกษตรอาจผลิตสินค้าประเภทเครื่องสำอางเพื่อมาจำหน่ายให้แก่นักท่องเที่ยว ทั้งนี้ เครื่องสำอางเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับสุขอนามัยของนักท่องเที่ยว ดังนั้น เพื่อให้ นักท่องเที่ยวเชิงเกษตรไม่ได้รับอันตรายอันเนื่องมาจากการใช้เครื่องสำอาง ผู้ประกอบธุรกิจท่องเที่ยวเชิงเกษตรต้องปฏิบัติตามขั้นตอนตามที่ระบุในพระราชบัญญัติเครื่องสำอาง พ.ศ. 2535⁶⁹ เกี่ยวกับการผลิตเครื่องสำอางก่อนนำมาจำหน่ายให้แก่นักท่องเที่ยว

9. **การให้ความคุ้มครองนักท่องเที่ยวเชิงเกษตรในด้านยารักษาโรค** ผู้ประกอบธุรกิจท่องเที่ยวเชิงเกษตรบางรายอาจจำหน่ายสินค้าประเภทยารักษาโรคให้กับนักท่องเที่ยว เช่น ยาแผนปัจจุบัน ยาแผนโบราณ เป็นต้น ทั้งนี้เพื่อความปลอดภัยและสวัสดิภาพของ

⁶⁷ พระราชบัญญัติความรับผิดชอบความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ.2551, ราชกิจจานุเบกษา, เล่ม 125 ตอนที่ 36 ก (วันที่ 20 กุมภาพันธ์ 2551)

⁶⁸ พระราชบัญญัติอาหาร พ.ศ. 2522, ราชกิจจานุเบกษา, เล่ม 96 ตอนที่ 79 ฉบับพิเศษ หน้า 1 (วันที่ 13 พฤษภาคม 2522)

⁶⁹ พระราชบัญญัติเครื่องสำอาง พ.ศ. 2535, ราชกิจจานุเบกษา, เล่ม 109 ตอนที่ 42 หน้า 59 (วันที่ 8 เมษายน 2535)

นักท่องเที่ยวยังเชิงเกษตร ผู้ประกอบธุรกิจท่องเที่ยวเชิงเกษตรต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขที่กำหนดในพระราชบัญญัติฯ พ.ศ. 2510⁷⁰

10. การให้ความคุ้มครองนักท่องเที่ยวเชิงเกษตรในด้านธุรกิจขายตรง โดยที่การประกอบธุรกิจจำหน่ายสินค้าหรือบริการในปัจจุบันได้ใช้วิธีการทำตลาดในลักษณะที่เข้าถึงผู้บริโภค โดยการเสนอขายสินค้าหรือบริการแก่ผู้บริโภคโดยตรง ณ ที่อยู่อาศัย หรือสถานที่ทำงานของผู้บริโภคหรือของบุคคลอื่น หรือสถานที่อื่นที่ไม่ใช่สถานที่ประกอบการค้าเป็นปกติธุระโดยการอธิบายหรือการสาธิตสินค้าผ่านผู้จำหน่ายอิสระหรือตัวแทนขายตรง การเสนอขายสินค้าหรือบริการในลักษณะดังกล่าวทำให้ผู้บริโภคอยู่ในสภาวะการณ์ที่ไม่อาจตัดสินใจตกลงซื้อสินค้าหรือรับบริการได้อย่างอิสระและรอบคอบ นอกจากนี้ ยังมีการประกอบธุรกิจจำหน่ายสินค้าหรือบริการในลักษณะของการสื่อสารข้อมูลเพื่อเสนอขายสินค้าหรือบริการโดยตรงต่อผู้บริโภค เช่น โดยอาศัยสื่อสิ่งพิมพ์และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ โดยมุ่งหวังให้ผู้บริโภคซึ่งอยู่ห่างโดยระยะทางแสดงเจตนาตอบกลับเพื่อซื้อสินค้าหรือบริการดังกล่าว ซึ่งในกรณีนี้สินค้าหรือบริการดังกล่าวอาจไม่ตรงกับคำกล่าวอ้างตามที่ได้โฆษณาไว้ อีกทั้งการทำตลาดขายตรงและตลาดแบบตรงในปัจจุบันได้มีการใช้วิธีการชักชวนและจัดให้ประชาชนทั่วไปเข้าร่วมเป็นเครือข่ายในธุรกิจดังกล่าว โดยตกลงจะให้ผลประโยชน์ตอบแทนจากการหาผู้เข้าร่วมเครือข่ายดังกล่าว ซึ่งคำนวณจากจำนวนผู้เข้าร่วมเครือข่ายที่เพิ่มขึ้น อันมีลักษณะเป็นการหลอกลวงประชาชน การทำตลาดสินค้าหรือบริการในลักษณะของการขายแบบเชิงรุกดังกล่าว ทำให้ประชาชนโดยทั่วไปในฐานะผู้บริโภคตกอยู่ในฐานะที่เสียเปรียบและก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรมและไม่สงบสุขในสังคม ประกอบกับบทบัญญัติของกฎหมายที่ใช้บังคับอยู่ในปัจจุบันยังไม่สามารถให้ความคุ้มครองแก่ผู้บริโภคได้อย่างเพียงพอ⁷¹

ดังนั้นผู้ประกอบธุรกิจท่องเที่ยวเชิงเกษตร อาจขายบริการท่องเที่ยวเชิงเกษตรหรือทำการตลาดบริการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในลักษณะของการขายตรงให้กับนักท่องเที่ยว ทั้งนี้ อาจทำให้นักท่องเที่ยวอยู่ในสภาวะการณ์ที่ไม่อาจตัดสินใจตกลงซื้อสินค้าหรือรับบริการได้อย่างอิสระและรอบคอบ และตกอยู่ในฐานะที่เสียเปรียบได้ ดังนั้น นักท่องเที่ยวเชิงเกษตรย่อมได้รับความคุ้มครองตามพระราชบัญญัติฉบับนี้

⁷⁰ พระราชบัญญัติฯ พ.ศ. 2510, ราชกิจจานุเบกษา, เล่ม 84 ตอนที่ 101 ฉบับพิเศษ หน้า 7 (วันที่ 20 ตุลาคม 2510)

⁷¹ พระราชบัญญัติขายตรงและตลาดแบบตรง พ.ศ. 2545, ราชกิจจานุเบกษา, เล่ม 119 ตอนที่ 40 ก หน้า 1 (วันที่ 30 เมษายน 2545)

11. การให้ความคุ้มครองนักท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยผู้ประกอบการธุรกิจนำเที่ยวเชิงเกษตร ผู้ประกอบการธุรกิจนำเที่ยวเชิงเกษตรต้องไม่กระทำการใดอันจะก่อให้เกิดความเสียหายแก่นักท่องเที่ยวเชิงเกษตร ทั้งนี้เป็นไปตามพระราชบัญญัติธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ พ.ศ. 2551⁷² กฎหมายฉบับนี้ให้ความคุ้มครองนักท่องเที่ยวเชิงเกษตรจากผู้ประกอบการธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์เชิงเกษตร เพื่อป้องกันมิให้นักท่องเที่ยวเชิงเกษตรถูกเอารัดเอาเปรียบ หรือไม่ปฏิบัติตามสัญญาหรือตามที่ได้ตกลงกันไว้กับผู้ประกอบการธุรกิจนำเที่ยวเชิงเกษตร

12. การให้ความคุ้มครองนักท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยตำรวจท่องเที่ยว กองบังคับการตำรวจท่องเที่ยวมีพันธกิจคือสร้างความเชื่อมั่นด้านความปลอดภัยให้นักท่องเที่ยว จัดปัญหาการหลอกลวงเอารัดเอาเปรียบและคุ้มครองผลประโยชน์ที่เป็นธรรมแก่นักท่องเที่ยวรวมทั้งนักท่องเที่ยวเชิงเกษตรด้วย⁷³

13. การให้ความคุ้มครองนักท่องเที่ยวเชิงเกษตรในด้านราคา “นักท่องเที่ยวเชิงเกษตร” ในฐานะผู้บริโภคมีสิทธิที่จะได้รับทราบข้อมูลด้านราคาเพื่อเปรียบเทียบราคาก่อนตัดสินใจซื้อสินค้าหรือใช้บริการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ทั้งนี้เป็นไปตามพระราชบัญญัติว่าด้วยราคาสินค้าและบริการ พ.ศ. 2542 มาตรา 28⁷⁴ ที่กำหนดให้ ผู้ผลิต ผู้จำหน่าย ผู้ซื้อเพื่อจำหน่ายหรือผู้นำเข้าเพื่อจำหน่ายสินค้าหรือบริการแสดงราคาสินค้าหรือบริการ ในการนี้อาจมีการกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการแสดงราคาสินค้าหรือบริการไว้ด้วยก็ได้

จะเห็นได้ว่าประเทศไทยยังไม่มีกฎหมายให้ความคุ้มครองนักท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยตรง ในปัจจุบันในฐานะกฎหมายเฉพาะ (Sui generis) หากแต่มีกฎหมายที่ให้ความคุ้มครองนักท่องเที่ยวเชิงเกษตรดังที่ได้กล่าวมาข้างต้น ซึ่งกฎหมายเหล่านั้นย่อมสามารถให้ความคุ้มครองนักท่องเที่ยวเชิงเกษตรได้เช่นเดียวกัน ซึ่งจะได้อธิบายรายละเอียดดังต่อไปนี้

2.6.1 การให้ความคุ้มครองนักท่องเที่ยวเชิงเกษตรในด้านสัญญา

การทำสัญญาซื้อขายบริการท่องเที่ยวเชิงเกษตร นักท่องเที่ยวอาจทำสัญญากับผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยตรง หรือทำสัญญาผ่านบุคคลอื่น เช่น นักท่องเที่ยวทำสัญญากับผู้ประกอบการธุรกิจนำเที่ยว หรือทำสัญญากับมัคคุเทศก์ เป็นต้น การทำสัญญาดังกล่าวจึงตกอยู่

⁷² พระราชบัญญัติธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ พ.ศ. 2551, ราชกิจจานุเบกษา, เล่ม 125 ตอนที่ 29 ก (วันที่ 6 กุมภาพันธ์ 2551)

⁷³ กองบังคับการตำรวจท่องเที่ยว, พันธกิจ [ออนไลน์]. (ม.ป.ป.). แหล่งที่มา <http://www.thailandtouristpolice.com/index.php?mo=59&action=page&id=232795>

⁷⁴ พระราชบัญญัติว่าด้วยราคาสินค้าและบริการ พ.ศ. 2542, ราชกิจจานุเบกษา, เล่ม 116 ตอนที่ 22 ก (วันที่ 31 มีนาคม 2542).

ภายใต้กฎหมายลักษณะนิติกรรม สัญญา และหนี้ ซึ่งเป็นหลักทั่วไปดังรายละเอียดที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น ทั้งนี้ในการทำสัญญาบริการท่องเที่ยวเชิงเกษตร มีหลักที่ควรคำนึงในการก่อให้เกิดสัญญา ดังต่อไปนี้⁷⁵

1. **หลักเสรีภาพในการทำสัญญา** เป็นหลักที่ว่าผู้ที่เข้าทำสัญญาจะตกลงทำสัญญากับใครอย่างไรก็ย่อมได้ทั้งสิ้นเพียงแต่ต้องอยู่ในกรอบของประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 151 ที่ว่า “การใดเป็นการแตกต่างกับบัญญัติของกฎหมาย ถ้ามิใช่กฎหมายอันเกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน การนั้นไม่เป็นโมฆะ”

2. **หลักสุจริต** เป็นหลักการสำคัญที่มีบัญญัติไว้เป็นพื้นฐานในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 5 ที่ว่า “ในการใช้สิทธิแห่งตนก็ดี ในการชำระหนี้ก็ดี บุคคลทุกคนต้องกระทำโดยสุจริต”

3. **หลักความไว้วางใจ** เป็นหลักพื้นฐานในเรื่องของการแสดงเจตนาเข้าทำสัญญาที่ผู้แสดงเจตนาจะคำนึงถึงแต่เสรีภาพของตนและทำอะไรตามใจตนเท่านั้นไม่ได้ แต่ต้องคำนึงถึงคู่กรณีด้วยเสมอ

4. **หลักความยุติธรรม** เป็นหลักที่คู่สัญญาจะต้องคำนึงถึงความยุติธรรมที่มีต่อกัน เพื่อให้ไม่คู่สัญญาฝ่ายที่มีฐานะทางเศรษฐกิจเหนือกว่ากำหนดข้อสัญญาเอาเปรียบอีกฝ่ายหนึ่ง

5. **หลักความรับผิดชอบก่อนสัญญา** เป็นหลักให้ผู้เข้าทำสัญญาระลึกด้วยว่าหากในขั้นตอนของการก่อให้เกิดสัญญา ผู้เข้าทำสัญญาจงใจหรือประมาทเลินเล่อทำให้คู่กรณีอีกฝ่ายที่จะเข้าร่วมทำสัญญาได้รับความเสียหายแล้ว ผู้เข้าทำสัญญาก็อาจมีความรับผิดชอบได้

ดังนั้นผู้ให้บริการท่องเที่ยวเชิงเกษตรและผู้รับบริการท่องเที่ยวเชิงเกษตรจำเป็นต้องยึดถือหลักข้างต้นในการทำสัญญาระหว่างกัน การคุ้มครองตามกฎหมายว่าด้วยสัญญาครอบคลุมถึงการที่ผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวเชิงเกษตรมีหน้าที่ต้องเปิดเผยข้อมูลก่อนทำสัญญา (Duty to Disclosure) ซึ่งการให้ข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้องเกี่ยวกับรายการนำเที่ยวแก่นักท่องเที่ยวเชิงเกษตรก่อนการทำสัญญา เช่น สถานที่ท่องเที่ยว ที่พัก การเดินทาง ค่าใช้จ่ายต่างๆ ที่มีรายละเอียดครบถ้วนชัดเจนและถูกต้องตรงกับความเป็นจริง ทั้งนี้รูปแบบการเปิดเผยข้อมูลจะเป็นการโฆษณารายการท่องเที่ยวผ่านสื่อประเภทต่างๆ ดังตัวอย่างตามตารางข้างล่างนี้

⁷⁵ ดารารพร ธีระวัฒน์, อาจารย์บุชา หนังสือรวมบทความทางวิชาการเพื่อเป็นอนุสรณ์แด่ศาสตราจารย์ไพโรจน์ ชัยนาม, (คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2538), หน้า 262-263.

ตารางที่ 3 โปรแกรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรเส้นทางเชียงราย

โปรแกรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรเส้นทางเชียงราย⁷⁶

โปรแกรม 4 วัน 3 คืน (ไม่รวมเวลาเดินทาง) ค่าใช้จ่ายประมาณ 8,500 บาท/2 ท่าน
(นารถไปเอง)

วันที่ 1 ออกเดินทางไปตามเส้นทางหลวงหมายเลข 1 (แม่จัน-แม่สาย) มุ่งหน้าสู่อดอยหัวแม่คำผ่านอำเภอแม่จันเข้าทางหลวงหมายเลข 1130 ประมาณ 25 กิโลเมตร จากนั้นใช้ทางหลวงหมายเลข 1234 อีก 41 กิโลเมตร ถึงอดอยหัวแม่คำ เส้นทางนี้ควรใช้รถกระบะหรือรถขับเคลื่อนสี่ล้อ หลังจากเดินเที่ยวชมภายในศูนย์ส่งเสริมการเกษตรที่สูงหัวแม่คำพักค้างคืนบนอดอยหัวแม่คำ

วันที่ 2 ลงจากอดอยหัวแม่คำแวะเที่ยวอดอยแม่สลอง ดอยตุง แล้วกลับไปพักในตัวเมืองเชียงราย

วันที่ 3 ออกจากตัวเมืองเชียงรายมุ่งหน้าไปตามทางหลวงหมายเลข 1211 (เด่นห้า-ดงมะดะ) แวะชมพันธุไม้ที่ศูนย์วิจัยพืชสวนเชียงราย จากนั้นใช้เส้นทางหลวงหมายเลข 1211 ทางไปอำเภอแม่สรวย ผ่านฝายน้ำล้นห้วยล้านพลับพลาเข้าสู่ทางลูกรังขึ้นเขาสูงชันประมาณ 7 กิโลเมตร ถึงสถานีทดลองเกษตรที่สูงวาวี เดินชมพืชพันธุ์ไม้ในสถานีพักค้างคืนบนดอยวาวีหรืออาจเลือกโปรแกรมไปดอยผาหม่น ใช้เส้นทางหลวงหมายเลข 1020 ผ่านอำเภอเทิงเข้าสู่ทางหลวงหมายเลข 1155 ถึงภูชี้ฟ้า จากนั้นตรงไปประมาณ 10 กิโลเมตร ถึงศูนย์ส่งเสริมการเกษตรที่สูงดอยผาหม่นพักค้างคืนบนดอยผาหม่น

วันที่ 4 ตื่นแต่เช้าชมทะเลหมอกที่ภูชี้ฟ้า แวะเที่ยวดอยผาตั้งที่อยู่ไม่ไกล ก่อนเดินทางกลับ

การทำสัญญาซื้อขายบริการท่องเที่ยวเชิงเกษตรเป็นนิติกรรมประเภทหนึ่ง ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 149 ที่ว่า “นิติกรรมหมายความว่าการใด ๆ อันทำลงโดยชอบด้วยกฎหมายและด้วยใจสมัครมุ่งโดยตรงต่อการผูกนิติสัมพันธ์ขึ้นระหว่างบุคคลเพื่อจะก่อเปลี่ยนแปลง โอน สงวน หรือระงับซึ่งสิทธิ”

ในห่วงโซ่ของธุรกิจท่องเที่ยวเชิงเกษตรย่อมก่อให้เกิดนิติสัมพันธ์ขึ้นระหว่างบุคคลที่อยู่ในห่วงโซ่ดังกล่าว ดังนี้

⁷⁶ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, Thailand Agrotourism ท่องเที่ยวเกษตรทั่วถิ่นไทย (กรุงเทพมหานคร: การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2546), หน้า 9.

1. **นิติสัมพันธ์ระหว่างนักท่องเที่ยวเชิงเกษตรกับผู้ประกอบธุรกิจท่องเที่ยวเชิงเกษตร** เช่น นักท่องเที่ยวเชิงเกษตรโทรศัพท์มาซื้อบริการท่องเที่ยวเชิงเกษตรแบบเหมาจ่าย (Package Tour) โดยตรงกับเจ้าของฟาร์ม หรือเจ้าของสวนผลไม้ หรือเจ้าของฟาร์มปศุสัตว์ หรือการซื้อบริการท่องเที่ยวเชิงเกษตรแบบเหมาจ่าย (Package Tour) ผ่านเว็บไซต์ของผู้ประกอบธุรกิจท่องเที่ยว เป็นต้น
2. **นิติสัมพันธ์ระหว่างผู้ประกอบธุรกิจท่องเที่ยวเชิงเกษตรกับผู้ประกอบธุรกิจนำเที่ยว** โดยปกติผู้ประกอบธุรกิจท่องเที่ยวเชิงเกษตรกับผู้ประกอบธุรกิจนำเที่ยวมักจะทำสัญญาระหว่างกันในลักษณะสัญญาต่างตอบแทน ในขณะที่เดียวกันคู่สัญญาอาจมีนิติสัมพันธ์ในลักษณะอื่นอีก เช่น อาจมีนิติสัมพันธ์ในลักษณะสัญญาตัวแทน เนื่องจากผู้ประกอบธุรกิจท่องเที่ยวเชิงเกษตรอาจตั้งผู้ประกอบธุรกิจนำเที่ยวให้เป็นตัวแทนของตนในการนำเสนอรายการนำเที่ยวแก่นักท่องเที่ยว ซึ่งถือว่าผู้ประกอบธุรกิจนำเที่ยวเป็นตัวแทนโดยชัดแจ้ง ในบางกรณีผู้ประกอบธุรกิจนำเที่ยวอาจเป็นตัวแทนโดยปริยายก็ได้
3. **นิติสัมพันธ์ระหว่างผู้ประกอบธุรกิจนำเที่ยวกับมัคคุเทศก์** โดยปกติผู้ประกอบธุรกิจนำเที่ยวกับมัคคุเทศก์มักจะทำสัญญาระหว่างกันในลักษณะสัญญาจ้างแรงงาน ซึ่งตามสัญญาจ้างแรงงาน มัคคุเทศก์ในฐานะ “ลูกจ้าง” ตกลงจะทำงานให้แก่ผู้ประกอบธุรกิจนำเที่ยวในฐานะ “นายจ้าง” และผู้ประกอบธุรกิจนำเที่ยวตกลงจะจ่ายเงินจ้างตลอดเวลาที่มัคคุเทศก์ทำงานให้
4. **นิติสัมพันธ์ระหว่างผู้ประกอบธุรกิจท่องเที่ยวกับมัคคุเทศก์** ยกตัวอย่างเช่น ผู้ประกอบธุรกิจท่องเที่ยวเชิงเกษตรทำสัญญาว่าจ้างให้มัคคุเทศก์มานำเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยตรง ซึ่งมีลักษณะเป็นสัญญาจ้างทำของ เป็นต้น
5. **นิติสัมพันธ์ระหว่างผู้ประกอบธุรกิจท่องเที่ยวด้วยกัน** ยกตัวอย่างเช่น ผู้ประกอบธุรกิจท่องเที่ยวทั้งสองฝ่ายทำสัญญารับส่งนักท่องเที่ยวระหว่างกัน เป็นต้น

การทำนิติกรรมสัญญาระหว่างบุคคลที่อยู่ในห่วงโซ่ธุรกิจท่องเที่ยวเชิงเกษตรต้องไม่เป็นการที่ต้องห้ามชัดแจ้งโดยกฎหมาย หรือเป็นการฝ่าฝืน หรือเป็นการขัดต่อความสงบเรียบร้อย หรือศีลธรรมอันดีของประชาชน ทั้งนี้เป็นไปตาม ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 150 ดังกล่าวมาแล้วข้างต้น ทั้งนี้จากหลักกฎหมายเกี่ยวกับนิติกรรมหรือสัญญาที่ใช้บังคับผู้มีพื้นฐานมาจากเสรีภาพของบุคคล ตามหลักของความศักดิ์สิทธิ์ของการแสดงเจตนา รัฐจะไม่เข้าแทรกแซง แม้ว่าคู่สัญญาฝ่ายหนึ่งได้เปรียบคู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่ง เว้นแต่จะเป็นการต้องห้ามชัดแจ้งโดยกฎหมายหรือขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน แต่ในปัจจุบัน สภาพสังคม

เปลี่ยนแปลงไป ทำให้ผู้ซึ่งมีอำนาจต่อรองทางเศรษฐกิจเหนือกว่าถือโอกาสอาศัยหลักดังกล่าว เอาเปรียบคู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่ง ซึ่งมีอำนาจต่อรองทางเศรษฐกิจด้อยกว่าอย่างมากซึ่งทำให้เกิดความไม่เป็นธรรมและไม่สงบสุขในสังคม รัฐจึงได้กำหนดกรอบของการใช้หลักความศักดิ์สิทธิ์ของการแสดงเจตนาและเสรีภาพของบุคคล เพื่อแก้ไขความไม่เป็นธรรมและความไม่สงบสุขในสังคมดังกล่าว โดยกำหนดแนวทางให้แก่ศาลเพื่อใช้ในการพิจารณาว่าข้อสัญญาหรือข้อตกลงใดที่ไม่เป็นธรรม และให้อำนาจแก่ศาลที่จะสั่งให้ข้อสัญญาหรือข้อตกลงที่ไม่เป็นธรรมนั้นมีผลใช้บังคับเท่าที่เป็นธรรมและพอสมควรแก่กรณี จึงเป็นที่มาของการตราพระราชบัญญัติว่าด้วยข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม พ.ศ. 2540⁷⁷

สัญญาที่นักท่องเที่ยวเชิงเกษตรทำขึ้นกับผู้ประกอบธุรกิจท่องเที่ยวเชิงเกษตร ส่วนใหญ่เป็นสัญญาสำเร็จรูปที่ผู้ประกอบธุรกิจนำเที่ยวจัดเตรียมไว้ล่วงหน้า จึงเข้าใจกันว่าได้รับความคุ้มครองตามพระราชบัญญัติฉบับนี้ ทั้งนี้เนื่องจากในแต่ละปีมีนักท่องเที่ยวเดินทางไปยังแหล่งท่องเที่ยวจำนวนมาก การที่จะให้ผู้ประกอบการท่องเที่ยวตกลงทำสัญญากับนักท่องเที่ยวเป็นรายๆ ไป ย่อมใช้เวลาเป็นอย่างมาก ดังนั้นสัญญาสำเร็จรูปที่กำหนดข้อสัญญาเอาไว้ล่วงหน้า โดยเฉพาะข้อยกเว้นหรือจำกัดความรับผิดชอบของผู้ประกอบธุรกิจท่องเที่ยวเชิงเกษตรและผู้ประกอบธุรกิจนำเที่ยว ทั้งนี้พระราชบัญญัติว่าด้วยข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม พ.ศ. 2540 มาตรา 3 บัญญัติว่า “สัญญาสำเร็จรูป หมายความว่า สัญญาที่ทำเป็นลายลักษณ์อักษรโดยมีการกำหนดข้อสัญญาที่เป็นสาระสำคัญไว้ล่วงหน้า ไม่ว่าจะทำในรูปแบบใด ซึ่งคู่สัญญาฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดนำมาใช้ในการประกอบกิจการของตน” และมาตรา 4 บัญญัติว่า “ข้อตกลงในสัญญาระหว่างผู้บริโภคกับผู้ประกอบธุรกิจการค้า หรือวิชาชีพ หรือในสัญญาสำเร็จรูป หรือในสัญญาขายฝากที่ทำให้ผู้ประกอบธุรกิจการค้า หรือวิชาชีพ หรือผู้กำหนดสัญญาสำเร็จรูป หรือผู้ซื้อฝากได้เปรียบคู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่งเกินสมควร เป็นข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม และให้มีผลบังคับได้เพียงเท่าที่เป็นธรรมและพอสมควรแก่กรณีเท่านั้น”

จากการพิจารณาข้อมูลข้างต้นจะเห็นว่า หากนักท่องเที่ยวเชิงเกษตรถูกเอาเปรียบอันเนื่องมาจากข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม พระราชบัญญัติว่าด้วยข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรมกำหนดแนวทางให้แก่ศาลเพื่อใช้ในการพิจารณาว่าข้อสัญญาหรือข้อตกลงใดที่ไม่เป็นธรรม และให้อำนาจแก่ศาลที่จะสั่งให้ข้อสัญญาหรือข้อตกลงที่ไม่เป็นธรรมนั้นมีผลใช้บังคับเท่าที่เป็นธรรมและพอสมควรแก่กรณีในการคุ้มครองนักท่องเที่ยว ดังนั้นนักท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่เห็นว่า

⁷⁷ พระราชบัญญัติว่าด้วยข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม พ.ศ. 2540, ราชกิจจานุเบกษา, เล่ม 114 ตอน 72 ก (วันที่ 16 พฤศจิกายน 2540)

ตนไม่ได้รับความเป็นธรรมด้านสัญญา สามารถใช้สิทธิของตนโดยอาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติฉบับนี้ ร้องขอความยุติธรรมต่อศาลได้

นอกจากนี้ นักท่องเที่ยวยังได้รับความคุ้มครองในด้านสัญญาเพิ่มเติมจากพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 แก้ไขเพิ่มเติมโดย พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2541 ตั้งแต่ มาตรา 35 ทวิ – 35 นว ทั้งนี้คณะกรรมการว่าด้วยสัญญามีอำนาจกำหนดให้การประกอบธุรกิจขายสินค้าหรือให้บริการนั้นเป็นธุรกิจที่ควบคุมสัญญาตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 35 ทวิ ดังต่อไปนี้

“มาตรา 35 ทวิ ในการประกอบธุรกิจขายสินค้าหรือให้บริการใด ถ้าสัญญาซื้อขายหรือสัญญาให้บริการนั้นมีกฎหมายกำหนดให้ต้องทำเป็นหนังสือ หรือที่ตามปกติประเพณีทำเป็นหนังสือ คณะกรรมการว่าด้วยสัญญามีอำนาจกำหนดให้การประกอบธุรกิจขายสินค้าหรือให้บริการนั้นเป็นธุรกิจที่ควบคุมสัญญาได้

ในการประกอบธุรกิจที่ควบคุมสัญญา สัญญาที่ผู้ประกอบการทำกับผู้บริโภคจะต้องมีลักษณะ ดังต่อไปนี้

(1) ใช้ข้อสัญญาที่จำเป็นซึ่งหากมิได้ใช้ข้อสัญญาเช่นนั้น จะทำให้ผู้บริโภคเสียเปรียบผู้ประกอบการเกินสมควร

(2) ห้ามใช้ข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรมต่อผู้บริโภค

ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์ เงื่อนไข และรายละเอียดที่คณะกรรมการว่าด้วยสัญญากำหนด และเพื่อประโยชน์ของผู้บริโภคเป็นส่วนรวม คณะกรรมการว่าด้วยสัญญาจะให้ผู้ประกอบการจัดทำสัญญาตามแบบที่คณะกรรมการว่าด้วยสัญญากำหนดก็ได้

การกำหนดตามวรรคหนึ่งและวรรคสอง ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดโดยพระราชกฤษฎีกา”

ปัจจุบันแม้ว่าคณะกรรมการว่าด้วยสัญญายังไม่ได้กำหนดให้ธุรกิจท่องเที่ยวเชิงเกษตรเป็นธุรกิจที่ควบคุมสัญญา อย่างไรก็ตาม ผู้ประกอบการท่องเที่ยวเชิงเกษตรไม่สามารถกำหนดข้อความที่ไม่เป็นธรรม อันเป็นการเอาเปรียบนักท่องเที่ยวได้ตามบทบัญญัติข้างต้น

นอกจากนี้พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522⁷⁸ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2541⁷⁹ มาตรา 3 บัญญัติว่า

⁷⁸ พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522, ราชกิจจานุเบกษา, ฉบับพิเศษ เล่ม 96 ตอนที่ 72 (วันที่ 4 พฤษภาคม 2522)

⁷⁹ พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2541, ราชกิจจานุเบกษา, เล่ม 115 ตอนที่ 15 ก (วันที่ 24 มีนาคม 2541)

“ผู้บริโภค” หมายความว่า ผู้ซื้อหรือผู้รับบริการจากผู้ประกอบธุรกิจหรือผู้ซึ่งได้รับการเสนอหรือการชักชวนจากผู้ประกอบธุรกิจเพื่อให้ซื้อสินค้าหรือรับบริการ และหมายความรวมถึงผู้ใช้สินค้าหรือผู้รับบริการจากผู้ประกอบธุรกิจโดยชอบ แม้มิได้เป็นผู้เสียค่าตอบแทนก็ตาม” ถือว่ามีความหมายกว้างกว่าผู้บริโภคที่กำหนดในพระราชบัญญัติว่าด้วยข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม พ.ศ.2540

ดังนั้น ผู้บริโภคจึงอาจแบ่งออกได้เป็น

- 1) ผู้ซื้อหรือผู้รับบริการจากผู้ประกอบธุรกิจ
 - 2) ผู้ซึ่งได้รับการเสนอหรือการชักชวนจากผู้ประกอบธุรกิจเพื่อให้ซื้อสินค้าหรือบริการ และ
 - 3) ผู้ใช้สินค้าหรือผู้รับบริการจากผู้ประกอบธุรกิจโดยชอบแม้มิได้เป็นผู้เสียค่าตอบแทน
- ผู้บริโภคตามข้อ 1) เป็นผู้ที่ได้ซื้อสินค้าหรือได้รับบริการจากผู้ประกอบธุรกิจแล้ว ผู้บริโภค

ตามข้อ 2) เป็นผู้ที่ยังไม่ได้ซื้อสินค้าหรือได้รับบริการจากผู้ประกอบธุรกิจ แต่เป็นผู้ที่ได้รับการเสนอหรือการชักชวนจากผู้ประกอบธุรกิจเพื่อให้ซื้อสินค้าหรือบริการ เช่น ผู้ประกอบธุรกิจส่งสินค้ามาให้ทดลองใช้ก่อนตัดสินใจซื้อสินค้านั้น เป็นต้น ส่วนผู้บริโภคตามข้อ 3) เป็นผู้ที่ได้ใช้สินค้าหรือได้รับบริการจากผู้ประกอบธุรกิจแล้วแต่ตนเองมิได้เป็นผู้เสียค่าตอบแทนจึงมิได้เป็นคู่สัญญากับผู้ประกอบธุรกิจโดยตรง เช่น บุคคลในครอบครัวที่หัวหน้าครอบครัวซื้อสินค้ามาใช้ในครอบครัวหรือมารดาซึ่งเพิ่งคลอดบุตร เข้ารับการรักษาจากแพทย์ที่โรงพยาบาลพร้อมบุตร แม้บุตรไม่ได้เป็นผู้ทำสัญญากับโรงพยาบาลก็ตาม แต่เป็นผู้ได้รับการบริการโดยชอบ บุตรก็เป็นผู้บริโภค (คำวินิจฉัยของประธานศาลอุทธรณ์ที่ 29/2551)⁸⁰

จากการพิจารณาข้อมูลข้างต้นจะเห็นว่า นักท่องเที่ยวเชิงเกษตรเป็นผู้บริโภคตาม

ข้อ 1) เพราะนักท่องเที่ยวเชิงเกษตรอาจเป็นได้ทั้งผู้รับบริการท่องเที่ยวเชิงเกษตรจากผู้ประกอบธุรกิจท่องเที่ยวเชิงเกษตร และยังเป็นผู้ซื้อสินค้า หากได้ซื้อสินค้าในแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรของผู้ประกอบธุรกิจท่องเที่ยวเชิงเกษตร นอกจากนี้ นักท่องเที่ยวเชิงเกษตรอาจเป็นผู้บริโภคตามข้อ 3) หากเป็นผู้ที่ได้ใช้สินค้าที่มีผู้อื่นซื้อมาฝากจากผู้ประกอบธุรกิจท่องเที่ยวเชิงเกษตร หรือได้รับบริการจากผู้ประกอบธุรกิจท่องเที่ยวเชิงเกษตรแล้วแต่ตนเองมิได้เป็นผู้เสียค่าตอบแทน เช่น นายจ้างซื้อบริการท่องเที่ยวเชิงเกษตรแบบเหมาจ่ายให้ลูกจ้างเพื่อเป็นรางวัลตอบแทนที่บริษัทได้รับกำไรจากการประกอบธุรกิจ ดังนั้น ลูกจ้างที่ได้รับบริการจากผู้ประกอบธุรกิจท่องเที่ยวเชิงเกษตรย่อมเป็นผู้บริโภคตามข้อ 3) เช่นเดียวกัน

⁸⁰ ไพโรจน์ วายุภาพ, คำอธิบายกฎหมายวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค (ม.ป.ท., 2552), หน้า 31.

นอกจากนี้ คดีแพ่งที่สำนักงานศาลยุติธรรมกำหนดให้แต่ละศาลแสดงไว้ในรายงานคดีว่าเป็นคดีผู้บริโภค รวมถึง คดีซื้อขายสินค้าอุปโภค คดีซื้อขายสินค้าบริโภค คดีแพ่งเกี่ยวกับบริการท่องเที่ยว (นำเที่ยว) และคดีแพ่งเกี่ยวกับบริการท่องเที่ยว (โรงแรม⁸¹ **จากการพิจารณาข้อมูลข้างต้นจะเห็นว่าคดีแพ่งระหว่างนักท่องเที่ยวเชิงเกษตรกับผู้ประกอบธุรกิจท่องเที่ยวเชิงเกษตรซึ่งพิพาทกันเกี่ยวกับสิทธิหรือหน้าที่อันเนื่องมาจากการบริโภคสินค้าในแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรหรือบริการท่องเที่ยวเชิงเกษตรเป็นคดีผู้บริโภคตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มาตรา 3 ที่บัญญัติว่า “คดีผู้บริโภค”** หมายความว่า

(1) คดีแพ่งระหว่างผู้บริโภคหรือผู้มีอำนาจฟ้องคดีแทนผู้บริโภคตามมาตรา 19 หรือตามกฎหมายอื่น กับผู้ประกอบธุรกิจซึ่งพิพาทกันเกี่ยวกับสิทธิหรือหน้าที่ตามกฎหมายอันเนื่องมาจากการบริโภคสินค้าหรือบริการ

(2) คดีแพ่งตามกฎหมายเกี่ยวกับความรับผิดชอบความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย

(3) คดีแพ่งที่เกี่ยวข้องพันกันกับคดีตาม (1) หรือ (2)

(4) คดีแพ่งที่มีกฎหมายบัญญัติให้ใช้วิธีพิจารณาตามพระราชบัญญัตินี้⁸²

ตัวอย่างคดีผู้บริโภคที่เกี่ยวกับบริการท่องเที่ยว เช่น สุไลมานไปพักที่โรงแรม ร. มีคนร้ายแอบเข้ามาช่วงแม่บ้านมาทำความสะอาดห้องพักแล้วลักทรัพย์สินของสุไลมานไปหมด หากสุไลมานจะฟ้องเจ้าสำนักโรงแรม ถือว่าเป็นคดีผู้บริโภค⁸³

นอกจากนี้ พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2541 ได้บัญญัติสิทธิผู้บริโภคไว้ในมาตรา 4 ว่าผู้บริโภคมีสิทธิได้รับความคุ้มครองดังนี้

(1) สิทธิที่จะได้รับข่าวสารรวมทั้งคำพรรณนาคุณภาพที่ถูกต้องและเพียงพอเกี่ยวกับสินค้าหรือบริการ (Right to be informed)

(2) สิทธิที่จะมีอิสระในการเลือกหาสินค้าหรือบริการ (Right to choose)

(3) สิทธิที่จะได้รับความปลอดภัยจากการใช้สินค้าหรือบริการ (Right to safety)

(3 ทวิ) สิทธิที่จะได้รับความเป็นธรรมในการทำสัญญา (Right to fair contract)

⁸¹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 40-42.

⁸² พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551, ราชกิจจานุเบกษา, เล่ม 125 ตอนที่ 38 ก (วันที่ 25 กุมภาพันธ์ 2551)

⁸³ ประทีป อ่าววิจิตรกุล, การดำเนินคดีตามกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค ฉบับ Concise, พิมพ์ครั้งแรก (กรุงเทพมหานคร: เอเชียคิท แอนด์พริ้นท์, 2551), หน้า 76.

(4) สิทธิที่จะได้รับการพิจารณาและชดเชยความเสียหาย (Right to be lead)

ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายว่าด้วยกรณีนั้น ๆ หรือพระราชบัญญัตินี้บัญญัติไว้”

จากบทบัญญัติข้างต้น นักท่องเที่ยวเชิงเกษตรย่อมมีสิทธิที่จะได้รับข่าวสาร รวมทั้งคำพรรณนาคุณภาพที่ถูกต้องและเพียงพอเกี่ยวกับสินค้าหรือบริการท่องเที่ยวเชิงเกษตร มีอิสระในการเลือกหาสินค้าหรือบริการท่องเที่ยวเชิงเกษตร มีสิทธิที่จะได้รับความปลอดภัยจากการใช้สินค้าหรือบริการท่องเที่ยวเชิงเกษตร มีสิทธิที่จะได้รับความเป็นธรรมในการทำสัญญาต่างๆ ที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงเกษตร และมีสิทธิที่จะได้รับการพิจารณาและชดเชยความเสียหายอันเกี่ยวเนื่องกับการท่องเที่ยวเชิงเกษตร จากผู้ให้บริการท่องเที่ยว ไม่ว่าจะเป็นผู้ให้บริการท่องเที่ยวภาครัฐและผู้ให้บริการภาคเอกชน ในฐานะผู้บริโภคเช่นเดียวกัน

2.6.2 การให้ความคุ้มครองนักท่องเที่ยวเชิงเกษตรในด้านการโฆษณา

นักท่องเที่ยวเชิงเกษตรย่อมได้รับความคุ้มครองในด้านการโฆษณาไม่ให้ได้รับข้อมูลข่าวสารที่เป็นเท็จ หรือถูกหลอกลวงให้หลงเชื่อในคุณภาพ ที่มาแหล่งผลิต ปริมาณของสินค้าและบริการ นอกจากนี้ มีผู้ให้ความเห็นว่าการควบคุมการโฆษณาไม่ได้มุ่งหมายเพื่อคุ้มครองผู้บริโภคเพื่อให้ได้รับข่าวสารที่เป็นจริงแต่ฝ่ายเดียว หากแต่มุ่งหมายจะจัดการกระทำที่ไม่เป็นธรรมทางการค้าไปพร้อมๆ กันด้วย กล่าวคือ การใช้โฆษณาเพื่อให้เกิดความเสียหายต่อการค้าของคู่แข่งทางการค้าย่อมก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรมต่อผู้บริโภคด้วยในทำนองเดียวกัน⁸⁴ ทั้งนี้เป็นไปตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 มาตรา 22 ที่ว่า

“มาตรา 22 การโฆษณาจะต้องไม่ใช่ข้อความที่เป็นการไม่เป็นธรรมต่อผู้บริโภคหรือใช้ข้อความที่อาจก่อให้เกิดผลเสียต่อสังคมเป็นส่วนรวม ทั้งนี้ ไม่ว่าข้อความดังกล่าวนั้นจะเป็นข้อความที่เกี่ยวกับแหล่งกำเนิด สภาพ คุณภาพ หรือลักษณะของสินค้าหรือบริการ ตลอดจนการส่งมอบ การจัดหา หรือการใช้สินค้าหรือบริการ

ข้อความดังต่อไปนี้ ถือว่าเป็นข้อความที่เป็นการไม่เป็นธรรมต่อผู้บริโภคหรือเป็นข้อความที่อาจก่อให้เกิดผลเสียต่อสังคมเป็นส่วนรวม

(1) ข้อความที่เป็นเท็จหรือเกินความจริง

(2) ข้อความที่จะก่อให้เกิดความเข้าใจผิดในสาระสำคัญเกี่ยวกับสินค้าหรือบริการไม่ว่าจะกระทำโดยใช้หรืออ้างอิงรายงานทางวิชาการ สถิติ หรือสิ่งใดสิ่งหนึ่งอันไม่เป็นความจริงหรือเกินความจริง หรือไม่ก็ตาม

⁸⁴ สรุปความจากสุขุม ศุภนิติย์, คำอธิบายกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค, พิมพ์ครั้งที่ 7 (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2552), หน้า 169-170.

(3) ข้อความที่เป็นการสนับสนุนโดยตรงหรือโดยอ้อมให้มีการกระทำผิดกฎหมายหรือศีลธรรม หรือนำไปสู่ความเสื่อมเสียในวัฒนธรรมของชาติ

(4) ข้อความที่จะทำให้เกิดความแตกแยกหรือเสื่อมเสียความสามัคคีในหมู่ประชาชน

(5) ข้อความอย่างอื่นตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

ข้อความที่ใช้ในการโฆษณาที่บุคคลทั่วไปสามารถรู้ได้ว่าเป็นข้อความที่ไม่อาจเป็นความจริงได้โดยแน่แท้ ไม่เป็นข้อความที่ต้องห้ามในการโฆษณาตาม (1)”

2.6.3 การให้ความคุ้มครองนักท่องเที่ยวเชิงเกษตรในด้านฉลาก

ผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวเชิงเกษตรต้องปิดฉลากสินค้าเพื่อให้นักท่องเที่ยวเชิงเกษตรได้ทราบข้อเท็จจริงในสาระสำคัญเกี่ยวกับสินค้านั้นก่อนตัดสินใจซื้อสินค้ามาใช้ ทั้งนี้เป็นสิทธิของนักท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่จะได้รับข่าวสาร รวมทั้งคำพรรณาคุณภาพที่ถูกต้องและเพียงพอเกี่ยวกับสินค้าและมีสิทธิที่จะได้รับความปลอดภัยจากการใช้สินค้าที่ซื้อมาจากแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ทั้งนี้หากสินค้าที่นักท่องเที่ยวเชิงเกษตรซื้อมาจากแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรก่อให้เกิดอันตรายแก่สุขภาพ ร่างกาย หรือจิตใจแก่นักท่องเที่ยวเชิงเกษตร อันเนื่องมาจากการใช้สินค้าหรือโดยสภาพของสินค้านั้น นักท่องเที่ยวเชิงเกษตรย่อมได้รับความคุ้มครองตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 แก้ไขเพิ่มเติมโดย พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2541 มาตรา 30 และ 31 ดังต่อไปนี้

“มาตรา 30 บัญญัติว่า ให้สินค้าที่ผลิตเพื่อขายโดยโรงงานตามกฎหมายว่าด้วยโรงงาน และสินค้าที่สั่งหรือนำเข้าในราชอาณาจักรเพื่อขายเป็นสินค้าที่ควบคุมฉลาก

ความในวรรคหนึ่งไม่ใช้บังคับกับสินค้าที่คณะกรรมการว่าด้วยฉลากกำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา

ในกรณีที่ปรากฏว่ามีสินค้าที่อาจก่อให้เกิดอันตรายแก่สุขภาพ ร่างกาย หรือจิตใจ เนื่องในการใช้สินค้าหรือโดยสภาพของสินค้านั้น หรือมีสินค้าที่ประชาชนทั่วไปใช้เป็นประจำ ซึ่งการกำหนดฉลากของสินค้านั้นจะเป็นประโยชน์แก่ผู้บริโภคในการที่จะทราบข้อเท็จจริงในสาระสำคัญเกี่ยวกับสินค้านั้น แต่สินค้านั้นไม่เป็นสินค้าที่ควบคุมฉลากตามวรรคหนึ่ง ให้คณะกรรมการว่าด้วยฉลาก มีอำนาจกำหนดให้สินค้านั้นเป็นสินค้าที่ควบคุมฉลากได้ โดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา

มาตรา 31 ฉลากของสินค้าที่ควบคุมฉลาก จะต้องมียกยัดดังต่อไปนี้

(1) ใช้ข้อความที่ตรงต่อความจริงและไม่มีข้อความที่อาจก่อให้เกิดความเข้าใจผิดในสาระสำคัญเกี่ยวกับสินค้า

(2) ต้องระบุข้อความดังต่อไปนี้

- (ก) ชื่อหรือเครื่องหมายการค้าของผู้ผลิตหรือของผู้นำเข้าเพื่อขายแล้วแต่กรณี
- (ข) สถานที่ผลิตหรือสถานที่ประกอบธุรกิจนำเข้า แล้วแต่กรณี
- (ค) ระบุข้อความที่แสดงให้เข้าใจได้ว่าสินค้านั้นคืออะไร ในกรณีที่เป็นสินค้านำเข้าให้ระบุชื่อประเทศที่ผลิตด้วย

(3) ต้องระบุข้อความอันจำเป็น ได้แก่ ราคา ปริมาณ วิธีใช้ ข้อแนะนำ คำเตือน วัน เดือน ปีที่หมดอายุในกรณีเป็นสินค้าที่หมดอายุได้ หรือกรณีอื่น เพื่อคุ้มครองสิทธิของผู้บริโภค ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่คณะกรรมการว่าด้วยฉลากกำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา

ให้ผู้ประกอบธุรกิจซึ่งเป็นผู้ผลิตเพื่อขายหรือผู้ส่งหรือผู้นำเข้ามาในราชอาณาจักร เพื่อขายซึ่งสินค้าที่ควบคุมฉลาก แล้วแต่กรณี เป็นผู้จัดทำฉลากก่อนขายและฉลากนั้นต้องมีข้อความดังกล่าวในวรรคหนึ่ง ในกรณีนี้ ข้อความตามวรรคหนึ่ง (2) และ (3) ต้องจัดทำตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่คณะกรรมการว่าด้วยฉลากกำหนด โดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา”

จากบทบัญญัติข้างต้นจะเห็นว่า สินค้าควบคุมฉลากต้องเป็นสินค้าที่ผลิตเพื่อขายโดยโรงงานตามกฎหมายว่าด้วยโรงงาน ทั้งนี้หากผู้ประกอบการท่องเที่ยวเชิงเกษตรได้ตั้งโรงงานในแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรเพื่อผลิตสินค้าจำหน่ายให้กับนักท่องเที่ยวเชิงเกษตร สินค้าที่ผลิตจากโรงงานดังกล่าวย่อมเป็นสินค้าควบคุมฉลากตามนัยแห่งมาตรา 30 ซึ่งฉลากของสินค้าที่ควบคุมฉลาก จะต้องมีลักษณะตามมาตรา 31 ข้างต้น ในทางกลับกัน หากสินค้าที่ผลิตขึ้นโดยผู้ประกอบการท่องเที่ยวเชิงเกษตรเองหรือโดยชุมชน โดยไม่มีการจัดตั้งโรงงานและไม่อยู่ในเงื่อนไขว่าเป็นสินค้าที่ผลิตจากโรงงาน สินค้าเช่นนั้นย่อมไม่เป็นสินค้าที่ควบคุมฉลากแต่อย่างใด เช่น ผู้ประกอบธุรกิจท่องเที่ยวเชิงเกษตรผลิตและเปิดร้านจำหน่ายสินค้าในแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร โดยที่ผู้รับบริการท่องเที่ยวเชิงเกษตรหรือนักท่องเที่ยวสามารถเห็นวิธีการแปรรูปสินค้าเกษตรดังกล่าว เช่น การสาธิต หรือการให้นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วมในวิธีการแปรรูปสินค้านั้น เป็นต้น สินค้าแปรรูปต่างๆ เหล่านี้ ไม่เป็นสินค้าที่ควบคุมฉลากตามพระราชบัญญัติฉบับนี้แต่อย่างใด

2.6.4 การให้ความคุ้มครองนักท่องเที่ยวเชิงเกษตรในด้านที่พัก

สถานที่พักของผู้ประกอบธุรกิจท่องเที่ยวเชิงเกษตรอาจเป็นโรงแรมหากเข้าหลักเกณฑ์ตามพระราชบัญญัติโรงแรม พ.ศ. 2547 มาตรา 4 ที่ว่า

“มาตรา 4 ในพระราชบัญญัตินี้

“โรงแรม” หมายความว่า สถานที่พักที่จัดตั้งขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์ในทางธุรกิจ เพื่อให้ให้บริการที่พักชั่วคราวสำหรับคนเดินทางหรือบุคคลอื่นโดยมีค่าตอบแทน ทั้งนี้ ไม่รวมถึง

(1) สถานที่พักที่จัดตั้งขึ้นเพื่อให้บริการที่พักชั่วคราวซึ่งดำเนินการโดยส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ องค์การมหาชน หรือหน่วยงานอื่นของรัฐ หรือเพื่อการกุศล หรือการศึกษา ทั้งนี้ โดยมีใช่เป็นการหาผลกำไรหรือรายได้มาแบ่งปันกัน

(2) สถานที่พักที่จัดตั้งขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้บริการที่พักอาศัยโดยคิดค่าบริการเป็นรายเดือนขึ้นไปเท่านั้น

(3) สถานที่พักอื่นใดตามที่กำหนดในกฎกระทรวง⁸⁵

จากบทบัญญัติข้างต้น หากสถานที่พักของผู้ประกอบธุรกิจท่องเที่ยวเชิงเกษตรเป็นสถานที่พักที่จัดตั้งขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์ในทางธุรกิจ เพื่อให้บริการที่พักชั่วคราวสำหรับคนเดินทาง หรือบุคคลอื่นโดยมีค่าตอบแทน ย่อมถือว่าเป็นโรงแรมตามพระราชบัญญัติโรงแรม พ.ศ. 2547 และจะจัดว่าสถานที่พักของผู้ประกอบธุรกิจท่องเที่ยวเชิงเกษตรเป็นโรงแรมประเภทใดก็ย่อมขึ้นอยู่กับหลักเกณฑ์ตามที่ได้ระบุไว้ในกฎกระทรวง ทั้งนี้ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยได้ออกกฎกระทรวงกำหนดประเภทและหลักเกณฑ์การประกอบธุรกิจโรงแรม พ.ศ. 2551 ซึ่งแบ่งโรงแรมออกเป็น 4 ประเภท ดังต่อไปนี้⁸⁶

(1) โรงแรมประเภท 1 หมายความว่า โรงแรมที่ให้บริการเฉพาะห้องพัก

(2) โรงแรมประเภท 2 หมายความว่า โรงแรมที่ให้บริการห้องพักและห้องอาหาร หรือสถานที่สำหรับบริการอาหารหรือสถานที่สำหรับประกอบอาหาร

(3) โรงแรมประเภท 3 หมายความว่า โรงแรมที่ให้บริการห้องพัก ห้องอาหารหรือสถานที่สำหรับบริการอาหารหรือสถานที่สำหรับประกอบอาหาร และสถานบริการตามกฎหมายว่าด้วยสถานบริการหรือห้องประชุมสัมมนา

(4) โรงแรมประเภท 4 หมายความว่า โรงแรมที่ให้บริการห้องพัก ห้องอาหารหรือสถานที่สำหรับบริการอาหารหรือสถานที่สำหรับประกอบอาหาร สถานบริการตามกฎหมายว่าด้วยสถานบริการ และห้องประชุมสัมมนา

นอกจากนี้ เป็นที่น่าสังเกตว่ากฎกระทรวงกำหนดประเภทและหลักเกณฑ์การประกอบธุรกิจโรงแรม พ.ศ. 2551 ฉบับดังกล่าว ได้กำหนด**สถานที่พักที่ไม่เป็นโรงแรม**ตามพระราชบัญญัติโรงแรม พ.ศ. 2547 มาตรา 4(3) ข้างต้น ไว้ดังข้อความต่อไปนี้

⁸⁵ พระราชบัญญัติโรงแรม พ.ศ. 2547, ราชกิจจานุเบกษา, ฉบับพิเศษ เล่ม 121 ตอนพิเศษ 70 ก (วันที่ 12 พฤศจิกายน 2547)

⁸⁶ กฎกระทรวงกำหนดประเภทและหลักเกณฑ์การประกอบธุรกิจโรงแรม พ.ศ. 2551, ราชกิจจานุเบกษา, เล่ม 125 ตอนที่ 70 ก (วันที่ 23 พฤษภาคม 2551)

“ข้อ 1 ให้สถานที่พักที่มีจำนวนห้องพักในอาคารเดียวกันหรือหลายอาคารรวมกันไม่เกินสี่ห้องและมีจำนวนผู้พักรวมกันทั้งหมดไม่เกินยี่สิบคน ซึ่งจัดตั้งขึ้นเพื่อให้บริการที่พักชั่วคราวสำหรับคนเดินทางหรือบุคคลอื่นใดโดยมีค่าตอบแทน อันมีลักษณะเป็นการประกอบกิจการเพื่อหารายได้เสริมและได้แจ้งให้นายทะเบียนทราบตามแบบที่รัฐมนตรีกำหนด ไม่เป็นโรงแรมตาม (3) ของบทนิยามคำว่า “โรงแรม” ในมาตรา 4”⁸⁷

เหตุผลในการประกาศใช้กฎกระทรวงฉบับนี้ คือ โดยที่ปัจจุบันการท่องเที่ยวในเชิงอนุรักษ์ได้รับความนิยมมากขึ้น ในแต่ละท้องถิ่นมีการประกอบธุรกิจให้บริการสถานที่พักขนาดเล็กเป็นรายได้เสริมอันเป็นกิจการที่ส่งเสริมการท่องเที่ยว สร้างรายได้ให้แก่ท้องถิ่น รวมทั้งเผยแพร่และอนุรักษ์ขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมท้องถิ่น ดังนั้น เพื่อประโยชน์ในการส่งเสริมการประกอบกิจการดังกล่าว สมควรกำหนดให้สถานที่พักขนาดเล็กซึ่งมีห้องพักไม่เกินสี่ห้องและมีจำนวนผู้พักไม่เกินยี่สิบคนซึ่งให้บริการเพื่อหารายได้เสริม ไม่เป็นโรงแรมตามมาตรา 4 แห่งพระราชบัญญัติโรงแรม พ.ศ. 2547

จากกฎกระทรวงข้างต้นจะเห็นว่า หากสถานที่พักท่องเที่ยวเชิงเกษตรมีจำนวนห้องพักในอาคารเดียวกันหรือหลายอาคารรวมกันไม่เกินสี่ห้องและมีจำนวนผู้พักรวมกันทั้งหมดไม่เกินยี่สิบคน ซึ่งจัดตั้งขึ้นเพื่อให้บริการที่พักชั่วคราวสำหรับคนเดินทางหรือบุคคลอื่นใดโดยมีค่าตอบแทน อันมีลักษณะเป็นการประกอบกิจการเพื่อหารายได้เสริม **ย่อมไม่ถือว่าเป็นโรงแรม** อย่างไรก็ตาม แม้ว่าสถานที่พักของผู้ประกอบธุรกิจท่องเที่ยวเชิงเกษตรประเภทที่ไม่เป็นโรงแรม และไม่ต้องขออนุญาตประกอบกิจการโรงแรม แต่ผู้ประกอบธุรกิจท่องเที่ยวเชิงเกษตรต้องแจ้งให้นายทะเบียนทราบว่าตนต้องการให้บริการสถานที่ท่องเที่ยวเชิงเกษตรเป็นที่พักรั่วคราวสำหรับคนเดินทางหรือบุคคลอื่นใดโดยมีค่าตอบแทน อันมีลักษณะเป็นการประกอบกิจการเพื่อหารายได้เสริม ตามแบบที่รัฐมนตรีกำหนด ตามที่ระบุในกฎกระทรวงฉบับข้างต้น

จากการพิจารณาข้อมูลข้างต้นจะเห็นว่า สถานที่พักของผู้ประกอบธุรกิจท่องเที่ยวเชิงเกษตร อาจเป็นได้ทั้ง “โรงแรม” หากเข้าหลักเกณฑ์ตามพระราชบัญญัติโรงแรม พ.ศ. 2547 มาตรา 4 ประกอบกับกฎกระทรวงกำหนดประเภทและหลักเกณฑ์การประกอบธุรกิจโรงแรม พ.ศ. 2551 ออกตามความใน (3) ของบทนิยามคำว่า “โรงแรม” ในมาตรา 4 มาตรา 5 และมาตรา 13 แห่งพระราชบัญญัติโรงแรม พ.ศ. 2547 และ “**ไม่เป็นโรงแรม**” หากเข้าหลักเกณฑ์ตามกฎกระทรวงกำหนดประเภทและหลักเกณฑ์การประกอบธุรกิจโรงแรม พ.ศ. 2551 ฉบับดังกล่าว

⁸⁷ เรื่องเดียวกัน

ผู้ประกอบการธุรกิจเชิงเกษตรและผู้จัดการสถานที่พักท่องเที่ยวยุทธศาสตร์มีหน้าที่ให้ความปลอดภัยแก่นักท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่เป็นคนเดินทางหรือแขกอาศัยในด้านความปลอดภัยในชีวิตและร่างกาย ทั้งนี้เป็นไปตามพระราชบัญญัติโรงแรม พ.ศ. 2547 มาตรา 34(5)(8)(10) ที่ว่า “มาตรา 34 ให้ผู้ประกอบการธุรกิจโรงแรมและผู้จัดการมีหน้าที่และความรับผิดชอบร่วมกัน ดังต่อไปนี้

(1) ...

(5) จัดให้มีแผนผังแสดงทางหนีไฟไว้ในแต่ละชั้นของโรงแรมและห้องพักทุกห้อง และป้ายทางออกฉุกเฉินไว้ในแต่ละชั้นของโรงแรม

(8) ดูแลรักษาสภาพของโรงแรมให้มีความมั่นคงแข็งแรง และระบบการป้องกันอัคคีภัยให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยการควบคุมอาคารและคำสั่งของเจ้าพนักงานท้องถิ่น

(10) ดูแลและอำนวยความสะดวกให้กับผู้พักในกรณีเกิดอัคคีภัย อุทกภัย หรือเกิดอันตรายใดๆ ขึ้นในโรงแรม”

ผู้จัดการดูแลโรงแรมหรือสถานที่พักท่องเที่ยวยุทธศาสตร์ประเภทโรงแรมต้องดูแลไม่ให้เกิดอุบัติเหตุหรือมีผู้สูบบุหรี่ในเขตที่พัก ทั้งนี้ เพื่อให้ความคุ้มครองความปลอดภัยในชีวิตและร่างกายของนักท่องเที่ยว ทั้งนี้เป็นไปตามพระราชบัญญัติโรงแรม พ.ศ. 2547 มาตรา 38 ที่ว่า

“ผู้จัดการมีหน้าที่

(1) ดูแลไม่ให้เกิดอุบัติเหตุหรือมีผู้สูบบุหรี่ในเขตโรงแรมในลักษณะอันควรเชื่อว่าจะก่อความไม่สงบขึ้นในบ้านเมือง หรือจะมีการกระทำความผิดอาญาขึ้นในโรงแรม

(2) แจ้งให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือเจ้าหน้าที่ตำรวจท้องที่ทราบโดยทันที ในกรณีที่มีเหตุอันควรสงสัยว่าอาจมีหรือได้มีการหลบซ่อนหรือมีผู้สูบบุหรี่หรือการกระทำความผิดอาญาขึ้นในโรงแรมตาม (1)”

นอกจากนี้ ผู้จัดการโรงแรมหรือสถานที่พักท่องเที่ยวยุทธศาสตร์ประเภทโรงแรมต้องให้ความคุ้มครองความปลอดภัยในชีวิตและร่างกาย สุขอนามัย และทรัพย์สินของนักท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่มาพักในโรงแรมหรือสถานที่พักท่องเที่ยวยุทธศาสตร์ประเภทโรงแรม โดยปฏิเสธไม่รับบุคคลที่ไม่พึงประสงค์เข้าพักในโรงแรมหรือสถานที่พักท่องเที่ยวยุทธศาสตร์ประเภทโรงแรม ตามพระราชบัญญัติโรงแรม พ.ศ. 2547 มาตรา 39 ที่ว่า “ผู้จัดการอาจปฏิเสธไม่รับบุคคลที่ประสงค์จะเข้าพักในโรงแรมได้ในกรณี ดังต่อไปนี้

(1) มีเหตุอันควรสงสัยได้ว่าบุคคลนั้นจะเข้าไปหลบซ่อน มั่วสุม หรือกระทำการใด อันเป็นความผิดอาญาขึ้นในโรงแรม หรือก่อให้เกิดความรำคาญแก่ผู้พักอื่นในโรงแรม

(2) มีเหตุอันควรเชื่อได้ว่าบุคคลนั้นไม่สามารถจ่ายค่าห้องพักได้

(3) มีเหตุอันสมควรเชื่อได้ว่าบุคคลนั้นเป็นโรคติดต่ออันตรายหรือโรคติดต่อตามกฎหมายว่าด้วยโรคติดต่อ

(4) มีเหตุอันสมควรประการอื่นตามที่คณะกรรมการประกาศกำหนด

ในกรณีตาม (3) ถ้าผู้จัดการรับบุคคลนั้นเข้าพักจะต้องแจ้งให้เจ้าพนักงานสาธารณสุขหรือพนักงานเจ้าหน้าที่ตามกฎหมายว่าด้วยโรคติดต่อทราบด้วย”

นอกจากพระราชบัญญัติโรงแรม พ.ศ.2547 ประมวลแพ่งและพาณิชย์ และกฎกระทรวงดังกล่าวข้างต้นแล้ว ยังมีประกาศกระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อมอีกหลายฉบับที่ประกาศออกมาเพื่อให้ความคุ้มครองด้านสิ่งแวดล้อมเกี่ยวกับโรงแรม รวมทั้งคำสั่งต่างๆ ของกระทรวงมหาดไทย ทั้งนี้เพื่อให้พนักงานที่เกี่ยวข้องได้รับความปลอดภัย ถูกสุขอนามัยและได้รับความสะดวกสบายขณะที่พักอยู่ในโรงแรม

2.6.5 การให้ความคุ้มครองนักท่องเที่ยวเชิงเกษตรในด้านทรัพย์สิน

จากที่ได้วินิจฉัยเกี่ยวกับสถานที่พักของผู้ประกอบธุรกิจท่องเที่ยวเชิงเกษตรมาข้างต้น ทั้งนี้ไม่ว่าสถานที่พักของผู้ประกอบธุรกิจท่องเที่ยวเชิงเกษตรจะเป็นโรงแรมหรือไม่เป็นโรงแรม ผู้ประกอบธุรกิจท่องเที่ยวเชิงเกษตรย่อมต้องรับผิดชอบเพื่อความสูญหายหรือบุบสลายอย่างใด ๆ อันเกิดแก่ทรัพย์สินซึ่งคนเดินทาง หรือแขกอาศัย หรือนักท่องเที่ยวเชิงเกษตร หากได้พามาในสถานที่พักของผู้ประกอบธุรกิจท่องเที่ยวเชิงเกษตร ทั้งนี้เป็นไปตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 674 ที่ว่า “เจ้าสำนักโรงแรมหรือโฮเต็ล หรือสถานที่อื่นทำนองเช่นว่านั้น จะต้องรับผิดชอบเพื่อความสูญหายหรือบุบสลายอย่างใด ๆ อันเกิดแก่ทรัพย์สินซึ่งคนเดินทางหรือแขกอาศัย หากได้พามา” บทบัญญัติมาตรานี้ส่งผลให้ผู้ประกอบธุรกิจท่องเที่ยวเชิงเกษตรจะต้องรับผิดชอบในความสูญหายหรือบุบสลายอันเกิดแก่ทรัพย์สินของผู้ที่มาพักอาศัยในสถานที่พักของผู้ประกอบธุรกิจท่องเที่ยวเชิงเกษตร อย่างไรก็ตาม หากการสูญหายหรือบุบสลายแห่งทรัพย์สินของบุคคลซึ่งไม่ได้เป็นคนเดินทางหรือแขกอาศัยที่เจ้าสำนักได้รับให้เข้าพักอาศัยในโรงแรม หรือโฮเต็ล หรือสถานที่อื่นทำนองเช่นว่านั้น แม้เหตุแห่งการนั้นจะเกิดในโรงแรม จะไม่ได้รับการคุ้มครองจากมาตรานี้ ยกตัวอย่างเช่น นางแดงเข้าไปรับประทานอาหารในโรงแรมแห่งหนึ่ง และปรากฏว่ากระเป๋าสตางค์ถูกขโมยไป นางแดงจะเรียกร้องให้เจ้าสำนักโรงแรมแห่งนั้นชดเชยค่าเสียหายไม่ได้ เพราะไม่ได้อยู่ในฐานะคนเดินทางหรือแขกอาศัยแต่อย่างใด⁸⁸

⁸⁸ กิตติวัฒน์ รัตนดิลก ณ ภูเก็ต, กฎหมายเกี่ยวกับการท่องเที่ยว (TOURISM LAWS), พิมพ์ครั้งที่ 5 (กรุงเทพมหานคร: ศูนย์หนังสือมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา, 2550), หน้า 239.

จากที่กล่าวมาข้างต้น บุคคลซึ่งไม่ได้เป็นคนเดินทางหรือแขกอาศัยที่ผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวเชิงเกษตรได้รับให้เข้าพักอาศัยย่อมไม่ได้รับความคุ้มครองตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 674 เช่นเดียวกัน เช่น นายเหลืองขับรถผ่านแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร และแวะจอดรถซื้อของฝากในร้านค้าของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ปรากฏว่ากระเป๋าใส่ของของนายเหลืองหายในขณะที่เดินเลือกซื้อสินค้าในแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรแห่งนั้น ดังนี้ นายเหลืองจะเรียกร้องให้ผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวเชิงเกษตรแห่งนั้นชดเชยค่าเสียหายไม่ได้ เพราะนายเหลืองไม่ได้อยู่ในฐานะคนเดินทางหรือแขกอาศัยตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 674

ความรับผิดชอบของเจ้าสำนักรองแรมในความสูญหายหรือบุบสลายแห่งทรัพย์สินของคนเดินทางหรือแขกอาศัยนั้น ต้องเป็นทรัพย์สินที่หากได้พามา ซึ่ง คำว่า “หากได้พามา” ไม่มีความหมายจำกัดเพียงว่า นำทรัพย์สินเข้าไปในห้องพัก หรือในตัวอาคารเท่านั้น แต่รวมถึงการนำทรัพย์สินเข้าไปในบริเวณของโรงแรม เช่น บริเวณลานจอดรถ ที่ล็อบบี้ หรือบริเวณอื่นๆ ที่อยู่ในรั้วของโรงแรม หรือสถานที่ที่อยู่ในความดูแลของโรงแรมและได้ใช้เพื่อประโยชน์แห่งโรงแรมนั้น เช่น การจัดให้มีที่จอดรถยนต์แก่คนเดินทาง หรือแขกอาศัย ซึ่งอยู่อีกที่หนึ่งแยกออกจากกันเป็นเอกเทศจากที่ตั้งของโรงแรม เป็นต้น ดังจะเห็นได้จาก คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 727/2536 โจทก์เข้าพักโรงแรมได้นำรถยนต์ไปจอดไว้ที่ถนนสาธารณะหน้าโรงแรมตามที่พนักงานโรงแรมบอกให้จอด เมื่อรถยนต์ของโจทก์หายไป จำเลยที่ 2 ในฐานะเจ้าสำนักรองแรมต้องรับผิดชอบโจทก์ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 674⁸⁹ สำหรับกรณีที่ผู้มาใช้บริการของโรงแรมเป็นสถานที่จัดสัมมนา จัดเลี้ยง จัดเป็นสถานที่ประชุมหรือมีผู้มาใช้บริการอื่นๆ ของโรงแรม เช่น ใช้บริการห้องอาหาร บาร์ ไนต์คลับ ผับ คาราโอเกะ หรือนวดแผนไทย ซึ่งผู้ใช้บริการได้นำรถยนต์หรือทรัพย์สินเข้ามาในโรงแรม แต่ไม่ได้พักอาศัยอยู่ในโรงแรมด้วย ดังนั้นหาก รถยนต์หรือทรัพย์สินของบุคคลเหล่านั้นสูญหายหรือเสียหาย ทางโรงแรมจะต้องรับผิดชอบในฐานะเป็นเจ้าสำนักรองแรม ดังที่กล่าวถึงหรือไม่ มีผู้ให้ความเห็นว่า เรื่องดังกล่าวนี้หากพิจารณาจากบทบัญญัติแห่งกฎหมาย (มาตรา 674) และพิจารณาจากแนวคำพิพากษาที่ผ่านมา จะพบว่า เจตนารมณ์ของกฎหมายต้องการคุ้มครองผู้มาเข้าพักอาศัยที่แท้จริงในโรงแรมเป็นสำคัญ หากเป็นเพียงแค่การเข้ามาใช้บริการอื่นของโรงแรม บทบัญญัติแห่งกฎหมายในหมวดนี้ ก็จะไม่คุ้มครอง⁹⁰

หากคนเดินทางหรือแขกอาศัยที่เดินทางมาในแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรแล้วปรากฏว่าทรัพย์สินสูญหายหรือบุบสลาย ผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวเชิงเกษตรในฐานะเจ้าสำนักรองแรมหรือ

⁸⁹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 239-240.

⁹⁰ เรื่องเดียวกัน, หน้า 241.

สถานที่อื่นทำนองเช่นว่านั้น ต้องรับผิดชอบคนเดินทางหรือแขกอาศัยตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 674 หรือไม่ เช่น นายเขียวได้เข้าพักในแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร แต่ปรากฏว่าที่จอดรถเต็ม พนักงานได้พานายเขียวนำรถไปจอดในบริเวณบ้านของเพื่อนบ้าน ทั้งนี้มีข้อเท็จจริงเพิ่มเติมว่าผู้ประกอบการท่องเที่ยวเชิงเกษตรได้ตกลงกับเพื่อนบ้านเพื่อขออนุญาตให้คนเดินทางหรือแขกอาศัยสามารถนำรถยนต์ไปจอดในบริเวณบ้านของเพื่อนบ้านได้ ในกรณีนี้ที่บริเวณที่จอดรถของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรของผู้ประกอบการท่องเที่ยวเชิงเกษตรเต็ม และหากปรากฏว่ารถยนต์ของนายเขียวสูญหายหรือได้รับความเสียหาย เช่น กระจกหน้ารถแตก หรืออุปกรณ์ของรถยนต์สูญหายไปหลายชิ้น

จากข้อเท็จจริงข้างต้นจะเห็นได้ว่า ผู้ประกอบการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในฐานะเจ้าสำนักโรงแรมหรือสถานที่อื่นทำนองเช่นว่านั้น ต้องรับผิดชอบนายเขียวตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 674 ซึ่งเทียบเคียงได้กับ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 727/2536 ดังที่ได้กล่าวมาก่อนหน้านี้ ในทางตรงกันข้าม หากข้อเท็จจริงปรากฏว่านายเขียวไม่ได้มีเจตนาที่จะเข้ามาพักอาศัยอยู่ในแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรของผู้ประกอบการท่องเที่ยวเชิงเกษตร เพียงแต่แวะเข้ามาใช้บริการอย่างอื่นของโรงแรม เช่น มาร่วมงานจัดเลี้ยงงานมงคลสมรส ใช้บริการห้องอาหาร หรือนวดแผนไทย ซึ่งผู้ใช้บริการได้นำรถยนต์หรือทรัพย์สินเข้ามาในบริเวณแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร หรือบริเวณที่ทางผู้ประกอบการท่องเที่ยวเชิงเกษตรจัดไว้ให้เฉพาะ หากปรากฏว่ารถยนต์ของนายเขียวสูญหายหรือได้รับความเสียหาย เช่น กระจกหน้ารถแตก หรืออุปกรณ์ของรถยนต์สูญหายไป กรณีจะเห็นว่าผู้ประกอบการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในฐานะเจ้าสำนักโรงแรมหรือสถานที่อื่นทำนองเช่นว่านั้น ไม่จำเป็นต้องรับผิดชอบนายเขียวตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 674

นอกจากนี้ เจ้าสำนักโรงแรมยังคงต้องรับผิดชอบในความสูญหายหรือบุบสลายแห่งทรัพย์สินของคนเดินทางหรือแขกอาศัยที่ได้พามา แม้จะเป็นผลมาจากการกระทำของบุคคลที่ได้เข้าออกในโรงแรมด้วย อันเป็นไปตามบทบัญญัติ มาตรา 675 วรรคแรก ที่ว่า “เจ้าสำนักต้องรับผิดชอบในการที่ทรัพย์สินของคนเดินทาง หรือแขกอาศัยสูญหายหรือบุบสลายไปอย่างใด ๆ แม้ถึงว่าความสูญหาย หรือบุบสลายนั้นจะเกิดขึ้นเพราะผู้คนไปมาเข้าออก ณ โรงแรม โฮเต็ล หรือสถานที่เช่นนั้นก็จะต้องรับผิดชอบ” แม้ว่าผู้ที่ก่อให้เกิดความเสียหายหรือสูญหายแห่งทรัพย์สินจะเป็นบุคคลอื่นที่ไม่ได้ทำงานร่วมกับเจ้าสำนักโรงแรม เช่น พนักงานหรือเจ้าหน้าที่ของโรงแรม⁹¹

มาตรา 675 วรรคแรก เป็นหลักกฎหมายปิดปากไม่ให้ผู้ประกอบการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในฐานะเจ้าสำนักโรงแรมหรือสถานที่อื่นทำนองเช่นว่านั้นปฏิเสธความรับผิดชอบในความสูญหายหรือ

⁹¹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 240-241.

บุบสลายในทรัพย์สินของนักท่องเที่ยวที่เป็นคนเดินทางหรือแขกอาศัย ดังนั้น ไม่ว่าทรัพย์สินของนักท่องเที่ยวที่เป็นคนเดินทางหรือแขกอาศัยสูญหายหรือบุบสลายในสถานที่พักแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ไม่ว่าจะความสูญหายหรือบุบสลายนั้นเกิดจากผู้ประกอบธุรกิจท่องเที่ยวเชิงเกษตรในฐานะเจ้าสำนักโรงแรม หรือลูกจ้างของผู้ประกอบธุรกิจท่องเที่ยวเชิงเกษตรในฐานะเจ้าสำนักโรงแรม หรือผู้คนไปมาเข้าออก ณ สถานที่พักแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ผู้ประกอบธุรกิจท่องเที่ยวเชิงเกษตรในฐานะเจ้าสำนักโรงแรมหรือสถานที่อื่นทำนองเช่นว่านั้น จำต้องรับผิดชอบนักท่องเที่ยวที่เป็นคนเดินทางหรือแขกอาศัยตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 675 วรรคแรก

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 675 วรรค 2 บัญญัติว่า “**ความรับผิดชอบนี้ ถ้าเกิดด้วยเงินทอง ตราธนบัตร ตั๋วเงิน พันธบัตร ใบหุ้น ใบหุ้นกู้ ประทวนสินค้า อัญมณี หรือของมีค่าอื่น ๆ ไซ้รู้ ท่านจำกัดไว้เพียงห้าพันบาท เว้นแต่จะได้ฝากของมีค่าเช่นนี้ไว้แก่ เจ้าสำนักและได้บอกราคาแห่งของนั้นชัดแจ้ง**”

จากบทบัญญัติข้างต้น หากเงินทอง ตราธนบัตร ตั๋วเงิน พันธบัตร ใบหุ้น ใบหุ้นกู้ ประทวนสินค้า อัญมณี หรือของมีค่าอื่น ๆ ของนักท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่เป็นคนเดินทางหรือแขกอาศัยสูญหายหรือบุบสลาย เช่น แหวนเพชรของนักท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่เป็นคนเดินทางหรือแขกอาศัยสูญหายในที่บริเวณที่พัก หรือนักท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่เป็นคนเดินทางหรือแขกอาศัยขอความช่วยเหลือพนักงานของสถานที่พักท่องเที่ยวเชิงเกษตรให้ถือตุ๊กตาที่ระลึกทำจากอัญมณีไปส่งที่ห้องพัก และบอกให้พนักงานใช้ความระมัดระวังเพราะเป็นสิ่งของมีค่าที่แตกหักได้ง่าย ปรากฏว่าพนักงานคนดังกล่าวเดินถือตุ๊กตาดังกล่าวโดยไม่ใช้ความระมัดระวัง จนทำให้ตุ๊กตาดังกล่าวตกและหัวตุ๊กตาอัญมณีหัก ดังนี้ ผู้ประกอบธุรกิจท่องเที่ยวเชิงเกษตรในฐานะเจ้าสำนักโรงแรมหรือสถานที่อื่นทำนองเช่นว่านั้น จำต้องรับผิดชอบต่อนักท่องเที่ยวที่เป็นคนเดินทางหรือแขกอาศัย โดยชดใช้เงินจำนวนไม่เกิน 5,000 บาท ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 675 วรรค 2

เป็นที่สังเกตได้ว่าประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ไม่ได้ให้คำจำกัดความของคำว่า “ของมีค่าอื่น ๆ” อย่างไรก็ตาม มีคำพิพากษาฎีกาที่ 824/2512 ให้ความหมายไว้ว่า ของมีค่าอื่น ๆ หมายถึง ทรัพย์สินที่มีคุณค่าอันมีลักษณะพิเศษทำนองเดียวกันกับเงินทอง ตราธนบัตร ตั๋วเงิน ดังนั้น ทรัพย์สินอื่น ๆ ที่แม้จะมีราคาสูงเพียงใดก็ตาม แต่ขาดคุณลักษณะดังกล่าว ย่อมไม่อยู่ในความหมายของคำว่า “ของมีค่า” แต่อย่างใด เช่น รถจักรยานยนต์ เครื่องพิมพ์ดีดกระเป๋าหิ้ว และเครื่องบวกเลขชนิดโยกด้วยมือถือ กล้องถ่ายภาพยนตร์ และกล้องถ่ายภาพนิ่ง ปืนและกระสุนปืน รถยนต์ ของเหล่านี้เป็นเพียงทรัพย์สินธรรมดาทั่วไป ถึงแม้จะมีราคาค่อนข้างสูง แต่ก็ไม่มีลักษณะเป็นของมีค่าตามความหมายของมาตรา 675 วรรค 2 คนเดินทางหรือแขกอาศัยไม่จำเป็นต้องฝากและบอกราคาชัดแจ้งแก่เจ้าสำนักโรงแรม กรณีไม่อยู่ในข่ายที่เจ้าสำนักโรงแรมต้องรับผิดชอบ

เพียง 5,000 บาท อย่างไรก็ตาม หากว่าคนเดินทางหรือแขกอาศัยได้ฝากของมีค่าเช่นนี้ไว้กับเจ้าสำนักโรงแรมและได้บอกราคาแห่งของนั้นไว้ชัดเจนแล้ว กรณีเช่นนี้หากมีการสูญหายเกิดขึ้น เจ้าสำนักโรงแรมจะต้องรับผิดชอบจำนวนตามที่ได้บอกกล่าวไว้ ดัง**คำพิพากษาฎีกาที่ 521/2535** ที่ว่ารถยนต์ไม่ใช้ของมีค่าพิเศษตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 675 วรรค 2 หากผู้มาพักจึงไม่ต้องแจ้งให้เจ้าสำนักโรงแรมทราบว่าการรถยนต์เข้าจอดในโรงแรมวันเวลาใด การที่แขกผู้มาพักนำรถยนต์มาจอดไว้ ณ ที่จอดรถของโรงแรม ถือได้ว่าเป็นการพาทรัพย์สินมาที่โรงแรมแล้ว เมื่อรถยนต์สูญหายไป เจ้าสำนักโรงแรมต้องรับผิดชอบตามมาตรา 674⁹²

จากที่กล่าวมาข้างต้น หากนักท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่เป็นคนเดินทางหรือแขกอาศัยได้ฝากของมีค่าไว้แก่ผู้ประกอบการกิจการท่องเที่ยวเชิงเกษตรและได้บอกราคาแห่งของนั้นชัดเจน เช่นผู้ประกอบการกิจการท่องเที่ยวเชิงเกษตรได้จัดกิจกรรมให้นักท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่เป็นคนเดินทางหรือแขกอาศัยได้ทดลองปลูกข้าวในแปลงสาธิต ทั้งนี้นักท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่เป็นคนเดินทางหรือแขกอาศัยเกรงว่าหากใส่แวนเพชรไปปลูกข้าวแล้วอาจทำให้แวนเพชรของตนหายได้ จึงได้ฝากแวนเพชรวางดังกล่าวไว้แก่ผู้ประกอบการกิจการท่องเที่ยวเชิงเกษตรและได้บอกผู้ประกอบการกิจการท่องเที่ยวเชิงเกษตรว่าแวนเพชรของตนมีราคา 1 ล้านบาท ทั้งนี้ ผู้ประกอบการกิจการท่องเที่ยวเชิงเกษตรรับทราบราคาและรับฝากแวนเพชรวางดังกล่าวไว้ ข้อเท็จจริงปรากฏว่าภายหลังกิจกรรมปลูกข้าวเสร็จเรียบร้อยแล้ว นักท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่เป็นคนเดินทางหรือแขกอาศัยมาขอรับแวนเพชรที่ฝากไว้คืน แต่ผู้ประกอบการกิจการท่องเที่ยวเชิงเกษตรแจ้งว่าแวนเพชรวางดังกล่าวสูญหาย ดังนี้ ผู้ประกอบการกิจการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในฐานะเจ้าสำนักโรงแรมหรือสถานที่อื่นทำนองเช่นว่านั้น จำต้องรับผิดชอบต่อนักท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่เป็นคนเดินทางหรือแขกอาศัย โดยชดใช้เงินจำนวน 1 ล้านบาท ตามที่นักท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่เป็นคนเดินทางหรือแขกอาศัยได้แจ้งราคาไว้แก่ทางผู้ประกอบการกิจการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 675 วรรค 2 แต่ถ้าหากปรากฏว่าแวนเพชรวางดังกล่าวประกอบด้วยเพชรจำนวน 4 เม็ด ซึ่งขณะที่ผู้ประกอบการกิจการท่องเที่ยวเชิงเกษตรรับฝากได้ตรวจสอบและพบว่าแวนเพชรดังกล่าวอยู่ในสภาพที่สมบูรณ์และมีเพชรจำนวน 4 เม็ด ตามที่นักท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่เป็นคนเดินทางหรือแขกอาศัยได้แจ้งไว้ หากปรากฏว่าในขณะที่ผู้ประกอบการกิจการท่องเที่ยวเชิงเกษตรคืนแวนเพชรให้แก่นักท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่เป็นคนเดินทางหรือแขกอาศัย เพชรหายไป 1 เม็ด ดังนี้ ผู้ประกอบการกิจการท่องเที่ยวเชิงเกษตรอาจรับผิดชอบตามจำนวนราคาเพชร 1 เม็ด ที่สูญหายไป แต่ไม่ต้องรับผิดชอบตามจำนวนราคา 1 ล้านบาท ที่นักท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่เป็นคนเดินทางหรือแขกอาศัยได้แจ้งราคาไว้ในขณะ

⁹² เรื่องเดียวกัน, หน้า 241-242.

ฝาก เพราะราคา 1 ล้านบาทดังกล่าว เป็นราคาของแหวนเพชรทั้งวง ดังนั้น ในเมื่อแหวนเพชรสูญหายเพียงบางส่วน ผู้ประกอบธุรกิจท่องเที่ยวเชิงเกษตรก็สมควรชำระราคาเพียงบางส่วนตามราคาตลาดของเพชรเม็ดที่หายไป เช่นเดียวกับ กรณีที่แหวนเพชรวงดังกล่าวไม่ได้สูญหายแต่บุบสลาย เช่น ตัววงของแหวนเพชรคดงอ เนื่องจากถูกของหนักวางทับเอาไว้ เพราะผู้ประกอบธุรกิจท่องเที่ยวเชิงเกษตรไม่ได้ใช้ความระมัดระวังในการเก็บรักษา ดังนี้ ผู้ประกอบธุรกิจท่องเที่ยวเชิงเกษตรอาจรับผิดชอบโดยการนำแหวนเพชรไปซ่อมแซมให้ตัวเรือนกลับมาอยู่ในสภาพปกติเหมือนเดิม โดยขอใช้ราคาตามราคาประเมินของช่างซ่อมแซมแหวนเพชรก็ได้ ซึ่งผู้ประกอบธุรกิจท่องเที่ยวเชิงเกษตรไม่ต้องรับผิดชอบเต็มตามจำนวนราคา 1 ล้านบาท ที่นักท่องเที่ยวซึ่งเป็นคนเดินทางหรือแขกอาศัยได้แจ้งราคาไว้ในขณะที่ฝาก เพราะราคา 1 ล้านบาทดังกล่าวเป็นราคาของแหวนเพชรทั้งวง ดังนั้น ในเมื่อแหวนเพชรบุบสลายไม่ได้สูญหายทั้งวง ผู้ประกอบธุรกิจท่องเที่ยวเชิงเกษตรก็สมควรชำระราคาเพียงบางส่วนตามราคาซ่อมแซมตัววงของแหวนเพชรดังกล่าว เป็นต้น

อย่างไรก็ตาม ในกรณีที่คนเดินทางได้นำของมีค่าเหล่านี้มาฝากไว้กับทางโรงแรม ทางโรงแรมจะปฏิเสธไม่รับฝากโดยอ้างว่าไม่มีตู้นิรภัยที่จะเก็บรักษาให้และให้คนเดินทางหรือแขกพักอาศัยเก็บรักษาไว้เอง หรืออ้างว่าทางโรงแรมได้จัดตู้นิรภัยที่มีกุญแจและรหัสลับไว้ให้คนเดินทางหรือแขกอาศัยแล้ว ต่อมาของมีค่าดังกล่าวได้สูญหายไป ดังนี้ทางโรงแรมจะปฏิเสธความรับผิดชอบหรืออ้างว่าทางโรงแรมจะต้องรับผิดชอบ ก็ขอขอชี้ให้ไม่เกิน 5,000 บาท ได้หรือไม่ นั้น ในเรื่องนี้ เจ้าสำนักโรงแรมจะปฏิเสธไม่รับฝากของมีค่า หรือของมีราคาไว้ไม่ได้ เนื่องจากกฎหมายกำหนดให้คนเดินทางต้องทำ เจ้าสำนักโรงแรมก็มีหน้าที่เก็บรักษาไว้ให้ การที่เจ้าสำนักโรงแรมปฏิเสธเช่นนี้ เจ้าสำนักโรงแรมจะอ้างว่าไม่ต้องรับผิดชอบ เพราะคนเดินทางไม่ได้นำของมีค่ามาฝากไว้ และบอกราคาชัดแจ้งไม่ได้ กรณีนี้ จึงเห็นได้ว่าเจ้าสำนักโรงแรมมีเจตนาไม่สุจริตและตั้งใจเอาเปรียบคนเดินทาง ในอันที่จะไม่ยอมรับภาระในการดูแลและรับผิดชอบในความเสียหายที่จะเกิดขึ้น⁹³

จากที่กล่าวมาข้างต้น หากนักท่องเที่ยวซึ่งเป็นคนเดินทางหรือแขกอาศัยได้นำของมีค่าฝากไว้กับทางสถานที่พักท่องเที่ยวเชิงเกษตร ทางผู้ประกอบธุรกิจท่องเที่ยวเชิงเกษตรจะปฏิเสธไม่รับฝากโดยอ้างว่าไม่มีตู้นิรภัยที่จะเก็บรักษาให้ และให้นักท่องเที่ยวซึ่งเป็นคนเดินทางหรือแขกอาศัยเก็บรักษาไว้เอง หรืออ้างว่าทางสถานที่พักท่องเที่ยวเชิงเกษตรได้จัดตู้นิรภัยที่มีกุญแจและรหัสลับไว้ให้นักท่องเที่ยวซึ่งเป็นคนเดินทางหรือแขกอาศัยแล้ว ต่อมาของมีค่าดังกล่าวได้สูญหายไป ดังนี้ทางสถานที่พักท่องเที่ยวเชิงเกษตรจะปฏิเสธความรับผิดชอบหรือ

⁹³ เรื่องเดียวกัน

อ้างว่าหากทางสถานที่พักท่อกเกี่ยวข้องเชิงเกษตรจะต้องรับผิดชอบ ก็ขอขดใช้ให้ไม่เกิน 5,000 บาท ย่อมไม่สามารถกระทำได้ เจ้าสำนักรวมจะหลุดพ้นจากความรับผิดชอบ ในกรณีที่ทรัพย์สินของคนเดินทางหรือแขกอาศัยที่ได้พามาเกิดการสูญหายหรือบุบสลาย ด้วยเหตุสองประการ คือ เหตุตามที่กฎหมายกำหนดโดยกฎหมายและเหตุที่คนเดินทางหรือแขกอาศัยไม่รีบดำเนินการเมื่อพบว่าทรัพย์สินของตนเกิดการสูญหายหรือบุบสลาย⁹⁴ รายละเอียดคือ

ก. เหตุตามที่กฎหมายกำหนด ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 675 วรรค 3 บัญญัติว่า “แต่เจ้าสำนักรไม่ต้องรับผิดชอบเพื่อความสูญหายหรือบุบสลาย อันเกิด แต่เหตุสุดวิสัย หรือแต่สภาพแห่งทรัพย์สินนั้น หรือแต่ความผิดของ คนเดินทางหรือแขกอาศัย ผู้เป็นเจ้าของ หรือบริวารของเขา หรือบุคคล ซึ่งเขาได้ต้อนรับ” บทบัญญัติมาตรานี้ได้กำหนดเหตุที่จะทำให้เจ้าสำนักรวมหลุดพ้นจากความรับผิดชอบไว้สามกรณี ทั้งนี้เจ้าสำนักรวมจะต้องพิสูจน์ให้ได้ว่า ความสูญหายหรือบุบสลายเป็นผลมาจากเหตุใดเหตุหนึ่ง คือ

(1) **เหตุสุดวิสัย** เป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นโดยไม่อาจจะป้องกันได้ ซึ่งอาจจะเกิดจากภัยธรรมชาติ เช่น น้ำท่วม แผ่นดินไหว หรืออาจจะเกิดจากการกระทำของมนุษย์ เช่น การปล้นสดมภ์ วางเพลิง จราจร เป็นต้น กรณีของการท่อกเกี่ยวข้องเชิงเกษตร เช่น ในระหว่างที่นักท่อกเกี่ยวข้องที่เป็นคนเดินทางหรือแขกอาศัยพำนักอยู่ในสถานที่ของผู้ประกอบธุรกิจท่อกเกี่ยวข้องเชิงเกษตร ได้เกิดฝนตกหนักและน้ำท่วมที่พ้ก หรือเกิดไฟฟ้าลัดวงจร จนเกิดเพลิงไหม้สถานที่ดังกล่าว จนทำให้ทรัพย์สินของนักท่อกเกี่ยวข้องที่เป็นคนเดินทางหรือแขกอาศัยสูญหายหรือบุบสลาย ในเหตุการณ์เช่นนั้น ผู้ประกอบธุรกิจท่อกเกี่ยวข้องเชิงเกษตรไม่ต้องรับผิดชอบในความเสียหายหรือบุบสลายดังกล่าว เพราะถือได้ว่าเหตุการณ์ดังกล่าวเป็นเหตุสุดวิสัยตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 675 วรรค 3

(2) **สภาพแห่งทรัพย์สิน** หมายความว่า ทรัพย์สินที่คนเดินทางหรือแขกอาศัยพามาเกิดการเสื่อมสลายไปด้วยตัวของทรัพย์สินนั่นเอง เช่น การบูดเน่าของอาหาร เป็นต้น กรณีของการท่อกเกี่ยวข้องเชิงเกษตร เช่น ก่อนเดินทางเข้ามาพ้กในสถานที่ท่อกเกี่ยวข้องเชิงเกษตร นักท่อกเกี่ยวข้องที่เป็นคนเดินทางหรือแขกอาศัยได้ซื้ออาหารหรือผลไม้สดราคาสูงมาจากข้างนอก และเก็บไว้ที่ห้องพ้กปรากฏว่าผลไม้ดังกล่าวเกิดเน่าเสียตามสภาพ ดังนั้น ผู้ประกอบธุรกิจท่อกเกี่ยวข้องเชิงเกษตรไม่ต้องรับผิดชอบในความเสียหายหรือบุบสลายดังกล่าว เพราะถือได้ว่าตามธรรมชาติหรือสภาพของผลไม้สดจะมีอายุอยู่ได้ไม่นาน และยอมเสื่อมสลายไปด้วยตัวของมันเองตามธรรมชาติ ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 675 วรรค 3

⁹⁴ เรื่องเดียวกัน, หน้า 243-244.

(3) **ความผิดของคนเดินทาง หรือแขกอาศัย หรือบริวารของเขา หรือบุคคลซึ่งเขาได้ต้อนรับ** เช่น การที่คนเดินทางประมาทเลินเล่อลืมนิดประตุห้องพัก คนร้ายเข้าไปได้หรือบริวารหรือบุคคลที่ได้ติดตามคนเดินทางได้ลักเอาทรัพย์สินไป หรือเพื่อนที่มาเยี่ยมได้ลักเอาไป เป็นต้น

กรณีของการท่องเที่ยวเชิงเกษตร เช่น นักท่องเที่ยวที่เป็นคนเดินทางหรือแขกอาศัยต้องการไปเยี่ยมเพื่อนในแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร และได้เข้าพัก ณ สถานที่พักของผู้ประกอบธุรกิจท่องเที่ยวเชิงเกษตร ในระหว่างนั้น นักท่องเที่ยวที่เป็นคนเดินทางหรือแขกอาศัยได้เชิญให้เพื่อนที่ตนรู้จักมาเยี่ยมที่ห้องพัก และปรากฏว่าทรัพย์สินของนักท่องเที่ยวที่เป็นคนเดินทางหรือแขกอาศัยเกิดสูญหายและพยานหลักฐานแวดล้อมหลายประการบ่งชี้ได้ว่าเพื่อนของนักท่องเที่ยวที่เป็นคนเดินทางหรือแขกอาศัยเป็นคนเอาไป ดังนี้ ผู้ประกอบธุรกิจท่องเที่ยวเชิงเกษตรไม่ต้องรับผิดชอบในความเสียหายหรือบุบสลายในทรัพย์สินดังกล่าว เพราะถือได้ว่าเป็นความผิดของนักท่องเที่ยวที่เป็นคนเดินทางหรือแขกอาศัยที่ได้ต้อนรับ ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 675 วรรค 3

ข. การไม่ได้แจ้งโดยทันทีที่ทราบทรัพย์สินเกิดการสูญหายหรือบุบสลาย ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 676 บัญญัติว่า **“ทรัพย์สินซึ่งมิได้นำฝากบอกราคาชัดเจนนั้น เมื่อพบ เห็นว่าสูญหายหรือบุบสลายขึ้น คนเดินทางหรือแขกอาศัยต้องแจ้งความนั้นต่อเจ้าสำนักโรงแรม ไฮเต็ล หรือสถานที่เช่นนั้นทันที มิฉะนั้น ท่านว่าเจ้าสำนักยอมพ้นจากความรับผิดตั้งบัญญัติไว้ใน มาตรา 674 และ มาตรา 675”**

ตามบทบัญญัติมาตรานี้จะเห็นได้ว่ากฎหมายได้กำหนดให้เป็นหน้าที่ของคนเดินทางหรือแขกอาศัยจะต้องรีบแจ้งถึงการที่ทรัพย์สินที่พามาได้สูญหายหรือบุบสลายโดยทันทีที่พบเห็น หากปล่อยเนิ่นช้าไว้และเพิ่งจะแจ้งแก่เจ้าสำนักในภายหลัง จะเป็นเหตุให้เจ้าสำนักยกขึ้นเป็นข้อปฏิเสธความรับผิดได้ นอกจากนี้ การแจ้งเรื่องของสูญหายหรือบุบสลายนี้ ไม่จำเป็นที่จะต้องแจ้งต่อเจ้าสำนักโรงแรมโดยตรงก็ได้ อาจแจ้งต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ของโรงแรม ก็ได้ว่าได้ปฏิบัติตามกฎหมายมาตรานี้แล้ว ดังจะเห็นได้จากคำพิพากษาฎีกาที่ 164/2489 ในการแจ้งเรื่องของสูญหายหรือบุบสลายนี้ ไม่จำเป็นที่จะต้องแจ้งต่อเจ้าสำนักโรงแรมโดยตรงก็ได้ อาจแจ้งต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ของโรงแรม ก็ได้ว่าได้ปฏิบัติตามกฎหมายมาตรานี้แล้ว จำเลยเป็นผู้จัดการโรงแรมโจทก์มาพักโรงแรมวันที่ 30 มิถุนายน พ.ศ. 2484 รุ่งขึ้น โจทก์ไปธุระใส่กุญแจห้องไว้ กลับมากุญแจห้องก็เรียบร้อย แต่เมื่อเข้าไปในห้องจึงพบว่าของในกระเป๋าเงินถูกริบหายไป รวมราคา 133 บาท ขณะนั้นจำเลยไปธุระที่กรุงเทพฯ ให้ ค ผู้จัดการแทน โจทก์บอกเรื่องของหายแก่ ค ทันที แต่ ค ไม่รับรู้ โจทก์จึงฟ้องให้จำเลยใช้ราคาทรัพย์สิน ศาลฎีกาวินิจฉัยว่าจำเลยต้องรับผิดตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 674, 675 เพราะการที่ของหายไม่ใช่ความผิดของ

โจทก์ ของหายขณะไม่อยู่ไปกรุงเทพฯ โจทก์ก็ได้แจ้งเรื่องของหายให้ผู้แทนจำเลยรับทราบ ถือว่าได้แจ้งต่อจำเลยซึ่งเป็นเจ้าของแล้ว ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 676

ในกรณีการฟ้องเที่ยวเชิงเกษตร หากทรัพย์สินเกิดการสูญหายหรือบุบสลาย นักท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่เป็นคนเดินทางหรือแขกอาศัยมีหน้าที่ต้องรีบแจ้งถึงการที่ทรัพย์สินที่พามาได้สูญหายหรือบุบสลายโดยทันทีที่พบเห็น หากปล่อยเนิ่นช้าไว้และเพิ่งจะแจ้งแก่ผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวเชิงเกษตร จะเป็นเหตุให้ผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวเชิงเกษตรยกขึ้นเป็นข้อปฏิเสธความรับผิดชอบได้ และการแจ้งเรื่องของสูญหายหรือบุบสลายนี้ นักท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่เป็นคนเดินทางหรือแขกอาศัยไม่จำเป็นที่จะต้องแจ้งต่อผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยตรง แต่อาจแจ้งต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ของสถานที่พักของผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวเชิงเกษตรก็ได้ เพราะถือว่าได้แจ้งต่อผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวเชิงเกษตรแล้ว ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 676

นอกจากนี้ นักท่องเที่ยวเชิงเกษตร ยังได้รับความคุ้มครองตามประมวลแพ่งและพาณิชย์ที่บัญญัติให้ ผู้ใดต้องรับผิดแม้ผู้นั้นไม่ใช่ผู้กระทำละเมิดโดยตรง เพราะผู้นั้นเป็นผู้รับประโยชน์จากกิจการงานของผู้กระทำละเมิดหรือผู้นั้นมีหน้าที่ดูแลผู้กระทำละเมิด อาทิ นายจ้างต้องร่วมกันรับผิดกับลูกจ้างในผลแห่งละเมิด ซึ่งลูกจ้างได้กระทำไปในทางการที่จ้างนั้น⁹⁵ ดังนั้น ผู้ประกอบการธุรกิจนำเที่ยวอาจต้องรับผิดร่วมกับมัคคุเทศก์ กรณีมัคคุเทศก์กระทำละเมิดต่อนักท่องเที่ยวเชิงเกษตร เป็นต้น

ทรัพย์สินบางประเภทในแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรมีลักษณะที่เป็นอันตรายหรือมีอันตรายที่อาจเกิดขึ้นกับนักท่องเที่ยวได้โดยที่ไม่อาจคาดคะเนได้ว่าจะเกิดขึ้นเมื่อใด กรณีนี้ ผู้ได้รับประโยชน์จากทรัพย์สินนั้นต้องรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้น เช่น ถ้าความเสียหายเกิดขึ้นเพราะสัตว์ เจ้าของสัตว์หรือบุคคลผู้รับเลี้ยงรับรักษาไว้แทนเจ้าของจำต้องใช้ค่าสินไหมทดแทนให้แก่ฝ่ายที่ต้องเสียหายเพื่อความเสียหายอย่างใด ๆ อันเกิดแต่สัตว์นั้น เว้นแต่จะพิสูจน์ได้ว่าตนได้ใช้ความระมัดระวังอันสมควรแก่การเลี้ยง การรักษาตามชนิดและนิสัยของสัตว์ หรือตามพฤติการณ์อย่างอื่น หรือพิสูจน์ได้ว่าความเสียหายนั้นย่อมจะต้องเกิดมีขึ้นทั้งที่ได้ใช้ความระมัดระวังถึงเพียงนั้น บุคคลผู้ต้องรับผิดชอด้งกล่าวมาข้างต้นนั้นจะใช้สิทธิไล่เบี่ยเอาแก่บุคคลผู้ที่เร้าหรือยั่วสัตว์นั้นโดยละเมิด หรือเอาแก่เจ้าของสัตว์อื่นอันมาเร้าหรือยั่วสัตว์นั้น ๆ ก็ได้⁹⁶ ดังนั้น ถ้านักท่องเที่ยวเชิงเกษตรเดินทางไปท่องเที่ยวยังฟาร์มปศุสัตว์ หากได้รับความเสียหายเพราะสัตว์ เจ้าของฟาร์มปศุสัตว์นั้นต้องรับผิด หรือ ถ้าความเสียหายเกิดขึ้นเพราะเหตุที่โรงเรือนหรือสิ่งปลูกสร้างอย่างอื่น

⁹⁵ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 425

⁹⁶ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 433

ก่อสร้างไว้ชำรุดบกพร่องก็ดี หรือบำรุงรักษาไม่เพียงพอก็ดี ท่านว่าผู้ครองโรงเรือนหรือสิ่งปลูกสร้างนั้น ๆ จำต้องใช้ค่าสินไหมทดแทน แต่ถ้าผู้ครองได้ใช้ความระมัดระวังตามสมควรเพื่อป้องกันมิให้เกิดเสียหายจะนั้นแล้ว ท่านว่าผู้เป็นเจ้าของจำต้องใช้ค่าสินไหมทดแทน⁹⁷ ดังนั้น ถ้านักท่องเที่ยวเชิงเกษตรเดินทางไปท่องเที่ยวยังแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรแล้วได้รับความเสียหายอันเนื่องมาจากโรงเรือนในแหล่งท่องเที่ยวที่นั่น ผู้รับผิดชอบคือผู้ครอบครองโรงเรือนนั้น นอกจากนี้ผู้ประกอบการก็น่าท่องเที่ยวเชิงเกษตรอาจต้องรับผิดชอบกรณีมีเหตุที่ก่อความเสียหายแก่นักท่องเที่ยวเชิงเกษตรในฐานะตัวการตัวแทน หากความผิดของมีคฤหบดี มีลักษณะตามหมวด 4 ความผิดของตัวการและตัวแทนต่อบุคคลภายนอกด้วย เป็นต้น

2.6.6 การให้ความคุ้มครองนักท่องเที่ยวเชิงเกษตรในด้านสุขอนามัย

นอกจากการให้ความคุ้มครองนักท่องเที่ยวเชิงเกษตรในด้านที่พัก ชีวิตและร่างกาย และทรัพย์สินแล้ว ผู้ประกอบการธุรกิจโรงแรมหรือสถานที่พักท่องเที่ยวเชิงเกษตรประเภทโรงแรมยังต้องให้ความคุ้มครองนักท่องเที่ยวเชิงเกษตรในด้านสุขอนามัยอีกโสดหนึ่งด้วย ทั้งนี้เป็นไปตามพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ.2535 และพระราชบัญญัติโรงแรม พ.ศ. 2547 ดังต่อไปนี้

(1) พระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ.2535⁹⁸

พระราชบัญญัติการสาธารณสุขเป็นกฎหมายที่คุ้มครองด้านสุขลักษณะและการอนามัยสิ่งแวดล้อมหรือ การสุขภาพสิ่งแวดล้อมซึ่งครอบคลุมทั้งกิจกรรม การกระทำทุกอย่าง และกิจการประเภทต่างๆ ที่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม และสุขภาพอนามัยของประชาชน ตั้งแต่ระดับชาวบ้าน คริวเรือน ชุมชน ตลอดจนกิจการขนาดเล็ก ขนาดใหญ่ อันได้แก่ หาบเร่ แผงลอย สถานที่จำหน่ายอาหาร ตลาด กิจการที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพประเภทต่างๆ รวม 125 ประเภท รวมทั้งการเลี้ยงหรือปล่อยสัตว์โดยให้อ่านาจแก่ราชการส่วน ท้องถิ่น ในการออกข้อกำหนดท้องถิ่น ใช้บังคับในเขต ท้องถิ่นนั้นๆ และให้ อานาจเจ้าพนักงานท้องถิ่นในการควบคุมดูแล โดยการออกคำสั่งให้ ปรับปรุง แก้ไขการอนุญาต หรือไม่อนุญาต การสั่งพักใช้ หรือเพิกถอนใบอนุญาต รวมทั้ง การเปรียบเทียบคดีและยังกำหนดให้มี "เจ้าพนักงานสาธารณสุข" เป็นเจ้าพนักงานสายวิชาการที่มีอานาจในการตรวจตรา ให้คำแนะนำ ปรับปรุงแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อม ที่มีผลต่อสุขภาพอนามัยของประชาชน รวมทั้งเป็นที่ปรึกษาให้คำแนะนำแก่เจ้าพนักงานท้องถิ่น ในการวินิจฉัย สั่งการ หรือออกคำสั่ง รวมทั้งผู้ซึ่งได้รับแต่งตั้งจากเจ้าพนักงาน

⁹⁷ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 434

⁹⁸ พระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ.2535, ราชกิจจานุเบกษา, เล่ม 109 ตอนที่ 38 (วันที่ 5 เมษายน 2535)

ท้องถิ่น เพื่อให้ปฏิบัติการให้เป็นไปตามที่กฎหมายกำหนด⁹⁹ เช่น กรณีที่ผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวเชิงเกษตร ได้สร้างแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยมีการปรับปรุงพื้นที่เป็นบริเวณกว้างขณะเดียวกันก็ยังคงเปิดให้บริการท่องเที่ยวเชิงเกษตรไปด้วย เป็นเหตุให้เกิดความเดือดร้อนรำคาญแก่ผู้อยู่อาศัยใกล้เคียงหรือผู้ที่ต้องประสบเหตุซึ่งก็คือนักท่องเที่ยวนั่นเอง ถือว่าเป็นเหตุรำคาญ 'ได้แก่'¹⁰⁰

1. แหล่งน้ำ ทางระบายน้ำ ที่อาบน้ำ ส้วม หรือที่ใส่มูลหรือเถ่า หรือสถานที่อื่นใดซึ่งอยู่ในทำเลไม่เหมาะสม สกปรก มีการสะสมหรือหมักหมมสิ่งของมีการเททิ้งสิ่งใดเป็นเหตุให้มีกลิ่นเหม็นหรือละอองสารเป็นพิษ หรือเป็นหรือน่าจะเป็นที่เพาะพันธุ์พาหะนำโรค หรือก่อให้เกิดความเสื่อมหรืออาจเป็นอันตรายต่อสุขภาพ

2. การเลี้ยงสัตว์ในที่หรือโดยวิธีใด หรือมีจำนวนเกินสมควรจนเป็นเหตุให้เสื่อมหรืออาจเป็นอันตรายต่อสุขภาพ

3. อาคารอันเป็นที่อยู่ของคนหรือสัตว์ โรงงานหรือสถานที่ประกอบการใดไม่มีการระบายอากาศ การระบายน้ำ การกำจัดสิ่งปฏิกูล หรือการควบคุมสารเป็นพิษหรือมีแต่ไม่มีการควบคุมให้ปราศจากกลิ่นเหม็นหรือละอองสารเป็นพิษอย่างพอเพียงจนเป็นเหตุให้เสื่อมหรืออาจเป็นอันตรายต่อสุขภาพ

4. การกระทำใด ๆ อันเป็นเหตุให้เกิดกลิ่น แสง รังสี เสียง ความร้อน สิ่งมีพิษ ความสิ้นสะเทือน ฝุ่น ละออง เขม่า เถ้า หรือกรณีอื่นใด จนเป็นเหตุให้เสื่อมหรืออาจเป็นอันตรายต่อสุขภาพ เมื่อมีเหตุรำคาญ ให้เจ้าพนักงานท้องถิ่นมีอำนาจห้ามผู้หนึ่งผู้ใดไม่ให้ก่อเหตุรำคาญในที่หรือทางสาธารณะหรือสถานที่เอกชนรวมทั้งการระงับเหตุรำคาญด้วย ตลอดทั้งการดูแล ปรับปรุง บำรุงรักษา บรรเทาถนน ทางบก ทางน้ำ รางระบายน้ำ คู คลอง และสถานที่ต่าง ๆ ในเขตของตนให้ปราศจากเหตุรำคาญ ในการนี้ ให้เจ้าพนักงานท้องถิ่นมีอำนาจออกคำสั่งเป็นหนังสือเพื่อระงับ กำจัดและควบคุมเหตุรำคาญต่าง ๆ ได้¹⁰¹

ดังนั้น ผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวเชิงเกษตรต้องปฏิบัติตามพระราชบัญญัติฉบับนี้ ทั้งนี้ เพื่อให้ความคุ้มครองนักท่องเที่ยวเชิงเกษตรให้ได้รับความสะดวกสบายในแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่อยู่ในสภาพแวดล้อมที่ดีมีความปลอดภัยทั้งด้านสุขภาพและอนามัย

⁹⁹ การให้บริการโฮมเพจหน่วยงานของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, พระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ.2535 รวบรวมจาก กองอนามัยสิ่งแวดล้อม สำนักอนามัย กรุงเทพมหานคร [ออนไลน์], (ม.ป.ป.).

แหล่งที่มา <http://web.ku.ac.th/schoolnet/snet6/envi6/kot/kot3.htm>

¹⁰⁰ พระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ.2535, มาตรา 25.

¹⁰¹ พระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ.2535, มาตรา 26.

(2) พระราชบัญญัติโรงแรม พ.ศ. 2547

พระราชบัญญัติโรงแรม พ.ศ. 2547 มาตรา 34(7) บัญญัติว่า “มาตรา 34 ให้ผู้ประกอบการธุรกิจโรงแรมและผู้จัดการมีหน้าที่และความรับผิดชอบร่วมกัน ดังต่อไปนี้

(1) ...

(7) ดูแลรักษาความสะอาดด้านสุขลักษณะและอนามัยของโรงแรมให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยการสาธารณสุขและคำสั่งของเจ้าพนักงานท้องถิ่นหรือเจ้าพนักงานสาธารณสุข ...”

นักท่องเที่ยวเชิงเกษตรยังได้รับความคุ้มครองในด้านสุขอนามัยตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2541 มาตรา 30 และ 31 หากสินค้าที่นักท่องเที่ยวเชิงเกษตรซื้อมาจากแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรก่อให้เกิดอันตรายแก่สุขภาพ แก่นักท่องเที่ยวเชิงเกษตร อันเนื่องมาจากการใช้สินค้าหรือโดยสภาพของสินค้านั้น ดังที่ได้กล่าวมาแล้วก่อนหน้านี้

กรณีนักท่องเที่ยวเชิงเกษตรได้รับความเสียหายอันเกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย ไม่ว่าจะ เป็นความเสียหายต่อชีวิต ร่างกาย สุขภาพ อนามัย จิตใจ หรือทรัพย์สิน ผู้ประกอบการทุกคนที่เกี่ยวข้องกับสินค้าที่ไม่ปลอดภัยดังกล่าวต้องร่วมกันรับผิดชอบต่อนักท่องเที่ยวเชิงเกษตรซึ่งเป็นผู้เสียหายในความเสียหายที่เกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย ไม่ว่าจะความเสียหายนั้นจะเกิดจากการกระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อของผู้ประกอบการหรือไม่ก็ตาม ทั้งนี้เป็นไปตามพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ.2551¹⁰² มาตรา 5 ที่ว่า “ผู้ประกอบการทุกคนต้องร่วมกันรับผิดชอบต่อผู้เสียหายในความเสียหายที่เกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย และสินค้านั้นได้มีการขายให้แก่ผู้บริโภคแล้ว ไม่ว่าจะความเสียหายนั้นจะเกิดจากการกระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อของผู้ประกอบการหรือไม่ก็ตาม” ที่มาของกฎหมายฉบับนี้ เนื่องจากเมื่อผู้บริโภคนำสินค้าที่ไม่ปลอดภัยไปใช้อาจก่อให้เกิดอันตรายต่อชีวิต ร่างกาย สุขภาพ อนามัย จิตใจ หรือทรัพย์สินของผู้บริโภคหรือบุคคลอื่นได้ แต่การฟ้องคดีในปัจจุบันเพื่อเรียกค่าเสียหายมีความยุ่งยาก เนื่องจากภาระในการพิสูจน์ถึงความจงใจหรือประมาทเลินเล่อในการกระทำผิดของผู้ผลิตหรือผู้นำเข้าตกเป็นหน้าที่ของผู้ได้รับความเสียหายตามหลักกฎหมายทั่วไปเพราะยังไม่มีกฎหมายให้ความคุ้มครองผู้บริโภคที่ได้รับความเสียหายที่เกิดจากสินค้าโดยมีการกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบต่อความเสียหายของผู้ผลิตหรือผู้เกี่ยวข้อง

¹⁰² พระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ.2551, ราชกิจจานุเบกษา, เล่ม 125 ตอนที่ 36 ก (วันที่ 20 กุมภาพันธ์ 2551)

ไว้โดยตรง จึงสมควรให้มีกฎหมายว่าด้วยความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย โดยนำหลักความรับผิดโดยเคร่งครัดมาใช้ อันจะมีผลให้ผู้เสียหายไม่ต้องพิสูจน์ถึงความไม่ปลอดภัยของสินค้า ตลอดจนได้รับการชดเชยค่าเสียหายที่เป็นธรรม

2.6.7 การให้ความคุ้มครองนักท่องเที่ยวเชิงเกษตรในด้านอาหาร

การให้บริการอาหารเป็นส่วนหนึ่งของการให้บริการท่องเที่ยวเชิงเกษตร เพื่อให้นักท่องเที่ยวเชิงเกษตรได้บริโภคอาหารที่มีคุณภาพ ปลอดภัย ได้มาตรฐาน ส่งเสริมสุขภาพ ลดความเสี่ยงต่อการเกิดโรค และสร้างความเชื่อมั่นในการผลิตอาหารของประเทศไทย กองควบคุมอาหารจึงมีหน้าที่ในการกำกับดูแลอาหารก่อนออกสู่ตลาดและกำกับดูแลอาหารหลังออกสู่ตลาด เช่น การพิจารณาอนุญาตสถานที่ผลิตอาหาร สถานที่นำเข้าอาหารและผลิตภัณฑ์อาหารซึ่งจะมีการติดตามเฝ้าระวังหลังการอนุญาตเพื่อให้แน่ใจว่าอาหารที่ออกสู่ตลาดมีคุณภาพและความปลอดภัย ซึ่งการดำเนินการเหล่านี้ขึ้นอยู่กับพระราชบัญญัติอาหาร พ.ศ. 2522¹⁰³ บทบัญญัติที่ให้ความคุ้มครองนักท่องเที่ยวเชิงเกษตรในด้านอาหารตามพระราชบัญญัติฉบับนี้ เช่น

“มาตรา 30 เพื่อประโยชน์แก่การควบคุมอาหารให้ถูกสุขลักษณะหรือให้ปราศจากอันตรายแก่ผู้บริโภค ให้สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา มีอำนาจ

(1) ออกคำสั่งเป็นหนังสือให้ผู้รับอนุญาตผลิตหรือนำเข้าซึ่งอาหาร ดัดแปลง แก้ไข สถานที่ผลิต หรือสถานที่เก็บอาหาร

(2) สั่งให้งดผลิต หรืองดนำเข้าซึ่งอาหารที่ผลิตโดยไม่ได้รับอนุญาต หรืออาหารที่ปรากฏจากผลการตรวจพิสูจน์ว่าเป็นอาหารที่ไม่ควรแก่การบริโภค

(3) ประกาศผลการตรวจพิสูจน์อาหารให้ประชาชนทราบในกรณีที่ปรากฏผลจากการตรวจพิสูจน์ว่าอาหารรายใดเป็นอาหารไม่บริสุทธิ์ตามมาตรา 26 หรือเป็นอาหารปลอมตามมาตรา 27 หรือเป็นอาหารผิดมาตรฐานตามมาตรา 28 หรือเป็นอาหารที่น่าจะเป็นอันตรายต่อสุขภาพหรืออนามัยของประชาชน หรือภาชนะบรรจุรายใดประกอบด้วยวัตถุที่อาจเป็นอันตรายเมื่อใช้บรรจุอาหาร โดยให้ระบุนชื่อความดังต่อไปนี้ด้วย

(ก) ในกรณีที่ปรากฏตัวผู้ผลิตโดยแน่ชัด ให้ระบุนชื่อผู้ผลิตพร้อมทั้งชนิดและลักษณะของอาหารหรือภาชนะบรรจุนั้น และถ้าอาหารหรือภาชนะบรรจุดังกล่าวมีชื่อทางการค้าหรือลำดับครั้งที่ผลิตหรือนำเข้าก็ให้ระบุนชื่อทางการค้าและลำดับครั้งที่ผลิตหรือนำเข้านั้นด้วย แล้วแต่กรณี

¹⁰³ สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา, แนะนำสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา ปี 2551 [ออนไลน์], มกราคม 2552. แหล่งที่มา http://www.fda.moph.go.th/www_fda/FdaIntro/FDAIntro.pdf

(ข) ในกรณีที่ไม่ปรากฏตัวผู้ผลิตโดยแน่ชัดแต่ปรากฏตัวผู้จำหน่าย ให้ระบุชื่อผู้จำหน่าย และสถานที่จำหน่ายพร้อมทั้งชนิดและลักษณะของอาหารหรือภาชนะบรรจุนั้น¹⁰⁴

นอกจากนี้ ยังมีพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ.2535 ที่ได้กำหนดเกี่ยวกับสถานที่จำหน่ายอาหารโดยให้ผู้จัดตั้งสถานที่จำหน่ายอาหารต้องขอใบอนุญาตจากเจ้าพนักงานท้องถิ่น และปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในข้อกำหนดของท้องถิ่นหรือเงื่อนไขที่กำหนดไว้ในใบอนุญาต และเพื่อประโยชน์ในการควบคุมและกำกับดูแลสถานที่จำหน่ายอาหารและสถานที่สะสมอาหารที่ได้รับใบอนุญาตหรือได้รับหนังสือรับรองการแจ้งให้ราชการส่วนท้องถิ่นมีอำนาจออกข้อกำหนดท้องถิ่นเกี่ยวกับเรื่องต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง¹⁰⁵ นอกจากนี้ผู้ประกอบการท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องเชิงเกษตรต้องปฏิบัติตามข้อกำหนดที่ออกโดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กรุงเทพมหานคร เมืองพัทยา ว่าด้วยภัตตาคารและร้านอาหารด้วย เช่น กรณีแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่ตั้งอยู่ในเขตกรุงเทพมหานคร ต้องปฏิบัติตามข้อกำหนดของกองอนามัยสิ่งแวดล้อม สำนักอนามัย กรุงเทพมหานคร ที่กำหนดให้ภัตตาคารและร้านอาหารต้องติดตั้งเครื่องแยกไขมันและน้ำมันออกจากน้ำเสียที่ระบายออกมาจากอ่างล้างในครัว ทั้งนี้เพื่อลดปัญหาน้ำเน่าเสีย เป็นต้น

2.6.8 การให้ความคุ้มครองนักท่องเที่ยวเชิงเกษตรในด้านเครื่องสำอาง

ผู้ประกอบการท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องเชิงเกษตร อาจผลิตสินค้าประเภทเครื่องสำอางเพื่อมาจำหน่ายให้แก่นักท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยใช้ผลผลิตทางการเกษตร เช่น กล้า ลำต้น เปลือก ใบ ราก หัว ดอก เนื้อเยื่อ หรือส่วนอื่นของพืชที่ได้จากแปลงปลูก หรือใช้อวัยวะส่วนใดส่วนหนึ่งของสัตว์เลี้ยงในฟาร์ม เป็นส่วนประกอบหลักหรือส่วนเสริมในเครื่องสำอางนั้น ทั้งนี้ เครื่องสำอางเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพอนามัยของนักท่องเที่ยว ดังนั้น เพื่อให้นักท่องเที่ยวเชิงเกษตรไม่ได้รับอันตรายอันเนื่องมาจากการใช้เครื่องสำอาง ผู้ประกอบการท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องเชิงเกษตรต้องปฏิบัติตามขั้นตอนตามที่ระบุในพระราชบัญญัติเครื่องสำอาง พ.ศ. 2535¹⁰⁶ เกี่ยวกับการผลิตเครื่องสำอางก่อนนำมาจำหน่ายให้แก่นักท่องเที่ยวเชิงเกษตร

¹⁰⁴ พระราชบัญญัติอาหาร พ.ศ. 2522, ราชกิจจานุเบกษา, เล่ม 96 ตอนที่ 79 ฉบับพิเศษ หน้า 1 (วันที่ 13 พฤษภาคม 2522)

¹⁰⁵ พระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ.2535, มาตรา 40.

¹⁰⁶ พระราชบัญญัติเครื่องสำอาง พ.ศ. 2535, ราชกิจจานุเบกษา, เล่ม 109 ตอนที่ 42 หน้า 59 (วันที่ 8 เมษายน 2535)

พระราชบัญญัติเครื่องสำอาง พ.ศ. 2535 ได้แบ่งชนิดของเครื่องสำอางตามระดับของความเสี่ยงในการใช้เป็น 3 ประเภท คือ¹⁰⁷

1. **เครื่องสำอางควบคุมพิเศษ** เป็นเครื่องสำอางที่มีความเสี่ยงสูงต่อการเกิดอันตรายกับผู้บริโภค เนื่องจากพิษภัยหรืออันตรายของเคมีภัณฑ์ที่เป็นส่วนผสม การกำกับดูแลจึงเข้มงวดที่สุด ด้วยการควบคุมต้องให้มาขึ้นทะเบียนตำรับ และเมื่อได้รับใบสำคัญการขึ้นทะเบียนตำรับเครื่องสำอางควบคุมพิเศษเรียบร้อยแล้ว จึงจะผลิตหรือนำเข้ามาจำหน่ายได้
2. **เครื่องสำอางควบคุม** เป็นเครื่องสำอางในกลุ่มที่อาจมีผลกระทบหรือมีความเสี่ยงต่อการเกิดอันตรายบ้างแต่น้อยกว่าเครื่องสำอางควบคุมพิเศษ การกำกับดูแลจึงไม่เข้มงวดเท่าเครื่องสำอางควบคุมพิเศษ ผู้ประกอบธุรกิจเพียงมาแจ้งรายละเอียดต่อหน่วยงานรัฐ
3. **เครื่องสำอางทั่วไป** ได้แก่ เครื่องสำอางที่ไม่เข้าข่ายเครื่องสำอางควบคุมพิเศษ หรือเครื่องสำอางควบคุม ต้องจัดทำฉลากภาษาไทยให้มีข้อความอันจำเป็นครบถ้วนชัดเจน ตามที่กฎหมายกำหนด (ส่วนข้อความอื่นๆ บนฉลากต้องเป็นความจริง และมีเอกสารหลักฐานพร้อมที่จะพิสูจน์ได้)

ตัวอย่างบทบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับการให้ความคุ้มครองนักท่องเที่ยวเชิงเกษตรในด้านเครื่องสำอาง ตามพระราชบัญญัติเครื่องสำอาง พ.ศ. 2535 เช่น

ฉลากของเครื่องสำอางที่มีการควบคุมตามมาตรา 5 (6) จะต้องมียกข้อยกเว้นดังต่อไปนี้¹⁰⁸

(1) ใช้ข้อความที่ตรงต่อความจริง และไม่มีข้อความที่อาจก่อให้เกิดความเข้าใจผิดในสาระสำคัญเกี่ยวกับเครื่องสำอาง

(2) ต้องระบุข้อความอันจำเป็น ซึ่งหากมิได้กล่าวเช่นนั้น จะทำให้ผู้บริโภคเข้าใจผิดในสาระสำคัญเกี่ยวกับเครื่องสำอาง

การกำหนดตามวรรคหนึ่ง (2) ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ เจื่อนไซ และรายละเอียดที่คณะกรรมการกำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา

¹⁰⁷ สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา, แนะนำสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา ปี 2551 [ออนไลน์], มกราคม 2552. แหล่งที่มา http://www.fda.moph.go.th/www_fda/FdaIntro/FDAIntro.pdf

¹⁰⁸ พระราชบัญญัติเครื่องสำอาง, มาตรา 30.

2.6.9 การให้ความคุ้มครองนักท่องเที่ยวเชิงเกษตรในด้านยารักษาโรค

ผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวเชิงเกษตรบางรายอาจจำหน่ายสินค้าประเภทยารักษาโรคให้กับนักท่องเที่ยวเชิงเกษตร เช่น ยาแผนปัจจุบัน ยาแผนโบราณ เป็นต้น ทั้งนี้เพื่อความปลอดภัยและสวัสดิภาพของนักท่องเที่ยวเชิงเกษตร ผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวเชิงเกษตรต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขที่กำหนดในพระราชบัญญัติยา พ.ศ. 2510¹⁰⁹ เช่น

ห้ามมิให้ผู้ใดผลิต ขาย หรือนำหรือส่งเข้ามาในราชอาณาจักรซึ่งยาแผนปัจจุบัน เว้นแต่จะได้รับใบอนุญาตจากผู้อนุญาต¹¹⁰ การขออนุญาตและการอนุญาตให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง

ห้ามมิให้ผู้ใดผลิต ขาย หรือนำหรือส่งเข้ามาในราชอาณาจักร ซึ่งยาแผนโบราณ เว้นแต่จะได้รับใบอนุญาตจากผู้อนุญาต¹¹¹ การขออนุญาตและการอนุญาต ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง

2.6.10 การให้ความคุ้มครองนักท่องเที่ยวเชิงเกษตรในด้านธุรกิจขายตรง

ผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวเชิงเกษตรอาจให้บริการท่องเที่ยวเชิงเกษตรหรือทำการตลาดบริการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในลักษณะของการขายตรงให้กับนักท่องเที่ยว ทั้งนี้อาจทำให้นักท่องเที่ยวเชิงเกษตรอยู่ในสภาวะการณ์ที่ไม่อาจตัดสินใจตกลงซื้อสินค้าหรือรับบริการได้อย่างอิสระและรอบคอบ และตกอยู่ในฐานะที่เสียเปรียบได้ ดังนั้น นักท่องเที่ยวเชิงเกษตรย่อมได้รับความคุ้มครองตามพระราชบัญญัติขายตรงและตลาดแบบตรง พ.ศ. 2545¹¹² เช่น ผู้จำหน่ายอิสระตัวแทนขายตรงหรือผู้ประกอบการกิจการตลาดแบบตรงมีหน้าที่ส่งมอบเอกสารการซื้อขายสินค้าหรือบริการแก่ผู้บริโภค¹¹³ เอกสารการซื้อขายตามวรรคหนึ่งต้องมีข้อความภาษาไทยที่อ่านเข้าใจง่าย โดยระบุชื่อผู้ซื้อและผู้ขาย วันที่ซื้อขายและวันที่ส่งมอบสินค้าหรือบริการ รวมทั้งสิทธิของผู้บริโภคในการเลิกสัญญาซึ่งสิทธิเลิกสัญญาดังกล่าวต้องกำหนดด้วยตัวอักษรที่เห็นเด่นชัดกว่าข้อความทั่วไป เป็นต้น

¹⁰⁹ พระราชบัญญัติยา พ.ศ. 2510, ราชกิจจานุเบกษา, เล่ม 84 ตอนที่ 101 ฉบับพิเศษ หน้า 7 (วันที่ 20 ตุลาคม 2510)

¹¹⁰ พระราชบัญญัติยา พ.ศ. 2510, มาตรา 12.

¹¹¹ พระราชบัญญัติยา พ.ศ. 2510, มาตรา 46.

¹¹² พระราชบัญญัติขายตรงและตลาดแบบตรง พ.ศ. 2545, ราชกิจจานุเบกษา, เล่ม 119 ตอนที่ 40 ก หน้า 1 (วันที่ 30 เมษายน 2545)

¹¹³ พระราชบัญญัติขายตรงและตลาดแบบตรง, มาตรา 30.

จากบทบัญญัติข้างต้น หากผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวเชิงเกษตรประเภทขายตรง โทรศัพท์มาชักชวนให้นักท่องเที่ยวเชิงเกษตรไปท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรของตน หากนักท่องเที่ยวดังกล่าวตกลงซื้อบริการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวเชิงเกษตรต้องส่งมอบเอกสารการซื้อขายบริการท่องเที่ยวเชิงเกษตรฉบับภาษาไทยให้แก่นักท่องเที่ยวเชิงเกษตร เป็นต้น

2.6.11 การให้ความคุ้มครองนักท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยผู้ประกอบการธุรกิจนำเที่ยว

พระราชบัญญัติธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ พ.ศ. 2551¹¹⁴ มุ่งคุ้มครองนักท่องเที่ยวจากผู้ประกอบการธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ ตลอดจนผู้เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมท่องเที่ยว ซึ่งธุรกิจนำเที่ยวเชิงเกษตรเป็นธุรกิจนำเที่ยวตามพระราชบัญญัติธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ พ.ศ. 2551 มาตรา 4 ที่ว่า “ธุรกิจนำเที่ยว” หมายความว่า ธุรกิจเกี่ยวกับการนำนักท่องเที่ยวเดินทางไปท่องเที่ยวหรือเดินทางไปเพื่อวัตถุประสงค์อื่น โดยจัดให้มีบริการหรือการอำนวยความสะดวกอย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่าง อันได้แก่ สถานที่พัก อาหาร มัคคุเทศก์ หรือบริการอื่นใดตามที่กำหนดในกฎกระทรวง”

ภายใต้พระราชบัญญัติธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ พ.ศ. 2551 ผู้ประกอบการธุรกิจนำเที่ยวเชิงเกษตรมีหน้าที่ให้ความคุ้มครองแก่นักท่องเที่ยวเชิงเกษตรในด้านต่างๆ ดังต่อไปนี้

1. ผู้ประกอบการธุรกิจนำเที่ยวเชิงเกษตร ต้องวางหลักประกัน¹¹⁵ ได้แก่เงินสด หนังสือค้ำประกันของธนาคาร พันธบัตรรัฐบาลไทยหรือพันธบัตรรัฐวิสาหกิจที่รัฐบาลไทยค้ำประกันต่อนายทะเบียนเพื่อเป็นหลักประกันการปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้

2. ผู้ประกอบการธุรกิจนำเที่ยวเชิงเกษตรต้องไม่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่อุตสาหกรรมท่องเที่ยว แหล่งท่องเที่ยว หรือนักท่องเที่ยวเชิงเกษตร¹¹⁶

3. ผู้ประกอบการธุรกิจนำเที่ยวเชิงเกษตรต้องจัดทำเอกสารรายละเอียดต่างๆ¹¹⁷ ในการโฆษณาหรือชี้ชวนเกี่ยวกับรายการนำเที่ยวน้อยต้องมีรายละเอียด ดังต่อไปนี้

- (1) ชื่อผู้ประกอบการธุรกิจนำเที่ยว และสถานที่และเลขที่ใบอนุญาตประกอบการธุรกิจนำเที่ยว
- (2) ระยะเวลาที่ใช้ในการนำเที่ยว
- (3) ค่าบริการและวิธีการชำระค่าบริการ

¹¹⁴ พระราชบัญญัติธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ พ.ศ. 2551, เล่ม 125 ตอนที่ 29 ก หน้า 1 (วันที่ 6 กุมภาพันธ์ 2551)

¹¹⁵ พระราชบัญญัติธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ พ.ศ. 2551, มาตรา 18.

¹¹⁶ พระราชบัญญัติธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ พ.ศ. 2551, มาตรา 24.

¹¹⁷ พระราชบัญญัติธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ พ.ศ. 2551, มาตรา 26.

- (4) ลักษณะและประเภทของยานพาหนะที่ใช้ในการเดินทาง
- (5) จุดหมายปลายทางและที่แวะพัก รวมทั้งสถานที่สำคัญในการนำเที่ยว
- (6) ลักษณะและประเภทของที่พักรวมและจำนวนครั้งของอาหารที่จัดให้
- (7) จำนวนมัคคุเทศก์หรือผู้นำเที่ยวในกรณีการจัดให้มีมัคคุเทศก์หรือผู้นำเที่ยว
- (8) จำนวนขั้นต่ำของนักท่องเที่ยวสำหรับการนำเที่ยว ในกรณีมีเงื่อนไขว่าต้องมีนักท่องเที่ยวไม่น้อยกว่าจำนวนที่กำหนด”

4. หากมีการเปลี่ยนแปลงรายการนำเที่ยวให้ผิดไปจากที่ได้โฆษณา ตามมาตรา 26 ข้างต้น ผู้ประกอบธุรกิจนำเที่ยวเชิงเกษตรต้องแจ้งให้นักท่องเที่ยวเชิงเกษตรทราบก่อนชำระค่าบริการ¹¹⁸ และหากมีการเปลี่ยนแปลงรายการนำเที่ยวภายหลังจากนักท่องเที่ยวเชิงเกษตรได้ชำระค่าบริการแล้ว ผู้ประกอบธุรกิจนำเที่ยวเชิงเกษตรต้องคืนเงินที่รับชำระแล้วให้แก่นักท่องเที่ยวเชิงเกษตร และจะหักค่าใช้จ่ายใดๆ ไม่ได้

5. หากผู้ประกอบธุรกิจนำเที่ยวเชิงเกษตรยกเลิกการนำเที่ยวเนื่องจากมีนักท่องเที่ยวเชิงเกษตรไม่ครบจำนวนตามที่กำหนดในมาตรา 26 หรือเกิดจากเหตุใด ๆ อันเป็นความผิดของผู้ประกอบธุรกิจนำเที่ยวเชิงเกษตร ผู้ประกอบธุรกิจนำเที่ยวเชิงเกษตรต้องคืนเงินทั้งหมดให้นักท่องเที่ยวเชิงเกษตร หากนักท่องเที่ยวเชิงเกษตรไม่สามารถเดินทางท่องเที่ยวตามที่ตกลงไว้กับผู้ประกอบธุรกิจนำเที่ยว นักท่องเที่ยวเชิงเกษตรได้เงินคืนบางส่วน¹¹⁹

6. ในระหว่างการนำเที่ยว ผู้ประกอบธุรกิจนำเที่ยวเชิงเกษตรจะเปลี่ยนแปลงรายการนำเที่ยวไม่ได้ เว้นแต่จะได้รับความยินยอมจากนักท่องเที่ยวเชิงเกษตรหรือเป็นเหตุสุดวิสัย หากมีการเปลี่ยนแปลง ผู้ประกอบธุรกิจนำเที่ยวเชิงเกษตรต้องจ่ายเงินค่าบริการคืนให้นักท่องเที่ยวเชิงเกษตรตามสัดส่วน เว้นแต่ผู้ประกอบธุรกิจนำเที่ยวจะพิสูจน์ได้ว่าการเปลี่ยนแปลงรายการนั้นทำให้ตนมีค่าใช้จ่ายเท่าหรือสูงกว่าเดิม¹²⁰

7. ระหว่างการนำเที่ยวผู้ประกอบธุรกิจนำเที่ยวเชิงเกษตรจะเรียกเก็บค่าบริการอื่นใดนอกจากที่ตกลงกันไว้ไม่ได้¹²¹ และในกรณีที่ผู้ประกอบธุรกิจนำเที่ยวเชิงเกษตรชี้ชวนให้นักท่องเที่ยวเชิงเกษตรไปในสถานที่หรือทำกิจกรรมใดนอกเหนือจากที่ระบุไว้ในเอกสารโฆษณาหรือชี้ชวน ผู้ประกอบธุรกิจนำเที่ยวเชิงเกษตรต้องแจ้งค่าบริการของตนและค่าบริการที่ต้องจ่าย

¹¹⁸ พระราชบัญญัติธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ พ.ศ. 2551, มาตรา 27.

¹¹⁹ พระราชบัญญัติธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ พ.ศ. 2551, มาตรา 28.

¹²⁰ พระราชบัญญัติธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ พ.ศ. 2551, มาตรา 29.

¹²¹ พระราชบัญญัติธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ พ.ศ. 2551, มาตรา 30.

เนื่องจากการเข้าไปในสถานที่หรือทำกิจกรรมนั้นให้นักท่องเที่ยวเชิงเกษตรทราบล่วงหน้า และจะเรียกเก็บค่าบริการเกินที่แจ้งไว้ไม่ได้

8. ห้ามผู้ประกอบการธุรกิจนำเที่ยวเชิงเกษตร จัดบริการนำเที่ยวให้แก่นักท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่เดินทางมาจากต่างประเทศโดยไม่ได้รับค่าบริการหรือรับค่าบริการในอัตราที่ไม่เพียงพอกับค่าใช้จ่ายตามหลักเกณฑ์ที่คณะกรรมการประกาศกำหนด ทั้งนี้เพื่อป้องกันการหลอกลวงนักท่องเที่ยวเชิงเกษตรให้ต้องซื้อสินค้าและบริการจากผู้ประกอบการหรือจากร้านค้าที่ผู้ประกอบการจัดหาให้ด้วยราคาสูงกว่าปกติ¹²² และห้ามมอบหมายให้มัคคุเทศก์ ผู้นำเที่ยวหรือบุคคลอื่นใด นำนักท่องเที่ยวเชิงเกษตรในความรับผิดชอบของตนไปท่องเที่ยวโดยเรียกเก็บเงินจากมัคคุเทศก์ ผู้นำเที่ยว หรือบุคคลอื่นนั้น หรือโดยให้บุคคลดังกล่าวรับผิดชอบค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับค่าเดินทาง ค่าที่พัก ค่าอาหาร หรือค่าอำนวยความสะดวกอื่นใดของนักท่องเที่ยวเชิงเกษตร ไม่ว่าจะทั้งหมดหรือบางส่วน¹²³

9. ผู้ประกอบการธุรกิจนำเที่ยวเชิงเกษตรต้องใช้มัคคุเทศก์ซึ่งได้รับใบอนุญาตเป็นมัคคุเทศก์หรือผู้นำเที่ยว¹²⁴

10. ผู้ประกอบการธุรกิจนำเที่ยวเชิงเกษตรต้องจัดให้มีการประกันอุบัติเหตุให้แก่นักท่องเที่ยวเชิงเกษตรในระหว่างเดินทางท่องเที่ยว¹²⁵ ซึ่งการเดินทางของนักท่องเที่ยวเชิงเกษตร อาจเป็นการเดินทางทางบก ซึ่งได้แก่ การเดินทางโดยรถยนต์และการเดินทางโดยรถไฟ การเดินทางทางน้ำ การเดินทางทางอากาศ ดังนั้น ผู้ประกอบการธุรกิจนำเที่ยวในฐานะผู้ประกอบการและผู้อำนวยความสะดวกด้านคมนาคมขนส่งให้กับนักท่องเที่ยวเชิงเกษตร มีหน้าที่ต้องปฏิบัติตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการคมนาคมขนส่ง อาทิ พระราชบัญญัติรถยนต์ พ.ศ.2522 พระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ.2522 พระราชบัญญัติการขนส่งทางบก พ.ศ.2522 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ลักษณะ 8 ว่าด้วยการขนส่ง พระราชบัญญัติการเดินเรือในน่านน้ำไทย พ.ศ.2456 พระราชบัญญัติเรือไทย พ.ศ.2481 พระราชบัญญัติการเดินอากาศ พ.ศ.2497 พระราชบัญญัติการท่าอากาศยานแห่งประเทศไทย พ.ศ.2522 เป็นต้น

11. ให้ผู้ประกอบการธุรกิจนำเที่ยวเชิงเกษตร ซึ่งอาจเป็นบุคคลธรรมดา¹²⁶ หรือห้างหุ้นส่วนสามัญ ห้างหุ้นส่วนสามัญจดทะเบียน ห้างหุ้นส่วนจำกัด บริษัทจำกัด ตลอดจนบริษัทมหาชน

¹²² พระราชบัญญัติธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ พ.ศ. 2551, มาตรา 31.

¹²³ พระราชบัญญัติธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ พ.ศ. 2551, มาตรา 32.

¹²⁴ พระราชบัญญัติธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ พ.ศ. 2551, มาตรา 33.

¹²⁵ พระราชบัญญัติธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ พ.ศ. 2551, มาตรา 34.

¹²⁶ พระราชบัญญัติธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ พ.ศ. 2551, มาตรา 16.

จำกัด¹²⁷ ต้องขออนุญาตประกอบธุรกิจนำเที่ยว ซึ่งปัจจุบันมีผู้ประกอบการธุรกิจนำเที่ยวที่จดทะเบียนทั้งสิ้น 9,037 ราย¹²⁸

12. ให้ผู้ประกอบการธุรกิจนำเที่ยวเชิงเกษตรและมัคคุเทศก์ต้องปฏิบัติเพื่อประโยชน์แห่งธุรกิจนำเที่ยวและรวมทั้งการให้ความคุ้มครองนักท่องเที่ยวเชิงเกษตรด้วย หากนักท่องเที่ยวเชิงเกษตรได้รับความเสียหายจากการกระทำของผู้ประกอบการธุรกิจนำเที่ยวเชิงเกษตรหรือมัคคุเทศก์ นักท่องเที่ยวเชิงเกษตรมีสิทธิที่จะร้องเรียนไปยังนายทะเบียนธุรกิจนำเที่ยวกลางหรือนายทะเบียนธุรกิจนำเที่ยวสาขา ซึ่งนายทะเบียนจะสืบหาข้อเท็จจริง หากพบว่าผู้ประกอบการธุรกิจนำเที่ยวหรือมัคคุเทศก์ กระทำผิดตามที่นักท่องเที่ยวเชิงเกษตรร้องเรียน นายทะเบียนก็จะวินิจฉัยให้นักท่องเที่ยวเชิงเกษตรผู้ร้องเรียนได้รับการเยียวยาจากกองทุนคุ้มครองธุรกิจนำเที่ยวและมีคำสั่งให้ผู้ประกอบการธุรกิจนำเที่ยวรายดังกล่าวส่งเงินคืนเข้ากองทุนคุ้มครองธุรกิจนำเที่ยวภายใน 15 วัน ทั้งนี้ นายทะเบียนต้องได้รับฟังคำชี้แจงจากผู้ประกอบการธุรกิจนำเที่ยวซึ่งถูกกล่าวหาแล้วด้วย¹²⁹ อย่างไรก็ตาม หากผู้ประกอบการธุรกิจนำเที่ยวเชิงเกษตรได้รับความเสียหายจากการประกอบธุรกิจท่องเที่ยว ผู้ประกอบการธุรกิจนำเที่ยวเชิงเกษตรไม่มีสิทธิเสนอข้อร้องเรียนต่อนายทะเบียนได้ ปัจจุบันกองทุนคุ้มครองธุรกิจนำเที่ยว มียอดรวมผู้วางหลักประกันทั้งสิ้น 716,250,000 บาท¹³⁰ อย่างไรก็ตาม การจ่ายเงินจากกองทุนดังกล่าว ไม่ได้กำหนดให้ต้องจ่ายดอกเบี้ยให้แก่นักท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่ได้รับความเสียหาย

ที่ผ่านมา มีนักท่องเที่ยวร้องเรียนผ่านสำนักงานทะเบียนธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์กลางและสาขาว่าผู้ประกอบการธุรกิจนำเที่ยวกระทำผิดตามพระราชบัญญัติฉบับนี้แล้ว และอยู่ระหว่างดำเนินการตรวจสอบข้อเท็จจริงของผู้ร้องและผู้ถูกร้อง จำนวนทั้งสิ้น 70 เรื่อง จำแนกเป็นผู้เสียหายมาร้องเรียนในมูลความผิด กรณีไม่ปฏิบัติตามข้อตกลงเกี่ยวกับธุรกิจนำเที่ยว หรือตามที่ได้โฆษณาหรือชี้ชวนไว้ (มาตรา 40) จำนวน 64 เรื่อง ผู้เสียหายมาร้องเรียนในมูลความผิดที่

¹²⁷ พระราชบัญญัติธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ พ.ศ. 2551, มาตรา 17.

¹²⁸ สำนักพัฒนาการท่องเที่ยว, ฐานข้อมูลผู้ประกอบการธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ [ออนไลน์], (6 มกราคม 2554). แหล่งที่มา <http://122.155.9.59:8081/stm4/NewReport/report509.jsp>

¹²⁹ พระราชบัญญัติธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ พ.ศ. 2551, มาตรา 40.

¹³⁰ สำนักพัฒนาการท่องเที่ยว, ฐานข้อมูลผู้ประกอบการธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ [ออนไลน์], (6 มกราคม 2554). แหล่งที่มา <http://122.155.9.59:8081/stm4/NewReport/report511.jsp>

ก่อให้เกิดความเสียหายแก่อุตสาหกรรมท่องเที่ยว แหล่งท่องเที่ยว หรือนักท่องเที่ยวจำนวน 6 เรื่อง ซึ่งจำนวนนักท่องเที่ยวที่ร้องเรียนมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง¹³¹

สำหรับเรื่องร้องเรียนของนักท่องเที่ยว ส่วนใหญ่จะเป็นในเรื่องของการซื้อรายการท่องเที่ยวแบบเหมาจ่าย (Package Tour) จากบริษัทนำเที่ยวที่แอบอ้างชื่อว่าได้รับการรับรองจากการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย เรื่องการเข้ามาท่องเที่ยวแล้วไม่ได้รับการบริการตามที่บริษัทนำเที่ยวกล่าวอ้างโฆษณาไว้ เรื่องการหลอกลวงให้ซื้อเครื่องประดับประเภทเพชรพลอย หรือของมีค่าประเภทต่างๆ เรื่องแท็กซี่ป้ายดำ เรื่องทัวร์ศูนย์เหรียญ เรื่องรถตู้ที่วิ่งรับนักท่องเที่ยวโดยผิดกฎหมายและระหว่างทางมีการปล้นจี้ รื้อค้นกระเป๋าสัมภาระ หรือนำนักท่องเที่ยวไปปล่อยไว้ตามสถานที่ต่างๆ โดยไม่นำไปส่งยังจุดหมายตามที่นักท่องเที่ยวซื้อหรือชำระราคาไว้ เป็นต้น¹³²

13. มัคคุเทศก์ต้องปฏิบัติหน้าที่ตามรายการนำเที่ยวที่ได้ตกลงไว้กับผู้ประกอบธุรกิจนำเที่ยวเชิงเกษตร และจะดำเนินการใดให้เกิดความเสียหายแก่นักท่องเที่ยวมิได้¹³³ ปัจจุบันมัคคุเทศก์ที่มีใบอนุญาตทั้งสิ้น 42,829 ราย¹³⁴ และเพื่อเป็นการคุ้มครองสิทธิและประโยชน์ของนักท่องเที่ยว และประกันการให้บริการอย่างมีคุณภาพ ได้มีการแบ่งมัคคุเทศก์แบ่งออกเป็นประเภทต่างๆ ตามลักษณะพื้นที่ที่นำเที่ยวเพื่อให้บริการนักท่องเที่ยวได้ตรงตามวัตถุประสงค์ดังนี้¹³⁵

(1) มัคคุเทศก์ทั่วไป (ต่างประเทศ) นำเที่ยวได้ทั่วประเทศให้แก่นักท่องเที่ยวชาวไทยหรือชาวต่างประเทศ (บัตรสีบรอนส์เงิน)

(2) มัคคุเทศก์ทั่วไป (ไทย) นำเที่ยวได้ทั่วประเทศให้แก่นักท่องเที่ยวชาวไทย (บัตรสีบรอนส์ทอง)

(3) มัคคุเทศก์เฉพาะ (ต่างประเทศ เฉพาะพื้นที่) นำเที่ยวได้เฉพาะจังหวัดที่ระบุและจังหวัดพื้นที่ติดต่อให้แก่นักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างประเทศ (บัตรสีชมพู)

¹³¹ กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, "แนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพและความรวดเร็วในการบริหารงานแก้ไขปัญหาเรื่องร้องเรียนด้านการท่องเที่ยว", [ออนไลน์], (ม.ป.ป.). แหล่งที่มา

http://www.mots.go.th/ewt_w3c/ewt_news.php?nid=3165&filename=

¹³² เรื่องเดียวกัน

¹³³ พระราชบัญญัติธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ พ.ศ. 2551, มาตรา 59.

¹³⁴ สำนักพัฒนาการท่องเที่ยว, ฐานข้อมูลผู้ประกอบการธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์, [ออนไลน์], (8 มกราคม 2554). แหล่งที่มา <http://122.155.9.59:8081/stm4/NewReport/report513.jsp>

¹³⁵ ประกาศกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา เรื่อง แบบบัตร การขอมีบัตร การออกบัตร และลักษณะการติดบัตรประจำตัวมัคคุเทศก์, ราชกิจจานุเบกษา, เล่ม 126 ตอนพิเศษ 164 ง (วันที่ 11 พฤศจิกายน 2552)

(4) มัคคุเทศก์เฉพาะ (ไทย เฉพาะพื้นที่) นำเที่ยวได้เฉพาะจังหวัดที่ระบุและจังหวัดพื้นที่ติดต่อกันแก่นักท่องเที่ยวชาวไทย (บัตรสีฟ้า)

(5) มัคคุเทศก์เฉพาะ (เดินป่า) นำเที่ยวในเขตพื้นที่ป่าแก่นักท่องเที่ยวชาวไทยหรือชาวต่างประเทศ (บัตรสีเขียว)

(6) มัคคุเทศก์เฉพาะ (ศิลปวัฒนธรรม) นำเที่ยวด้านศิลปวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ โบราณคดีได้ทั่วประเทศให้แก่ชาวไทยหรือชาวต่างประเทศ (บัตรสีแดง)

(7) มัคคุเทศก์เฉพาะ (ทางทะเล) นำเที่ยวในเขตพื้นที่ทะเลแก่นักท่องเที่ยวชาวไทยหรือชาวต่างประเทศ (บัตรสีส้ม)

(8) มัคคุเทศก์เฉพาะ (ทะเลชายฝั่ง) นำเที่ยวในเขตพื้นที่ทางทะเล เกาะ ในระยะห่างจากชายฝั่งถึงสถานที่ท่องเที่ยวได้ไม่เกิน 40 ไมล์ทะเล (บัตรสีเหลือง)

(9) มัคคุเทศก์เฉพาะ (แหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ) นำเที่ยวภายในแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติที่ระบุไว้ในบัตร แก่นักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างประเทศ (บัตรสีม่วง)

(10) มัคคุเทศก์เฉพาะ (วัฒนธรรมท้องถิ่น) นำเที่ยวด้านวัฒนธรรม ประเพณี ประวัติศาสตร์ ภูมิศาสตร์ โบราณคดี เฉพาะภายในแหล่งท่องเที่ยววัฒนธรรมท้องถิ่นที่ระบุไว้ในบัตร แก่นักท่องเที่ยวชาวไทยหรือชาวต่างประเทศ (บัตรสีน้ำตาล)

จากการพิจารณาข้อมูลข้างต้นจะเห็นว่า แม้พระราชบัญญัติฉบับนี้ ได้ให้ความคุ้มครองนักท่องเที่ยวในหลายรูปแบบ อย่างไรก็ตาม การให้อำนาจแก่นายทะเบียนในการวินิจฉัยให้นักท่องเที่ยวได้รับความเสียหายได้รับการเยียวยาจากกองทุนคุ้มครองธุรกิจนำเที่ยว แต่การไม่กำหนดกรอบเวลาในการวินิจฉัยของนายทะเบียน ย่อมเกิดปัญหาความล่าช้า ยิ่งหากผู้เสียหายเป็นชาวต่างชาติที่พำนักอยู่ในประเทศเพียงระยะเวลาอันสั้น แม้การมอบอำนาจให้เจ้าหน้าที่ตำรวจเป็นผู้ดำเนินการแทนให้ แม้จะกระทำได้แต่ย่อมเกิดความยุ่งยากและซับซ้อนในทางปฏิบัติ ซึ่งผิดวัตถุประสงค์ของพระราชบัญญัติฉบับนี้ที่ต้องการเยียวยานักท่องเที่ยวอย่างรวดเร็วทันที่ ประกอบกับการออกคำสั่งของนายทะเบียนถือเป็นคำสั่งทางปกครอง นายทะเบียนซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่รัฐจะต้องใช้ความระมัดระวังในการออกคำสั่งเป็นอย่างมาก ทั้งนี้เนื่องจากเพื่อออกคำสั่งไปแล้ว นายทะเบียนอาจถูกฟ้องจากผู้ได้รับผลกระทบจากคำสั่งนั้น หรือหากเห็นว่าคำสั่งดังกล่าวไม่ชอบด้วยกฎหมายก็เป็นได้

ดังนั้นการให้ความคุ้มครองนักท่องเที่ยวจากกองทุนคุ้มครองธุรกิจนำเที่ยว อาจเป็นประโยชน์กรณีนักท่องเที่ยวผู้เสียหายที่เป็นชาวไทย หรือผู้เสียหายที่เป็นชาวต่างประเทศที่มีเวลาในการพำนักอยู่ในประเทศยาวนานเท่านั้น ส่วนนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศที่มีกำหนดการต้องเดินทางไปท่องเที่ยวยังประเทศอื่นก็อาจละทิ้งคดี เนื่องจากไม่อยากเสียเวลาเพื่อติดตามทวงคืน

เพื่อให้ได้รับการเยียวยา และหากกรณีผู้เสียหายเป็นนักท่องเที่ยวชาวไทยที่ได้รับความเสียหายจำนวนมาก ก็จะต่อสู้เพื่อให้ได้รับการเยียวยาให้ถึงที่สุดเนื่องจากไม่มีข้อจำกัดด้านเวลาอย่างเช่นนักท่องเที่ยวต่างประเทศ และส่วนใหญ่ไม่พึงพอใจหรือไม่แน่ใจว่าคำสั่งนายทะเบียนนั้นถูกต้องครบถ้วนหรือไม่ และมักจะนำคดีขึ้นสู่ศาลเพื่อขอให้ศาลพิจารณาให้ความเป็นธรรมอีกครั้ง ดังนั้น กระบวนการเยียวยานักท่องเที่ยวโดยนายทะเบียน จึงยังไม่สามารถช่วยลดจำนวนคดีที่นักท่องเที่ยวได้รับความเสียหายขึ้นสู่ศาลได้

2.6.12 การให้ความคุ้มครองนักท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยตำรวจท่องเที่ยว

อาชญากรรมที่มีสถิติตัวเลขสูงสุดที่เกิดขึ้นกับนักท่องเที่ยว คือ อาชญากรรมที่เกี่ยวข้องกับทรัพย์สิน อาทิ การขายอัญมณีและเครื่องประดับเกินราคา บริษัทนำเที่ยวร่วมมือกับร้านค้าหลอกให้ซื้อสินค้า รถโดยสารสาธารณะพาตระเวนเวียน ร้านอาหารคิดค่าบริการแพงโดยไม่มีเหตุผลทรัพย์สินสูญหาย ทรัพย์สินถูกลักขโมย (โปรดดู ภาคผนวก ข)¹³⁶ รัฐบาลได้ตราพระราชกฤษฎีกาแบ่งส่วนราชการตำรวจ¹³⁷ โดยมอบหมายภารกิจด้านอำนวยความสะดวกและให้ความปลอดภัยแก่นักท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยว และต่อมาได้ยกเป็นกองบังคับการตำรวจท่องเที่ยว¹³⁸ เพื่อให้ความคุ้มครองนักท่องเที่ยวทั่วประเทศ ต่อมา พ.ศ.2547 มีพระราชกฤษฎีกาแบ่งส่วนราชการสำนักงานตำรวจแห่งชาติ และกฎกระทรวงแบ่งส่วนราชการตำรวจเป็นกองบังคับการหรือส่วนราชการที่เรียกชื่ออย่างอื่นในสำนักงานตำรวจแห่งชาติ พ.ศ.2548 ได้กำหนดโครงสร้างของตำรวจให้มีกองบังคับการตำรวจท่องเที่ยว สังกัดกองบัญชาการตำรวจสอบสวนกลาง กองบังคับการตำรวจท่องเที่ยว ปัจจุบันกองบังคับการตำรวจท่องเที่ยวแบ่งโครงสร้างออกเป็น 1 ฝ่ายอำนวยการ 6 กองกำกับการ มีอำนาจหน้าที่หลายประการ¹³⁹ รวมทั้งการรักษาความสงบเรียบร้อย ป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมทั่วราชอาณาจักร ปฏิบัติงานตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และกฎหมายอื่นอันเกี่ยวกับความผิดทางอาญาทั่วราชอาณาจักร ทั้งในกรณีที่ถูกผู้เสียหายหรือผู้ต้องหาเป็นคนต่างด้าว ซึ่งเข้ามาในราชอาณาจักรเป็นการชั่วคราวเพื่อการท่องเที่ยว หรือเพื่อ

¹³⁶ กองบังคับการตำรวจท่องเที่ยว, “การหามาตรการในการแก้ไขปัญหาการหลอกหลวงหรือการค้าเนิ่นการที่ไม่เป็นธรรมกับนักท่องเที่ยวต่างชาติ”, หน้า 2.

¹³⁷ พระราชกฤษฎีกาแบ่งส่วนราชการกรมตำรวจ กระทรวงมหาดไทย (ฉบับที่ 10) พ.ศ.2525, ราชกิจจานุเบกษา, เล่ม 99 ตอน 84 (18 มิถุนายน 2525)

¹³⁸ พระราชกฤษฎีกาแบ่งส่วนราชการกรมตำรวจ กระทรวงมหาดไทย (ฉบับที่ 17) พ.ศ.2534, ราชกิจจานุเบกษา, เล่ม 108 ตอน 205 (25 พฤศจิกายน 2534)

¹³⁹ กองบังคับการตำรวจท่องเที่ยว, อำนาจหน้าที่ [ออนไลน์]. (ม.ป.ป.). แหล่งที่มา <http://www.thailandtouristpolice.com/index.php?mo=59&action=page&id=232801>

การอื่นตามกฎหมายว่าด้วยคนเข้าเมือง หรือในกรณีที่มีผลกระทบต่ออุตสาหกรรมการท่องเที่ยว และความผิดอื่นที่เกี่ยวข้อง และให้ความช่วยเหลือ อำนาจความสะดวกและให้ความปลอดภัยแก่นักท่องเที่ยว ซึ่งต้องรวมทั้งนักท่องเที่ยวเชิงเกษตรด้วย ทั้งนี้กองกำกับการ 2 มีหน้าที่ดูแลพื้นที่ในเขตกรุงเทพมหานคร ทำอากาศยานกรุงเทพมหานครและพื้นที่ในเขตปริมณฑล กองกำกับการ 3 ดูแลพื้นที่ในเขตภาคกลาง ประกอบด้วยจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ลพบุรี นครนายก ชลบุรี ระยอง ตราด ประจวบคีรีขันธ์ กาญจนบุรี กองกำกับการ 1 ดูแลพื้นที่จังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ประกอบด้วยสถานีตำรวจท่องเที่ยว 6 แห่ง คือ นครราชสีมา อุบลราชธานี ขอนแก่น นครพนม อุดรธานี เลย ฝ่ายปฏิบัติการตำรวจท่องเที่ยว 2 ดูแลจังหวัดในภาคเหนือ ประกอบด้วยสถานีตำรวจท่องเที่ยว 7 แห่ง คือ จังหวัดเชียงใหม่ เชียงราย น่าน พิชณุโลก นครสวรรค์ ตาก แม่ฮ่องสอน ฝ่ายปฏิบัติการตำรวจท่องเที่ยว 3 ดูแลจังหวัดในภาคใต้ ประกอบด้วยสถานีตำรวจท่องเที่ยว 7 แห่ง คือ ระนอง ภูเก็ต กระบี่ สงขลา นราธิวาส สุราษฎร์ธานี เกาะสมุย

ทั้งนี้กองบังคับการตำรวจท่องเที่ยวมีพันธกิจคือสร้างความเชื่อมั่นด้านความปลอดภัยให้นักท่องเที่ยวอันรวมถึงนักท่องเที่ยวเชิงเกษตร สร้างความพึงพอใจในการบริการและอำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยว ขจัดปัญหาการหลอกลวงเอาเปรียบและคุ้มครองผลประโยชน์ที่เป็นธรรมแก่นักท่องเที่ยว ขจัดปัญหาการทำให้แหล่งท่องเที่ยวเสื่อมโทรมเสียหายไว้ระเบียบปกป้องคุ้มครองวงจรอุตสาหกรรมท่องเที่ยว สร้างความร่วมมือที่ดีระหว่างองค์กรในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวทั้งภาครัฐและเอกชนโดยเฉพาะอย่างยิ่งองค์กรตำรวจหรือหน่วยบังคับใช้กฎหมายทั้งในและนอกประเทศเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการคุ้มครองผลประโยชน์ของนักท่องเที่ยว¹⁴⁰

ตามแผนพัฒนาการท่องเที่ยว พ.ศ. 2555-2559 ได้กำหนดยุทธศาสตร์ไว้ในด้านการสร้างความเชื่อมั่นและส่งเสริมการท่องเที่ยว โดยได้เน้นให้เป็นภารกิจของตำรวจท่องเที่ยวในการให้ความปลอดภัยแก่นักท่องเที่ยว ซึ่งเป็นงานของผู้บังคับใช้กฎหมาย (Law Enforcement Officer) ทั้งนี้ตำรวจท่องเที่ยวได้รับการออกแบบเพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการบริหารจัดการอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว จึงมีคุณลักษณะแตกต่างจากตำรวจท่องเที่ยวที่หลายประการ ปรากฏตามตารางต่อไปนี้¹⁴¹

¹⁴⁰ กองบังคับการตำรวจท่องเที่ยว, พันธกิจ [ออนไลน์]. (ม.ป.ป.). แหล่งที่มา

<http://www.thailandtouristpolice.com/index.php?mo=59&action=page&id=232795>

¹⁴¹ สัมภาษณ์ พ.ต.ท. สมชาย จันทร์คง, รองผกก.1 ทท. กองบังคับการตำรวจท่องเที่ยว, 16 มีนาคม 2554.

ตารางที่ 4 ความแตกต่างระหว่างโครงสร้างว่าด้วยอำนาจหน้าที่ของตำรวจท้องถิ่นกับตำรวจท่องเที่ยว

คุณลักษณะที่แตกต่าง	ตำรวจท้องถิ่น	ตำรวจท่องเที่ยว
1.ที่ตั้งหน่วยงาน	กระจายตามชุมชนทั่วไปเพื่อระงับเหตุ	ศูนย์กลางการท่องเที่ยวเพื่อให้บริการนักท่องเที่ยว
2.ภารกิจหลัก	ป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม	ปกป้องอุตสาหกรรมท่องเที่ยว
3.แนวคิดในการทำงาน	ปฏิบัติต่อนักท่องเที่ยวเหมือนประชาชนทั่วไป	ใส่ใจรายละเอียดปัญหาของนักท่องเที่ยวซึ่งอาจกระทบต่อภาพลักษณ์ของประเทศ
4.วัฒนธรรมองค์กร	ผู้บังคับใช้กฎหมาย ต้องเข้มงวด เน้นการปรากฏกายที่หน้าเกรงขาม	เน้น Service Mind สร้างความพึงพอใจให้กับผู้ใช้บริการ
5.วิธีการจัดการ	เน้นการสอบสวน จับกุม	เน้นการประชาสัมพันธ์ ให้ข้อมูล เจรจา ช่วยเหลือ
6.ความสามารถด้านภาษาต่างประเทศ	ไม่เน้นความสามารถด้านภาษาต่างประเทศ	ต้องมีความรู้ภาษาอังกฤษขั้นสื่อสารได้ขึ้นไป และมีเจ้าหน้าที่ที่เชี่ยวชาญภาษาอื่น
7.งบประมาณ	จากสำนักงานตำรวจแห่งชาติ จำนวนแน่นอนไม่ค่อยเปลี่ยนแปลง	จากกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา แปรผันตามการให้บริการและจำนวนนักท่องเที่ยว

จากโครงสร้างว่าด้วยอำนาจหน้าที่ของกองบังคับการตำรวจท่องเที่ยว จะพบว่ากองบังคับการตำรวจท่องเที่ยว **ไม่มีอำนาจสอบสวนผู้กระทำผิดต่อนักท่องเที่ยวและไม่มีอำนาจสอบสวนนักท่องเที่ยวที่กระทำผิดแต่อย่างใด** ดังนั้นหากนักท่องเที่ยวเชิงเกษตรไปร้องทุกข์กล่าวโทษต่อตำรวจท่องเที่ยวว่าได้รับความเสียหายจากการกระทำของผู้ประกอบธุรกิจท่องเที่ยวเชิงเกษตร ตำรวจท่องเที่ยวผู้รับเรื่องร้องทุกข์กล่าวโทษมีอำนาจในการเข้าจับกุมผู้ประกอบธุรกิจท่องเที่ยวเชิงเกษตรดังกล่าวได้ หลังจากนั้นตำรวจท่องเที่ยวต้องส่งบันทึกการจับกุมให้แก่ตำรวจท้องถิ่นที่เกิดเหตุเป็นผู้สอบสวนแทนโดยได้รับความช่วยเหลือจากตำรวจท่องเที่ยว โดยข้อเท็จจริงใน

ปัจจุบัน มีนักท่องเที่ยวที่ได้รับความเสียหายจากการกระทำของผู้ประกอบการจำนวนมาก ทั้งความเสียหายทางแพ่ง อาทิ การถูกเรียกเก็บค่าเช่ารถจักรยานยนต์สูงเกินจริง การหลอกลวงและเอาเปรียบในการซื้อสินค้าและบริการ หรือความเสียหายทางอาญา อาทิ การถูกข่มขู่ ค่าที่พัก หรือถูกล่วงละเมิดทางเพศ การหลอกลวงให้ซื้อยาเสพติด การหลอกลวงจากการให้เล่นการพนัน เป็นต้น ซึ่งนักท่องเที่ยวรวมทั้งนักท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่ได้รับความเสียหายยอมไปร้องเรียนต่อตำรวจในท้องที่ที่เกิดเหตุ แต่ในทางปฏิบัติ หากผู้เสียหายเป็นนักท่องเที่ยวโดยเฉพาะนักท่องเที่ยวต่างชาติและต้องการแจ้งความดำเนินคดีกับผู้ประกอบการ แม้จะเดินทางไปถึงสถานีตำรวจท้องที่แล้ว นักท่องเที่ยวผู้เสียหายจำนวนมากไม่ยอมที่ถูกให้ไปแจ้งความกับตำรวจท้องที่อยู่ที่สถานีตำรวจท้องที่เสียก่อน¹⁴² ทั้งนี้เนื่องจากงานด้านระงับเหตุของตำรวจท้องที่มีจำนวนมาก และคาดหวังว่าตำรวจท้องที่เพื่อนำจะดูแลนักท่องเที่ยวได้ดีกว่ารวมทั้งเรื่องภาษาที่ใช้ในการสื่อสารด้วย โดยอำนาจหน้าที่แล้วตำรวจท้องที่อาจใช้ดุลพินิจระงับข้อพิพาทนั้นก่อนจะเป็นคดีความได้ ปัจจุบัน มีสถานีตำรวจท้องที่ทั่วประเทศจำนวนทั้งสิ้น 28 สถานี มีเจ้าหน้าที่ทั้งกองบังคับการ จำนวน 998 นาย¹⁴³ และยังมีจุดให้บริการนักท่องเที่ยวกระจายอยู่ในแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญอีกจำนวนหนึ่ง ซึ่งแนวโน้มของนักท่องเที่ยวที่มาขอรับบริการมีจำนวนเพิ่มขึ้นในทุกด้าน อาทิ สอบถามข้อมูลการเดินทาง ล่ามแปลภาษา แจ้งความร้องทุกข์ปรึกษาคดีและข้อกฎหมาย ทั้งนี้ปัจจุบัน นักท่องเที่ยวมีความเชื่อมั่นต่อการรักษาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของตำรวจท้องที่ในภาพรวมอยู่ในระดับดี

นอกจากตำรวจท้องที่ และตำรวจท้องที่ที่คอยให้ความคุ้มครองแก่นักท่องเที่ยวแล้ว ตำรวจน้ำก็เป็นอีกหน่วยงานหนึ่งที่ทำให้ความคุ้มครองแก่นักท่องเที่ยว กรณีนักท่องเที่ยวเชิงเกษตรเดินทางไปท่องเที่ยวในแหล่งเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำทะเลแล้วผู้ประกอบการธุรกิจนำเที่ยวอาจจัดให้มีการท่องเที่ยวต่อเนื่องไปยังพื้นที่หมู่เกาะ หรือท้องทะเลที่กว้างไกลออกไป ซึ่งในหน้าที่และภารกิจเพิ่มเติมของตำรวจน้ำได้รวมภารกิจด้านการดูแลความปลอดภัยให้กับนักท่องเที่ยวด้วย เช่น การจัดเจ้าหน้าที่ตรวจสอบความพร้อมของเรือ ผู้ควบคุมเรือ จำนวนเสื้อชูชีพ จำนวนผู้โดยสาร ก่อนออกจากท่า รวมทั้ง จัดเรือตรวจการณ์ออกตรวจลาดตระเวน เพื่อคอยช่วยเหลืออำนวยความสะดวก

¹⁴² สัมภาษณ์ พ.ต.ท. สมชาย จันทร์คง, รองผกก.1 ทท. กองบังคับการตำรวจท้องที่, 16 มีนาคม 2554.

¹⁴³ ประมา ศาสตราวุฒิจ, รายงานการวิจัย เรื่อง ความเชื่อมั่นและความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อการรักษาความปลอดภัยและการให้บริการของตำรวจท้องที่, งบประมาณสนับสนุนการวิจัยโดยกองบังคับการตำรวจท้องที่, สำนักงานตำรวจแห่งชาติ และ สำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยว กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, (กรุงเทพฯ : 2552), หน้า 8.

สะดวกแก่เรือที่ประสบอุบัติเหตุ เรือที่เครื่องยนต์ขัดข้อง รวมทั้งเหตุและภัยต่างๆ ที่เกิดขึ้นในทะเล และประชาสัมพันธ์ให้ผู้ประกอบการและนักท่องเที่ยวให้รู้จักวิธีการเดินทางทางน้ำอย่างปลอดภัย รวมทั้งวิธีการแจ้งเหตุเมื่อประสบภัยหรือพบเห็นผู้ประสบภัย เป็นต้น¹⁴⁴

2.6.13 การให้ความคุ้มครองนักท่องเที่ยวเชิงเกษตรในด้านราคา

นักท่องเที่ยวเชิงเกษตรมีสิทธิที่จะได้รับทราบข้อมูลด้านราคาสินค้าและบริการเพื่อเปรียบเทียบราคาก่อนตัดสินใจซื้อสินค้าหรือใช้บริการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ดังนั้น ผู้ประกอบธุรกิจท่องเที่ยวเชิงเกษตรต้องแสดงราคาสินค้าหรือบริการให้กับนักท่องเที่ยว ทั้งนี้เป็นไปตามพระราชบัญญัติว่าด้วยราคาสินค้าและบริการ พ.ศ. 2542¹⁴⁵ มาตรา 28 ที่ว่า “ให้คณะกรรมการมีอำนาจกำหนดให้ผู้ผลิต ผู้จำหน่าย ผู้ซื้อเพื่อจำหน่ายหรือผู้นำเข้าเพื่อจำหน่ายสินค้าหรือบริการแสดงราคาสินค้าหรือบริการ ในการนี้ คณะกรรมการอาจกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการแสดงราคาสินค้าหรือบริการไว้ด้วยก็ได้...”

จากบทบัญญัติข้างต้น คณะกรรมการกลางว่าด้วยราคาสินค้าและบริการ (กกร.) ได้ออกประกาศคณะกรรมการกลางว่าด้วยราคาสินค้าและบริการ เรื่อง การแสดงราคาสินค้าและค่าบริการ ปี 2554 กำหนดให้ผู้จำหน่ายแสดงราคาจำหน่ายปลีกสินค้าตาม บัญชี ก แนบท้ายประกาศ และกำหนดให้ผู้ให้บริการแสดงค่าบริการที่ให้บริการตาม บัญชี ข แนบท้ายประกาศ¹⁴⁶

เนื่องจากสินค้าตาม บัญชี ก และบริการตาม บัญชี ข บางรายการมีความเกี่ยวข้องกับธุรกิจท่องเที่ยวเชิงเกษตร เช่น เครื่องดื่ม เครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ เครื่องดื่มในภาชนะบรรจุที่ปิดสนิท ผัก ผลไม้ อาหารปรุงสำเร็จ อาหารพร้อมปรุง บริการนวดเพื่อสุขภาพ บริการให้เช่าที่พักที่อยู่อาศัย หรือ โรงแรม เป็นต้น ดังนั้น ผู้ประกอบธุรกิจท่องเที่ยวเชิงเกษตรต้องแสดงราคาสินค้าและบริการเหล่านี้ตามพระราชบัญญัติว่าด้วยราคาสินค้าและบริการ พ.ศ. 2542 มาตรา 28 ประกอบกับประกาศคณะกรรมการกลางว่าด้วยราคาสินค้าและบริการ เรื่อง การแสดงราคาสินค้าและค่าบริการ ปี 2554 ดังที่ได้กล่าวมาข้างต้น

นอกจากนี้พระราชบัญญัติว่าด้วยราคาสินค้าและบริการ พ.ศ. 2542 กำหนดให้คณะกรรมการกลางว่าด้วยราคาสินค้าและบริการ (กกร.) มีอำนาจประกาศกำหนดให้สินค้าหรือ

¹⁴⁴ กองบังคับการตำรวจน้ำ, *หน้าที่และภารกิจเพิ่มเติม*, [ออนไลน์]. (ม.ป.ป.). แหล่งที่มา <http://st1div9.marine.police.go.th/modules.php?name=Content&pa=showpage&pid=15>

¹⁴⁵ พระราชบัญญัติว่าด้วยราคาสินค้าและบริการ พ.ศ. 2542, *ราชกิจจานุเบกษา*, เล่ม 116 ตอนที่ 22 ก (วันที่ 31 มีนาคม 2542)

¹⁴⁶ ประกาศคณะกรรมการกลางว่าด้วยราคาสินค้าและบริการ เรื่อง การแสดงราคาสินค้าและค่าบริการ ปี 2554, *ราชกิจจานุเบกษา*, เล่ม 128 ตอนพิเศษ 24 ง (วันที่ 28 กุมภาพันธ์ 2554)

บริการใดเป็นสินค้าหรือบริการควบคุมได้และกำหนดราคาซื้อหรือราคาจำหน่ายสินค้าหรือบริการควบคุม มาตรา 24 และ มาตรา 25 ที่ว่า

“มาตรา 24 เพื่อป้องกันการกำหนดราคาซื้อ ราคาจำหน่ายหรือการกำหนดเงื่อนไขและวิธีปฏิบัติทางการค้าอันไม่เป็นธรรม กกร. ด้วยความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรี มีอำนาจประกาศกำหนดให้สินค้าหรือบริการใดเป็นสินค้าหรือบริการควบคุมได้

ให้ กกร. พิจารณาทบทวนการใช้อำนาจตามวรรคหนึ่งอย่างน้อยปีละหนึ่งครั้ง หากเห็นว่าภาวะเศรษฐกิจหรือข้อเท็จจริงที่อาศัยเป็นหลักในการพิจารณาใช้อำนาจของ กกร. เปลี่ยนแปลงไปหรือสิ้นสุดลง ให้ กกร. ด้วยความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรีประกาศเปลี่ยนแปลงหรือยกเลิกการใช้อำนาจนั้นโดยไม่ชักช้า

ประกาศ กกร. ให้มีอายุตามที่กำหนด แต่จะกำหนดเกินหนึ่งปีไม่ได้ เว้นแต่จะมีการออกประกาศใหม่

ประกาศ กกร. ตามวรรคหนึ่งและวรรคสอง เมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้ใช้บังคับได้

มาตรา 25 เมื่อได้มีการประกาศกำหนดสินค้าหรือบริการควบคุมตามมาตรา 24 แล้วให้คณะกรรมการมีอำนาจดังต่อไปนี้

(1) กำหนดราคาซื้อหรือราคาจำหน่ายสินค้าหรือบริการควบคุม ให้ผู้ซื้อซื้อในราคาไม่ต่ำกว่าราคาที่กำหนด หรือให้ผู้จำหน่ายจำหน่ายในราคาไม่สูงกว่าราคาที่กำหนด หรือตรึงราคาไว้ในราคาใดราคาหนึ่ง...

ประกาศของคณะกรรมการให้มีอายุตามที่กำหนด แต่จะกำหนดเกินหนึ่งปีไม่ได้ เว้นแต่จะได้มีการออกประกาศใหม่”

อย่างไรก็ตาม สินค้าและบริการด้านการท่องเที่ยวซึ่งรวมถึงการท่องเที่ยวเชิงเกษตร มีความแตกต่างจากสินค้าและบริการประเภทอื่น โดยสินค้าทางการท่องเที่ยวเชิงเกษตรเป็นสินค้าทั้งที่เป็นรูปธรรมสามารถจับต้องได้ และเป็นสินค้าที่เป็นนามธรรมไม่สามารถจับต้องได้ โดยมีลักษณะหรือรูปแบบเป็นการบริการและการดำเนินการเพื่อสร้างความพึงพอใจให้กับลูกค้าหรือนักท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่หลากหลาย ซึ่งเป็นการยากต่อการกำหนดมาตรฐานและยากต่อการควบคุม รวมทั้งเป็นสินค้าที่ไม่สามารถทดลองใช้ก่อนได้ ลูกค้าหรือนักท่องเที่ยวเชิงเกษตรต้องใช้ความรู้สึกส่วนตัว อารมณ์และจินตนาการช่วยในการตัดสินใจซื้อสินค้าและบริการ นอกจากนี้ อายุของสินค้ายังสั้นและขึ้นอยู่กับฤดูกาล นักท่องเที่ยวเชิงเกษตรมักจะนิยมบริโภคสินค้าและบริการในวันหยุดหรือเฉพาะฤดูกาลท่องเที่ยวหรือวันที่พร้อมจะเดินทางท่องเที่ยว ผู้ประกอบการจึงต้องปรับเปลี่ยนรูปแบบของสินค้าและบริการให้เหมาะสมกับความต้องการของนักท่องเที่ยวอยู่ตลอดเวลา

นอกจากนี้ ราคาสินค้า (Price) และบริการทางการท่องเที่ยวเชิงเกษตร จะประกอบด้วย **ราคาสินค้าที่เป็นจริง** หมายถึง ราคาจริงของสินค้าและบริการแต่ละประเภทที่เป็นองค์ประกอบของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตร เป็นต้นทุนการผลิตบวกกับกำไรของสินค้านั้นๆ เช่น ค่าที่พัก ค่าอาหาร ค่าเดินทาง ค่าของที่ระลึก เป็นต้น และยังมี **ราคาทางจิตใจ** หมายถึง ราคาหรือคุณค่าที่ผู้ประกอบการสร้างขึ้นเพื่อให้ลูกค้าหรือนักท่องเที่ยวเชิงเกษตรภาคภูมิใจ มีความสุข ความพอใจในการได้ใช้สินค้าและบริการนั้น ซึ่งราคาทางจิตใจนี้ ไม่อาจคิดคำนวณเป็นตัวเลขที่แน่นอนได้โดยง่าย เช่น นักท่องเที่ยวเชิงเกษตร อาจพอใจที่จะเช่าห้องพักในแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่มีหน้าตาต่างและระเบียบที่เปิดกว้างสามารถมองเห็นทิวทัศน์ทุ่งทานตะวันได้ 360 องศาในราคาที่สูงกว่าห้องพักที่ไม่มีระเบียบเปิดกว้างดังกล่าว หรือนักท่องเที่ยวเชิงเกษตรอาจพอใจที่จะซื้อบริการนำเที่ยวฟาร์มสเตย์ช่วงวันหยุดยาวติดต่อกัน 4 วัน ในราคาที่สูงกว่าวันหยุดติดต่อกันแค่ 2 วันเกือบสองเท่า เนื่องจากนักท่องเที่ยวต้องการจะหยุดพักผ่อนกับครอบครัวในช่วงเวลานั้น เป็นต้น ดังนั้น ราคาสินค้าและบริการทางการท่องเที่ยวเชิงเกษตร จึงไม่อาจคิดคำนวณให้ถูกต้องแม่นยำได้ เมื่อไม่สามารถกำหนดราคาสินค้าและบริการได้แน่นอน จึงเป็นยากต่อการที่รัฐโดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะเข้ามาควบคุมหรือให้ความคุ้มครองด้านราคาสินค้าและบริการให้แก่นักท่องเที่ยวเชิงเกษตร

เมื่อสินค้าและบริการทางการท่องเที่ยวเชิงเกษตรมีการผันแปรตามอุปสงค์และอุปทานของตลาดอยู่ตลอดเวลา โดยมีปัจจัยที่ทำให้เกิดอุปสงค์ด้านการท่องเที่ยวเชิงเกษตร เช่น รายได้ อาชีพ การมีเวลาว่างของนักท่องเที่ยว ฤดูกาล เป็นต้น ดังนั้นราคาสินค้าและบริการในแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรจึงผันแปรตามอุปสงค์และอุปทานของตลาดดังกล่าว รัฐโดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสมควรปล่อยให้ราคาสินค้าและบริการทางการท่องเที่ยวเชิงเกษตรเป็นไปตามกลไกตลาด ไม่สมควรเข้าแทรกแซงโดยการกำหนดราคาเพื่อคุ้มครองผู้บริโภคหรือนักท่องเที่ยวเชิงเกษตร หรือมีมาตรการชดเชยให้กับผู้ประกอบการภายหลังดังเช่นสินค้าและบริการประเภทอื่น

โดยทั่วไปแล้ว กลไกตลาดเมื่อการบริโภคขยายตัว ผู้ประกอบการก็มักจะปรับราคาสินค้าและบริการให้สูงขึ้นซึ่งมักจะไม่กระทบยอดขายมากนัก เนื่องจากกำลังซื้อจำนวนมาก แต่หากการบริโภคหดตัว กำลังซื้อน้อยลง ผู้ประกอบการก็จะลดราคาสินค้าและบริการลงมาเพื่อให้ธุรกิจสามารถอยู่รอดได้ ในธุรกิจท่องเที่ยวเชิงเกษตรก็เช่นเดียวกัน ผู้ประกอบการมักอาศัยกลไกตลาดขึ้นราคาสินค้าและบริการในช่วงฤดูกาลท่องเที่ยว และปรับลดราคาสินค้าและบริการลงในช่วงที่ไม่ใช่ฤดูกาลท่องเที่ยว ดังนั้นหากรัฐโดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้ามาแทรกแซงกลไกตลาดโดยการกำหนดราคาสินค้าและบริการให้คงที่ตลอดทั้งปี ย่อมส่งผลให้กลไกตลาดคลาดเคลื่อน ผู้ประกอบการซึ่งส่วนใหญ่เป็นเกษตรกรก็จะไม่ได้รับผลตอบแทนหรือกำไรที่พึงจะได้รับตามกลไกตลาด ดังนั้น การปล่อยให้ราคาสินค้าและบริการด้านการท่องเที่ยวเชิงเกษตรเป็นไปตามกลไกตลาด ผู้ประกอบการแข่งขันกันให้บริการด้านการท่องเที่ยวจะส่งผลดีต่อนักท่องเที่ยวเชิงเกษตรมากกว่า

บทที่ 3

แนวคิด ทฤษฎี และหลักกฎหมายเกี่ยวกับการให้ความคุ้มครองนักท่องเที่ยวเชิงเกษตร ในต่างประเทศ

ธุรกิจท่องเที่ยวเชิงเกษตรเป็นธุรกิจบริการด้านการท่องเที่ยวประเภทหนึ่ง ซึ่งผู้ให้บริการหรือนักท่องเที่ยวเชิงเกษตร ถือเป็นองค์ประกอบที่สำคัญและเป็นแหล่งที่มาของรายได้ของเกษตรกร ดังนั้นบางประเทศที่ให้ความสำคัญต่อธุรกิจท่องเที่ยวเชิงเกษตรในเชิงพาณิชย์ จะบัญญัติกฎหมายเพื่อให้ความคุ้มครองนักท่องเที่ยวเชิงเกษตรไว้เป็นการเฉพาะ (Sui generis)

3.1 กฎหมายที่ให้ความคุ้มครองนักท่องเที่ยวเชิงเกษตรในต่างประเทศ

3.1.1 The Package Travel Directive (Council Directive 90/314/EEC)

เมื่อวันที่ 13 มิถุนายน 2533 (ค.ศ. 1990) สหภาพยุโรปได้ประกาศใช้กฎหมายคุ้มครองผู้บริโภคที่เป็นชาวยุโรป ซึ่งเดินทางท่องเที่ยวในวันหยุด เรียกว่า Council Directive 90/314/EEC of 13 June 1990 on package travel, package holidays and package tours¹ (ซึ่งต่อไปนี้จะเรียกว่า “The Package Travel Directive”) กฎหมายฉบับนี้จึงเป็นกฎหมายที่ให้ความคุ้มครองนักท่องเที่ยวเป็นการทั่วไปฉบับแรก ดังนั้น จึงรวมถึงการให้ความคุ้มครองนักท่องเที่ยวเชิงเกษตรด้วย

The Package Travel Directive กำหนดนิยาม หน้าที่และความรับผิดชอบของผู้จัดรายการนำเที่ยวและผู้ค้าปลีก และสิทธิต่างๆ ของผู้บริโภค ทั้งนี้ ประเทศสมาชิกมีอิสระที่จะเพิ่มเติมบทบัญญัติในกฎหมายภายในของประเทศตนให้มีความเข้มงวดมากขึ้น เพื่อให้ความคุ้มครองผู้บริโภคได้²

3.1.1.1 บุคคลที่เกี่ยวข้องใน The Package Travel Directive

บุคคลที่เกี่ยวข้องใน The Package Travel Directive ประกอบด้วย (1) ผู้จัดรายการนำเที่ยว (2) ผู้ค้าปลีก (3) ผู้บริโภค ทั้งนี้ The Package Travel Directive ได้ให้ความหมายไว้ดังต่อไปนี้

¹ EUR-Lex, Council Directive 90/314/EEC of 13 June 1990 on package travel, package holidays and package tours [Online], (n.d.). Available from <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:31990L0314:EN:NOT>

² EUROPA, Timeshare & travel [Online], 30 April 2010. Available from http://ec.europa.eu/consumers/rights/travel_en.htm

“ผู้จัดรายการนำเที่ยว (Organizer)” หมายถึง บุคคลที่จัด และขาย หรือเสนอขาย รายการนำเที่ยวแบบเหมาจ่ายเป็นประจำ ไม่ใช่เป็นครั้งคราว ไม่ว่าจะโดยตรงหรือผ่านผู้ค้าปลีก³

“ผู้ค้าปลีก (Retailer)” หมายถึง บุคคลที่ขาย หรือเสนอขาย รายการนำเที่ยวแบบเหมาจ่ายร่วมกับผู้จัดรายการนำเที่ยว⁴

“ผู้บริโภค (Consumer)” หมายถึง บุคคลที่รับหรือตกลงที่จะรับรายการนำเที่ยวแบบเหมาจ่าย (“ผู้ทำสัญญาหลัก”) หรือบุคคลใดๆ ที่กระทำการแทนผู้ทำสัญญาหลักตกลงที่จะซื้อ รายการนำเที่ยวแบบเหมาจ่าย (“ผู้รับผลประโยชน์”) หรือบุคคลใดๆ ที่รับโอนสิทธิ (ผู้รับโอน) ใน รายการนำเที่ยวแบบเหมาจ่ายมาจากผู้ทำสัญญาหลักหรือผู้รับผลประโยชน์⁵

3.1.1.2 องค์ประกอบของการให้ความคุ้มครองนักท่องเที่ยวเชิงเกษตร

The Package Travel Directive ใช้บังคับกับรายการนำเที่ยวในวันหยุดที่กำหนดไว้ล่วงหน้าแบบเหมาจ่าย ซึ่งประกอบด้วยรายการดังต่อไปนี้ ไม่น้อยกว่า 2 รายการ ได้แก่

(ก) การขนส่ง

(ข) ที่พัก

(ค) บริการท่องเที่ยวอื่น ๆ ที่ไม่ขึ้นอยู่กับบริการขนส่งหรือที่พักและการบัญชีสำหรับสัดส่วนที่สำคัญของรายการนำเที่ยวแบบเหมาจ่าย⁶

ผู้บริโภคจะได้รับความคุ้มครองตาม The Package Travel Directive ต้องประกอบด้วย องค์ประกอบ 2 ประการ คือ (ก) รายการไม่น้อยกว่า 2 รายการตามที่ระบุข้างต้นถูกขายในราคาเหมา และ

(ข) บริการครอบคลุมระยะเวลามากกว่า 24 ชั่วโมงหรือรวมการพักผ่อนค้างคืน⁷

3.1.1.3 สรุปสาระสำคัญของ The Package Travel Directive ได้ดังต่อไปนี้⁸

(1) “รายการนำเที่ยวแบบเหมาจ่าย” ต้องประกอบด้วยเงื่อนไข 2 ประการ ได้แก่ การให้บริการต้องครอบคลุมระยะเวลาไม่น้อยกว่า 24 ชั่วโมง และต้องขายในราคาเหมา

³ Council Directive 90/314/EEC Article 2

⁴ Ibid.

⁵ Ibid.

⁶ Ibid.

⁷ EUROPA, Timeshare & travel [Online], 30 April 2010. Available from http://ec.europa.eu/consumers/rights/travel_en.htm

⁸ EUROPA, Council Directive 90/314/EEC of 13 June 1990 on package travel, package holidays and package tours [Online], 10 April 2008. Available from http://europa.eu/legislation_summaries/consumers/protection_of_consumers/l32019_en.htm

(2) แผ่นพับสำหรับโฆษณาที่แจกให้ผู้บริโภคต้องระบุข้อความดังต่อไปนี้ให้ชัดเจนและถูกต้อง⁹

- ราคา
- จุดหมายปลายทาง รายละเอียดของการเดินทาง และพาหนะที่ใช้เดินทาง
- ประเภทของที่พัก
- รายการอาหาร
- รายการหนังสือเดินทางและวีซ่า
- หนังสือรับรองสุขภาพ
- ตารางการชำระเงิน
- กรณียกเลิกรายการนำเที่ยวแบบเหมาจ่าย ต้องกำหนดวันสุดท้ายที่จะต้องแจ้งให้ผู้บริโภคได้ทราบ

(3) ข้อมูลที่ปรากฏในแผ่นพับสำหรับโฆษณาต้องมีผลผูกพันผู้จัดรายการนำเที่ยว¹⁰

(4) ก่อนทำสัญญา ผู้จัดรายการนำเที่ยวต้องขอข้อมูลหนังสือเดินทาง วีซ่า (ระยะเวลาที่ได้รับ) และหนังสือรับรองสุขภาพ โดยทำเป็นลายลักษณ์อักษร¹¹

(5) ก่อนเริ่มการเดินทาง ผู้จัดรายการนำเที่ยวต้องให้ข้อมูลดังต่อไปนี้เป็นลายลักษณ์อักษร¹²

- เวลาและสถานที่หยุดพักระหว่างทางและการเชื่อมต่อด้านการขนส่ง พร้อมด้วยรายละเอียดของสถานที่ให้นักท่องเที่ยวถือไว้
- ชื่อ ที่อยู่และหมายเลขโทรศัพท์ของตัวแทนผู้จัดรายการนำเที่ยวท้องถิ่น หรือถ้าไม่มี ต้องให้หมายเลขโทรศัพท์ฉุกเฉิน
- รายละเอียดเพิ่มเติมบางอย่างในกรณีที่ผู้เยาว์เดินทางท่องเที่ยว
- ข้อมูลเกี่ยวกับสัญญาแบบให้เลือก (Optional Contract) ที่ครอบคลุมการประกันหรือการให้ความช่วยเหลือ

⁹ Council Directive 90/314/EEC Article 3

¹⁰ Ibid.

¹¹ Council Directive 90/314/EEC Article 4, 1

¹² Ibid.

(6) เงื่อนไขข้อตกลงตามที่บัญญัติไว้ในกฎหมายฉบับนี้ต้องนำไประบุไว้ในสัญญา¹³

(7) ผู้บริโภคอาจโอนสิทธิในการจองรายการนำเที่ยวแบบเหมาจ่ายให้กับบุคคลอื่นได้¹⁴

(8) ราคาตามที่กำหนดไว้ในสัญญาไม่อาจเปลี่ยนแปลงได้ ยกเว้นสัญญาได้กำหนดให้ทำได้อย่างชัดเจน ในกรณีดังกล่าว การเปลี่ยนแปลงต่างๆ ใน ค่าเดินทาง ค่ากำหนดชำระเงินค่าภาษี ค่าธรรมเนียมที่เรียกเก็บและอัตราแลกเปลี่ยนอาจส่งผลกระทบต่อราคารายการนำเที่ยวแบบเหมาจ่าย¹⁵

(9) ถ้าผู้จัดรายการนำเที่ยวแก้ไขเปลี่ยนแปลงสัญญาในส่วนที่เป็นสาระสำคัญ ผู้บริโภคอาจบอกเลิกสัญญาโดยปราศจากความรับผิดชอบหรือยอมรับข้อความแก้ไขเพิ่มเติมดังกล่าวก็ยอมได้¹⁶

(10) ถ้าผู้บริโภคมองเลิกสัญญาหรือถ้าผู้จัดรายการนำเที่ยวยกเลิกรายการนำเที่ยวแบบเหมาจ่าย ผู้บริโภคมีสิทธิที่จะได้รับรายการนำเที่ยวแบบเหมาจ่ายอื่นๆ หรือได้รับการชดใช้เงินตามจำนวนที่ได้ชำระไปแล้วคืน หากเป็นการสมควร ผู้บริโภคมีสิทธิที่จะได้รับการชดใช้ค่าเสียหายอันเนื่องมาจากการไม่ปฏิบัติตามสัญญาของผู้จัดรายการนำเที่ยว¹⁷

(11) ผู้จัดรายการนำเที่ยวต้องรับผิดชอบในการไม่ปฏิบัติตามสัญญาหรือการปฏิบัติตามสัญญาที่ไม่ชอบ ยกเว้นเหตุอันเนื่องมาจากความผิดของผู้บริโภค หรือเหตุสุดวิสัย¹⁸

(13) ผู้บริโภคที่ซื้อรายการนำเที่ยวแบบเหมาจ่ายอาจขอให้ระงับรายการนำเที่ยวแบบเหมาจ่ายเป็นการชั่วคราว (Injunction) ถ้าหากผู้บริโภคเห็นว่ารายการนำเที่ยวแบบเหมาจ่ายเช่นว่านั้นก่อให้เกิดความเสียหายต่อการคุ้มครองผู้บริโภค¹⁹

จะเห็นได้ว่า The Package Travel Directive กับ พระราชบัญญัติธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ พ.ศ. 2551 มีบทบัญญัติที่คล้ายกันเกี่ยวกับการให้ความคุ้มครองนักท่องเที่ยวเชิงเกษตร ดังตารางในหน้าถัดไป

¹³ Council Directive 90/314/EEC Article 4, 2

¹⁴ Council Directive 90/314/EEC Article 4, 3

¹⁵ Council Directive 90/314/EEC Article 4, 4

¹⁶ Council Directive 90/314/EEC Article 4, 5

¹⁷ Council Directive 90/314/EEC Article 4, 6

¹⁸ Ibid.

¹⁹ EUROPA, Council Directive 90/314/EEC of 13 June 1990 on package travel, package

holidays and package tours [Online], 10 April 2008. Available from

http://europa.eu/legislation_summaries/consumers/protection_of_consumers/l32019_en.htm

ตารางที่ 5 เปรียบเทียบ The Package Travel Directive กับ พระราชบัญญัติ
ธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ พ.ศ. 2551

The Package Travel Directive	พระราชบัญญัติธุรกิจนำเที่ยวและ มัคคุเทศก์ พ.ศ. 2551
<p>Council Directive 90/314/EEC Article 4, 4 ราคาตามที่กำหนดไว้ในสัญญาไม่อาจ เปลี่ยนแปลงได้ ยกเว้นสัญญาได้กำหนดให้ทำ ได้อย่างชัดแจ้ง ในกรณีดังกล่าว การ เปลี่ยนแปลงต่างๆ ใน ค่าเดินทาง ค่ากำหนด ชำระเงิน ค่าภาษี ค่าธรรมเนียมที่เรียกเก็บและ อัตราแลกเปลี่ยนอาจส่งผลกระทบต่อราคา รายการนำเที่ยวแบบเหมาจ่าย</p>	<p>มาตรา 27 การเปลี่ยนแปลงรายการนำเที่ยวให้ ผิดไปจากที่ได้โฆษณาหรือชี้ชวนไว้ตาม มาตรา 26 ผู้ประกอบธุรกิจนำเที่ยวต้องแจ้งให้ นักท่องเที่ยวทราบก่อนรับชำระค่าบริการ การเปลี่ยนแปลงรายการนำเที่ยวภายหลังที่ นักท่องเที่ยวชำระค่าบริการแล้วหาก นักท่องเที่ยวไม่ประสงค์จะเดินทาง ผู้ประกอบ ธุรกิจนำเที่ยวต้องคืนเงินที่รับชำระแล้วให้แก่ นักท่องเที่ยวโดยไม่ชักช้า และจะหักค่าใช้จ่าย ใดๆ ไม่ได้</p>

ตารางที่ 5 เปรียบเทียบ The Package Travel Directive กับ พระราชบัญญัติ
ธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ พ.ศ. 2551

The Package Travel Directive	พระราชบัญญัติธุรกิจนำเที่ยวและ มัคคุเทศก์ พ.ศ. 2551
<p>Council Directive 90/314/EEC Article 3 กำหนดให้ผู้จัดรายการนำเที่ยวต้องระบุข้อความดังต่อไปนี้ให้ชัดเจนและถูกต้องในแผ่นพับสำหรับโฆษณาที่แจกให้ผู้บริโภค</p> <ul style="list-style-type: none"> • ราคา • จุดหมายปลายทาง รายละเอียดของการเดินทาง และพาหนะที่ใช้เดินทาง • ประเภทของที่พักร • รายการอาหาร • รายการหนังสือเดินทางและวีซ่า • หนังสือรับรองสุขภาพ • ตารางการชำระเงิน • กรณียกเลิกรายการนำเที่ยวแบบเหมาจ่าย ต้องกำหนดวันสุดท้ายที่จะต้องแจ้งให้ผู้บริโภคได้ทราบ 	<p>มาตรา 26 ในการโฆษณาหรือชี้ชวนเกี่ยวกับรายการนำเที่ยว ให้ผู้ประกอบการธุรกิจนำเที่ยวจัดทำเป็นเอกสารซึ่งอย่างน้อยต้องมีรายละเอียด ดังต่อไปนี้</p> <ol style="list-style-type: none"> (1) ชื่อผู้ประกอบการธุรกิจนำเที่ยว และสถานที่และเลขที่ใบอนุญาตประกอบการธุรกิจนำเที่ยว (2) ระยะเวลาที่ใช้ในการนำเที่ยว (3) ค่าบริการและวิธีการชำระค่าบริการ (4) ลักษณะและประเภทของยานพาหนะที่ใช้ในการเดินทาง (5) จุดหมายปลายทางและที่แวะพักร รวมทั้งสถานที่สำคัญในการนำเที่ยว (6) ลักษณะและประเภทของที่พักร และจำนวนครั้งของอาหารที่จัดให้ (7) จำนวนมัคคุเทศก์หรือผู้นำเที่ยวในกรณีที่จัดให้มีมัคคุเทศก์หรือผู้นำเที่ยว (8) จำนวนขั้นต่ำของนักท่องเที่ยวสำหรับการนำเที่ยว ในกรณีมีเงื่อนไขว่าต้องมีนักท่องเที่ยวไม่น้อยกว่าจำนวนที่กำหนด

ตารางที่ 5 เปรียบเทียบ The Package Travel Directive กับ พระราชบัญญัติ
ธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ พ.ศ. 2551

The Package Travel Directive	พระราชบัญญัติธุรกิจนำเที่ยวและ มัคคุเทศก์ พ.ศ. 2551
<p>Council Directive 90/314/EEC Article 4, 6 ถ้าผู้ประกอบการออกเลิกสัญญาหรือถ้าผู้จัดรายการนำเที่ยวยกเลิกรายการนำเที่ยวแบบเหมาจ่าย ผู้บริโภคมีสิทธิที่จะได้รับรายการนำเที่ยวแบบเหมาจ่ายอื่นๆ หรือได้รับการชดใช้เงินตามจำนวนที่ได้ชำระไปแล้วคืน หากเป็นการสมควร ผู้บริโภคมีสิทธิที่จะได้รับการชดใช้ค่าเสียหายอันเนื่องมาจากการไม่ปฏิบัติตามสัญญาของผู้จัดรายการนำเที่ยว</p>	<p>มาตรา 28 วรรคสอง ในกรณีตามวรรคหนึ่ง ถ้าการยกเลิกการนำเที่ยวเกิดจากกรณีมีนักท่องเที่ยวไม่ครบจำนวนตามที่กำหนดในมาตรา 26 (8) หรือเกิดจากเหตุใดๆ อันเป็นความผิดของผู้ประกอบธุรกิจนำเที่ยว ผู้ประกอบธุรกิจนำเที่ยวต้องคืนเงินทั้งหมดให้แก่นักท่องเที่ยว</p>
<p>Council Directive 90/314/EEC Article 4, 5 ถ้าผู้จัดรายการนำเที่ยวแก้ไขเปลี่ยนแปลงสัญญาในส่วนที่เป็นสาระสำคัญ ผู้บริโภคอาจบอกเลิกสัญญาโดยปราศจากความรับผิดชอบหรือยอมรับข้อความแก้ไขเพิ่มเติมดังกล่าวก็ย่อมได้</p>	<p>มาตรา 29 ในระหว่างการนำเที่ยว ผู้ประกอบธุรกิจนำเที่ยวจะเปลี่ยนแปลงรายการนำเที่ยวไม่ได้ เว้นแต่จะได้รับความยินยอมจากนักท่องเที่ยวหรือเป็นเหตุสุดวิสัย</p>

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 5 เปรียบเทียบ The Package Travel Directive กับ พระราชบัญญัติ
ธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ พ.ศ. 2551

The Package Travel Directive	พระราชบัญญัติธุรกิจนำเที่ยวและ มัคคุเทศก์ พ.ศ. 2551
<p>Council Directive 90/314/EEC Article 4, 6</p> <p>ผู้จัดรายการนำเที่ยวต้องรับผิดชอบในการไม่ปฏิบัติตามสัญญาหรือการปฏิบัติตามสัญญาที่ไม่ชอบ ยกเว้นเหตุอันเนื่องมาจากความผิดของผู้บริโภค หรือเหตุสุดวิสัย</p> <p>ผู้บริโภคที่ซื้อรายการนำเที่ยวแบบเหมาจ่าย อาจขอให้ระงับรายการนำเที่ยวแบบเหมาจ่ายเป็นการชั่วคราว (Injunction) ถ้าหากผู้บริโภคเห็นว่ารายการนำเที่ยวแบบเหมาจ่าย เช่นว่านั้นก่อให้เกิดความเสียหายต่อการคุ้มครองผู้บริโภค²⁰</p>	<p>มาตรา 24 ผู้ประกอบธุรกิจนำเที่ยวต้องไม่กระทำการใดอันจะก่อให้เกิดความเสียหายแก่อุตสาหกรรมท่องเที่ยว แหล่งท่องเที่ยว หรือนักท่องเที่ยว</p>

จะเห็นได้ว่า The Package Travel Directive (Council Directive 90/314/EEC) เป็นกฎหมายต้นแบบสำหรับประเทศสมาชิกที่กำหนดหน้าที่และความรับผิดชอบของผู้ให้บริการท่องเที่ยว ได้แก่ ผู้จัดรายการนำเที่ยว ผู้ค้าปลีก และสิทธิต่างๆ ของผู้บริโภคที่เป็นนักท่องเที่ยว ทั้งนี้ **จากการพิจารณาข้อมูลข้างต้นจะเห็นว่า The Package Travel Directive** ข้างต้นเป็นบทบัญญัติอย่างกว้างและไม่ได้บัญญัติเจาะจงว่าให้ใช้กับการท่องเที่ยวประเภทใดประเภทหนึ่งโดยเฉพาะ จึงย่อมจะนำมาบังคับใช้ได้กับการท่องเที่ยวทุกประเภท ดังนั้น The Package Travel Directive ย่อมสามารถนำมาปรับใช้ได้กับการท่องเที่ยวเชิงเกษตรได้เช่นเดียวกัน เนื่องจากธุรกิจท่องเที่ยวเชิงเกษตรเป็นส่วนหนึ่งของธุรกิจท่องเที่ยวทั่วไป

²⁰ Ibid.

ผู้เขียนขอยกตัวอย่างประเทศสมาชิกยุโรปที่นำเอา The Package Travel Directive มาเป็นแนวทางในการบัญญัติกฎหมายให้ความคุ้มครองนักท่องเที่ยว ได้แก่ ประเทศฝรั่งเศส ดังจะได้อธิบายต่อไปนี้

3.1.2 ประเทศฝรั่งเศส

3.1.2.1 กฎหมายให้ความคุ้มครองนักท่องเที่ยวเชิงเกษตร

นับแต่หลังสงครามโลกครั้งที่สองได้สิ้นสุดลง การท่องเที่ยวได้กลายเป็นปรากฏการณ์ที่สำคัญทางด้านเศรษฐกิจและสังคมที่มีความสำคัญอย่างยิ่งในประเทศฝรั่งเศส ความสำคัญนี้สะท้อนออกมาให้เห็นถึงความตระหนักในความสำคัญและความเกี่ยวข้องระหว่างการท่องเที่ยวกับการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม การท่องเที่ยวถือว่าเป็นหนึ่งในความต้องการพื้นฐานของสังคม รัฐธรรมนูญสาธารณรัฐฝรั่งเศส ฉบับลงวันที่ 27 ตุลาคม 1946 ได้กำหนดไว้ในอารัมภบทว่า “...การพักผ่อน...จะได้รับการประกันให้กับทุกคน...” ซึ่งเท่ากับว่า การท่องเที่ยวซึ่งถือว่าเป็นกิจกรรมหนึ่งของการพักผ่อนเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของคนทั่วไป²¹ ซึ่งสะท้อนออกมาให้เห็นได้ชัดจากทัศนคติของชาวฝรั่งเศสต่อการพักผ่อนและการท่องเที่ยว²²

อย่างไรก็ตาม ในประเทศฝรั่งเศสถือว่าการท่องเที่ยวเป็นกิจกรรมทางเศรษฐกิจซึ่งมีมิติที่หลากหลาย ดังนั้นกฎหมายเกี่ยวกับการท่องเที่ยวจึงเป็นกฎหมายที่มีความหลากหลาย ในด้านวัตถุประสงค์และเนื้อหาเช่นกัน²³ เพราะฉะนั้น **กฎหมายการท่องเที่ยว จึงไม่ใช่กฎหมายที่มีความเป็นเอกเทศที่แยกออกมาจากกฎหมายอื่น** หากแต่เป็นการสังเคราะห์องค์ประกอบต่างๆ จากกฎหมายมหาชนและกฎหมายเอกชนที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมการท่องเที่ยว ดังนั้น **ในประเทศฝรั่งเศสจึงไม่มีกฎหมายกลางที่กำหนดกลไกและหลักการพื้นฐานในการควบคุมกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตร**

²¹ Pierre Py, *Droit du tourisme*, 4eme ed. (Paris: Dalloz, 1996), p. 1., อ้างถึงใน ศูนย์วิจัยกฎหมายและการพัฒนา คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, รายงานฉบับสมบูรณ์ (Final Report) โครงการศึกษาจัดทำร่างพระราชบัญญัติการท่องเที่ยวแห่งชาติ เสนอต่อ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (กรุงเทพมหานคร: ศูนย์วิจัยกฎหมายและการพัฒนา คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2545), หน้า 210.

²² ศูนย์วิจัยกฎหมายและการพัฒนา คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, รายงานฉบับสมบูรณ์ (Final Report) โครงการศึกษาจัดทำร่างพระราชบัญญัติการท่องเที่ยวแห่งชาติ เสนอต่อ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, หน้า 209-210.

²³ Pierre Py, *Droit du tourisme*, 4eme ed. (Paris: Dalloz, 1996), p. 1., อ้างถึงใน ศูนย์วิจัยกฎหมายและการพัฒนา คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, รายงานฉบับสมบูรณ์ (Final Report) โครงการศึกษาจัดทำร่างพระราชบัญญัติการท่องเที่ยวแห่งชาติ เสนอต่อ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, หน้า 210.

ความสำคัญของการท่องเที่ยวทำให้ตั้งแต่ช่วงกลางทศวรรษที่ 1950 ประเทศฝรั่งเศสได้ออกกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมการท่องเที่ยวอย่างมากมาย เพื่อกำหนดเงื่อนไขทั้งภาครัฐและภาคเอกชนในการบริหารจัดการและการบริการด้านการท่องเที่ยวเชิงเกษตร แต่กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงเกษตรจะกระจายอยู่ในกฎหมายเรื่องต่างๆ ซึ่งประเด็นในเรื่องการท่องเที่ยวอาจเป็นเพียงมิติหนึ่งของกฎหมายฉบับนั้นเท่านั้น เช่น ประมวลกฎหมายผังเมือง กฎหมายอุทยานธรรมชาติ ประมวลกฎหมายสิ่งแวดล้อม ประมวลกฎหมายการบริโภค และประมวลกฎหมายการก่อสร้าง เป็นต้น²⁴

อย่างไรก็ตาม จากความหลากหลายของกฎหมายที่มีอยู่กว่า 100 ฉบับที่เกี่ยวข้อง ไม่ว่าจะโดยตรงหรือโดยอ้อมกับการท่องเที่ยวเชิงเกษตร อาจจัดกลุ่มกฎหมายเหล่านี้ได้เป็น 3 กลุ่มหลักคือ

1. กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจัดกลไกในการบริหารงานภาครัฐในกิจการการท่องเที่ยว
2. กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการใช้สอยพื้นที่และการจัดระเบียบสังคม
3. กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการใช้บริการของผู้ประกอบกิจการด้านการท่องเที่ยวและ ผู้รับบริการการท่องเที่ยว²⁵

นอกจากนี้ ประเทศฝรั่งเศสจะจัดทำนโยบายกลางในการท่องเที่ยว โดยจัดทำเป็นแผนสำหรับระยะเวลา 2-3 ปี และจะนำแผนที่ผ่านมา มาทบทวนเพื่อสานต่อปรับปรุงและสร้างยุทธศาสตร์ใหม่ ซึ่งผู้รับผิดชอบหลักในการจัดทำแผน ได้แก่ การท่องเที่ยว (Direction du tourisme)²⁶

3.1.2.2 นโยบายการท่องเที่ยวเชิงเกษตร²⁷

แม้ไม่ได้มีการบัญญัติกฎหมายเพื่อให้ความคุ้มครองนักท่องเที่ยวเชิงเกษตร อย่างไรก็ตาม การพัฒนาการท่องเที่ยวและความต้องการของสังคมโดยรวม ที่ต้องการกลับคืนสู่บรรยากาศธรรมชาติเป็นปัจจัยเอื้ออำนวยต่อการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในฝรั่งเศส เกษตรกรกว่า 20,000 ราย (2.2%) มีส่วนร่วมในกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว ซึ่งยังถือว่าอยู่ในระดับต่ำ

²⁴ ศุภนิเวศน์ วิจัยกฎหมายและการพัฒนา คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, รายงานฉบับสมบูรณ์ (Final Report) โครงการศึกษาจัดทำร่างพระราชบัญญัติการท่องเที่ยวแห่งชาติ เสนอต่อ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, หน้า 210.

²⁵ เรื่องเดียวกัน, หน้า 210.

²⁶ เรื่องเดียวกัน, หน้า 209.

²⁷ เรื่องเดียวกัน, หน้า 230-231.

เมื่อเปรียบเทียบกับประเทศอื่นๆ ในยุโรป²⁸ กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรนี้ จะเกี่ยวข้องกับการเปิดที่พักอาศัยแก่นักท่องเที่ยว การเสนอมืออาหาร การเสนอผลิตภัณฑ์ทางการเกษตร

เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตร นโยบายการท่องเที่ยวในพื้นที่ชนบท ซึ่งทำขึ้นโดยกระทรวงเกษตร โดยความร่วมมือของรัฐมนตรีรับผิดชอบงานท่องเที่ยว รัฐมนตรีกระทรวงบริหารจัดการพื้นที่ และรัฐมนตรีกระทรวงสิ่งแวดล้อม มีวัตถุประสงค์เพื่อ

- ศึกษาความต้องการของลูกค้า เพื่อพัฒนาข้อเสนอทางการท่องเที่ยวเชิงเกษตร
- นำเสนอผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยวที่มีคุณภาพ
- จัดทำข้อเสนอรูปแบบการท่องเที่ยวที่มีประสิทธิภาพทางการตลาด
- ให้ข้อมูลข่าวสารและฝึกอบรมผู้ที่เกี่ยวข้อง ให้มีความรู้ถึงลักษณะพิเศษของท้องถิ่น

นั้นๆ

ปัญหาที่เกิดขึ้นในประเทศฝรั่งเศส คือ ความต้องการในการท่องเที่ยวเชิงเกษตรมีเพิ่มขึ้น ขณะที่จำนวนเกษตรกรและกิจกรรมทางการเกษตรมีน้อยลงเป็นลำดับ สิ่งที่จะทำให้เกิดการเพิ่มรายได้จากการท่องเที่ยวเชิงเกษตร คือ การดึงดูดให้นักท่องเที่ยวมาพักอาศัยในฟาร์ม เพราะสิ่งที่ตามมา คือ มืออาหาร การจำหน่ายผลิตภัณฑ์ กิจกรรมต่างๆ เช่น การตกปลา การขี่จักรยาน การล่าสัตว์ นำมาซึ่งรายได้ของชุมชน ดังนั้นการสร้างหลากหลายของกิจกรรมในแต่ละจุดท่องเที่ยว เป็นประเด็นสำคัญในการดึงดูดการท่องเที่ยวเชิงเกษตร และผลที่ตามมาที่สำคัญยิ่ง คือ เป็นการช่วยให้เกษตรกรไม่ละทิ้งอาชีพเกษตรกร เพราะผลการประกอบการไม่คุ้มทุนดังที่เป็นปัญหาอยู่ในประเทศฝรั่งเศส

เพื่อเป็นการช่วยเหลือเกษตรกรที่ประสบปัญหา รัฐมีมาตรการช่วยเหลือ เช่น

- ด้านการประกันสังคม
- ด้านภาษี (รายได้ที่ไม่เกี่ยวกับผลผลิตการเกษตร ไม่นำมาเป็นรายได้เพื่อคิดภาษี)
- ด้านเศรษฐกิจ (มาตรการช่วยเหลือให้คนรุ่นใหม่กลับมาทำอาชีพเกษตรกรม ตั้งตัวได้)

²⁸ L' art 5 de la loi sur l'orientation pour l'aménagement et la développement durable du territoire, อ้างถึงในศูนย์วิจัยกฎหมายและการพัฒนา คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, รายงานฉบับสมบูรณ์ (Final Report) โครงการศึกษาจัดทำร่างพระราชบัญญัติการท่องเที่ยวแห่งชาติ เสนอต่อ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, หน้า 230.

3.1.2.3 กฎหมายที่ให้ความคุ้มครองผู้บริโภค²⁹

นักท่องเที่ยวเป็นผู้บริโภคที่ตกอยู่ในสถานะถูกเอาเปรียบได้ง่าย การควบคุมการดำเนินกิจการของผู้ประกอบการด้านการท่องเที่ยวจึงเป็นสิ่งจำเป็น

กฎหมายในส่วนนี้จะประกอบด้วย กฎหมายที่ควบคุมการประกอบวิชาชีพต่างๆ ที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยวและกฎหมายที่คุ้มครองผู้บริโภค เช่น

- Loi du 92-645 du 13 juillet 1992 fixant les conditions d' exercice des activities relative a l' organization et a la vent de voyage ou de sejour เป็นรัฐบัญญัติที่กำหนดเงื่อนไขการเข้าสู่ตลาดของผู้ประกอบกิจการบริษัทท่องเที่ยว โดยกำหนดคุณสมบัติต่างๆ ของผู้ที่จะขออนุญาตจดทะเบียนประกอบการ รวมทั้งการจัดประเภทบริษัทและการควบคุมการให้บริการ ตลอดจนเงื่อนไขที่จะถูกเพิกถอนใบอนุญาต ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับมัคคุเทศก์ กฎหมายฉบับนี้กำหนดประเภทของมัคคุเทศก์-ล่าม และเงื่อนไขการได้รับบัตรผู้ประกอบการอาชีพ ตลอดจนการเพิกถอนและการกำหนดโทษอาญาไว้

- Loi N 96-603 du 5 juillet 1996 relative ou developpement et a la promotion du commerce et de l' artisanat เป็นรัฐบัญญัติที่ส่งเสริมการค้าและการพัฒนาการค้าผลิตภัณฑ์หัตถกรรมพื้นบ้าน กฎหมายฉบับนี้ยังกำหนดถึงเงื่อนไขการนำสิ่งก่อสร้างที่มีอยู่แล้วมาดัดแปลงเพื่อใช้เป็นโรงแรมหรือสถานที่รับนักท่องเที่ยวเพื่อการพักผ่อน

- Arrete du 15 janvier 1977 fixant le contenu de la demande d' autorisation d' exploitation des etablissement hoteliers เป็นกฎกระทรวงที่กำหนดเงื่อนไขการขออนุญาตประกอบกิจการการด้านโรงแรม

- Arrete du 14 fevrier 1986 fixant les norms de classement des hotels et residences de tourisme เป็นกฎกระทรวงที่กำหนดเงื่อนไขการจัดระดับของโรงแรมและสถานที่พักผ่อนประเภทต่างๆ ตลอดจนเงื่อนไขการลดระดับของสถานที่ดังกล่าว

- Arrete du 27 septembre 1999 fixant les conditions de classement des restaurants dans la categorie restaurant de tourisme เป็นกฎกระทรวงที่กำหนดเงื่อนไขการจัดประเภทของภัตตาคารให้เป็นภัตตาคารประเภทนักท่องเที่ยว

- Warsaw Convention 1929, พิธีสาร Montreal ค.ศ. 1975 ทั้ง 4 ฉบับ, พิธีสารเพิ่มเติม ค.ศ. 1955, Guadalajara Convention 1961 เป็นตราสารระหว่างประเทศที่กำหนดกฎเกณฑ์

²⁹ ศูนย์วิจัยกฎหมายและการพัฒนา คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, รายงานฉบับสมบูรณ์ (Final Report) โครงการศึกษาจัดทำร่างพระราชบัญญัติการท่องเที่ยวแห่งชาติ เสนอต่อ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, หน้า 212-213.

การขนส่งผู้โดยสารและสัมภาระ ตลอดจนสิ่งของทางอากาศ รวมถึงหน้าที่และความรับผิดชอบของผู้ขนส่ง

- Geneva Convention 1980 และพิธีสารเพิ่มเติม ค.ศ. 1978 ที่กำหนดหน้าที่และความรับผิดชอบของการขนส่งโดยทางถนน

- Bern Convention 1980 ที่กำหนดกฎเกณฑ์และหน้าที่ของผู้ขนส่งทางรถไฟในการขนส่งระหว่างประเทศ

- Bruxelles Convention 1961 ที่กำหนดหน้าที่และความรับผิดชอบของผู้ประกอบการขนส่งทางทะเล

- London Convention 1976 กำหนดหน้าที่และความรับผิดชอบในการขนส่งทางทะเลในกรณีเรือสำราญ

- Regulation of Council of EEC 1991 ที่กำหนดเกณฑ์มาตรฐานสำหรับประเทศสมาชิกของประชาคมยุโรป (ปัจจุบันสหภาพยุโรป) ในเรื่องการชดใช้แก่ผู้โดยสารในกรณีที่ผู้โดยสารไม่สามารถขึ้นเครื่องบินได้ แม้ได้จองที่นั่งและยืนยันการเดินทางแล้ว ผู้ได้รับการคุ้มครองนี้จะได้รับการคุ้มครองไม่ว่าผู้โดยสารนั้นจะมีสัญชาติใดและจะเดินทางไปใดก็ตาม

นักท่องเที่ยวเมื่อใช้บริการการท่องเที่ยวถือว่าเป็นผู้บริโภค การใช้บริการ หมายถึง การที่นักท่องเที่ยวเข้าทำสัญญาประเภทต่างๆ กับผู้ประกอบการด้านการท่องเที่ยว ซึ่งมีอย่างน้อย 3 กรณีด้วยกัน คือ บริษัทนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ การคมนาคมขนส่ง และสถานที่พัก มาตรฐานการบริการที่ดีที่นักท่องเที่ยวจะได้รับ ไม่ได้ขึ้นอยู่กับเงื่อนไขจากสัญญาระหว่างผู้บริโภคกับผู้ประกอบการ ซึ่งเป็นไปตามกฎหมายเอกชนเท่านั้น การกำหนดคุณสมบัติ มาตรฐานและเงื่อนไขในการแบ่งประเภทของผู้ประกอบการ เป็นเงื่อนไขของการบริการที่ดีเช่นกัน³⁰

3.1.2.4 การให้ความคุ้มครองนักท่องเที่ยวกรณีบริษัทนำเที่ยว³¹

ก. บริษัทนำเที่ยว

ผู้จัดหรือฝ่ายขายการท่องเที่ยว (organisation et vendeur de voyage ou de sejours) อยู่ภายใต้การควบคุมโดยกฎหมายมานานแล้ว ปัญหาการล้มละลาย การฉ้อโกง หรือความผิดพลาดในการทำงาน ทำให้ความเดือดร้อนให้กับผู้เข้าใช้บริการอย่างมาก กฎหมายจึงต้องเข้ามาควบคุมการเข้าสู่ตลาด และหลักประกัน และการรักษามาตรฐานในการประกอบกิจการของบริษัทท่องเที่ยว กฎหมายฉบับปัจจุบันได้แก่ กฎหมายกำหนดเงื่อนไขการประกอบ

³⁰ เรื่องเดียวกัน, หน้า 252.

³¹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 252-257.

กิจกรรมที่เกี่ยวกับการจัดการและการขายการท่องเที่ยวหรือการพักอาศัย³² ซึ่งออกมาเพื่อให้ผู้ประกอบการของฝรั่งเศสสามารถแข่งขันกับเงื่อนไขของยุโรปไร้พรมแดน โดยวางเงื่อนไขอย่างเคร่งครัด นอกจากนี้ยังเป็นการปรับกฎหมายภายในให้สอดคล้องกับกฎของสหภาพยุโรปด้วย³³ กฎหมายนี้บังคับใช้กับบุคคลธรรมดาและนิติบุคคลที่ประกอบกิจกรรมหรือเข้าช่วยเหลือในกิจกรรมที่ได้ค่าตอบแทนในการจัดหรือขาย

- การเดินทางหรือการพักอาศัยสำหรับคนเดียวหรือเป็นกลุ่ม
- การบริการเพื่อการเดินทางหรือการพักอาศัย เช่น ออกตั๋วโดยสาร จองที่พัก
- การบริการที่เกี่ยวกับการต้อนรับทางการท่องเที่ยว โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การจัดหาเที่ยว

พิพิธภัณฑสถานและโบราณสถาน

ข. หน้าที่และความรับผิดชอบของบริษัทนำเที่ยว

เมื่อนักท่องเที่ยวต้องการเดินทางท่องเที่ยว การใช้บริการของบริษัทนำเที่ยวเป็นการก่อกันนิติสัมพันธ์ทางแพ่งโดยการทำสัญญา สัญญาที่นักท่องเที่ยวทำกับบริษัทนำเที่ยวจะมีลักษณะเป็นเช่นไรนั้น ขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์และเนื้อหาของสัญญา การจ้างบริษัทนำเที่ยวหรือซื้อตั๋วเดินทางหรือจองโรงแรมมักไม่มีปัญหา เพราะเป็นสัญญาที่มีลักษณะเป็นสัญญาเดี่ยว (contract unique) ซึ่งเป็นสัญญาตัวแทน (contract de mandat) ตามมาตรา 1984 ประมวลกฎหมายแพ่งฝรั่งเศส ปัญหาจะเกิดขึ้นเมื่อนักท่องเที่ยวใช้บริการเบ็ดเสร็จจากบริษัทนำเที่ยว สัญญาที่ทำขึ้นนี้เป็นสัญญาขาย (contract de vente) ศาลเคยมีคำพิพากษาว่า สัญญาซึ่งลูกค้าได้ลงนามไว้กับบริษัทนำเที่ยวเพื่อให้บริษัทนำเที่ยวจัดบริการนำเที่ยวเป็นนิติกรรมซื้อขายไม่ใช่การมอบอำนาจตัวแทน ซึ่งภายใต้หลักกฎหมายได้ยืนยันลักษณะของสัญญานำเที่ยวที่รวมถึง

³² Loi N 92-6-645 du 13 juillet 1992 fixant les conditions d'exercice des activités relative a l'organisation et a la vente de voyage et de séjour, อ้างถึงในศูนย์วิจัยกฎหมายและการพัฒนา คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, รายงานฉบับสมบูรณ์ (Final Report) โครงการศึกษาจัดทำร่างพระราชบัญญัติการท่องเที่ยวแห่งชาติ เสนอต่อ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, หน้า 253.

³³ Pierre Py, *Droit du tourisme*, 4eme ed. (Paris: Dalloz, 1996), pp. 92-93., อ้างถึงในศูนย์วิจัยกฎหมายและการพัฒนา คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, รายงานฉบับสมบูรณ์ (Final Report) โครงการศึกษาจัดทำร่างพระราชบัญญัติการท่องเที่ยวแห่งชาติ เสนอต่อ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, หน้า 253.

การพักอาศัยขณะท่องเที่ยวด้วยว่าเป็นสัญญาขาย (le contract de vente de voyages ou de sejours)³⁴

ค. ข้อมูลในการทำสัญญา

ข้อมูลในสัญญาจะมีรายละเอียดจำนวนมาก กรณีสัญญานำเที่ยวที่รวมถึงการพักอาศัย ขณะท่องเที่ยวด้วย รายละเอียดของข้อมูลจะกำหนดโดย loi du 13 juillet 1992 ซึ่งออกตาม Directive ลงวันที่ 13 juin 1990 ของสหภาพยุโรป (หรือ The Package Travel Directive ดังที่ได้อธิบายมาก่อนหน้านี้) นอกจากนี้ ยังได้กำหนดกฎเกณฑ์เกี่ยวกับข้อมูลที่ผู้ประกอบการ เผยแพร่ให้กับผู้บริโภคก่อนที่จะเข้าทำสัญญากัน

- ข้อมูลที่เผยแพร่ก่อนทำสัญญา

เนื่องจากผู้บริโภคเป็นฝ่ายเสียเปรียบทางด้านข้อมูล ผู้ประกอบการจึงต้องมีหน้าที่ ให้ข้อมูลต่อผู้บริโภค เพื่อให้ผู้บริโภคสามารถนำไปเปรียบเทียบกับข้อเสนอของผู้ประกอบการ รายอื่นได้³⁵ ทั้ง Directive ของสหภาพยุโรป และกฎหมายภายในของประเทศฝรั่งเศส บังคับให้ ข้อมูลดังกล่าวมีรายละเอียดชัดเจนเพียงพอสำหรับผู้บริโภค และห้ามมีลักษณะหลอกลวง (le caractere non-mensonger)

รายละเอียด รวมถึงราคา จุดหมายของสถานที่ วิธี ลักษณะและระดับของการขนส่ง เดินทาง ที่ตั้ง ลักษณะและระดับความสะดวกของที่พักรับรองตามการจัดระบบของประเทศนั้น การจัดหาอาหาร เส้นทาง เงื่อนไขการอนุญาตเข้าประเทศของนักท่องเที่ยวตามกฎหมายที่ ประเทศนั้นระบุไว้ เงื่อนไขการจ่ายเงิน จำนวนคนขั้นต่ำที่กำหนดไว้สำหรับการจัดเที่ยวเดินทาง เงื่อนไขเหล่านี้จะต้องปรากฏในแผ่นพับโฆษณาที่เสนอต่อผู้บริโภค

³⁴ Loi N 92-6-645 du 13 juillet 1992 fixant les conditions d' exercice des activites relative a l' organisation et a la vente de voyage et de sejour, อ้างถึงในศูนย์วิจัยกฎหมายและการพัฒนา คณะ นิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, รายงานฉบับสมบูรณ์ (Final Report) โครงการศึกษาจัดทำร่าง พระราชบัญญัติการท่องเที่ยวแห่งชาติ เสนอต่อ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, หน้า 253.

³⁵ J. Calair-Auloy, *Droit de la consommation* (Paris: Dalloz, 1996), p. 30., อ้างถึงใน ศูนย์วิจัย กฎหมายและการพัฒนา คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, รายงานฉบับสมบูรณ์ (Final Report) โครงการศึกษาจัดทำร่างพระราชบัญญัติการท่องเที่ยวแห่งชาติ เสนอต่อ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, หน้า 255.

ข้อมูลดังกล่าวที่ให้ไว้จะต้องไม่มีลักษณะจูงใจก่อให้เกิดความเข้าใจผิด หรือเป็นข้อมูลเท็จ โดยเฉพาะเมื่อเกี่ยวกับราคา เงื่อนไขการขายสินค้าและบริการ³⁶ ผู้ฝ่าฝืนต้องรับโทษจำคุกตั้งแต่ 2 เดือน ถึง 3 ปี และปรับ 1,000 ฟรังก์ ถึง 25,000 ฟรังก์

ข้อมูลที่เสนอไว้ผูกพันผู้ประกอบการ เว้นแต่ ได้มีการแจ้งการเปลี่ยนแปลงต่อผู้บริโภคก่อนทำสัญญา หรือได้มีการแจ้งไว้อย่างชัดเจนในข้อมูลดังกล่าวแล้วว่า ผู้ประกอบการสงวนที่จะแก้ไขรายละเอียดและหากมีการแก้ไขรายละเอียด จะต้องแจ้งเป็นลายลักษณ์อักษรต่อผู้บริโภคก่อนที่จะมีการทำสัญญา

ง. ข้อมูลที่ปรากฏในสัญญา

สัญญาจะต้องทำเป็นลายลักษณ์อักษร และอย่างน้อยต้องมีรายละเอียดข้อมูลในคำโฆษณาแผนพับปรากฏอยู่ รวมทั้งช่วงเวลาการเดินทาง ชื่อและที่อยู่ของผู้ให้บริการในแต่ละช่วง พร้อมทั้งที่อยู่บริษัทประกันภัย รายละเอียดในการชำระเงิน เงื่อนไขพิเศษที่นักท่องเที่ยวแจ้งความจำนงไว้ ระยะเวลาในการเรียกร้องให้ชดเชยค่าเสียหาย การเลิกสัญญา

หน้าที่และความรับผิดชอบของบริษัทนำเที่ยวขึ้นอยู่กับลักษณะและเนื้อหาของสัญญาที่ทำไว้กับนักท่องเที่ยว ในทางปฏิบัติ บริษัทนำเที่ยวไม่ได้เป็นผู้จัดบริการในทุกขั้นตอนในการนำเที่ยว แต่ไปทำสัญญากับบุคคลอื่นๆ อีก เช่น โรงแรม การเดินทาง มหรสพ ดังนั้น ในกรณีที่นักท่องเที่ยวร้องเรียนว่าได้รับความเสียหายขณะท่องเที่ยว หรือไม่ได้รับการบริการตามที่ได้ตกลงกันไว้ในสัญญาซึ่งเป็นการกระทำของบุคคลที่สามที่รับช่วงในการให้บริการ

ในกรณีเช่นว่านี้ Directive europeenne du 13 juin 1990 กำหนดให้รัฐสมาชิกออกกฎหมายกำหนดให้ผู้จัดนำเที่ยว และ/หรือ ผู้รับช่วงบริการต้องรับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดกับนักท่องเที่ยว ที่เกิดจากการไม่ปฏิบัติตามสัญญา หรือการปฏิบัติตามสัญญาอย่างไม่ถูกต้องนั้น เว้นแต่ การกระทำ 1) เกิดจากนักท่องเที่ยวเอง 2) การนั้นเกิดจากบุคคลที่สามที่ไม่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดหาบริการให้ตามสัญญา และเป็นเหตุการณ์ที่ไม่สามารถคาดการณ์ล่วงหน้า หรือแก้ไขปัญหาค่าได้ 3) การนั้นเป็นเหตุสุดวิสัย แม้จะได้ใช้ความระมัดระวังที่จำเป็นหลีกเลี่ยงแล้วก็ตาม³⁷ กฎหมายฝรั่งเศสเคร่งครัดตาม Directive

³⁶ L' article 44, loi du 27 decembre 1973, อ้างถึงในศูนย์วิจัยกฎหมายและการพัฒนา คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, รายงานฉบับสมบูรณ์ (Final Report) โครงการศึกษาจัดทำร่างพระราชบัญญัติการท่องเที่ยวแห่งชาติ เสนอต่อ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, หน้า 256.

³⁷ Article 5 de la directive du Conseil de l' Union Europeenne du 13 juin 1990, อ้างถึงในศูนย์วิจัยกฎหมายและการพัฒนา คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, รายงานฉบับสมบูรณ์ (Final Report) โครงการศึกษาจัดทำร่างพระราชบัญญัติการท่องเที่ยวแห่งชาติ เสนอต่อ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, หน้า 256.

ศาลฝรั่งเศสเคยตัดสินไว้ว่า ความเสียหายที่เกิดจากการที่สัมภาระของนักท่องเที่ยวสูญหายขณะเดินทาง³⁸ บริษัทท่องเที่ยวต้องรับผิดชอบเช่นเดียวกับบริษัทขนส่งต่ออุบัติเหตุที่นักท่องเที่ยวได้รับจากการกระทำอันเป็นความผิดของคนขับรถของบริษัทขนส่ง³⁹ หรือความเสียหายจากการที่ไม่ได้ตัวเครื่องบิน⁴⁰ หรือการจองห้องพักโรงแรม⁴¹ เพราะบริษัทท่องเที่ยวมีหน้าที่ที่จะต้องประกันว่า นักท่องเที่ยวจะต้องได้รับการตามที่ตกลงไว้ในสัญญา

นอกจากนี้ กฎหมายยังกำหนดเพิ่มเติมให้บริษัทนำเที่ยวมีหน้าที่⁴²

- ประกันความราบรื่นในการเดินทาง เว้นแต่ เกิดอุปสรรคที่เป็นความผิดของนักท่องเที่ยวเอง หากมีการประท้วงของสนามบินก่อนการเดินทางอันเป็นอุปสรรคต่อการเดินทาง ถือว่าบริษัทนำเที่ยวต้องรับผิดชอบ เพราะสามารถรู้ล่วงหน้าได้⁴³

- ประกันความปลอดภัย ความปลอดภัยนี้ไม่ว่าขณะเดินทาง หรือในสถานที่พักอาศัยก็ตาม บริษัทนำเที่ยวมีหน้าที่ต้อง 1) ระมัดระวังในการเลือกผู้ให้บริการ 2) หน้าที่สอดส่องดูแล

³⁸ Cass. Civ. 1er 10 mai 1989, Societe Voyage-Conseil C. Madame Joulie, อ้างถึงในศูนย์วิจัยกฎหมายและการพัฒนา คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, รายงานฉบับสมบูรณ์ (Final Report) โครงการศึกษาจัดทำร่างพระราชบัญญัติการท่องเที่ยวแห่งชาติ เสนอต่อ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, หน้า 256.

³⁹ Cass. Com 5 fevrier 1991, Agence Marmara/CPAM, อ้างถึงในศูนย์วิจัยกฎหมายและการพัฒนา คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, รายงานฉบับสมบูรณ์ (Final Report) โครงการศึกษาจัดทำร่างพระราชบัญญัติการท่องเที่ยวแห่งชาติ เสนอต่อ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, หน้า 256.

⁴⁰ Cass. Civ. 1er 31 mai 1978, Societe Transcontinents C. Patel, อ้างถึงในศูนย์วิจัยกฎหมายและการพัฒนา คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, รายงานฉบับสมบูรณ์ (Final Report) โครงการศึกษาจัดทำร่างพระราชบัญญัติการท่องเที่ยวแห่งชาติ เสนอต่อ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, หน้า 257.

⁴¹ Pierre Py, Droit du tourisme, 4eme ed. (Paris: Dalloz, 1996), p. 184., อ้างถึงใน ศูนย์วิจัยกฎหมายและการพัฒนา คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, รายงานฉบับสมบูรณ์ (Final Report) โครงการศึกษาจัดทำร่างพระราชบัญญัติการท่องเที่ยวแห่งชาติ เสนอต่อ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, หน้า 253.

⁴² Arrete du 14 juin 1982, อ้างถึงใน ศูนย์วิจัยกฎหมายและการพัฒนา คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, รายงานฉบับสมบูรณ์ (Final Report) โครงการศึกษาจัดทำร่างพระราชบัญญัติการท่องเที่ยวแห่งชาติ เสนอต่อ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, หน้า 257.

⁴³ Cass. Civ. 1er 10 novembre 1971, อ้างถึงในศูนย์วิจัยกฎหมายและการพัฒนา คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, รายงานฉบับสมบูรณ์ (Final Report) โครงการศึกษาจัดทำร่างพระราชบัญญัติการท่องเที่ยวแห่งชาติ เสนอต่อ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, หน้า 257.

การให้บริการของผู้ที่บริษัทให้บริการ 3) หน้าที่จะต้องระมัดระวังในการจัดการการนำเที่ยว
4) หน้าที่ให้ข้อมูลข่าวสาร และ 5) หน้าให้ความช่วยเหลือในกรณีเกิดปัญหา⁴⁴

3.1.2.5 การให้ความคุ้มครองนักท่องเที่ยวกรณีมัคคุเทศก์⁴⁵

ประเทศฝรั่งเศสเป็นประเทศที่มีความมั่งคั่งทางศิลปวัฒนธรรม มีสถานที่ท่องเที่ยวทางศิลปะและวัฒนธรรมทั้งที่เป็นของรัฐและของเอกชน ดังนั้น เงื่อนไขการนำชมสถานที่ท่องเที่ยวระดับท้องถิ่นจึงแตกต่างจากเงื่อนไขการนำชมสถานที่ท่องเที่ยวระดับชาติ ดังนั้นจึงเป็นไปได้ที่จะกำหนดเงื่อนไขของคุณสมบัติสำหรับมัคคุเทศก์ที่นำชมสถานที่ท่องเที่ยวระดับท้องถิ่นไว้ในระดับเดียวกันกับมัคคุเทศก์ที่นำชมสถานที่ทางศิลปวัฒนธรรมระดับชาติ⁴⁶ ดังนั้น มัคคุเทศก์จึงมี 2 ประเภท คือ 1) มัคคุเทศก์กับล่ามระดับชาติ และ 2) มัคคุเทศก์กับล่ามระดับท้องถิ่น

- การเพิกถอนบัตรประกอบวิชาชีพ จะเกิดขึ้นในกรณีที่มีความผิดทางวิชาชีพอย่างร้ายแรง เช่น ให้ผู้อื่นใช้บัตรของตน บังคับให้จ้างตน เรียกค่าตอบแทนจากการขายของหรือให้บริการนักท่องเที่ยวที่ตนนำเที่ยว⁴⁷ โดยผู้ออกบัตรเป็นผู้มีอำนาจเพิกถอน ทั้งนี้โดยความเห็นของคณะกรรมการแห่งชาติว่าด้วยมัคคุเทศก์-ล่าม หรือคณะกรรมการกิจกรรมการท่องเที่ยวภูมิภาค แล้วแต่กรณี

โทษทางอาญา

โทษปรับทางอาญากำหนดไว้ในกรณีต่อไปนี้

⁴⁴ Pierre Py, Droit du tourisme, 4eme ed. (Paris: Dalloz, 1996), pp. 256-294., อ้างถึงใน ศูนย์วิจัยกฎหมายและการพัฒนา คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, รายงานฉบับสมบูรณ์(Final Report) โครงการศึกษาจัดทำร่างพระราชบัญญัติการท่องเที่ยวแห่งชาติ เสนอต่อ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, หน้า 257.

⁴⁵ ศูนย์วิจัยกฎหมายและการพัฒนา คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, รายงานฉบับสมบูรณ์(Final Report) โครงการศึกษาจัดทำร่างพระราชบัญญัติการท่องเที่ยวแห่งชาติ เสนอต่อ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, หน้า 258-260.

⁴⁶ Pierre Py, Droit du tourisme, 4eme ed. (Paris: Dalloz, 1996), pp. 136-137., อ้างถึงใน ศูนย์วิจัยกฎหมายและการพัฒนา คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, รายงานฉบับสมบูรณ์(Final Report) โครงการศึกษาจัดทำร่างพระราชบัญญัติการท่องเที่ยวแห่งชาติ เสนอต่อ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, หน้า 258.

⁴⁷ Art 26, loi du 132 juillet 1992, อ้างถึงใน ศูนย์วิจัยกฎหมายและการพัฒนา คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, รายงานฉบับสมบูรณ์(Final Report) โครงการศึกษาจัดทำร่างพระราชบัญญัติการท่องเที่ยวแห่งชาติ เสนอต่อ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, หน้า 260.

1. ผู้ที่ทำหน้าที่นำเที่ยวและบรรยายโดยเรียกค่าตอบแทนในพิพิธภัณฑ์หรือโบราณสถาน โดยไม่มีบัตรผู้ประกอบการวิชาชีพ หรือใช้บัตรไม่ตรงกับเงื่อนไขการใช้บัตร
2. ผู้ที่ไม่มีบัตรใช้ให้ผู้ที่ไม่มีบัตรผู้ประกอบการวิชาชีพ เพื่อปฏิบัติหน้าที่นำเที่ยวและบรรยายในพิพิธภัณฑ์หรือโบราณสถาน

3.1.2.6 การให้ความคุ้มครองนักท่องเที่ยวกรณีธุรกิจโรงแรม⁴⁸

การประกอบกิจการโรงแรมอยู่ภายใต้การควบคุมของกฎหมายหลายฉบับ ซึ่งกฎหมายหลายฉบับด้วยกันไม่ได้เกี่ยวข้องกับโรงแรมโดยตรง เช่น การก่อสร้างและเรื่องการเมือง เมือง หรือ เรื่องความสะอาดซึ่งอยู่ภายใต้บังคับของกฎหมายสาธารณสุขประจำจังหวัด (reglement sanitaire departemental) กฎเกณฑ์ที่เกี่ยวข้องกับการโรงแรมและการท่องเที่ยวโดยตรงนั้น ส่วนหนึ่งเป็นกฎหมายมหาชน ซึ่งเกี่ยวกับการแบ่งประเภทและการจัดระดับที่พัก สำหรับการท่องเที่ยวอีกส่วนหนึ่งจะเกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์กับลูกค้า ซึ่งเป็นเรื่องของกฎหมายเอกชน กฎเกณฑ์เหล่านี้เป็นกฎเกณฑ์ในการประกันมาตรฐานการบริการให้แก่นักท่องเที่ยว

ก. ความสัมพันธ์ระหว่างโรงแรมกับผู้เข้าพัก

กฎหมายกำหนดไว้ว่าโรงแรมมีอิสระที่จะเลือกทำสัญญากับลูกค้าหรือไม่ก็ได้ ซึ่งตามแนวคิดตั้งแต่ศตวรรษที่ 19 ในประเทศฝรั่งเศส เห็นว่า โรงแรมเป็นเจ้าของสถานที่ จึงมีอิสระที่จะเลือกผู้เข้าพัก แต่ในปัจจุบัน อิสระเช่นนั้นถูกจำกัดลง แม้โรงแรมจะปฏิเสธบุคคลบางคนที่มีลักษณะไม่ปกติ (caractere anormal) หรือไม่น่าไว้วางใจ แต่โรงแรมไม่ได้มีอิสระในการตัดสินใจอย่างในอดีต เพราะในปัจจุบันกฎหมาย

- 1) ห้ามปฏิเสธการขายหรือการให้บริการแก่ผู้บริโภคโดยไม่มีเหตุที่ชอบธรรม⁴⁹
- 2) ห้ามปฏิเสธลูกค้าเพราะเหตุผลทางด้านเชื้อชาติ หรือเผ่าพันธุ์ของลูกค้า⁵⁰ ซึ่งการกระทำเช่นนี้มีโทษทางอาญา⁵¹

⁴⁸ ศูนย์วิจัยกฎหมายและการพัฒนา คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, รายงานฉบับสมบูรณ์ (Final Report) โครงการศึกษาจัดทำร่างพระราชบัญญัติการท่องเที่ยวแห่งชาติ เสนอต่อ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, หน้า 260-265.

⁴⁹ Ordonnance N 86-1243 du 1er decembre 1986 relative a la liberte de prix et de la concurrence, อ้างถึงใน ศูนย์วิจัยกฎหมายและการพัฒนา คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, รายงานฉบับสมบูรณ์ (Final Report) โครงการศึกษาจัดทำร่างพระราชบัญญัติการท่องเที่ยวแห่งชาติ เสนอต่อ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, หน้า 263.

⁵⁰ loi N 72-546 du 1er juillet 1972 relative a la lutte contre le racisme, อ้างถึงใน ศูนย์วิจัยกฎหมายและการพัฒนา คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, รายงานฉบับสมบูรณ์ (Final Report)

ข. การจองห้องพัก

เมื่อมีการจองห้องพัก และมีการตอบรับและมีการยืนยันเป็นลายลักษณ์อักษรจากโรงแรม สัญญาเกิดขึ้นแล้ว การจองทางโทรศัพท์มีผลให้เกิดสัญญาเช่นกัน แต่อาจมีปัญหาในด้านพยานหลักฐานในการจอง

โรงแรมต้องรับลูกค้าในวันที่ตกลงจองไว้ หากไม่เป็นไปตามนั้นโรงแรมต้องรับผิดชอบทางแพ่ง⁵²

ในกรณีที่ลูกค้าจ่ายเงินไว้ล่วงหน้าในการจองห้องพัก และภายหลังลูกค้านั้นยกเลิกการจอง เงินจำนวนนั้นต้องคืนให้แก่ลูกค้า หากการยกเลิกนั้นทำในระยะเวลาที่เหมาะสม⁵³ และแนวคำพิพากษาก็ยอมรับหลักการนี้ โดยถือว่าเป็นแนวปฏิบัติทั่วไปของการโรงแรม

หน้าที่ของโรงแรมต่อผู้เข้าพัก

1. หน้าที่ให้ความปลอดภัยต่อผู้เข้าพัก

หน้าที่นี้มีลักษณะเป็นหน้าที่ที่จะจัดหาวิธีที่จะให้ผู้เข้าพักได้รับความปลอดภัย (obligation de moyen) ไม่ใช่หน้าที่ที่จะประกันถึงผลสุดท้ายว่าจะต้องได้รับความปลอดภัย (obligation de resultat)⁵⁴ ผู้เข้าพักที่ได้รับความเสียหายทางร่างกาย มีหน้าที่พิสูจน์ว่าความเสียหายนั้นเกิดจากการที่โรงแรมขาดความระมัดระวัง หรือไม่ปฏิบัติตามหน้าที่ที่ต้องทำ

2. หน้าที่ให้ความปลอดภัยแก่ทรัพย์สินของผู้เข้าพัก

โครงการศึกษาจัดทำร่างพระราชบัญญัติการท่องเที่ยวแห่งชาติ เสนอต่อ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, หน้า 263.

⁵¹ Art 416 du Code penal, อ้างถึงใน ศูนย์วิจัยกฎหมายและการพัฒนา คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, รายงานฉบับสมบูรณ์ (Final Report) โครงการศึกษาจัดทำร่างพระราชบัญญัติการท่องเที่ยวแห่งชาติ เสนอต่อ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, หน้า 263.

⁵² Trib. Comm. De la seine, 25 mars 1924, อ้างถึงใน ศูนย์วิจัยกฎหมายและการพัฒนา คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, รายงานฉบับสมบูรณ์ (Final Report) โครงการศึกษาจัดทำร่างพระราชบัญญัติการท่องเที่ยวแห่งชาติ เสนอต่อ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, หน้า 263.

⁵³ Cass. Comm, 3 mai 1965, อ้างถึงใน ศูนย์วิจัยกฎหมายและการพัฒนา คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, รายงานฉบับสมบูรณ์ (Final Report) โครงการศึกษาจัดทำร่างพระราชบัญญัติการท่องเที่ยวแห่งชาติ เสนอต่อ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, หน้า 264.

⁵⁴ Pierre Py, *Droit du tourisme*, 4eme ed. (Paris: Dalloz, 1996), p. 312., อ้างถึงใน ศูนย์วิจัยกฎหมายและการพัฒนา คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, รายงานฉบับสมบูรณ์ (Final Report) โครงการศึกษาจัดทำร่างพระราชบัญญัติการท่องเที่ยวแห่งชาติ เสนอต่อ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, หน้า 264.

ประมวลกฎหมายแพ่งของฝรั่งเศส กำหนดให้โรงแรมรับผิดชอบในทรัพย์สินของผู้เข้าพัก ในกรณีที่เกิดความเสียหาย โรงแรมไม่สามารถอ้างว่าตนได้ใช้ความระมัดระวังอย่างเต็มที่ ในการให้ความปลอดภัยแล้ว หรืออ้างการกระทำของบุคคลที่สาม เพื่อผลัดภาระความรับผิดชอบ เพราะหน้าที่ในการให้ความปลอดภัยแก่ทรัพย์สินของผู้เข้าพักเป็นหน้าที่ที่จะต้องประกันถึง ผลสุดท้ายว่าจะต้องได้รับความปลอดภัย (obligation de resultat) ซึ่งต่างกับการให้ ความปลอดภัยในร่างกาย เว้นแต่ ความเสียหายในทรัพย์สินนั้นเกิดจากความประมาทเลินเล่อ หรือความผิดของผู้เข้าพัก หรือเกิดจากสภาพของสิ่งของนั่นเอง

ค. ขอบเขตความรับผิด

ข้อตกลงที่กำหนดว่า โรงแรมไม่รับผิดชอบในความเสียหายใดๆ เป็นโมฆะ ขอบเขต ความรับผิดของโรงแรม มีดังนี้⁵⁵

- ความรับผิดชอบไม่จำกัดจำนวน ในกรณีที่ทรัพย์สินใดๆ ที่โรงแรมเป็นผู้เก็บรักษาไว้ หรือปฏิเสธที่จะเก็บรักษาไว้ สูญหายหรือถูกทำลาย และในกรณีที่การสูญหายหรือถูกทำลาย เกิดจากการกระทำของบุคคลของโรงแรม

- ความรับผิดต้องใช้ค่าเสียหายไม่เกิน 100 เท่าของราคาห้องพักต่อวันของผู้เข้าพัก ที่เสียหาย เว้นแต่ จะมีข้อตกลงในอัตราที่ต่ำกว่าสำหรับความเสียหายที่เกิดจากผู้เข้าพักอาศัย ผู้อื่น

- ความรับผิดต้องใช้ค่าเสียหายไม่เกิน 50 เท่าของราคาห้องพักต่อวันของผู้เข้าพักที่ได้รับ ความเสียหาย กรณีที่สิ่งของที่อยู่ในรถของผู้เข้าพักที่จอดไว้ในที่จอดรถของโรงแรม

3.1.2.7 การให้ความคุ้มครองนักท่องเที่ยวกรณีร้านค้า⁵⁶

ปัญหาเกี่ยวกับร้านค้าในเรื่องราคา คุณภาพและความไม่ถูกต้องของสินค้าที่ สั่งซื้อ ซึ่งมักจะเป็นปัญหาที่นักท่องเที่ยวประสบ

การกำหนดราคาสินค้าอยู่บนหลักของเสรีภาพในการแข่งขันทางการค้า พ่อค้าจึงกำหนด ราคาสินค้าเท่าใดก็ได้ เพื่อเสนอต่อลูกค้า ซึ่งลูกค้าจะตอบรับหรือปฏิเสธขึ้นอยู่กับลูกค้าเอง⁵⁷

⁵⁵ Les article 1953-1954 Code civil, อ้างถึงใน ศูนย์วิจัยกฎหมายและการพัฒนา คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, รายงานฉบับสมบูรณ์ (Final Report) โครงการศึกษาจัดทำร่างพระราชบัญญัติการ ท่องเที่ยวแห่งชาติ เสนอต่อ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, หน้า 265.

⁵⁶ ศูนย์วิจัยกฎหมายและการพัฒนา คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, รายงานฉบับ สมบูรณ์ (Final Report) โครงการศึกษาจัดทำร่างพระราชบัญญัติการท่องเที่ยวแห่งชาติ เสนอต่อ การท่องเที่ยว แห่งประเทศไทย, หน้า 265-267.

ลูกค้ามีหน้าที่จะต้องพิจารณาคุณภาพของสินค้าหรือบริการก่อนที่จะทำสัญญา และเป็นสิทธิของลูกค้าที่จะเลือกราคาสูงหรือต่ำที่มีเสนออยู่ในตลาดตามหลักเสรีภาพของการแข่งขันทางการค้า ดังนั้น จึงเห็นได้ว่าสินค้าในร้านขายของที่ระลึกหรือในร้านทั่วไปในประเทศฝรั่งเศสแตกต่างกันอย่างเห็นได้ชัด ในร้านหนึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับอีกร้านหนึ่ง หรือสินค้าร้านปลอดภาษีที่ตั้งราคาสินค้าสูงกว่าร้านธรรมดา ซึ่งเป็นเรื่องปกติ เพราะตามกฎหมายแพ่งซึ่งรวมทั้งกฎหมายแพ่งของฝรั่งเศส ความสำคัญผิดในมูลค่าไม่เป็นเหตุแห่งโมฆะกรรม⁵⁸ และลำพังการขายสินค้าราคาสูงกว่ามูลค่าที่แท้จริงโดยมิได้มีพฤติกรรมการอื่นประกอบ ไม่ได้ถือว่าเป็นความผิดอาญาฐานฉ้อโกง ตาม มาตรา L213-1 แห่งประมวลกฎหมายว่าด้วยการบริโภค

อย่างไรก็ตาม รัฐอาจเข้ามาก้าวล่วงได้ในกรณีที่มีการกำหนดราคา อันที่จะมีผลเป็นการแข่งขันที่ไม่เป็นธรรมได้

เงื่อนไขพิเศษสำหรับการค้าบางประเภท : ภัตตาคาร

การประกอบกิจการภัตตาคารอยู่ภายใต้บังคับของ loi de l' alimentation ซึ่งวางเงื่อนไขในด้านความสะอาดของสถานที่ อุปกรณ์ที่ใช้ และอาหารที่บริการ เจ้าหน้าที่ของรัฐจะเข้ามาตรวจสอบเป็นระยะเพื่อควบคุมความสะอาดของการบริการ นอกจากนี้ ยังมีกฎหมายอีกฉบับหนึ่งที่กำหนดกฎเกณฑ์ในการจัดระดับของภัตตาคารระดับนักท่องเที่ยว (classement des restaurants dans la categorie restaurant de tourisme) ที่กำหนดเงื่อนไขการจดทะเบียนการจัดระดับภัตตาคาร โดยพิจารณาองค์ประกอบด้านคุณภาพอาหาร การตกแต่ง ความสะอาดคุณภาพในการบริการ ร้านที่ได้รับการจัดระดับจะมีแผ่นสัญลักษณ์ติดไว้ที่ทางเข้าร้าน⁵⁹

จากที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นว่าประเทศฝรั่งเศสได้นำ The Package Travel Directive มาเป็นแนวทางในการให้ความคุ้มครองนักท่องเที่ยว แม้ว่าประเทศฝรั่งเศสยังไม่มีกฎหมายกลางที่กำหนดกลไกและหลักการพื้นฐานในการควบคุมกิจกรรมการท่องเที่ยว ทำให้กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวจะกระจายอยู่ในกฎหมายเรื่องต่างๆ ซึ่งประเด็นในเรื่องการท่องเที่ยวอาจเป็นเพียงมิติหนึ่งของกฎหมายฉบับนั้นเท่านั้น เช่น ประมวลกฎหมายผังเมือง กฎหมาย

⁵⁷ CE 21 fev 1986, CE 23 sept 1991, อ้างถึงใน ศูนย์วิจัยกฎหมายและการพัฒนา คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, รายงานฉบับสมบูรณ์ (Final Report) โครงการศึกษาจัดทำร่างพระราชบัญญัติการท่องเที่ยวแห่งชาติ เสนอต่อ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, หน้า 266.

⁵⁸ เรื่องเดียวกัน

⁵⁹ Arrete du 27 septembre 1999 fixant les conditions de classement des restaurants dans la categorie restaurant de tourisme, อ้างถึงใน ศูนย์วิจัยกฎหมายและการพัฒนา คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, รายงานฉบับสมบูรณ์ (Final Report) โครงการศึกษาจัดทำร่างพระราชบัญญัติการท่องเที่ยวแห่งชาติ เสนอต่อ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, หน้า 267.

อุทยานธรรมชาติ ประมวลกฎหมายสิ่งแวดล้อม ประมวลกฎหมายการบริโภค และประมวลกฎหมายการก่อสร้าง เป็นต้น และแม้ว่าประเทศฝรั่งเศสยังไม่มีกฎหมายเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงเกษตร แต่ภายในประเทศฝรั่งเศสได้กำหนดนโยบายการท่องเที่ยวเชิงเกษตรเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ดังที่ได้กล่าวมาแล้วก่อนหน้านี้ อย่างไรก็ตาม การให้ความคุ้มครองนักท่องเที่ยวในธุรกิจท่องเที่ยวเชิงเกษตรในประเทศฝรั่งเศสยังคงต้องอาศัยกฎหมายที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยวที่กระจายอยู่ในกฎหมายแต่ละฉบับ เช่น ประมวลกฎหมายแพ่งฝรั่งเศส เป็นต้น

3.1.3 ประเทศสหรัฐอเมริกา

3.1.3.1 ธุรกิจท่องเที่ยวเชิงเกษตรในประเทศสหรัฐอเมริกา

ในประเทศสหรัฐอเมริกา การท่องเที่ยวเชิงเกษตรเป็นการประกอบธุรกิจร่วมกัน (Business Venture) ในการทำฟาร์มเพาะปลูก การทำฟาร์มปศุสัตว์ หรือวิสาหกิจที่จัดให้ผู้มาเยี่ยมชมฟาร์มได้รับทั้งความรู้และความสนุกสนาน ประกอบกับการท่องเที่ยวเชิงเกษตรเป็นการก่อให้เกิดรายได้แก่ผู้เป็นเจ้าของฟาร์ม ขณะเดียวกัน ผู้มาเยี่ยมชมก็ได้เข้ามาช่วยในกิจกรรมการค้นหาคำหรือการเรียนรู้ในแหล่งธรรมชาติหรือแหล่งเกษตรกรรม เนื่องจากการท่องเที่ยวเชิงเกษตรเป็นการผสมผสานระหว่างความบันเทิงและการศึกษา ทำให้การท่องเที่ยวเชิงเกษตรมีชื่อเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า “การให้ความบันเทิงเชิงเกษตร” (Agrientertainment/Agritainment)⁶⁰

วัตถุประสงค์ของการตรากฎหมายการท่องเที่ยวเชิงเกษตร (States' Agritourism Statutes) ในประเทศสหรัฐอเมริกามีความแตกต่างกันไปในแต่ละรัฐ ซึ่งสามารถสรุปได้ดังต่อไปนี้

⁶¹

1. เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตร (Promotional Activities) มีประมาณ 10 รัฐ ทั้งนี้ การส่งเสริมยังแบ่งออกเป็น

ก. เพื่อรับรู้อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตร (Recognition of Agritourism Industry) ได้แก่ รัฐอินเดียนา รัฐแมริแลนด์ รัฐนิวยอร์ก

ข. เพื่อสร้างหน่วยงานทางการตลาด (Creation of Marketing Authority) ได้แก่ รัฐคอนเนตทิคัต รัฐออริกอน รัฐฟลอริดา รัฐเคนทักกี

ค. เพื่อให้เงินทุนช่วยเหลือการท่องเที่ยวเชิงเกษตร (Funding of Agritourism Efforts) ได้แก่ รัฐโคโลราโด รัฐโอคลาโฮมา รัฐนอร์ทแคโรไลนา

⁶⁰ Dora Ann Hatch, a new agricultural business enterprise Agritourism [Online], August 2008. Available from <http://www.isuagcenter.com/NR/rdonlyres/1A2E348A-8B47-472E-9A16-B2540D7A472F/51054/pubAC5Agritourism.pdf>

⁶¹ The National Agricultural Law Center, Agritourism: A Legal Update [Online], (n.d.). Available from http://www.agmrc.org/media/cms/Agritourism_Mirus_5AF3CC3E0B12C.pdf

2. เป็นมาตรการทางด้านภาษีเพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยวเชิงเกษตร (Tax Incentives) มีประมาณ 6 รัฐ ได้แก่ รัฐฟลอริดา รัฐจอร์เจีย รัฐเซาท์แคโรไลนา รัฐแคนซัส รัฐแมริแลนด์ รัฐเมน

3. เพื่อสร้างระเบียบกฎเกณฑ์การแบ่งเขตและการก่อสร้าง (Zoning and Building Regulations) มีประมาณ 4 รัฐ ได้แก่ รัฐเดลาแวร์ รัฐแมริแลนด์ รัฐฮาวาย รัฐนอร์ทแคโรไลนา

4. เพื่อให้ความคุ้มครองนักท่องเที่ยวหรือกฎหมายคุ้มครองความรับผิด (Liability Protection) มีประมาณ 5 รัฐ ได้แก่ รัฐแคนซัส รัฐนอร์ทแคโรไลนา รัฐเวอร์จิเนีย รัฐหลุยเซียนา รัฐยูทาห์

ในส่วนนี้ผู้เขียนขอกล่าวถึงเฉพาะกฎหมายคุ้มครองความรับผิด (Liability Protection) อันเนื่องมาจากการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ซึ่งมีส่วนเกี่ยวข้องกับการให้ความคุ้มครองนักท่องเที่ยวเชิงเกษตร และขอยกตัวอย่างกฎหมายของรัฐแคนซัสกล่าวไว้แต่เพียงรัฐเดียว เพราะรัฐแคนซัสเป็นรัฐแรกที่มีบัญญัติกฎหมายคุ้มครองนักท่องเที่ยวเชิงเกษตร⁶² และกลายเป็นกฎหมายแม่แบบ (Model Law) ให้รัฐอื่นๆ ได้แก่ รัฐนอร์ทแคโรไลนา รัฐเวอร์จิเนีย รัฐหลุยเซียนา นำมาเป็นแนวทางในการบัญญัติกฎหมายให้ความคุ้มครองนักท่องเที่ยวในธุรกิจท่องเที่ยวเชิงเกษตรภายในรัฐของตน

3.1.3.2 กฎหมายคุ้มครองความรับผิดอันเนื่องมาจากการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในรัฐแคนซัส

รัฐแคนซัสเป็นรัฐแรกที่มีบัญญัติกฎหมายเกี่ยวกับการให้ความคุ้มครองความรับผิดอันเนื่องมาจากการท่องเที่ยวเชิงเกษตร โดยตราเป็นกฎหมายขึ้นบังคับใช้เมื่อปี พ.ศ. 2547 (ค.ศ. 2004) มีชื่อว่า พระราชบัญญัติส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตร (The Agritourism Promotion Act)⁶³ (ซึ่งต่อไปนี้จะเรียกว่า “The Agritourism Promotion Act”)

เหตุผลในการประกาศใช้กฎหมายฉบับนี้เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวชนบทและพัฒนาเศรษฐกิจในชนบทโดยสนับสนุนให้เจ้าของหรือผู้ทำฟาร์ม ฟาร์มปศุสัตว์ และแหล่งท่องเที่ยวชนบท รวมถึงแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ได้เชิญชวนให้สาธารณชนได้เยี่ยมชม ฝ่าฝืนเกิด และมีส่วนร่วมในการทำฟาร์ม และในแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ เพื่อนันทนาการหรือเพื่อความบันเทิง⁶⁴

⁶² Ibid.

⁶³ Kansas Agritourism Promotion Act 2004 § 74-50,165

⁶⁴ Kansas Agritourism Promotion Act 2004 § 74-50,166

ก. บุคคลที่เกี่ยวข้องในธุรกิจท่องเที่ยวเชิงเกษตร

บุคคลที่เกี่ยวข้องในธุรกิจท่องเที่ยวเชิงเกษตรภายใต้ The Agritourism Promotion Act ประกอบด้วย

(1) **ผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวเชิงเกษตรจดทะเบียน (Registered Agritourism Operator)** หมายถึง บุคคลใดๆ ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับธุรกิจจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตร และได้ขึ้นทะเบียนกับสำนักรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์ (The Secretary of Commerce) ตามมาตรา 74-50,168⁶⁵

การขึ้นทะเบียนเป็นผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวเชิงเกษตร

ผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวเชิงเกษตรในรัฐแคนซัสอาจขึ้นทะเบียนเป็นผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวเชิงเกษตร ณ สำนักรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์ (The Secretary of Commerce)⁶⁶

ทะเบียนผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวเชิงเกษตรจะต้องประกอบด้วย

(1) ข้อมูลที่บรรยายถึงกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรซึ่งบุคคลดำเนินการหรือตั้งใจว่าจะดำเนินการ

(2) ข้อมูลที่บรรยายถึงสถานที่ซึ่งบุคคลดำเนินการหรือตั้งใจว่าจะดำเนินการ กิจกรรม การท่องเที่ยวเชิงเกษตร

ทั้งนี้บัญญัติทะเบียนรายชื่อผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวเชิงเกษตร กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่จดทะเบียนซึ่งดำเนินการโดยผู้ประกอบการแต่ละราย และแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรซึ่งผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวเชิงเกษตรได้ขึ้นทะเบียนไว้ ต้องได้รับการเผยแพร่ให้สาธารณชนได้รับทราบ

การขึ้นทะเบียนเป็นผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวเชิงเกษตรไม่มีค่าใช้จ่าย และมีอายุ 5 ปี

(2) **ผู้เข้าร่วม (Participant)** หมายถึง บุคคลใดๆ ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่จดทะเบียน⁶⁷

ข. การเตือนภัยนักท่องเที่ยว (Warning requirements)

The Agritourism Promotion Act มาตรา 74-50,169 กำหนดให้ผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวเชิงเกษตรจดทะเบียน ต้องจัดให้มีป้ายเตือนภัยแก่นักท่องเที่ยว (Warning Sign Requirement) โดยการติดตั้งและบำรุงรักษาป้ายที่ระบุค่าเตือนในแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรจดทะเบียนทุกแห่ง โดยกำหนดให้มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

⁶⁵ Kansas Agritourism Promotion Act 2004 § 74-50,167

⁶⁶ Kansas Agritourism Promotion Act 2004 § 74-50,168

⁶⁷ Kansas Agritourism Promotion Act 2004 § 74-50,167

ตารางที่ 6 ป้ายแสดงคำเตือนนักท่องเที่ยวในรัฐแคนซัส

WARNING

Under Kansas law, there is no liability for an injury or death of a participant in a registered agritourism activity conducted at this registered agritourism location if such injury or death results from the inherent risks of such agritourism activity. Inherent risks of agritourism activities include, but shall not be limited to, the potential of you as a participant to act in a negligent manner that may contribute to your injury or death and the potential of another participant to act in a negligent manner that may contribute to your injury or death. You are assuming the risk of participating in this registered agritourism activity.

ทั้งนี้คำเตือนต้องมีขนาดตัวอักษรสีดำสูง 1 นิ้ว เป็นอย่างน้อย และผู้ประกอบการกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงเกษตรจดทะเบียนต้องติดตั้งป้ายในสถานที่ที่เห็นได้อย่างชัดเจนภายในหรือใกล้กับแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรจดทะเบียน นอกจากนี้บรรดาสัญญาที่เป็นลายลักษณ์อักษรทุกฉบับที่ทำกับผู้ประกอบการกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงเกษตรจดทะเบียนที่จัดกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรจดทะเบียนต้องระบุคำเตือนตามที่ปรากฏในตารางข้างบนที่สามารถอ่านได้ง่าย หากผู้ประกอบการกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงเกษตรจดทะเบียนได้ปฏิบัติตามนี้แล้ว ย่อมเป็นการจำกัดความรับผิดชอบกับผู้ประกอบการท่องเที่ยวเชิงเกษตรจดทะเบียน⁶⁸

ค. การเข้าเสี่ยงภัยของนักท่องเที่ยว (Assumption of Risk)

The Agritourism Promotion Act มาตรา 74-50,170 กำหนดว่าหากผู้เข้าร่วมในกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงเกษตรได้รับความเสียหายในกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรจดทะเบียนอันเนื่องมาจากความเสี่ยงภัยซึ่งมีอยู่เป็นปกติวิสัยของกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตร (Inherent Risks of Agritourism Activity) ผู้ประกอบการกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงเกษตรจดทะเบียนสามารถให้การแก้ต่างพิสูจน์ว่าความเสียหายเช่นนั้นเกิดจากการที่ผู้เข้าร่วมในกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงเกษตรเข้ารับความเสี่ยงภัยเช่นนั้นด้วยตนเอง⁶⁹

ง. ความรับผิดชอบของผู้ประกอบการกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงเกษตร (Liability of Operator)

กรณีนี้ The Agritourism Promotion Act ไม่ได้บัญญัติให้ความคุ้มครองหรือจำกัด ความรับผิดชอบของผู้ประกอบการกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงเกษตรจดทะเบียนไว้เป็นอย่างอื่น ผู้ประกอบ

⁶⁸ Kansas Agritourism Promotion Act 2004 § 74-50,169

⁶⁹ Kansas Agritourism Promotion Act 2004 § 74-50,170

ธุรกิจท่องเที่ยวเชิงเกษตรจดทะเบียนต้องรับผิดชอบตาม The Agritourism Promotion Act มาตรา 74-50,171 ในกรณีดังต่อไปนี้

(ก) ผู้ประกอบธุรกิจท่องเที่ยวเชิงเกษตรจดทะเบียน**จงใจหรือกระทำโดยปราศจากความระมัดระวัง** ทำให้ผู้เข้าร่วมในธุรกิจท่องเที่ยวเชิงเกษตรได้รับความเสียหาย หรือ

(ข) ผู้ประกอบธุรกิจท่องเที่ยวเชิงเกษตรจดทะเบียนได้รู้ถึงสภาพอันตรายในพื้นที่ สิ่งอำนวยความสะดวก หรือเครื่องมืออุปกรณ์ที่ใช้ในกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรจดทะเบียน หรืออันตรายของสัตว์บางชนิดที่ใช้ประกอบในกิจกรรมดังกล่าว และไม่ได้แจ้งสภาพอันตราย เช่นว่านั้นให้ผู้เข้าร่วมในกิจกรรมของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรได้รู้ และสภาพอันตรายเช่นว่านั้น เป็นเหตุให้ผู้เข้าร่วมในธุรกิจท่องเที่ยวเชิงเกษตรได้รับความเสียหาย⁷⁰

3.1.3.3 มาตรการด้านประกันภัยในธุรกิจท่องเที่ยวเชิงเกษตร

มาตรการด้านประกันภัยเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งสำหรับผู้ประกอบธุรกิจท่องเที่ยวเชิงเกษตร และมีผู้เสนอว่าผู้ประกอบธุรกิจท่องเที่ยวเชิงเกษตรจำเป็นต้องทำประกันภัย⁷¹ เพื่อให้ความคุ้มครองนักท่องเที่ยวที่มาพักหรือมีส่วนร่วมในกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงเกษตร ทั้งนี้ การประกันภัยไม่เพียงแต่ให้ความคุ้มครองนักท่องเที่ยวเท่านั้น แต่ยังให้ความคุ้มครองผู้ประกอบธุรกิจท่องเที่ยวเชิงเกษตรด้วย และถือได้ว่าเป็นการบริหารความเสี่ยงประการหนึ่ง สำหรับผู้ประกอบการ แม้การประกอบธุรกิจท่องเที่ยวเชิงเกษตรในประเทศสหรัฐอเมริกา จะกำหนดให้ผู้ประกอบธุรกิจท่องเที่ยวเชิงเกษตรต้องติดตั้งป้ายเตือนภัยให้นักท่องเที่ยวได้ใช้ ความระมัดระวังในระหว่างที่มาท่องเที่ยวในแหล่งธุรกิจท่องเที่ยวเชิงเกษตร อย่างไรก็ตาม มีผู้ให้ความเห็นว่าการจัดทำป้ายเตือนภัยดังกล่าวนี้ไม่ใช่เป็นการทำประกันภัยสำหรับนักท่องเที่ยว⁷²

⁷⁰ Kansas Agritourism Promotion Act 2004 § 74-50,171

⁷¹ The National Agricultural Law Center, Agritourism: A Legal Update [Online], (n.d.). Available from http://www.agmrc.org/media/cms/Agritourism_Mirus_5AF3CC3E0B12C.pdf และ Dora Ann Hatch, a new agricultural business enterprise Agritourism [Online], August 2008. Available from <http://www.lsuagcenter.com/NR/rdonlyres/1A2E348A-8B47-472E-9A16-B2540D7A472F/51054/pubAC5Agritourism.pdf> และ The University of Vermont, Government Activities in Support of Agritourism [Online], February, 2 2006. Available from <http://www.uvm.edu/~vlrs/EconomicIssues/agritourism.pdf>

⁷² Kansas Department of Commerce, KANSAS Agritourism [Online], (n.d.). Available from <http://www.kansasagritourism.org/Liability/Pages/default.aspx>

กรณีรัฐแคนซัสได้กำหนดให้ผู้ประกอบการที่ทำประกันภัยความรับผิดสามารถนำเงินที่ทำประกันภัยมาเครดิตภาษีได้ ทั้งนี้เป็นไปตาม Kansas Agritourism Promotion Act 2004 § 74-50,173⁷³ การที่รัฐแคนซัสกำหนดให้ผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวเชิงเกษตรสามารถนำเงินที่ทำประกันภัยมาเครดิตภาษีได้นั้นถือว่าการส่งเสริมธุรกิจท่องเที่ยวเชิงเกษตรและเป็นการให้ความคุ้มครองนักท่องเที่ยว การทำประกันภัยของผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวเชิงเกษตรจะให้ความคุ้มครองนักท่องเที่ยวเพียงใดนั้น ขึ้นอยู่กับประเภทประกันภัยที่บริษัทประกันภัยได้กำหนดไว้ในสัญญาประกันภัย ซึ่งแตกต่างกันออกไป

กรณีการเครดิตภาษี ผู้ประกอบการธุรกิจสามารถนำเบี้ยประกันภัยมาเครดิตได้ไม่เกินจำนวน 2,000 ดอลลาร์ ตามที่บัญญัติไว้ Kansas Agritourism Promotion Act 2004 § 74-50,173 ทั้งนี้กรมสรรพากรแห่งแคนซัส (Kansas Department of Revenue) ได้กำหนดให้ การขอเครดิตภาษีสำหรับเบี้ยประกันภัยที่ผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวเชิงเกษตรได้ชำระไปในระหว่างปีภาษีนั้น ผู้ที่ขอเครดิตภาษีต้องเป็นผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่ขึ้นทะเบียนกับสำนักรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์ (The Secretary of Commerce)⁷⁴ ทั้งนี้เป็นไปตาม Kansas Agritourism Promotion Act 2004 § 74-50,167 (f) ที่ว่า

"Registered agritourism operator means any person who is engaged in the business of providing one or more agritourism activities and is registered with the secretary pursuant to K.S.A. 2009 Supp. 74-50,168, and amendments thereto."

นอกจากนี้การทำประกันภัยความรับผิดของผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวเชิงเกษตรดังกล่าว เป็นการประกันภัยที่เกิดขึ้นในกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงเกษตร กล่าวคือ

"กิจกรรมท่องเที่ยวเชิงเกษตร หมายถึง กิจกรรมที่ให้สาธารณชนได้เยี่ยมชมหรือได้รับความเพลิดเพลินจากกิจกรรมชนบท รวมถึง แต่ไม่จำกัดเฉพาะ กิจกรรมการทำฟาร์ม กิจกรรมการทำฟาร์มปศุสัตว์ หรือแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม หรือแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ เพื่อนันทนาการ ความบันเทิง หรือการเรียนรู้ กิจกรรมใดอาจเป็นกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงเกษตรไม่ว่าผู้เข้าร่วมกิจกรรมได้ชำระเงินเพื่อเข้าร่วมในกิจกรรมดังกล่าวหรือไม่ก็ตาม กิจกรรมใดที่ไม่เป็นกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงเกษตรถ้าผู้เข้าร่วมถูกเรียกให้ชำระเงินเพื่อเข้าร่วมในกิจกรรมดังกล่าว" ทั้งนี้เป็นไปตาม Kansas Agritourism Promotion Act 2004 § 74-50,167 (a) ที่ว่า

⁷³ Kansas Agritourism Promotion Act 2004 § 74-50,173

⁷⁴ Kansas Department of Revenue, AGRITOURISM LIABILITY INSURANCE CREDIT

"Agritourism activity means any activity which allows members of the general public, for recreational, entertainment or educational purposes, to view or enjoy rural activities, including, but not limited to, farming activities, ranching activities or historic, cultural or natural attractions. An activity may be an agritourism activity whether or not the participant pays to participate in the activity. An activity is not an agritourism activity if the participant is paid to participate in the activity."

นอกจากนี้ยังมีผู้เสนอให้ผู้ประกอบธุรกิจท่องเที่ยวเชิงเกษตรประกอบกิจการในรูปแบบบริษัทจำกัด (Limited Liability Company: LLC) ซึ่งหากมีความเสียหายเกิดขึ้นกับนักท่องเที่ยวเชิงเกษตรแล้ว ผู้ประกอบการดังกล่าวไม่จำเป็นต้องรับผิดชอบเป็นการส่วนตัวสำหรับการกระทำโดยประมาทเลินเล่อของลูกค้า⁷⁵

3.1.3.4 มาตรการด้านความปลอดภัยและสุขภาพกรณีนักท่องเที่ยวที่เป็นเด็ก

เนื่องจากมีนักท่องเที่ยวที่เป็นเด็กได้รับบาดเจ็บหรือเสียชีวิตอันเนื่องมาจากการเดินทางท่องเที่ยวเชิงเกษตรทุกปี การคุ้มครองด้านความปลอดภัยและสุขภาพของนักท่องเที่ยวที่เป็นเด็กถือเป็นนโยบายที่สำคัญประการหนึ่งของการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ดังที่ศูนย์เด็กแห่งชาติเพื่อความปลอดภัยและสุขภาพเกี่ยวกับการเกษตรและชนบท (National Children's Center for Rural and Agricultural Health and Safety) แห่งมาร์ชฟีลด์ (Marshfield) ได้กำหนดแนวทางให้ความคุ้มครองนักท่องเที่ยวที่เป็นเด็กสำหรับการท่องเที่ยวเชิงเกษตร โดยจัดทำคู่มือความปลอดภัยและสุขภาพในการท่องเที่ยวเชิงเกษตรสำหรับเด็ก (Agritourism Health and Safety Guidelines for Children) ให้กับผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวเชิงเกษตร สมาชิกในครอบครัวของผู้ประกอบธุรกิจท่องเที่ยวเชิงเกษตร ลูกจ้าง และอาสาสมัคร เพื่อลดความเสี่ยงภัยที่อาจเกิดขึ้นกับนักท่องเที่ยวที่เป็นเด็กที่มาท่องเที่ยวฟาร์ม⁷⁶

⁷⁵ Dora Ann Hatch, [a new agricultural business enterprise Agritourism](http://www.isuagcenter.com/NR/rdonlyres/1A2E348A-8B47-472E-9A16-B2540D7A472F/51054/pubAC5Agritourism.pdf) [Online], August 2008. Available from <http://www.isuagcenter.com/NR/rdonlyres/1A2E348A-8B47-472E-9A16-B2540D7A472F/51054/pubAC5Agritourism.pdf>

⁷⁶ Marshfield Clinic, [Agritourism Health and Safety Guidelines for Children](http://www.marshfieldclinic.org/proxy/MCRF-Centers-NFMC-NCCRAHS-keyprojects-AgTourism2.1.pdf) [Online], March 2007. Available from <http://www.marshfieldclinic.org/proxy/MCRF-Centers-NFMC-NCCRAHS-keyprojects-AgTourism2.1.pdf>

ทั้งนี้ ศูนย์เด็กแห่งชาติเพื่อความปลอดภัยและสุขภาพเกี่ยวกับการเกษตรและชนบทได้กำหนดมาตรการในการให้ความคุ้มครองด้านความปลอดภัยและสุขภาพของนักท่องเที่ยวที่เป็นเด็ก ดังต่อไปนี้⁷⁷

1. การให้ข้อมูลแก่แขกที่มาท่องเที่ยวเกี่ยวกับความปลอดภัยและสุขภาพ (Health and Safety Information for Guests)

นักท่องเที่ยวที่เป็นเด็กหรือแม้แต่นักท่องเที่ยวผู้ใหญ่ที่เดินทางมาท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรมักมีประสบการณ์เพียงเล็กน้อยหรือขาดประสบการณ์เกี่ยวกับสภาพแวดล้อมทางการเกษตรและชีวิตความเป็นอยู่ในชนบท จำเป็นอย่างยิ่งที่นักท่องเที่ยวเชิงเกษตรจะต้องทำความเข้าใจถึงอันตรายที่มีอยู่ในแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ทั้งนี้ผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวเชิงเกษตรต้องให้ข้อมูลเกี่ยวกับความปลอดภัยและสุขภาพ ก่อนเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ดังต่อไปนี้

(1) อธิบายถึงอันตรายที่อาจเกิดขึ้นในแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร และติดป้ายระบุกฎระเบียบต่างๆ ให้แก่นักท่องเที่ยวที่เป็นเด็กหรือผู้ใหญ่ซึ่งอาจใช้เวลาไม่นานนัก

(2) แจ้งแก่นักท่องเที่ยวที่เป็นเด็กหรือผู้ใหญ่ได้ทราบถึงอันตรายในแหล่งท่องเที่ยวบางประการ อาทิ การทำกิจกรรมในไร่ข้าวโพดเขาวงกต (Corn mazes) และการนั่งบนรถบรรทุกหญ้าแห้ง (Hayride) โดยอธิบายถึงกฎเกณฑ์ต่างๆ เพื่อความปลอดภัยก่อนที่นักท่องเที่ยวที่เป็นเด็กหรือผู้ใหญ่จะเข้าร่วมกิจกรรมเหล่านี้

(3) ติดตั้งป้ายที่แสดงข้อความเพื่อความปลอดภัยสั้นๆ ทั่วบริเวณสถานที่ที่เป็นอันตราย รวมถึงป้ายแสดงข้อมูลให้ความช่วยเหลือกรณีเร่งด่วน (In Case of Emergency) ทั่วทั้งฟาร์ม

(4) แจ้งให้นักท่องเที่ยวที่เป็นเด็กหรือผู้ใหญ่ได้ทราบถึงสถานที่ตั้งของห้องน้ำและที่ล้างมือทั้งหมดภายในฟาร์ม

(5) ให้ข้อมูลเกี่ยวกับความปลอดภัยและสุขภาพอย่างละเอียดก่อนนักท่องเที่ยวที่เป็นเด็กหรือผู้ใหญ่เข้าพักอาศัย สำหรับนักท่องเที่ยวที่มาเป็นกลุ่มควรได้รับข้อมูลที่เป็นเอกสาร อธิบายถึงอันตรายที่อาจเกิดขึ้นในฟาร์มและกฎเกณฑ์ต่างๆ ที่นักท่องเที่ยวที่เป็นเด็กและผู้ใหญ่ควรยึดถือและปฏิบัติตาม

2. ความปลอดภัยสำหรับผู้เดินถนนและการจราจร (Traffic and Pedestrian Safety)

แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรมักมีขนาดกว้าง มีระยะห่างระหว่างสถานที่ท่องเที่ยว ทำให้นักท่องเที่ยวต้องขับรถยนต์ไปยังแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่ตั้งอยู่นั้น ส่งผลให้การจราจรใน

⁷⁷ Ibid.

แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรระดับคั้ง การให้นักท่องเที่ยวที่เป็นเด็กอยู่ในบริเวณที่มีการจราจรแออัด ก่อให้เกิดอันตราย จึงไม่ควรให้นักท่องเที่ยวที่เป็นเด็กพักอยู่ในบริเวณสถานที่ที่มีการจราจร

ข้อแนะนำเกี่ยวกับมาตรการความปลอดภัยสำหรับผู้เดินทางและการจราจรมีดังต่อไปนี้

(1) ควรติดตั้งป้ายขนาดใหญ่ที่อ่านได้ง่ายประมาณครึ่งไมล์ก่อนทางเข้าและบนทุกเส้นทางก่อนเข้าแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร เป็นการเตือนนักท่องเที่ยวที่ขับขีรถยนต์ให้ระมัดระวัง ยวดยานที่เข้าออกในแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร และควรติดตั้งไฟขนาดใหญ่พอสำหรับรถโรงเรียน และรถยนต์ขนาดใหญ่อื่นๆ ที่พานักท่องเที่ยวที่เป็นเด็กเข้ามามองเห็นสัญญาณได้ง่าย

(2) ควรจัดให้มีสถานที่จอดรถที่แน่นอนและอยู่ห่างจากสถานที่นักท่องเที่ยวที่เป็นเด็กพักอาศัย และไม่ควรถูกนักท่องเที่ยวไปจอดรถบนถนนสาธารณะ ไม่ควรให้จอดในสถานที่ห้ามจอด อันอาจเป็นการบดบังทัศนียภาพของนักท่องเที่ยวที่ขับขีรถยนต์รายอื่นๆ สำหรับรถที่นำนักท่องเที่ยวเป็นกลุ่มขนาดใหญ่ควรจัดหาสถานที่จอดรถไว้เป็นการเฉพาะ สำหรับนักท่องเที่ยวที่ต้องการเดินทางไปในบริเวณสถานที่ที่มีการจราจร จำเป็นต้องสวมใส่เสื้อกั๊กที่มีสีสะท้อนแสงหรือเรืองแสง (ได้แก่ สีส้ม สีเหลือง สีเขียว) นอกจากนี้ ควรจัดให้มีช่องทางเดินรถเพียงช่องทางเดียว และถ้าเป็นไปได้ควรแยกทางเข้าและทางออกให้อยู่คนละทางของสถานที่ท่องเที่ยว

(3) ควรบำรุงรักษา ปรับระดับ และติดตั้งไฟบนท้องถนนในสถานที่ท่องเที่ยวเชิงเกษตรให้อยู่ในสภาพที่ดีอยู่เสมอ

(4) ถ้าฟาร์มหรือแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรต้องต้อนรับหรือจัดงานที่มีขนาดใหญ่ไม่ควรให้นำรถไปจอดในบริเวณที่มีกอนกรวดขนาดใหญ่ ควรให้นำรถไปจอดในบริเวณสนามหญ้าหรือในทุ่งหญ้าใกล้กับสถานที่ท่องเที่ยว บริเวณที่จอดรถควรเป็นบริเวณที่ตัดหญ้าเรียบร้อยแล้ว ไม่มี ความชัน และเป็นบริเวณที่ไม่มีอันตรายใดๆ และควรหาสถานที่จอดบริเวณอื่นหากเกิดกรณีฝนตกหรือบริเวณที่เป็นโคลน

(5) ถ้าสถานที่จอดรถอยู่ไกลจากแหล่งท่องเที่ยวภายในฟาร์ม ควรจัดให้มีสถานที่สำหรับจอดรถยนต์และรถโดยสารเพื่อให้บริการและส่งนักท่องเที่ยวที่เป็นเด็ก

(6) ควรจัดทำป้ายจำกัดความเร็วข้างทางเพื่อให้ผู้ขับขียานพาหนะได้ชะลอ นอกจากการติดตั้งป้ายจำกัดความเร็วแล้ว ควรจัดทำป้ายแสดงว่าบริเวณดังกล่าวมีนักท่องเที่ยวที่เป็นเด็กอยู่ ป้ายเตือนต่างๆ เหล่านี้ควรทำให้ปรากฏอยู่บนอินเตอร์เน็ตหรือแสดงอยู่บนภาชนะต่างๆ ในแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรด้วย

3. ความปลอดภัยของพื้นที่ แนวเขตและพื้นที่เก็บสัมภาระในแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร (Surfaces, Barriers and Storage Areas)

3.1 ความปลอดภัยของพื้นที่ในแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร (Surfaces)

สิ่งสำคัญที่ผู้ประกอบการกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงเกษตรควรทำคือการจัดเตรียมพื้นที่ภายในแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรเพื่อให้เด็กและนักท่องเที่ยวผู้ใหญ่ได้ใช้พื้นที่ดังกล่าวโดยไม่มีอุปสรรคใดๆ เพื่อการเดินสำรวจ ไม่ว่าผู้ประกอบการท่องเที่ยวเชิงเกษตรจะจัดเส้นทางให้กับนักท่องเที่ยวจากสถานที่ท่องเที่ยวหนึ่งไปยังอีกแห่งหนึ่งหรือไม่ หรือถ้าผู้ประกอบการท่องเที่ยวเชิงเกษตรปล่อยให้เด็กและนักท่องเที่ยวผู้ใหญ่เดินไปมาในฟาร์ม ผู้ประกอบการท่องเที่ยวเชิงเกษตรควรลดความเสี่ยงให้กับนักท่องเที่ยวไม่ให้เกิดบาดเจ็บในระหว่างการท่องเที่ยว โดยปฏิบัติดังต่อไปนี้

- (1) พื้นที่ในบริเวณฟาร์มที่นักท่องเที่ยวจะใช้เป็นสถานที่ท่องเที่ยวควรระบายน้ำออกให้หมด และควรเติมน้ำเพียงเพื่อรักษาปอน้ำไว้เท่านั้น
- (2) ควรลดการใช้บันได แต่หากจำเป็นต้องใช้ ควรใช้บันไดที่มีราวมือจับ
- (3) ถ้ามีการใช้ทางเท้า ต้องมั่นใจว่าทางเท้าเรียบและลาด หลีกเลี่ยงความสูงชันที่เป็นขั้นบันได ถ้าการใช้ทางเท้าเป็นกิจกรรมหนึ่งที่นักท่องเที่ยวต้องเดินทางจากสถานที่ท่องเที่ยวหนึ่งไปยังสถานที่ท่องเที่ยวอีกแห่งหนึ่ง ต้องมั่นใจนักท่องเที่ยวสามารถมองเห็นป้ายเตือนที่ได้ติดตั้งไว้ได้ง่าย
- (4) ควรให้ความเอาใจใส่กับนักท่องเที่ยวที่เป็นเด็กและนักท่องเที่ยวที่ทุพพลภาพ ต้องมั่นใจว่าทางเดินและบริเวณพื้นที่โดยรอบฟาร์มเรียบและกว้างพอที่จะอำนวยความสะดวกสำหรับรถเข็นและรถสตูเตอร์ ทั้งนี้ผู้ประกอบการท่องเที่ยวเชิงเกษตรต้องปฏิบัติตามพระราชบัญญัติผู้พิการชาวอเมริกัน (The Americans with Disabilities Act: ADA)

3.2 ความปลอดภัยของแนวเขตในแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร (Barriers)

การใช้แนวเขตกั้นไม่ให้เด็กหรือผู้พิการรวมทั้งนักท่องเที่ยวทั่วไปเข้าไปในพื้นที่อันตราย และ/หรือ ไม่ให้สัมผัสกับเครื่องจักรที่เป็นอันตราย สัตว์ และอื่นๆ เป็นสิ่งสำคัญ อย่างไรก็ตาม การใช้รั้วกั้นกลุ่มนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาจำนวนมากนอกเหนือจากการกั้นไม่ให้เข้าไปในพื้นที่อันตรายแล้วควรเลือกใช้แนวเขตหรือรั้วที่เหมาะสมและไม่ก่อให้เกิดอันตรายซ้ำอีก โดยคำนึงถึงปัจจัยต่างๆ เหล่านี้

- (1) สร้างแนวเขตหรือล้อมรั้วรอบบริเวณบ่อ บริเวณที่ตั้งเครื่องมืออุปกรณ์การทำงาน เบื้องหน้าสัตว์ และสถานที่จอดรถ
- (2) ใช้ประเภทแนวเขตหรือรั้วที่เหมาะสมกับพื้นที่ดังกล่าว

(3) การสร้างแนวเขตหรือล้อมรั้วควรมีความสูงอย่างน้อย 4 ฟุต และติดตรึงกับพื้นเพื่อป้องกันไม่ให้นกทองเทียวที่เป็นเด็กมุดลอดหรือปีนข้าม

(4) หลีกเลี้ยงรั้วลวดหนาม รั้วลวดธรรมดา รั้วที่ทำเป็นตะแกรงตาห่าง เนื่องจากรั้วเหล่านี้มักใช้กักขังสัตว์และอาจก่อให้เกิดอันตรายแก่นกทองเทียวที่เป็นเด็กได้ ควรปิดกระแสไฟฟ้าที่ปล่อยบนเส้นลวดเมื่อนกทองเทียวที่เป็นเด็กมาทองเทียวในฟาร์มและต้องแน่ใจว่านกทองเทียวที่เป็นเด็กสามารถมองเห็นป้ายเตือนได้อย่างง่าย

(5) ตระหนักถึงความสำคัญของประตูและกลอน เนื่องจากนกทองเทียวที่เป็นเด็กมักชอบใช้กลอนไปในทางที่ผิด ดังนั้น ไม่ควรให้นกทองเทียวที่เป็นเด็กเข้าถึงระบบการทำงานของกลอน

3.3 ความปลอดภัยของพื้นที่เก็บของในแหล่งทองเทียวเชิงเกษตร (Storage Areas)

พื้นที่เก็บของที่ปลอดภัยมีความสำคัญในกรณีที่นกทองเทียวที่เป็นเด็กเข้าไปในฟาร์ม พื้นที่เก็บของที่ปลอดภัยเป็นการเพิ่มความมั่นใจให้กับผู้ประกอบการทองเทียวเชิงเกษตรว่าเครื่องมือ อุปกรณ์ สารเคมี ที่ใช้ในฟาร์ม จะไม่ก่อให้เกิดอันตรายแก่นกทองเทียวที่เป็นเด็ก ผู้ประกอบการทองเทียวเชิงเกษตรควรจำแนกและกำหนดเครื่องมือและอุปกรณ์ที่เป็นอันตรายเพื่อที่จะได้นำไปเก็บรักษาไว้ให้ห่างไกลจากนกทองเทียวที่เป็นเด็ก ทั้งนี้ควรดำเนินการดังต่อไปนี้

- (1) สารเคมี เช่น ปุ๋ยเคมี ยาฆ่าแมลง เชื้อเพลิงและยาทั้งหลายต้องเก็บไว้ในห้องที่เย็นและแห้งและมีการระบายอากาศดี
- (2) อุปกรณ์ที่ต้องใช้มือและใช้กำลังต้องเก็บไว้ในห้องที่ใส่กุญแจเพื่อป้องกันนกทองเทียวที่เป็นเด็กเข้าไปได้
- (3) พื้นที่เก็บของทั้งหมด เช่น ตู้ฉาง โรงนา และถังเก็บเมล็ดพืช ต้องใส่กุญแจให้เรียบร้อยก่อนที่นกทองเทียวที่เป็นเด็กจะเดินทางมาถึง เว้นแต่พื้นที่ดังกล่าวเป็นส่วนหนึ่งของการทองเทียวเชิงเกษตร และมีการกำจัดวัตถุอันตรายแล้วและอยู่ภายใต้การดูแลของผู้ใหญ่ตลอดเวลา

4. ความปลอดภัยด้านเครื่องจักร (Machinery Safety)

การใช้เครื่องจักรเป็นส่วนหนึ่งของการประกอบอาชีพเกษตรกรรมของเกษตรกรและคนงานในฟาร์ม การเคลื่อนย้ายชิ้นส่วนเครื่องจักร การทำงานของสายพานและอุปกรณ์ส่งกำลังของเครื่องจักรสามารถก่อให้เกิดการบาดเจ็บหรือเสียชีวิต และเสียงดังจากการทำงานของเครื่องจักรอาจทำให้สูญเสียการได้ยิน ผู้ประกอบการทองเทียวเชิงเกษตรควรลดความเสี่ยงภัยของนกทองเทียวที่เป็นเด็กจากเครื่องจักรที่อยู่ในแหล่งทองเทียวเชิงเกษตร ดังต่อไปนี้

- (1) ให้นกทองเทียวที่เป็นเด็กอยู่ห่างจากเครื่องจักร เครื่องจักรควรตั้งอยู่ในสถานที่ลับตาหรือในห้องที่ใส่กุญแจไว้ตลอดเวลา

(2) หากเป็นไปได้ ห้ามเดินเครื่องจักรระหว่างที่นักทอ่งเที่ยวที่เป็นเด็กและนักทอ่งเที่ยวอยู่ในฟาร์ม

(3) หากต้องเดินเครื่องจักรระหว่างที่นักทอ่งเที่ยวที่เป็นเด็กมาอยู่ในบริเวณที่ตั้งเครื่องจักรต้องแน่ใจว่าเครื่องจักรทำงานอยู่ภายใต้การดูแลของผู้คุมอยู่ตลอดเวลา ถ้าเครื่องจักรทำงานโดยไม่มีผู้ดูแล เครื่องจักรดังกล่าวต้องอยู่ในสภาพการทำงานที่ดี และนักทอ่งเที่ยวที่เป็นเด็กไม่สามารถเข้าถึงเครื่องจักรดังกล่าวได้ ควรตั้งแนวเขตหรือรั้วล้อมรอบเครื่องมือและอุปกรณ์ที่กำลังทำงานหรือหยุดทำงาน ห้ามนักทอ่งเที่ยวที่เป็นเด็กหรือนักทอ่งเที่ยวใช้งานเครื่องจักร

ในบางครั้งการแสดงการทำงานของเครื่องจักร โดยเฉพาะอย่างยิ่ง รถไถ เครื่องจักรตัดและนวดเมล็ดพืช หรืออุปกรณ์เครื่องใช้อื่นๆ ถือเป็นส่วนหนึ่งของการประกอบธุรกิจท่องเที่ยวเชิงเกษตร เครื่องจักรถือเป็นอุปกรณ์สมัยใหม่สำหรับการทำฟาร์ม นักทอ่งเที่ยวจำนวนมากมักมาเยี่ยมชมฟาร์มเพื่อดูเครื่องมืออุปกรณ์เหล่านี้เพื่อประสบการณ์ จึงขึ้นอยู่กับผู้ประกอบการท่องเที่ยวเชิงเกษตรจะอนุญาตให้นักทอ่งเที่ยวที่เป็นเด็กเข้าชมเครื่องจักรในฟาร์มอย่างใกล้ชิดหรือไม่ ผู้ประกอบการท่องเที่ยวเชิงเกษตรต้องตระหนักอยู่ตลอดเวลาว่าหากนักทอ่งเที่ยวที่เป็นเด็กได้รับอนุญาตให้เข้าชมเครื่องจักรและปีนป่ายไปบนเครื่องจักรดังกล่าว ความเสี่ยงที่จะได้รับบาดเจ็บย่อมเกิดขึ้นได้ กรณีที่มีการอนุญาตให้เข้าชมเครื่องจักร ผู้ประกอบการท่องเที่ยวเชิงเกษตรควรปฏิบัติตามแนวทางดังต่อไปนี้

(1) ต้องแน่ใจว่านักทอ่งเที่ยวที่เป็นเด็กและนักทอ่งเที่ยวทั่วไปไม่สามารถทำให้ชิ้นส่วนของเครื่องมือและอุปกรณ์เครื่องจักรให้ทำงานได้

(2) รถไถ เครื่องจักรตัดและนวดเมล็ดพืช และอุปกรณ์เครื่องใช้อื่นๆ ควรนำไปจอดในพื้นที่เฉพาะ ควรตรวจสอบความปลอดภัยของเครื่องมือและอุปกรณ์ที่ใช้หยุดรถไถ เครื่องจักรตัดและนวดเมล็ดพืชและอุปกรณ์เหล่านั้นในโรงจอดและต้องห้ามล้ออยู่เสมอ การบรรทุกของบนรถไถควรอยู่ในระดับเดียวกับพื้นดิน และไม่ควรทิ้งกุญแจไว้ในเครื่องจักร

(3) จำกัดจำนวนนักทอ่งเที่ยวที่เป็นเด็กและนักทอ่งเที่ยวทั่วไปที่จะขึ้นบันไดเข้าไปในที่นี้ โดยสาร หากไม่มีเหตุการณ์พิเศษอื่นใด ห้ามบุคคลใดปีนขึ้นไปบนส่วนของเครื่องอุปกรณ์อื่นๆ

(4) คลุมขอบปลายแหลมหรือขอบที่ยื่นออกมา ชั้นสลักเกลียวที่หลวมให้แน่น และซ่อมแซมรางและชั้นบันไดที่หัก

(5) นักทอ่งเที่ยวที่เป็นเด็กที่ปีนขึ้นไปบนเครื่องมืออุปกรณ์ต้องได้รับการดูแลจากบุคคลหนึ่งบุคคลใดของฟาร์มซึ่งมีความคุ้นเคยในการใช้เครื่องมืออุปกรณ์ดังกล่าว ห้ามสันนิษฐานว่าบิดามารดาหรือผู้ดูแลเด็กจะให้การดูแลได้ดีเท่าเทียมกับบุคคลของฟาร์ม

(6) ในการจัดแสดงการทำงานของเครื่องมืออุปกรณ์ ควรให้เด็กยืนห่างอย่างน้อย 20 ฟุต และอยู่หลังแนวเขตกั้นอย่างเพียงพอ

(7) ห้ามเดินเครื่องจักรหรือแสดงเครื่องจักรที่สามารถปล่อยหรือขว้างปาวัตถุในระหว่างที่นักท่องเที่ยวเข้าชม

(8) ห้ามนักท่องเที่ยวที่เป็นเด็กหรือนักท่องเที่ยวอื่นๆ ปีนขึ้นไปบนเครื่องมืออุปกรณ์ในระหว่างที่เครื่องกำลังทำงาน

5. ความปลอดภัยในการเยี่ยมชมสัตว์ (Animal Safety)

สัตว์ในฟาร์มอาจทำอันตรายได้มากกว่าเครื่องจักรอันเนื่องมาจากสัญชาตญาณของสัตว์ จึงต้องแน่ใจว่านักท่องเที่ยวที่เป็นเด็กอยู่ห่างจากสัตว์ขนาดใหญ่ นักท่องเที่ยวอาจได้รับบาดเจ็บโดยเหตุปกติที่เกิดจากสัตว์ เช่น การเหยียบ ผีตก เตะ กัด เป็นต้น ผู้ประกอบการควรปฏิบัติตามดังต่อไปนี้

(1) สัตว์ใหญ่ (วัวและม้า) ไม่ควรนำออกจากคอกไปให้นักท่องเที่ยวที่เป็นเด็กชม เนื่องจากบุคคลที่ยอมไม่สามารถควบคุมสัตว์ใหญ่ได้สมบูรณ์แบบ ถ้าสัตว์ตกใจในขณะที่เปิดคอก สัตว์อาจกระโจนเข้าสู่นักท่องเที่ยวที่อยู่ในบริเวณดังกล่าว

(2) ให้แน่ใจว่าการทำรั้วกันหรือการทำแนวเขตคั่นสัตว์ไว้ สามารถกั้นนักท่องเที่ยวที่เป็นเด็กไม่ให้มุดลอดหรือปีนข้ามผ่านเข้าไปได้

(3) ถ้าใช้ม้าดึงลากรถบรรทุกหญ้าแห้งหรือรถลาก ให้ใส่บังเหียนและเทียมนำก่อนบรรทุกรถลากกองหญ้าหรือกองฟาง

(4) ควรทำรั้วกันสองชั้นเพื่อป้องกันนักท่องเที่ยวที่เป็นเด็กถูกสัตว์กัด

(5) ห้ามนักท่องเที่ยวที่เป็นเด็กและนักท่องเที่ยวทั่วไปสัมผัสกับสัตว์ที่อาจกัดได้ เมื่อมีการคัดเลือกสัตว์มาเพื่อให้สัมผัสใกล้ชิด ต้องแน่ใจว่าสัตว์เหล่านั้นมีสุขภาพดีและมีนิสัยเชื่อฟังตามธรรมชาติไม่ควรให้มีการสัมผัสกับสัตว์เลี้ยงคอกหรือสัตว์ป่า

(6) การนำสัตว์มาแสดงเพื่อให้นักท่องเที่ยวที่เป็นเด็กได้สัมผัสต้องเป็นสัตว์ที่มีความเหมาะสมกับนักท่องเที่ยวที่เป็นเด็ก ลูกวัวแม้จะมีขนาดเล็กสำหรับนักท่องเที่ยวที่เป็นผู้ใหญ่ แต่ก็มีความใหญ่สำหรับนักท่องเที่ยวที่เป็นเด็กวัยหัดเดิน

(7) สัตว์เลี้ยงในฟาร์ม เช่น สุนัข ควรผูกเชือกหรือให้อยู่ในคอกแยกออกจากนักท่องเที่ยวที่เป็นเด็กที่อาจแวะมาเยี่ยม และไม่ควรสันนิษฐานว่าสัตว์เลี้ยงจะไม่กัด

6. ความปลอดภัยในจากการใช้สระและแหล่งน้ำที่เป็นอันตราย (Ponds and Water Hazards)

อันตรายของแหล่งน้ำที่มีอยู่หลากหลายสามารถพบเห็นได้ในฟาร์มตามลักษณะธรรมชาติของภูมิประเทศ อาทิ สระ ลำธาร ทะเลสาบ และแม่น้ำ รวมทั้งการสร้างธรรมชาติจำลองเพื่อป้องกันการกัดกร่อน การควบคุมอุทกภัย หรือเพื่อนันทนาการ ถ้าฟาร์มอยู่ใกล้แหล่งน้ำที่เป็นอันตราย จำเป็นต้องมีการลดความเสี่ยงจากการจมน้ำ สระน้ำหรือทางน้ำธรรมชาติ

ต่างๆ เช่น ทะเลสาบหรือลำธารควรถูกจำกัดพื้นที่ แหล่งน้ำก่อให้เกิดอันตรายแก่นักท่องเที่ยวที่เป็นเด็ก ซึ่งถ้าสระหรือทางน้ำธรรมชาติตั้งอยู่บนแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร นักท่องเที่ยวที่เป็นเด็กอาจจมน้ำได้ ผู้ประกอบธุรกิจท่องเที่ยวเชิงเกษตรควรปฏิบัติดังต่อไปนี้

- (1) แจ้งให้นักท่องเที่ยวได้ทราบถึงจำนวนแหล่งน้ำ
- (2) สั่งให้ผู้ปกครองและผู้ดูแลอันตรายที่อาจเกิดขึ้นในบริเวณสระ และขอให้ผู้ปกครองและผู้ดูแลรับผิดชอบในการจับตามองนักท่องเที่ยวที่เป็นเด็ก
- (3) ถ้าเป็นไปได้ให้สร้างรั้วล้อมรอบหรือกั้นแนวเขตที่เป็นประตูปิดเอง หรือสลักลงกลอนเองในบริเวณแหล่งน้ำ
- (4) ติดตั้งป้ายเตือนใกล้กับแหล่งน้ำ
- (5) จัดให้มีอุปกรณ์ช่วยชีวิต (ชูชีพ เชือก ไม้ค้ำถ่อ) ในสภาพพร้อมใช้งาน
- (6) ผู้ประกอบธุรกิจท่องเที่ยวเชิงเกษตร สมาชิกในครอบครัวของผู้ประกอบธุรกิจท่องเที่ยวเชิงเกษตร ที่มีความเกี่ยวข้องกับการจัดการ ลูกจ้างหรืออาสาสมัครต้องรู้เรื่องความปลอดภัยของแหล่งน้ำทั่วไป เทคนิคการช่วยชีวิตทางน้ำขั้นพื้นฐาน การปฐมพยาบาลเบื้องต้น และการปั๊มหัวใจ

7. ความปลอดภัยด้านอัคคีภัย (Fire Safety)

อัคคีภัยและไฟป่ามีความเกี่ยวข้องกับการประกอบธุรกิจท่องเที่ยวเชิงเกษตร สิ่งของและอุปกรณ์ต่างๆ ในฟาร์มสามารถเป็นชนวนให้เกิดไฟได้ รวมถึง เปลวไฟ (จากเทียน ไม้ขีด และ บุหรี่) ไฟฟ้าสถิต ประกายไฟ กองไฟ ถังสำหรับก๋อไฟ เครื่องจักร เครื่องมืออุปกรณ์การเชื่อม ไฟแช็ค และการลุกไหม้จากฟางที่เปียกโดยธรรมชาติ สี และสารเคมีอื่นๆ การประกอบธุรกิจท่องเที่ยวเชิงเกษตรต้องให้ความคุ้มครองนักท่องเที่ยวที่เป็นเด็กจากอัคคีภัย ความอยากรู้อยากเห็นและความหลงใหลในการเล่นไฟของเด็กๆ ก่อให้เกิดอันตราย สำนักอัคคีภัยท้องถิ่นหรือสำนักงานปกครองด้านอัคคีภัยท้องถิ่น ควรเข้ามาดูแลความปลอดภัยด้านอัคคีภัย ทั้งนี้ ผู้ประกอบธุรกิจท่องเที่ยวเชิงเกษตรควรวางแผนความปลอดภัยด้านอัคคีภัยดังต่อไปนี้

- (1) ควรกำหนดแผนการป้องกันอัคคีภัย เพราะรูปแบบกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงเกษตรแต่ละแห่งอาจแตกต่างกัน ดังนั้น การป้องกันอัคคีภัยย่อมมีความแตกต่างกัน
- (2) ต้องแน่ใจว่านักท่องเที่ยวที่เป็นเด็กได้รับการดูแลอย่างใกล้ชิด กรณีที่เกิดเพลิงไหม้ นักท่องเที่ยวที่เป็นผู้ใหญ่ต้องแน่ใจว่านักท่องเที่ยวที่เป็นเด็กทั้งหมดอยู่ครบ
- (3) แจ้งให้นักท่องเที่ยวที่เป็นเด็กทราบถึงอันตรายของไฟและสอนให้รู้จักการเอาตัวรอดจากอัคคีภัยในระหว่างที่ท่องเที่ยวในฟาร์ม
- (4) สอนนักท่องเที่ยวที่เป็นเด็กและเตือนนักท่องเที่ยวอื่นๆ ว่าต้องปฏิบัติตามอย่างไรบ้าง กรณีเกิดเพลิงไหม้

- (5) ห้ามสูบบุหรี่ในฟาร์ม
- (6) จัดให้มีอุปกรณ์ดับเพลิงที่ใช้งานได้ง่ายและติดตั้งทั่วทั้งฟาร์ม
- (7) ควรติดตั้งเครื่องจับควันที่ทำงานเมื่อมีควันในอาคารที่นักท่องเที่ยวที่เป็นเด็กและนักท่องเที่ยวอื่นพักอาศัย
- (8) ในอาคารควรมีป้ายทางออกหนีไฟที่มองเห็นได้ชัดเจนและทางออกทุกแห่งไม่ควร มีสิ่งกีดขวางยามหลบหนีไฟ
- (9) ให้มีแผนผังระบบความปลอดภัยติดอยู่บนทางเข้าประตูทุกที่ที่ไวต่อไฟฟ้าหรือ ไฟที่ใหม่ท่งหน้าห้อง
- (10) ขจัดพุ่มไม้หรือหญ้าบริเวณโดยรอบตัวอาคารและสิ่งปลูกสร้างอื่นๆ ไม่ปล่อยให้เกิดการสะสมของหญ้าแห้งหรือหญ้าตายซาก
- (11) ขจัดฝุ่นที่หนา หยากใย และวัสดุอื่นๆ ที่ติดไฟง่ายออกจากอาคารที่นักท่องเที่ยวที่เป็นเด็กและนักท่องเที่ยวทั่วไปพักอาศัย
- (12) ห้ามเก็บเชื้อเพลิงไว้ในอาคาร ห้ามเติมเชื้อเพลิงยานพาหนะในขณะที่ยังอยู่ในอาคาร
- (13) ทำฟางให้แห้งก่อนนำไปเก็บในยุ้งฉางหรือสิ่งปลูกสร้างอื่นๆ
- (14) ขจัดพุ่มไม้และตัดหญ้าในสนามที่จะนำไปใช้เป็นสถานที่จอดรถ
- (15) ห้ามเผาทุ่งหญ้าหรือเผาสิ่งอื่นใดในขณะที่นักท่องเที่ยวที่เป็นเด็กและนักท่องเที่ยวทั่วไปยังอยู่ในฟาร์ม
- (16) ให้ปรีกษาการทำแผนป้องกันอัคคีภัยร่วมกับสำนักป้องกันอัคคีภัยท้องถิ่น ให้ข้อมูลกับเจ้าหน้าที่เกี่ยวกับการประกอบธุรกิจท่องเที่ยวเชิงเกษตร สถานที่ตั้งที่แน่นอนและสถานที่ท่องเที่ยวแต่ละแห่ง (ถ้าแบบแผนที่ให้ด้วยจะเป็นการดีที่สุด) และจำนวนนักท่องเที่ยวในแต่ละวัน โดยการประมาณการ ต้องแน่ใจว่าผู้ให้ความช่วยเหลือสามารถเข้ามาในพื้นที่ฟาร์มพร้อมกับเครื่องมือได้อย่างง่าย

8. ความปลอดภัยจากสิ่งรบกวนในแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร (Attractive Nuisance)

สิ่งรบกวนในแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรเป็นสิ่งที่ไม่พึงประสงค์สำหรับนักท่องเที่ยวที่เป็นเด็ก อาทิ สระน้ำ หลุมที่ยังไม่ได้กลบ พื้นที่เก็บปุ๋ย กองฟาง บันได ถึงใส่เมล็ดพืช เครื่องมือและอุปกรณ์ใช้ในการทำฟาร์ม จึงควรนำสิ่งที่สร้างปัญหาในแหล่งท่องเที่ยวที่อาจมองเห็นไม่ชัดเจน มาพิจารณาเพื่อลดการบาดเจ็บหรือเสียชีวิตของนักท่องเที่ยวที่เป็นเด็ก ทั้งนี้ผู้ประกอบการท่องเที่ยวเชิงเกษตรควรปฏิบัติดังต่อไปนี้

(1) ประเมินและให้นักท่องเที่ยวที่เป็นเด็กสามารถมองเห็นสิ่งก่อสร้างหรือวัสดุต่างๆ ทั้งหมดที่อาจก่อให้เกิดอันตรายได้

(2) กำหนดความเป็นไปได้ว่านักท่องเที่ยวที่เป็นเด็กอาจเข้าไปในสิ่งที่สร้างปัญหาในแหล่งท่องเที่ยวได้ ควรพิจารณาว่าจะสามารถมองเห็นนักท่องเที่ยวที่เป็นเด็กได้ง่ายหรือไม่ การเข้าไปในสิ่งที่สร้างปัญหาในแหล่งท่องเที่ยวสามารถกระทำได้ง่ายหรือไม่ สิ่งสร้างปัญหาตั้งอยู่ในพื้นที่ที่นักท่องเที่ยวที่เป็นผู้ใหญ่ไม่สามารถดูแลหรือไม่ เมื่อนักท่องเที่ยวที่เป็นเด็กอยู่ในที่ใด ต้องมีการตรวจตราพื้นที่เหล่านั้นอย่างสม่ำเสมอ

(3) ซักดสิ่งสร้างปัญหาในแหล่งท่องเที่ยวหรือป้องกันนักท่องเที่ยวที่เป็นเด็กไม่ให้เข้าไปในพื้นที่ดังกล่าว รักษาความปลอดภัยหรือใส่กุญแจทางเข้าและประตูทั้งหมดเพื่อไม่ให้นักท่องเที่ยวที่เป็นเด็กเข้าไป นำบันไดหรือสิ่งอื่นใดที่นักท่องเที่ยวที่เป็นเด็กจะนำมาปีนป่ายไปเก็บไว้ และเก็บเครื่องมือรวมทั้งอุปกรณ์ให้อยู่ในที่ปลอดภัย

9. การควบคุมคนหรือสัตว์ที่มารบกวน (Pest Control)

ตามสภาพภูมิประเทศในแต่ละพื้นที่ การควบคุมแมลงและสัตว์ที่จะมารบกวนอาจสร้างความสบายใจให้กับนักท่องเที่ยวที่เป็นเด็กและนักท่องเที่ยวทั่วไปมากกว่าที่จะเป็นการป้องกันภัยให้กับนักท่องเที่ยวเหล่านั้นเสียอีก อย่างไรก็ตาม เชื้อโรคบางประเภท เช่น โรคเวสต์ไนล์ไวรัส (West Nile Virus, WNV) ซึ่งเป็นโรคที่สามารถติดต่อได้ระหว่างสัตว์และคนหรือเป็นโรคสัตว์แปลกถิ่น Hanta virus เป็นไวรัสก่อโรคไข้เลือดออกที่มีอาการทางไตร่วมด้วยโดยเกิดจากสัตว์กัดแทะ เช่น หนู เป็นต้น โรคพิษสุนัขบ้า และโรคไลม์ คือโรคติดต่อจากเห็บของกวาง (Lyme disease) ซึ่งเป็นโรคติดต่อที่เกิดจากแมลงและสัตว์ที่มารบกวน สัตว์บางชนิดมีพิษหรือมีลักษณะทางกายภาพที่เป็นอันตราย ทั้งนี้ผู้ประกอบการท่องเที่ยวเชิงเกษตรควรปฏิบัติดังต่อไปนี้

(1) ลดจำนวนสัตว์ที่มารบกวนโดยซัดและทำลายแหล่งน้ำหรือแหล่งน้ำขัง ใช้ยาฆ่าตัวอ่อนของแมลงในแหล่งน้ำที่ไม่สามารถระบายน้ำออกไปได้เพื่อป้องกันการขยายพันธุ์ของยุง ถ้าใช้ยาฆ่าแมลงที่เป็นสารเคมี ควรใช้ตามคำสั่งของผู้ผลิต และควรใช้ฆ่าตัวอ่อนของแมลงขณะที่นักท่องเที่ยวเชิงเกษตรไม่อยู่ในบริเวณนั้น

(2) คอยตรวจตราตาข่ายดักแมลง เช่น ผึ้งหรือต่อแตน และให้รีบเอาออกทันทีเมื่อนักท่องเที่ยวที่เป็นเด็กไม่อยู่

(3) อย่าให้มีสัตว์ป่าในบริเวณที่พัก ควรตัดหญ้าและพุ่มไม้บริเวณที่นักท่องเที่ยวที่เป็นเด็กและนักท่องเที่ยวทั่วไปอยู่ ให้นักท่องเที่ยวที่เป็นเด็กอยู่ห่างจากกองไม้และกองหิน และขอความร่วมมือนักท่องเที่ยวที่มาพักแจ้งให้ผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวเชิงเกษตรได้ทราบเมื่อพบเห็นสัตว์ป่าหรือสัตว์ที่ไม่พึงประสงค์

10. ความปลอดภัยด้านอาหาร (Food Safety)

การให้บริการอาหารในแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรแต่ละแห่งอาจไม่เหมือนกัน แม้ว่า การให้บริการอาหารไม่ได้เป็นส่วนหนึ่งของการประกอบธุรกิจท่องเที่ยวเชิงเกษตร แต่การจัดการอาหารให้กับนักท่องเที่ยวที่เป็นเด็กที่เดินทางมาท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรเป็นเวลาหลายชั่วโมงนับว่าสำคัญ ดังนั้น ผู้ประกอบธุรกิจท่องเที่ยวเชิงเกษตรต้องแน่ใจว่าอาหารที่เตรียมขึ้นไว้เพื่อขายนั้นมีความปลอดภัย การเก็บรักษาและการเตรียมอาหารอย่างถูกสุขอนามัย เป็นการป้องกันโรคอาหารเป็นพิษไม่ให้เกิดกับนักท่องเที่ยวที่เป็นเด็กและนักท่องเที่ยวทั่วไป

การขายอาหารต้องมีการเก็บรักษา การเตรียม และการบริการภายใต้ระเบียบและกฎเกณฑ์ของกรมสุขภาพแห่งท้องถิ่น ทั้งนี้กฎหมายและระเบียบต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับ การให้บริการอาหารกับสาธารณชนในแต่ละท้องถิ่นที่มีความแตกต่างกัน ดังนั้น ผู้ประกอบธุรกิจท่องเที่ยวเชิงเกษตรต้องขออนุญาตหรือขอรับใบอนุญาตจากกรมสุขภาพแห่งท้องถิ่นนั้นๆ และควรพิจารณาให้กรมสุขภาพแห่งท้องถิ่นมาตรวจสอบอาหารและสิ่งที่ใช้เตรียมอาหารไม่ว่าจะมีการขออนุญาตหรือไม่ก็ตาม แนวปฏิบัติทั่วไปที่จะไม่ก่อให้เกิดโรคอาหารเป็นพิษมีอยู่ 3 ประการ ได้แก่ การรักษาความสะอาดแก่ร่างกาย การป้องกันการปนเปื้อน และการรักษาอุณหภูมิในอาหารที่เหมาะสม ทั้งนี้ผู้ประกอบธุรกิจท่องเที่ยวเชิงเกษตรควรปฏิบัติตามดังต่อไปนี้

- (1) ควรล้างมือก่อนเสิร์ฟหรือเตรียมอาหาร
- (2) ห้ามใช้มือเปล่าสัมผัสกับอาหาร แต่ควรใช้ถุงมือพลาสติกแทน
- (3) ล้าง ชะล้าง ทำให้ปราศจากเชื้อโรคและเป่าแห้ง อุปกรณ์ที่ใช้เตรียมอาหารทั้งหมด
- (4) เก็บเนื้อดิบให้อยู่ห่างจากอาหารประเภทอื่น
- (5) ปิ้งอาหารด้วยอุณหภูมิที่เหมาะสม
- (6) ทำอาหารที่ร้อนให้เย็นก่อนเก็บรักษา
- (7) ควบคุมไม่ให้มีสัตว์ที่สร้างความรำคาญ เช่น แมลงวัน ในระหว่างที่ให้บริการอาหาร และในบริเวณรับประทานอาหาร

11. มาตรการด้านสุขอนามัยและห้องน้ำ (Hygiene and Restrooms)

นอกเหนือจากฝุ่นและความสกปรกที่มีอยู่ตามธรรมชาติแล้ว ในฟาร์มอาจมีเชื้อโรคที่ก่อให้เกิดโรคร้ายไข้เจ็บ หรืออาจมีสารที่ทำให้เกิดโรคมุมิแพ้ในฝุ่น สะเก็ดผิวหนังของสัตว์ และละอองเกสรดอกไม้ ดังนั้นผู้ประกอบธุรกิจท่องเที่ยวเชิงเกษตรควรปฏิบัติตามดังต่อไปนี้

- (1) ควรให้มีการล้างมือหลังจากไปเที่ยวในฟาร์ม ควรให้มีสิ่งอำนวยความสะดวกให้กับนักท่องเที่ยวที่เป็นเด็กในการล้างมือ
- (2) ควรติดตั้งที่ล้างมือให้อยู่ในระดับต่ำเพียงพอที่จะให้นักท่องเที่ยวที่เป็นเด็กสามารถล้างมือได้ ในกรณีที่ไม่มีน้ำ ควรมีผ้าเช็ดมือประเภทที่ใช้แล้วทิ้งหรือสิ่งที่ใช้ล้างมือและฆ่าเชื้อโรค

ควรสอนให้นักท่องเที่ยวที่เป็นเด็กรู้จักล้างมือก่อนรับประทานอาหาร หรือหลังจากการสัมผัสกับสัตว์และก่อนออกเดินทางกลับ

(3) ควรจัดให้มีห้องน้ำซึ่งขึ้นอยู่กับขนาดของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรและจำนวนนักท่องเที่ยว หากมีกลุ่มนักท่องเที่ยวเป็นกลุ่มเล็กและเดินทางมาท่องเที่ยวไม่กี่ชั่วโมง สิ่งอำนวยความสะดวกในห้องน้ำมาตรฐานในฟาร์มก็น่าเพียงพอ แต่หากกิจกรรมต้องใช้ระยะ หรือมีจำนวนนักท่องเที่ยวต่อวันเป็นจำนวนมาก ควรจัดให้มีห้องน้ำเคลื่อนที่

3.1.3.5 มาตรการรักษาความปลอดภัยในที่พักและอาหาร

รัฐแคนซัสมีกฎหมายให้ความคุ้มครองนักท่องเที่ยวด้านความปลอดภัยด้านอาหาร ทั้งนี้การประกอบธุรกิจด้านที่พักไม่ว่าจะเป็นการจัดให้มีเตียงนอนพร้อมอาหารเช้า หอพัก โรงแรมโมเต็ล บ้านพักในป่า หรือ ห้องพักภายในบ้าน หากที่พัสดังกล่าวมีจำนวนมากกว่า 4 ห้อง หรือที่พัสดังกล่าวสามารถให้นักท่องเที่ยวมาพักอาศัยได้จำนวน 8 รายหรือมากกว่านั้น ผู้ประกอบธุรกิจด้านที่พักต้องขอใบอนุญาตประกอบธุรกิจด้านที่พัก⁷⁸ ทั้งนี้เป็นไปตามพระราชบัญญัติการให้บริการด้านที่พักและอาหารแห่งรัฐแคนซัส (The Kansas Food Service and Lodging Act) K.S.A. 36-501 et seq.⁷⁹

พระราชบัญญัติการให้บริการด้านที่พักและอาหารแห่งรัฐแคนซัสกำหนดให้กรมวิชาการเกษตรแห่งรัฐแคนซัส (The Kansas Department of Agriculture) เป็นผู้มีอำนาจรักษาการตามพระราชบัญญัตินี้⁸⁰ ทั้งนี้กรมวิชาการเกษตรแห่งรัฐแคนซัสเป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบด้านการส่งเสริมความปลอดภัยให้กับสาธารณชน โดยออกระเบียบกฎเกณฑ์เพื่อมาควบคุมการผลิตและการจำหน่ายผลิตภัณฑ์อาหารในรัฐแคนซัส ทั้งนี้ กรมวิชาการเกษตรแห่งรัฐแคนซัสได้จัดทำโครงการที่พักและความปลอดภัยด้านอาหารเพื่อออกใบอนุญาตและตรวจสอบสิ่งอำนวยความสะดวกด้านที่พัก ร้านขายของชำ ร้านอาหารในร้านขายของชำ ร้านสะดวกซื้อ ภัตตาคาร ห้องครัวในโรงเรียน โรงอาหารสำหรับผู้สูงอายุ ห้องอาหารเคลื่อนที่ รถขายไอศกรีม เครื่องจำหน่ายสินค้าแบบหยอดเหรียญ ผู้ขายส่งอาหาร และคลังอาหาร ผู้ประกอบอาหารและผู้ผลิตอาหาร⁸¹

⁷⁸ Kansas Department of Agriculture, Division of Food Safety and Lodging, Lodging Establishment License [Online], October 2009. Available from <http://www.kansasagritourism.org/GettingStarted/Documents/LodgingEstablishmentLicense.pdf>

⁷⁹ The Kansas Food Service and Lodging Act § 36-501

⁸⁰ Ibid.

⁸¹ Kansas Department of Agriculture, Food Safety and Lodging Inspections [Online], (n.d.). Available from <http://www.ksda.gov/winwam/>

จากที่กล่าวมาข้างต้น ผู้ประกอบธุรกิจด้านที่พักต้องขอใบอนุญาตจากกรมวิชาการเกษตรแห่งรัฐแคนซัส แผนกการให้บริการด้านที่พักและความปลอดภัยด้านอาหาร (Division of Food Safety and Lodging)⁸²

นอกจากนี้ ผู้ประกอบธุรกิจด้านที่พักและให้บริการอาหารกับสาธารณชนจะต้องขอรับใบอนุญาตจากกรมวิชาการเกษตรแห่งรัฐแคนซัส เช่น การให้บริการอาหารในร้านค้าปลีก และร้านค้าขายอาหารปลีก ต้องขอรับใบอนุญาตความปลอดภัยอาหารจากกรมวิชาการเกษตรแห่งรัฐแคนซัส ทั้งนี้เป็นไปตามพระราชบัญญัติเครื่องสำอาง ยา และอาหาร แห่งแคนซัส (The Kansas Food, Drug and Cosmetic Act) K.S.A. 65-601 et seq. และ พระราชบัญญัติการให้บริการด้านที่พักและอาหารแห่งรัฐแคนซัส (The Kansas Food Service and Lodging Act) K.S.A. 36-501 et seq.⁸³

อย่างไรก็ตาม บทบัญญัติข้างต้นไม่นำมาปรับใช้กรณีกับผู้ประกอบธุรกิจที่พักให้บริการที่พักพร้อมอาหารอยู่ในตัว ซึ่งกรณีนี้ ผู้ประกอบธุรกิจที่พักไม่จำเป็นต้องขอใบอนุญาตแต่อย่างใด อย่างไรก็ตาม ผู้ประกอบธุรกิจที่พักประเภทหลังนี้ยังต้องปฏิบัติตามประมวลกฎหมายว่าด้วยอาหารแห่งรัฐแคนซัส (The Kansas Food Code)⁸⁴

ประมวลกฎหมายว่าด้วยอาหารแห่งรัฐแคนซัสมีที่มาจากประมวลกฎหมายว่าด้วยอาหารต้นแบบแห่งสำนักงานอาหารและยาแห่งสหรัฐอเมริกา (The United States Food and Drug Administration's (FDA) 2005 Model Food Code) และเป็นกฎหมายที่มีวัตถุประสงค์เพื่อลดอันตรายที่ก่อให้เกิดอาหารเป็นพิษหรืออาการบาดเจ็บ อันเป็นการเพิ่มความมั่นใจในอาหารและระดับการรักษาความสะอาดที่เหมาะสมในสถานที่ให้บริการอาหาร⁸⁵

⁸² Kansas Department of Agriculture, Division of Food Safety and Lodging, Lodging Establishment License [Online], October 2009. Available from <http://www.kansasagritourism.org/GettingStarted/Documents/LodgingEstablishmentLicense.pdf>

⁸³ Kansas Department of Agriculture, Food Safety, Egg and Lodging Forms [Online], (n.d.). Available from http://www.ksda.gov/records_center/content/286

⁸⁴ Kansas Department of Agriculture, Division of Food Safety and Lodging, Lodging Establishment License [Online], October 2009. Available from <http://www.kansasagritourism.org/GettingStarted/Documents/LodgingEstablishmentLicense.pdf>

⁸⁵ The Kansas Department of Health and Environment, Food Safety and Consumer Protection [Online], (n.d.). Available from <http://www.ksfoodsafety.org/>

ตัวอย่างบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายว่าด้วยอาหารแห่งรัฐแคนซัสที่เกี่ยวข้องกับการให้ความคุ้มครองนักท่องเที่ยวที่ใช้บริการด้านอาหาร เช่น มาตรา 6-501.115 กำหนดห้ามมิให้สัตว์เข้ามาในเขตพื้นที่ประกอบอาหาร ที่ว่า

6-501.115 Prohibiting Animals

(A) Except as specified in (B) and (C) of this section, live animals may not be allowed on the PREMISES of a FOOD ESTABLISHMENT.

(B) Live animals may be allowed in the following situations if the contamination of FOOD; clean EQUIPMENT, UTENSILS, and LINENS; and unwrapped SINGLE-SERVICE and SINGLE-USE ARTICLES can not result:

(1) Edible FISH or decorative FISH in aquariums, shellfish or crustacean on ice or under refrigeration, and shellfish and crustacean in display tank systems;

(2) Patrol dogs accompanying police or security officers in offices and dining, sales, and storage areas, and sentry dogs running loose in outside fenced areas;

(3) In areas that are not used for FOOD preparation and that are usually open for customers, such as dining and sales areas, SERVICE ANIMALS that are controlled by the disabled EMPLOYEE or PERSON, if a health or safety HAZARD will not result from the presence or activities of the SERVICE ANIMAL;

(4) In areas that are not used for FOOD preparation, storage, sales, display, or dining, in which that are caged animals or animals that are similarly confined, such as in a variety store that sells pets or a tourist park that displays animals.

(C) LIVE or dead FISH bait may be stored if contamination of FOOD; clean EQUIPMENT, UTENSILS, and LINENS; and unwrapped SINGLE-SERVICE and SINGLE-USE ARTICLES can not result.

นอกจากนี้ กรมวิชาการเกษตรแห่งรัฐแคนซัสจะเผยแพร่ชื่อและที่อยู่ของผู้ประกอบธุรกิจด้านที่พักและอาหารที่ได้รับอนุญาต และกำหนดห้ามมิให้บุคคลใดนำเอาชื่อและที่อยู่ของผู้ประกอบธุรกิจด้านที่พักและอาหารที่ได้รับอนุญาตไปใช้ในทางการค้า หากบุคคลใดฝ่าฝืนต้องรับผิดชอบในทางแพ่ง ทั้งนี้เป็นไป K.S.A. 45-230⁸⁶

⁸⁶ Kansas Department of Agriculture, Food Safety and Lodging Inspections [Online], (n.d.). Available from <http://www.ksda.gov/winwam/>

สำหรับมาตรการให้ความปลอดภัยด้านอาหารสำหรับธุรกิจท่องเที่ยวเชิงเกษตร กรมวิชาการเกษตรแห่งรัฐแคนซัสได้กำหนดให้การท่องเที่ยวเชิงเกษตรและธุรกิจขายตรง (Direct Marketing) ที่เกี่ยวข้องกับการเกษตรอยู่ภายใต้การตรวจสอบจากโครงการความปลอดภัยด้านอาหาร หากเป็นการประกอบธุรกิจเกี่ยวกับสวนผลไม้หรือสวนเพาะพันธุ์ไม้ จำหน่ายหรือส่งพืชที่ยังมีชีวิต เพาะปลูกและแปรรูปผักหรือผลไม้ ผลิตและบรรจุขวดเหล้าองุ่น เบียร์ หรือเหล้าแอบเบิ้ล จำหน่ายสินค้าที่ตลาดเกษตรกร แปรรูปเนื้อสัตว์หรือสัตว์ปีกเพื่อจำหน่าย นมวัว หรือ แพะ จำหน่ายนมหรือเนย สินค้าเกษตรอินทรีย์ที่ได้รับการรับรอง จำหน่ายไข่ มีเครื่องจำหน่ายสินค้าแบบหยอดเหรียญ ใช้ยาฆ่าแมลงหรือปุ๋ยเคมี ตัดฉลากบนผลิตภัณฑ์การเกษตร ประกอบธุรกิจห้องประกอบอาหาร⁸⁷

นอกจากนี้ กรมวิชาการเกษตรแห่งรัฐแคนซัส มีหน้าที่ให้การรับรองสิทธิทางแพ่งของผู้บริโภคและลูกจ้างอีกสี่ด้านหนึ่งด้วย⁸⁸

จากการพิจารณาข้อมูลข้างต้นจะเห็นว่า กฎหมายคุ้มครองนักท่องเที่ยวในประเทศสหรัฐอเมริกาจะสามารถนำมาใช้เป็นแนวทางในการร่างกฎหมายให้ความคุ้มครองนักท่องเที่ยวในธุรกิจท่องเที่ยวเชิงเกษตรสำหรับประเทศไทยได้ ทั้งนี้ เพื่อเป็นการสร้างความมั่นใจให้กับนักท่องเที่ยว และเป็นการส่งเสริมธุรกิจท่องเที่ยวเชิงเกษตรในประเทศไทยให้เจริญเติบโตอย่างยั่งยืน

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

⁸⁷ Kansas Department of Agriculture, Food Safety and Lodging [Online], (n.d.). Available from http://www.ksda.gov/food_safety/

⁸⁸ Ibid.

บทที่ 4

วิเคราะห์มาตรการทางกฎหมายในการให้ความคุ้มครองนักท่องเที่ยวเชิงเกษตร

จากที่ได้อธิบายไว้ในบทที่ 2 และบทที่ 3 จะเห็นได้ว่าประเทศไทยยังไม่มีกฎหมาย ให้ความคุ้มครองนักท่องเที่ยวเชิงเกษตรไว้เป็นการเฉพาะ (Sui generis) ดังนั้น หากเกิด ความเสียหายแก่นักท่องเที่ยวเชิงเกษตรย่อมต้องอาศัยบทบัญญัติในกฎหมายต่างๆ ที่มีอยู่ ในปัจจุบันมาปรับใช้เพื่อเยียวยาความเสียหายเป็นกรณี ๆ ไป ได้แก่ พระราชบัญญัติคุ้มครอง ผู้บริโภค พ.ศ. 2522 แก้ไขเพิ่มเติมโดย พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2541 พระราชบัญญัติว่าด้วยข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม พ.ศ. 2540 พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดี ผู้บริโภค พ.ศ. 2551 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ พระราชบัญญัติโรงแรม พ.ศ. 2547 พระราชบัญญัติธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ พ.ศ. 2551 พระราชบัญญัติอาหาร พ.ศ. 2522 พระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535 พระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้น จากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 และการให้ความคุ้มครองนักท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยตำรวจ ท่องเที่ยว เป็นต้น อย่างไรก็ตามเมื่อนักกฎหมายต่าง ๆ เหล่านี้ มาปรับใช้ในการให้ความ คุ้มครองนักท่องเที่ยวเชิงเกษตรแล้วอาจทำให้นักท่องเที่ยวเชิงเกษตรไม่ได้รับการเยียวยา อย่างเต็มที่ ดังที่จะได้วิเคราะห์เป็นลำดับต่อไป

4.1 วิเคราะห์การให้ความคุ้มครองนักท่องเที่ยวเชิงเกษตรในด้านที่พัก

จากการศึกษาพบปัญหาว่าผู้ประกอบการท่องเที่ยวเชิงเกษตรและผู้ประกอบธุรกิจนำเที่ยว และมัคคุเทศก์ยังไม่สามารถแยกแยะความแตกต่างระหว่างกาให้บริการด้านที่พักประเภท (ก) การบริการที่พักสัมผัสวัฒนธรรมชนบท หรือ โฮมสเตย์ (Home stay) และ (ข) การบริการที่พัก แรมในฟาร์ม หรือฟาร์มสเตย์ (Farm stay)

ทั้งผู้ประกอบการท่องเที่ยวเชิงเกษตรและผู้ประกอบธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์จำนวน หนึ่งในประเทศไทยมักเข้าใจว่าการให้บริการที่พักแบบฟาร์มสเตย์เหมือนกับการให้บริการที่พัก แรมแบบโฮมสเตย์ หรือกล่าวอีกอย่างหนึ่งที่พักทั้ง 2 ประเภท คือ ที่พักประเภทเดียวกัน ซึ่งจะ เห็นได้จากข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นจริงดังต่อไปนี้

ข้อเท็จจริงปรากฏว่า ผู้ให้บริการที่พักแห่งหนึ่งในจังหวัดจันทบุรีได้ลงโฆษณาให้บริการ ที่พักของตนบนเว็บไซต์ว่าเป็นการให้บริการที่พักประเภท “ฟาร์มสเตย์” สามีภรรยาชาวอเมริกัน คู่หนึ่งได้ตัดสินใจที่จะมาพักกับผู้ให้บริการรายดังกล่าวเพราะเข้าใจตามข้อมูลที่ปรากฏบนเว็บไซต์ ว่าเป็นที่พักประเภทฟาร์มสเตย์ทั้งนี้ก่อนออกเดินทางมาประเทศไทยทั้งสองสามีภรรยาชาวอเมริกัน ยังได้สอบถามเพิ่มเติมไปยังมัคคุเทศก์อีกครั้ง ก็ได้รับคำยืนยันจากมัคคุเทศก์ว่าสถานที่ที่จะเดินทาง

ไปพักนั้นเป็นที่พักประเภทฟาร์มสเตย์ ทำให้ทั้งสองสามีภรรยาชาวอเมริกันตัดสินใจชำระค่าบริการและเดินทางมาถึงสถานที่พักดังกล่าว ในระหว่างที่ทั้งคู่ลงทะเบียนเพื่อเข้าพักนั้น ทั้งคู่ก็ยังได้สอบถามพนักงานประจำไร้อีกครั้งหนึ่งว่าสถานที่พักเป็นที่พักประเภทฟาร์มสเตย์หรือไม่ ซึ่งทั้งคู่ก็ได้รับการยืนยันว่าเป็นที่พักประเภทฟาร์มสเตย์ แต่เมื่อทั้งคู่เดินทางมาถึงที่พักกลับปฏิเสธที่จะไม่เข้าพักเนื่องจากไม่ใช่ที่พักประเภทฟาร์มสเตย์ตามที่ทั้งคู่เข้าใจ เนื่องจากลักษณะของสถานที่พักเป็นห้องเดียวซึ่งทั้งคู่ต้องพักรวมกับเจ้าของสถานที่พักโดยมีผ้ากั้นระหว่างกันเท่านั้น ด้วยเหตุนี้นักท่องเที่ยวสองสามีภรรยาจึงเรียกเงินที่ได้ชำระค่าที่พักไปคืนและเรียกร้องให้มัคคุเทศก์พาไปพักยังสถานที่พักแห่งอื่น อย่างไรก็ตาม ผู้ให้บริการที่พักไม่ยอมคืนเงินดังกล่าวให้กับนักท่องเที่ยวสองสามีภรรยาชาวอเมริกัน¹

จากข้อเท็จจริงข้างต้น จะเห็นได้ว่ากฎหมายที่สามารถนำมาปรับใช้ในการให้ความคุ้มครองนักท่องเที่ยว ได้แก่ พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 และประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ดังที่จะได้วิเคราะห์ต่อไปนี้

ก. การให้ความคุ้มครองด้านที่พักตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค

พ.ศ. 2522

นักท่องเที่ยวเชิงเกษตรถือเป็นผู้บริโภคและย่อมมีสิทธิที่จะได้รับข่าวสารรวมทั้งคำพรรณาคุณภาพที่ถูกต้องและเพียงพอเกี่ยวกับสินค้าหรือบริการ (Right to be informed) ทั้งนี้เป็นไปตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 มาตรา 4 ที่ว่า “ผู้บริโภคมีสิทธิได้รับความคุ้มครองดังต่อไปนี้

(1) สิทธิที่จะได้รับข่าวสารรวมทั้งคำพรรณาคุณภาพที่ถูกต้องและเพียงพอเกี่ยวกับสินค้าหรือบริการ.....”

จากบทบัญญัติข้างต้น นักท่องเที่ยวเชิงเกษตรย่อมได้รับความคุ้มครองในด้านการโฆษณาไม่ให้ได้รับข้อมูลข่าวสารที่เป็นเท็จ หรือถูกหลอกลวงให้หลงเชื่อในคุณภาพ ที่มาแหล่งผลิต ปริมาณของสินค้าและบริการ ทั้งนี้เป็นไปตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 มาตรา 22 ที่ว่า “การโฆษณาจะต้องไม่ใช่ข้อความที่เป็นการไม่เป็นธรรมต่อผู้บริโภคหรือใช้ข้อความที่อาจก่อให้เกิดผลเสียต่อสังคมเป็นส่วนรวม ทั้งนี้ ไม่ว่าข้อความดังกล่าวนั้นจะเป็นข้อความที่เกี่ยวกับแหล่งกำเนิด สภาพ คุณภาพ หรือลักษณะของสินค้าหรือบริการ ตลอดจนการส่งมอบ การจัดหา หรือการใช้สินค้าหรือบริการ

¹ สัมภาษณ์ กนกรัฐ วรรณรัตน์, รักษาการผู้อำนวยการสำนักพัฒนาเกษตรกร กลุ่มงานส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตร กรมส่งเสริมการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, 7 มีนาคม 2554.

ข้อความดังต่อไปนี้ ถือว่าเป็นข้อความที่เป็นการไม่เป็นธรรมต่อผู้บริโภคหรือเป็นข้อความที่อาจก่อให้เกิดผลเสียต่อสังคมเป็นส่วนรวม

(1) ข้อความที่เป็นเท็จหรือเกินความจริง

(2) ข้อความที่จะก่อให้เกิดความเข้าใจผิดในสาระสำคัญเกี่ยวกับสินค้าหรือบริการไม่ว่าจะกระทำโดยใช้หรืออ้างอิงรายงานทางวิชาการ สถิติ หรือสิ่งใดสิ่งหนึ่งอันไม่เป็นความจริงหรือเกินความจริง หรือไม่ก็ตาม

(3) ข้อความที่เป็นการสนับสนุนโดยตรงหรือโดยอ้อมให้มีการกระทำผิดกฎหมายหรือศีลธรรม หรือนำไปสู่ความเสื่อมเสียในวัฒนธรรมของชาติ

(4) ข้อความที่จะทำให้เกิดความแตกแยกหรือเสื่อมเสียความสามัคคีในหมู่ประชาชน

(5) ข้อความอย่างอื่นตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

ข้อความที่ใช้ในการโฆษณาที่บุคคลทั่วไปสามารถรู้ได้ว่าเป็นข้อความที่ไม่อาจเป็นความจริงได้โดยแน่แท้ ไม่เป็นข้อความที่ต้องห้ามในการโฆษณาตาม (1)”

จากบทบัญญัติข้างต้นจะเห็นได้ว่า นักท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่ประสบปัญหาดังที่ได้กล่าวมาข้างต้นอาจอ้างว่าการโฆษณาในเว็บไซต์ของผู้ให้บริการที่พาดังกล่าวเป็นข้อความที่จะก่อให้เกิดความเข้าใจผิดในสาระสำคัญเกี่ยวกับสินค้าหรือบริการตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 มาตรา 22(2) จนทำให้นักท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่ประสบปัญหาเกิดความสับสนหรือหลงผิดในการให้บริการที่พักที่ไม่ใช่ที่พักประเภทฟาร์มสเตย์ตามความเข้าใจของนักท่องเที่ยวเชิงเกษตร

อย่างไรก็ตาม ผู้ประกอบการท่องเที่ยวเชิงเกษตรและผู้ประกอบธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ก็สามารถอ้างได้ว่าสถานที่พักพิพาทเป็นสถานที่พักประเภทฟาร์มสเตย์จริง ทั้งนี้ หากข้อเท็จจริงปรากฏเพิ่มเติมว่าในอดีตที่ผ่านมา นักท่องเที่ยวที่มาพักก็ยอมรับว่าลักษณะการให้บริการที่พักดังกล่าวเป็นที่พักประเภทฟาร์มสเตย์และไม่เคยมีการปฏิเสธการเข้าใช้บริการที่พักดังกล่าวแต่อย่างใด นอกจากนี้ ในประเทศไทยยังไม่มีกฎหมายบัญญัติเกี่ยวกับธุรกิจสถานที่พักประเภทโฮมสเตย์หรือสถานที่พักประเภทฟาร์มสเตย์ไว้แต่อย่างใด และผู้ประกอบการท่องเที่ยวเชิงเกษตรและผู้ประกอบธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ต่างเข้าใจโดยสุจริตในทางการค้าว่าการให้บริการที่พักดังกล่าวเป็นการให้บริการที่พักประเภทฟาร์มสเตย์ ดังนั้น ผู้ประกอบการท่องเที่ยวเชิงเกษตรและผู้ประกอบธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ไม่ได้โฆษณาข้อมูลอันเป็นเท็จ หรือหลอกลวงให้หลงเชื่อในบริการตามที่นักท่องเที่ยวเชิงเกษตรกล่าวอ้างตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 มาตรา 22(2) และไม่จำเป็นต้องคืนเงินให้กับนักท่องเที่ยวเชิงเกษตรแต่อย่างใด

จากข้อเท็จจริงข้างต้นจะเห็นได้ว่าพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 อาจไม่สามารถนำมาปรับใช้ในการให้ความคุ้มครองนักท่องเที่ยวเชิงเกษตรได้

ข. การให้ความคุ้มครองด้านที่พิกัดตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

จากข้อเท็จจริงเดียวกันข้างต้นนี้ นักท่องเที่ยวเชิงเกษตรอาจอาศัยบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ตามมาตรา 156 มาปรับใช้กับกรณีนี้เพื่อยกเลิกสัญญาการเข้าใช้บริการที่พิกัดนี้ ที่บัญญัติว่า “การแสดงเจตนาโดยสำคัญผิดในสิ่งซึ่งเป็นสาระสำคัญแห่งนิติกรรม เป็นโมฆะ

ความสำคัญผิดในสิ่งซึ่งเป็นสาระสำคัญแห่งนิติกรรมตามวรรคหนึ่ง ได้แก่ ความสำคัญผิดในลักษณะของนิติกรรม ความสำคัญผิดในตัวบุคคลซึ่งเป็นคู่กรณีแห่งนิติกรรมและความสำคัญผิดในทรัพย์สินซึ่งเป็นวัตถุแห่งนิติกรรม เป็นต้น”

ทั้งนี้การที่นักท่องเที่ยวเชิงเกษตรเข้าทำสัญญาเพื่อตั้งใจจะได้พักที่พักระเภทฟาร์มสเตย์ แต่กลับได้ที่พักระเภทอื่นนั้น และนักท่องเที่ยวไม่ได้ความประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง เพราะได้สอบถามมัคคุเทศก์และผู้ให้บริการที่พักรก่อนเข้าทำสัญญาใช้บริการที่พักรตั้งแต่แรก ย่อมอาจถือได้ว่าเป็นการแสดงเจตนาโดยสำคัญผิดในสิ่งซึ่งเป็นสาระสำคัญแห่งนิติกรรม ซึ่งมีผลทำให้สัญญาดังกล่าวเป็นโมฆะตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 156 และนักท่องเที่ยวเชิงเกษตรย่อมมีสิทธิได้รับเงินที่ได้ชำระไปคืน

อย่างไรก็ตาม ผู้ประกอบการท่องเที่ยวเชิงเกษตรและผู้ประกอบธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ก็สามารถอ้างได้ว่าพวกตนได้แจ้งให้นักท่องเที่ยวทราบตั้งแต่แรกแล้วว่าสถานที่พักรพิพาทเป็นสถานที่พักระเภทฟาร์มสเตย์จริง ทั้งนี้ หากข้อเท็จจริงปรากฏเพิ่มเติมว่าในอดีตที่ผ่านมา นักท่องเที่ยวที่มาพักก็ยอมรับว่าลักษณะการให้บริการที่พักรดังกล่าวเป็นที่พักระเภทฟาร์มสเตย์และไม่เคยมีการปฏิเสธการเข้าใช้บริการที่พักรดังกล่าวแต่อย่างใด นอกจากนี้ ในประเทศไทยยังไม่มีกฎหมายบัญญัติเกี่ยวกับธุรกิจสถานที่พักระเภทโฮมสเตย์หรือสถานที่พักระเภทฟาร์มสเตย์ไว้แต่อย่างใด และผู้ประกอบการท่องเที่ยวเชิงเกษตรและผู้ประกอบธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ต่างเข้าใจโดยสุจริตในทางการค้าว่าการให้บริการที่พักรดังกล่าวเป็นการให้บริการที่พักระเภทฟาร์มสเตย์ กรณีนี้ผู้ประกอบการท่องเที่ยวเชิงเกษตรและผู้ประกอบธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ก็สามารถอ้างได้ว่าพวกตนกระทำไปโดยสุจริตมาตั้งแต่แรกทั้งนี้เป็นไปตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 5 ที่ว่า “ในการใช้สิทธิแห่งตนก็ดี ในการชำระหนี้ก็ดี บุคคลทุกคนต้องกระทำโดยสุจริต” ดังนั้น นักท่องเที่ยวเชิงเกษตรไม่สามารถยกหลักความสำคัญผิดในการแสดงเจตนามาเพิกถอนสัญญาใช้บริการที่พักรดังกล่าวได้

จากข้อเท็จจริงข้างต้นจะเห็นได้ว่าประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ อาจไม่สามารถนำมาปรับใช้ในการให้ความคุ้มครองนักท่องเที่ยวเชิงเกษตรได้เช่นเดียวกัน

จากกรณีข้างต้น หากพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 และ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ไม่สามารถนำมาปรับใช้ในการให้ความคุ้มครองนักท่องเที่ยวในด้านที่พักได้แล้ว ย่อมทำให้นักท่องเที่ยวเชิงเกษตรเกิดความเสียเปรียบ

สำหรับประเด็นปัญหาด้านที่พักข้างต้นอาจไม่เกิดขึ้นในต่างประเทศ โดยเฉพาะประเทศสหรัฐอเมริกาซึ่งเป็นประเทศที่มีการให้บริการที่พักประเภทฟาร์มสเตย์อยู่เป็นจำนวนมาก ทำให้นักท่องเที่ยวสามารถแยกแยะได้ว่าที่พักประเภทใดเป็นที่พักประเภท “ฟาร์มสเตย์”

สำหรับประเทศไทย สำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยว (ปัจจุบันคือ “กรมการท่องเที่ยว”²) ได้ออกประกาศสำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยว เรื่อง กำหนดมาตรฐานบริการท่องเที่ยวมาตรฐานโฮมสเตย์ไทย พ.ศ. 2551³ ซึ่งประกาศฉบับนี้จะกำหนดคุณลักษณะโฮมสเตย์ในประเทศไทยที่อยู่ในระดับมาตรฐาน ประกอบด้วย ที่พัก อาหาร ความปลอดภัย อธิปไตยไม่ตรีของเจ้าบ้านและสมาชิก รายการนำเที่ยว ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม วัฒนธรรมการสร้างคุณค่าและมูลค่า การบริหารกลุ่มโฮมสเตย์ การประชาสัมพันธ์ และประกาศฉบับนี้ได้ให้ความหมายของคำว่า “โฮมสเตย์ไทย” หมายถึง การท่องเที่ยวรูปแบบหนึ่ง ซึ่งนักท่องเที่ยวจะต้องพักรวมกับเจ้าของบ้านชายคาเดียวกัน และศึกษาธรรมชาติ วิถีชีวิตไทยหรือวัฒนธรรมไทย โดยมีการจัดบริการและสิ่งอำนวยความสะดวกตามสมควร และได้ขึ้นทะเบียนต่อสำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยว

รูปแบบที่พักในแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรรวมถึงฟาร์มสเตย์ ทั้งนี้ที่พักประเภทโฮมสเตย์และฟาร์มสเตย์มีลักษณะที่เหมือนหรือคล้ายกันดังต่อไปนี้⁴

(1) ทั้งโฮมสเตย์และฟาร์มสเตย์มีความหมายมากกว่าเป็นที่พัก เนื่องจากเป็นรูปแบบการท่องเที่ยวอย่างหนึ่ง โดยยึดเอารูปแบบที่พักเป็นศูนย์กลางและจัดให้มีกิจกรรมในด้านต่างๆ ที่เป็นที่ต้องการของนักท่องเที่ยว

² พระราชกฤษฎีกาเปลี่ยนชื่อสำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยว เป็นกรมการท่องเที่ยว พ.ศ. 2553, ราชกิจจานุเบกษา, เล่ม 127 ตอนที่ 52 ก (วันที่ 27 สิงหาคม 2553)

³ ประกาศสำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยว เรื่อง กำหนดมาตรฐานบริการท่องเที่ยวมาตรฐานโฮมสเตย์ไทย พ.ศ. 2551, ราชกิจจานุเบกษา, เล่ม 125 ตอนพิเศษ 76 ง (วันที่ 25 เมษายน 2551)

⁴ สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย, รายงานขั้นสุดท้าย (Final Report) การศึกษาเพื่อกำหนดแนวทางการพัฒนาและจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตร (Agrotourism) เสนอต่อ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (กรุงเทพมหานคร: สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย, 2543), หน้า 4-48

(2) ทั้งโฮมสเตย์และฟาร์มสเตย์เน้นการเผยแพร่หรือมีจุดขายทางด้านวัฒนธรรมเฉพาะ โดยโฮมสเตย์เน้นการเผยแพร่วัฒนธรรมของวิถีชีวิตความเป็นอยู่ในครัวเรือน ฟาร์มสเตย์มุ่งเผยแพร่วัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับการทำอาชีพและขยายออกไปถึงสภาพธรรมชาติของถิ่นที่อยู่

(3) โฮมสเตย์ใช้กับทั้งการท่องเที่ยวและการศึกษา ส่วนฟาร์มสเตย์เป็นรูปแบบเน้นใช้กับการท่องเที่ยวโดยให้ออกโอกาสความเป็นส่วนตัวมากพอสมควร

(4) การบรรจุวัตถุประสงค์ของการจัดโฮมสเตย์และฟาร์มสเตย์ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงเกษตรควรจะต้องอยู่ภายใต้กรอบ ดังนี้

ก. การเผยแพร่และเรียนรู้ทางด้านวัฒนธรรม

ข. การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย

ค. สร้างรายได้ให้กับเกษตรกรตามสมควร แต่จะไม่จัดเป็นเชิงธุรกิจจนมีบทบาทมากกว่าการเกษตร

ง. เป็นกิจกรรมที่เกษตรกรสามารถดำเนินการได้ โดยสามารถควบคุมและจัดการให้อยู่ในระดับที่เหมาะสม ทั้งภายในและสภาพแวดล้อม

จ. เป็นธุรกิจในครัวเรือนที่เสริมกับการประกอบอาชีพหลักทางการเกษตร

ฉ. ส่งเสริมต่อการอนุรักษ์วัฒนธรรมประจำถิ่น

ณ. สอดคล้องกับการพัฒนาการท่องเที่ยวในภาพรวมของท้องถิ่นและประเทศ

จากที่ได้วิเคราะห์แล้วเห็นว่า ลักษณะของฟาร์มสเตย์มีลักษณะบางประการที่แตกต่างจากโฮมสเตย์ โดยโฮมสเตย์นั้น นักท่องเที่ยวเชิงเกษตรจะต้องพักรวมกับเจ้าของโฮมสเตย์หลังนั้น ขณะที่ฟาร์มสเตย์ นักท่องเที่ยวเชิงเกษตรจะต้องพักแยกต่างหากในสิ่งปลูกสร้างอื่นในบริเวณฟาร์มที่ไม่ใช่เจ้าของฟาร์มสเตย์ใช้เป็นที่หลบนอนหรืออยู่อาศัย ดังนั้น กรมการท่องเที่ยวสมควรออกประกาศกำหนดมาตรฐานบริการท่องเที่ยว มาตรฐานฟาร์มสเตย์ไทย เพื่อกำหนดคุณลักษณะฟาร์มสเตย์ในประเทศไทย อันเป็นการรองรับมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร และช่วยให้ให้นักท่องเที่ยวสามารถแยกแยะความแตกต่างระหว่างสถานที่พักประเภทโฮมสเตย์และสถานที่พักประเภทฟาร์มสเตย์ได้

4.2 วิเคราะห์การให้ความคุ้มครองนักท่องเที่ยวเชิงเกษตรในระหว่างทำกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงเกษตร

ปัญหานักท่องเที่ยวเชิงเกษตรได้รับอันตรายในระหว่างทำกิจกรรมในแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรถือเป็นปัญหาที่สำคัญ ทั้งนี้ประเทศไทยยังไม่มีกฎหมายให้ความคุ้มครองนักท่องเที่ยวเชิงเกษตรไว้เป็นการเฉพาะ (Sui generis) ดังนั้น หากเกิดความเสียหายแก่นักท่องเที่ยวเชิงเกษตรย่อมต้องอาศัยบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยละเมิดมาปรับใช้ในกรณีนี้

จากการศึกษาพบว่าประชาชนในประเทศสหรัฐอเมริกา มักนิยมเดินทางท่องเที่ยวไปในแหล่งท่องเที่ยวเพื่อทำกิจกรรมสันทนาการ ในขณะที่เดียวกันก็พบว่ามีนักท่องเที่ยวได้รับบาดเจ็บอันเนื่องมาจากการทำกิจกรรมสันทนาการ ยกตัวอย่างเช่น การที่นักท่องเที่ยวใช้บริการขี่ม้าแล้วตกม้าได้รับบาดเจ็บเป็นต้น จากเหตุการณ์เหล่านี้ทำให้นักท่องเที่ยวฟ้องร้องเรียกค่าเสียหายจากผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวเป็นจำนวนมาก ทำให้ทั้ง 50 รัฐในประเทศสหรัฐอเมริกาได้ออกกฎหมายภายในเรียกว่า “Recreational Use Statute” เพื่อควบคุมกิจกรรมสันทนาการบางประเภท ยกตัวอย่างเช่น การล่าสัตว์ การตกปลา การขี่สัตว์ การเก็บผักและผลไม้ การขี่รถวิบาก เป็นต้น และเพื่อจำกัดความรับผิดให้กับผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยว⁵ ซึ่งรวมถึงผู้ประกอบการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

นอกจากนี้ กฎหมายฉบับดังกล่าวยังถือได้ว่าเป็นต้นแบบของกฎหมาย Kansas Agritourism Promotion Act 2004 ซึ่งกำหนดให้ผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวได้จัดทำป้ายเตือนภัยให้กับนักท่องเที่ยวเชิงเกษตร อันเป็นการจำกัดความรับผิดให้กับผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยว⁶ โดยผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวเชิงเกษตรจดทะเบียน ไม่รับผิดชอบในการบาดเจ็บหรือตายของนักท่องเที่ยวที่เข้าร่วมกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงเกษตรจดทะเบียนที่เกิดขึ้นในสถานที่ท่องเที่ยวเชิงเกษตรจดทะเบียน หากปรากฏว่าการบาดเจ็บหรือการตายเช่นนั้น มีผลสืบเนื่องมาจากความเสี่ยงภัยซึ่งมีอยู่เป็นปกติวิสัยของกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรจดทะเบียน ความเสี่ยงภัยซึ่งมีอยู่เป็นปกติวิสัยของกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรจดทะเบียน หมายถึง อันตรายหรือเหตุการณ์ทั้งหลายซึ่งมีอยู่เป็นปกติวิสัยของกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรจดทะเบียน และหมายความรวมถึง อันตรายบางอย่าง บนพื้นผิวและสภาพใต้ผิวดิน สภาพธรรมชาติของดิน พืชพันธุ์ และน้ำ พฤติกรรมของสัตว์ป่าหรือสัตว์เลี้ยง และอันตรายที่เกิดจากโครงสร้างหรือเครื่องมืออุปกรณ์ ที่ใช้ในการเกษตรและปศุสัตว์ และเหตุสุดวิสัย และการใดที่นักท่องเที่ยวกระทำไปด้วยความประมาทจนนำไปสู่การบาดเจ็บหรือตายของนักท่องเที่ยวเองหรือผู้เข้าร่วมรายอื่น หรือการใดที่ผู้เข้าร่วมรายอื่นกระทำไปด้วยความประมาทจนนำไปสู่การบาดเจ็บหรือการตายของนักท่องเที่ยว รวมทั้งการไม่ปฏิบัติตามคำแนะนำของผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวเชิงเกษตรจดทะเบียน หรือการกระทำที่ไม่ใช้ความระมัดระวังพอสมควรในขณะที่มีส่วนร่วมในกิจกรรม

⁵ The National Agricultural Law Center, States' Recreational Use Statutes [Online], (n.d.).

Available from <http://www.nationalaglawcenter.org/assets/recreationaluse/index.html>

⁶ The National Agricultural Law Center, LIABILITY LEGISLATION IN TENNESSEE: RECREATIONAL USE AND EQUINE ACTIVITY STATUTES IMPLICATIONS FOR AGRITOURISM OPERATORS [Online], (n.d.). Available from <http://www.docstoc.com/docs/9929383/TN-Agritourism>

การท่องเที่ยวเชิงเกษตรจดทะเบียน ย่อมถือว่านักท่องเที่ยวได้เข้าเสี่ยงภัยในกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงเกษตรจดทะเบียนเอง

สำหรับในประเทศไทยหากนักท่องเที่ยวเชิงเกษตรได้รับบาดเจ็บในระหว่างการทำกิจกรรม สันทนาการ กฎหมายที่นำมาปรับใช้ในการให้ความคุ้มครองนักท่องเที่ยวเชิงเกษตร ได้แก่ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยละเมิด เพราะปัจจุบันประเทศไทยยังไม่มีกฎหมายให้ความคุ้มครองนักท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยเฉพาะ ทั้งนี้ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 420 บัญญัติว่า “ผู้ใดจงใจหรือประมาทเลินเล่อ ทำต่อบุคคลอื่นโดยผิดกฎหมายให้เขาเสียหายถึงแก่ชีวิตก็ดี แก่ร่างกายก็ดี อนามัยก็ดี เสรีภาพก็ดี ทรัพย์สินหรือสิทธิอย่างหนึ่งอย่างใดก็ดี ท่านว่าผู้นั้นทำละเมิดจำต้องใช้ค่าสินไหมทดแทนเพื่อการนั้น”

จากบทบัญญัติข้างต้น หากนักท่องเที่ยวเชิงเกษตรได้รับบาดเจ็บหรือตายในระหว่างทำกิจกรรมสันทนาการในแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ทั้งนี้ผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวเชิงเกษตรมีหน้าที่ต้องรักษาความปลอดภัยให้กับนักท่องเที่ยวเชิงเกษตรตลอดระยะเวลาที่นักท่องเที่ยวเชิงเกษตรยังพำนักอยู่ในอาณาเขตบริเวณแหล่งท่องเที่ยวของผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวเชิงเกษตร ไม่ว่าจะเป็นหน้าที่ในการแจ้งให้นักท่องเที่ยวเชิงเกษตรได้ทราบถึงบริเวณสถานที่เป็นอันตราย เพื่อไม่ให้นักท่องเที่ยวเชิงเกษตรเข้าไปในบริเวณดังกล่าว แต่หากผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวเชิงเกษตรจงใจหรือประมาทเลินเล่อไม่แจ้งให้นักท่องเที่ยวเชิงเกษตรได้ทราบถึงเรื่องดังกล่าว แล้วปรากฏว่านักท่องเที่ยวเชิงเกษตรเข้าไปในบริเวณสถานที่ต้องห้ามดังกล่าวโดยไม่รู้มาก่อนว่าบริเวณดังกล่าวเป็นสถานที่อันตรายและได้รับอันตรายแก่ร่างกายหรือชีวิต กรณีนี้ผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวเชิงเกษตรต้องรับผิดชอบใช้ค่าสินไหมทดแทนให้แก่นักท่องเที่ยวเชิงเกษตรดังกล่าว หรือหากเป็นกรณีที่ผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวเชิงเกษตรได้มอบหมายให้ตัวแทนมาดูแลนักท่องเที่ยวเชิงเกษตรแทนในลักษณะของสัญญาจ้างแรงงาน เช่น การจัดหาผู้ดูแลนักท่องเที่ยวเชิงเกษตรในการทำกิจกรรมสันทนาการต่าง ๆ เช่น การขี่ม้า การขี่รถเอทีวี เป็นต้น หากปรากฏว่านักท่องเที่ยวเชิงเกษตรได้รับอันตรายหรือบาดเจ็บในระหว่างที่ได้เข้าร่วมกิจกรรมดังกล่าว ดังนี้ผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวเชิงเกษตรต้องรับผิดชอบในความเสียหายที่ลูกจ้างได้ก่อให้เกิดขึ้น ทั้งนี้เป็นไปตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 425 ที่ว่า “นายจ้างต้องร่วมกันรับผิดชอบกับลูกจ้างในผลแห่งละเมิดซึ่งลูกจ้างได้กระทำไปในทางการที่จ้างนั้น” กรณีนี้นักท่องเที่ยวเชิงเกษตรสามารถเรียกให้ผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวเชิงเกษตรและลูกจ้างรับผิดชอบร่วมกันได้ และผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวเชิงเกษตรเมื่อได้ชดเชยค่าเสียหายให้แก่นักท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่ได้รับความเสียหายแล้ว ย่อมสามารถใช้สิทธิไล่เบี่ยค่าเสียหายจากลูกจ้างได้ ทั้งนี้เป็นไปตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 426 ที่ว่า “นายจ้างซึ่งได้ใช้ค่าสินไหมทดแทนให้แก่บุคคลภายนอกเพื่อละเมิดอันลูกจ้างได้ทำนั้น ชอบที่จะได้ชดเชยจากลูกจ้างนั้น”

นอกจากความรับผิดชอบเพื่อละเมิดในการกระทำของผู้ประกอบธุรกิจท่องเที่ยวเชิงเกษตรเอง และความรับผิดชอบเพื่อละเมิดในการกระทำผิดของบุคคลอื่นของผู้ประกอบธุรกิจท่องเที่ยวเชิงเกษตร ดังที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้นแล้ว ผู้ประกอบธุรกิจท่องเที่ยวเชิงเกษตรยังต้องรับผิดชอบหากนักท่องเที่ยวเชิงเกษตรได้รับความเสียหายซึ่งเกิดจากทรัพย์สินของผู้ประกอบธุรกิจท่องเที่ยวเชิงเกษตร ในกรณีดังต่อไปนี้

ก. กรณีนักท่องเที่ยวเชิงเกษตรได้รับความเสียหายอันเกิดจากสัตว์เลี้ยงของผู้ประกอบธุรกิจท่องเที่ยวเชิงเกษตร

ผู้ประกอบธุรกิจท่องเที่ยวเชิงเกษตรบางรายอาจเลี้ยงสัตว์เพื่อให้นักท่องเที่ยวเชิงเกษตรได้สัมผัสชีวิตความเป็นอยู่ของสัตว์ ยกตัวอย่าง ฟาร์มนกกระเจตกเทศ หรือ คอกม้า เป็นต้น หากปรากฏว่าในระหว่างการทำกิจกรรมสันตนาการ นักท่องเที่ยวเชิงเกษตรเกิดได้รับบาดเจ็บอันเนื่องมาจากสัตว์เลี้ยง ผู้ประกอบธุรกิจท่องเที่ยวเชิงเกษตรต้องรับผิดชอบในความเสียหายดังกล่าว ทั้งนี้เป็นไปตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 433 ที่ว่า “ถ้าความเสียหายเกิดขึ้นเพราะสัตว์ ท่านว่าเจ้าของสัตว์หรือบุคคลผู้รับเลี้ยงรับรักษาไว้แทนเจ้าของ จำต้องใช้ค่าสินไหมทดแทนให้แก่ฝ่ายที่ต้องเสียหายเพื่อความเสียหายอย่างใดๆ อันเกิดแต่สัตว์นั้น” จากบทบัญญัติดังกล่าวจะเห็นได้ว่านอกจากผู้ประกอบธุรกิจท่องเที่ยวเชิงเกษตรแล้ว ยังรวมถึงบุคคลผู้รับเลี้ยงรับรักษาไว้แทนเจ้าของ หรือบุคคลที่ผู้ประกอบธุรกิจท่องเที่ยวเชิงเกษตรมอบหมายให้เลี้ยงและดูแลสัตว์ อย่างไรก็ตามบทบัญญัติดังกล่าวเปิดช่องให้ผู้ประกอบธุรกิจท่องเที่ยวเชิงเกษตรหรือผู้ที่ได้รับมอบหมายให้เลี้ยงและดูแลสัตว์ได้พิสูจน์ให้พ้นจากความรับผิดได้ว่าตนได้ใช้ความระมัดระวังอันสมควรแก่การเลี้ยงการรักษาตามชนิดและนิสัยของสัตว์ หรือตามพฤติการณ์อย่างอื่น หรือพิสูจน์ได้ว่าความเสียหายนั้นย่อมจะต้องเกิดขึ้นทั้งที่ได้ใช้ความระมัดระวังถึงเพียงนั้น ทั้งนี้เป็นไปตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 433 ที่ว่า “...ตนได้ใช้ความระมัดระวังอันสมควรแก่การเลี้ยงการรักษาตามชนิดและนิสัยของสัตว์ หรือตามพฤติการณ์อย่างอื่น หรือพิสูจน์ได้ว่าความเสียหายนั้นย่อมจะต้องเกิดขึ้นทั้งที่ได้ใช้ความระมัดระวังถึงเพียงนั้น”

ข. กรณีนักท่องเที่ยวเชิงเกษตรได้รับความเสียหายอันเกิดจากโรงเรือนหรือสิ่งปลูกสร้างของผู้ประกอบธุรกิจท่องเที่ยวเชิงเกษตร

ผู้ประกอบธุรกิจท่องเที่ยวเชิงเกษตรมีหน้าที่ต้องบำรุงรักษาโรงเรือนหรือสิ่งปลูกสร้างในแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรให้มีสภาพดีอยู่เสมอ ทั้งนี้เพื่อความปลอดภัยของนักท่องเที่ยวเชิงเกษตร หากนักท่องเที่ยวเชิงเกษตรได้รับอันตรายหรือบาดเจ็บเนื่องมาจากความชำรุดบกพร่องของโรงเรือนหรือสิ่งปลูกสร้าง ยกตัวอย่างเช่น หลังคาโรงงานสาธิตวิธีการรีดนมวัวหล่นมาถูกศีรษะนักท่องเที่ยวเชิงเกษตรได้รับบาดเจ็บ เป็นต้น กรณีนี้ผู้ประกอบธุรกิจท่องเที่ยวเชิงเกษตรในฐานะผู้ครอบครองโรงเรือนหรือสิ่งปลูกสร้างต้องรับผิดชอบในความเสียหายแก่นักท่องเที่ยวเชิงเกษตร ทั้งนี้

เป็นไปตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 434 ที่ว่า “ถ้าความเสียหายเกิดขึ้นเพราะเหตุที่โรงเรือนหรือสิ่งปลูกสร้างอย่างอื่นก่อสร้างไว้ชำรุดบกพร่องก็ดี หรือบำรุงรักษาไม่เพียงพอก็ดี ท่านว่าผู้ครองโรงเรือนหรือสิ่งปลูกสร้างนั้นๆ จำต้องใช้ค่าสินไหมทดแทน แต่ถ้าผู้ครองได้ใช้ความระมัดระวังตามสมควรเพื่อป้องกันมิให้เกิดเสียหายขณะนั้นแล้ว ท่านว่าผู้เป็นเจ้าของจำต้องใช้ค่าสินไหมทดแทน”

ค. กรณีนักท่องเที่ยวเชิงเกษตรได้รับความเสียหายอันเกิดจากของตกหล่นจากสถานที่พัก

หากนักท่องเที่ยวเชิงเกษตรได้รับอันตรายหรือบาดเจ็บอันเนื่องมาจากของตกหล่นจากสถานที่พัก เช่น กระจาดต้นไม้หล่นใส่ศีรษะนักท่องเที่ยวที่อยู่ในสถานที่พักซึ่งอาจเป็นผู้ประกอบธุรกิจท่องเที่ยวเชิงเกษตรต้องรับผิดชอบในความเสียหายแก่นักท่องเที่ยวเชิงเกษตร ทั้งนี้เป็นไปตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 436 ที่ว่า “บุคคลผู้อยู่ในโรงเรือนต้องรับผิดชอบในความเสียหายอันเกิดเพราะของตกหล่นจากโรงเรือนนั้น หรือเพราะสิ่งข้างของไปตกในที่อันมิควร”

ง. กรณีนักท่องเที่ยวเชิงเกษตรได้รับความเสียหายอันเกิดจากยานพาหนะอันเดินด้วยเครื่องจักรกลของผู้ประกอบธุรกิจท่องเที่ยวเชิงเกษตร

ผู้ประกอบธุรกิจท่องเที่ยวเชิงเกษตรอาจจัดให้มีการสาธิตวิธีการผลิตสินค้าทางการเกษตรให้นักท่องเที่ยวเชิงเกษตร ยกตัวอย่างเช่น การสาธิตวิธีการทำไอศกรีม เป็นต้น ทั้งนี้ผู้ประกอบธุรกิจท่องเที่ยวเชิงเกษตรต้องจัดให้มีผู้ควบคุมและดูแลเครื่องจักรไม่ให้นักท่องเที่ยวได้รับอันตราย ทั้งนี้เป็นไปตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 437 ที่ว่า “บุคคลใดครอบครองหรือควบคุมดูแลยานพาหนะอย่างใดๆ อันเดินด้วยกำลังเครื่องจักรกล บุคคลนั้นจะต้องรับผิดชอบเพื่อการเสียหายอันเกิดแต่ยานพาหนะนั้น เว้นแต่จะพิสูจน์ได้ว่าการเสียหายนั้นเกิดแต่เหตุสุดวิสัย หรือเกิดเพราะความผิดของผู้ต้องเสียหายนั่นเอง

ความข้อนี้ให้ใช้บังคับได้ตลอดถึงผู้มีไว้ในครอบครองของตน ซึ่งทรัพย์สินอันเป็นของเกิดอันตรายได้โดยสภาพ หรือโดยความมุ่งหมายที่จะใช้ หรือโดยอาการกลไกของทรัพย์สินนั้นด้วย”

จากบทบัญญัติที่กล่าวมาทั้งหมดข้างต้นจะเห็นได้ว่าเป็นบทบัญญัติที่ให้ความคุ้มครองนักท่องเที่ยวเชิงเกษตร ซึ่งบทบัญญัติมีลักษณะคล้ายกับ Kansas Agritourism Promotion Act 2004 ดังที่ได้กล่าวไว้แล้วในบทที่ 3 ที่ว่า

กรณีที่ The Agritourism Promotion Act ไม่ได้บัญญัติให้ความคุ้มครองหรือจำกัดความรับผิดของผู้ประกอบธุรกิจท่องเที่ยวเชิงเกษตรจดทะเบียนไว้เป็นอย่างอื่น ผู้ประกอบธุรกิจท่องเที่ยวเชิงเกษตรจดทะเบียนต้องรับผิดตาม The Agritourism Promotion Act มาตรา 74-50,171 ในกรณีดังต่อไปนี้

(ก) ผู้ประกอบธุรกิจท่องเที่ยวเชิงเกษตรจดทะเบียน**จงใจหรือกระทำโดยปราศจากความระมัดระวัง** ทำให้ผู้เข้าร่วมในธุรกิจท่องเที่ยวเชิงเกษตรได้รับความเสียหาย หรือ

(ข) ผู้ประกอบธุรกิจท่องเที่ยวเชิงเกษตรจดทะเบียนได้รู้ถึงสภาพอันตรายในพื้นที่ สิ่งอำนวยความสะดวก หรือเครื่องมืออุปกรณ์ที่ใช้ในกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรจดทะเบียน หรืออันตรายของสัตว์บางชนิดที่ใช้ประกอบในกิจกรรมดังกล่าว และไม่ได้แจ้งสภาพอันตรายเช่นนั้นให้ผู้เข้าร่วมในกิจกรรมของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรได้รู้ และสภาพอันตรายเช่นนั้นเป็นเหตุให้ผู้เข้าร่วมในธุรกิจท่องเที่ยวเชิงเกษตรได้รับความเสียหาย⁷

อย่างไรก็ตาม การที่นักท่องเที่ยวเชิงเกษตรจะได้รับการชดเชยเยียวยาค่าเสียหายจากผู้ประกอบธุรกิจท่องเที่ยวเชิงเกษตรนั้น อาจต้องดำเนินการฟ้องร้องคดีตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ซึ่งมีข้อยุ่งยากและต้องใช้เวลาเนิ่นนาน โดยเฉพาะหากต้องรอฟังผลคำพิพากษาฎีกา ดังนั้น การอาศัยบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์เพื่อความคุ้มครองนักท่องเที่ยวอาจไม่สะดวกและรวดเร็วตามสภาพการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ทั้งนี้ นักท่องเที่ยวเชิงเกษตรย่อมไม่มุ่งหวังที่ดำเนินการฟ้องร้องคดีและเสียเวลาที่นักท่องเที่ยวให้ครบตามโปรแกรม แต่นักท่องเที่ยวเชิงเกษตรมุ่งหวังที่จะได้รับการชดเชยเยียวยาอย่างทันท่วงที โดยเฉพาะหากเป็นนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศด้วยแล้วย่อมต้องคำนึงถึงระยะเวลาท่องเที่ยวและเวลาที่จะต้องรีบเดินทางกลับ หากต้องมีการฟ้องร้องดำเนินคดีความและต้องเดินทางมาเป็นพยานในประเทศไทย ย่อมเป็นการเสียเวลาและค่าใช้จ่าย และอาจทำให้นักท่องเที่ยวบางรายยอมที่จะไม่รับค่าเสียหายก็เป็นได้

บางรัฐในประเทศสหรัฐอเมริกาตั้งที่กล่าวมาในบทที่ 3 ได้แก่ รัฐนอร์ทแคโรไลนา รัฐแคนซัส รัฐเวอร์จิเนีย รัฐหลุยเซียนา รัฐยูทาห์ ต่างบัญญัติกฎหมายจำกัดความรับผิดของผู้ประกอบธุรกิจท่องเที่ยวเชิงเกษตรขึ้นมาบังคับใช้เป็นกรณีเฉพาะ โดยกำหนดให้ผู้ประกอบธุรกิจท่องเที่ยวเชิงเกษตรต้องจัดทำป้ายเตือนภัยในแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ซึ่งการจัดทำป้ายดังกล่าวถือเป็นมาตรการทางกฎหมายในการให้ความคุ้มครองนักท่องเที่ยวเชิงเกษตรไม่ให้ได้รับอันตรายหรือบาดเจ็บในระหว่างทำกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงเกษตร

เป็นที่น่าสังเกตว่าการจัดทำป้ายเตือนภัยข้างต้นสามารถยกเว้นความรับผิดของผู้ประกอบธุรกิจท่องเที่ยวเชิงเกษตรได้หรือไม่

เมื่อบุคคลใดบุคคลหนึ่งไม่ว่าจะไร้ความสามารถหรือไม่ก็ตามที่รู้สำนึกในการกระทำของตนเองได้กระทำการโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อโดยมิชอบด้วยกฎหมายทำให้บุคคลอื่นเสียหายแก่สิทธิเด็ดขาดอย่างใดอย่างหนึ่ง เป็นการกระทำที่ฝ่าฝืนหน้าที่ตามกฎหมายที่ทุกคนมีหน้าที่งดเว้น

⁷ Kansas Agritourism Promotion Act 2004 § 74-50,171

ไม่ทำให้คนอื่นเสียหาย ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 420 จึงกำหนดให้บุคคลที่กระทำต้องรับผิดชอบในการกระทำของตนด้วยการเยียวยาให้แก่ผู้เสียหายโดยการชดใช้ค่าสินไหมทดแทนเพื่อให้ผู้เสียหายอยู่ในฐานะเสมือนความเสียหายมิได้เกิดขึ้น⁸ ทั้งนี้เป็นไปตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 420 ที่ว่า “ผู้ใดจงใจหรือประมาทเลินเล่อ ทำต่อบุคคลอื่นโดยผิดกฎหมายให้เขาเสียหายถึงแก่ชีวิตก็ดี แก่ร่างกายก็ดี อนามัยก็ดี เสรีภาพก็ดี ทรัพย์สินหรือสิทธิอย่างหนึ่งอย่างใดก็ดี ท่านว่าผู้นั้นทำละเมิดจำต้องใช้ค่าสินไหมทดแทนเพื่อการนั้น”

การที่ผู้ประกอบธุรกิจท่องเที่ยวเชิงเกษตรจดทะเบียนได้ติดตั้งป้ายเตือนภัยแก่นักท่องเที่ยว ย่อมต้องการให้นักท่องเที่ยวได้ใช้ความระมัดระวัง (Duty of care) ในระหว่างที่ทำการกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงเกษตร เพราะกิจกรรมบางกิจกรรมอาจทำให้นักท่องเที่ยวได้รับบาดเจ็บหรือเสียชีวิตได้ และแม้ว่านักท่องเที่ยวเชิงเกษตรได้รับรู้ถึงหรือคาดหมายได้ว่า หากตนเข้าร่วมในกิจกรรมดังกล่าวแล้วอาจเป็นอันตรายแก่ตนได้ แต่ยังคงเข้าร่วมกิจกรรมดังกล่าวเพื่อความบันเทิง หรือต้องการแสดงความสามารถหรือโอ้อวดประการใดๆ กรณีเช่นนี้ถือว่านักท่องเที่ยวเชิงเกษตรยอมสละประโยชน์ที่กฎหมายให้ความคุ้มครองอันส่งผลให้นักท่องเที่ยวเชิงเกษตรไม่อาจอ้างหรือเรียกร้องความคุ้มครองจากกฎหมายได้อีก⁹ ทำให้ผู้ประกอบธุรกิจท่องเที่ยวเชิงเกษตรไม่จำเป็นต้องรับผิดชอบในการบาดเจ็บหรือการตายของนักท่องเที่ยวเชิงเกษตร ซึ่งถือว่าเป็นข้อยกเว้นความรับผิดเพื่อละเมิดที่เกิดจากการกระทำของตนเอง หรือ หลักความยินยอมไม่เป็นละเมิด (Volenti non fit injuria)

จากที่ได้วิเคราะห์แล้วจะเห็นว่า ผู้ประกอบธุรกิจท่องเที่ยวเชิงเกษตรจดทะเบียนสามารถอ้างหลักความยินยอมไม่เป็นละเมิด ขึ้นต่อผู้นักท่องเที่ยวเชิงเกษตรผู้ได้รับบาดเจ็บหรือทายาทของนักท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่เสียชีวิตได้ และแนวคำพิพากษาศาลฎีกาส่วนใหญ่วินิจฉัยว่าในเรื่องละเมิดนั้นสามารถให้ความยินยอมได้ทุกเรื่อง ดังนั้น แม้ว่าจะยินยอมให้กระทำต่อสิทธิในชีวิต ร่างกาย อนามัย เสรีภาพ ทรัพย์สิน หรือสิทธิอย่างหนึ่งอย่างใด ย่อมสามารถทำได้ทั้งสิ้น ซึ่งเมื่อยินยอมแล้วย่อมถือว่าผู้ให้ความยินยอมไม่ได้รับความเสียหาย จึงไม่เป็นละเมิด¹⁰

⁸ ศนันท์ภรณ์ โสติพันธ์, คำอธิบายกฎหมายลักษณะละเมิด จัดการงานนอกสั่ง และลามิควรได้, พิมพ์ครั้งที่ 2 (กรุงเทพมหานคร: ศูนย์หนังสือกฎหมายวิญญูชน, 2552), หน้า 119.

⁹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 137.

¹⁰ สุพชรินทร์ อัครวิธานนท์, “พัฒนาการของหลักกฎหมาย VOLENTI NON FIT INJURIA : ศึกษาการปรับใช้กับประเทศไทย,” (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์ คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2551), หน้า 148-149.

อย่างไรก็ตามการกระทำอย่างไรจึงจะถือว่ายกเว้นความรับผิดชอบของผู้ประกอบธุรกิจท่องเที่ยวเชิงเกษตรได้นั้นยังไม่มีกฎหมายกำหนดไว้ หากจะพิจารณากฎหมายของประเทศสหรัฐอเมริกาแล้วจะเห็นได้ว่าการบัญญัติเกี่ยวกับการควบคุมกิจกรรมสันตนาการในแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรไว้เป็นการเฉพาะ ในขณะที่ประเทศยังไม่มีกฎหมายดังกล่าวและหากนักท่องเที่ยวเชิงเกษตรได้รับอันตรายหรือบาดเจ็บในระหว่างทำกิจกรรมสันตนาการในแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร และหากนำคดีขึ้นสู่ศาลเพื่อเรียกร้องให้ผู้ประกอบธุรกิจท่องเที่ยวเชิงเกษตรชดเชยค่าเสียหาย ย่อมทำให้ผู้ประกอบธุรกิจท่องเที่ยวเชิงเกษตรสามารถอ้างหลักความยินยอมไม่เป็นละเมิดขึ้นมาเพื่อจำกัดความรับผิดชอบของตนได้เสมอ ซึ่งนักท่องเที่ยวเชิงเกษตรผู้ได้รับอันตรายหรือบาดเจ็บจำเป็นต้องนำสืบพยานเพื่อให้ศาลได้เห็นว่าการที่นักท่องเที่ยวเชิงเกษตรได้รับบาดเจ็บนั้นเกิดจากความจงใจหรือประมาทเลินเล่อของผู้ประกอบธุรกิจท่องเที่ยวเชิงเกษตรเอง แม้นักท่องเที่ยวเชิงเกษตรจะได้นำสืบพยานหลักฐานเสร็จสิ้นแล้ว ก็ไม่ทราบผลแน่นอนว่าตนเองจะชนะคดีหรือไม่ หรือถ้านักท่องเที่ยวเชิงเกษตรชนะคดี ก็ไม่รู้ว่าจะได้รับชดเชยเยียวยาตามที่ตนได้เรียกร้องไปหรือไม่ สิ่งต่างๆ เหล่านี้ย่อมเป็นการทำให้นักท่องเที่ยวเชิงเกษตรผู้ได้รับความเสียหายต้องเสียเวลาและค่าใช้จ่าย และทำให้นักท่องเที่ยวเชิงเกษตรไม่ได้รับการชดเชยเยียวยาอย่างทันที่ และหากผู้ประกอบธุรกิจท่องเที่ยวเชิงเกษตรได้ปิดกิจการหนีไป การติดตามค่าเสียหายย่อมเป็นการยากลำบากมากขึ้น โดยเฉพาะหากเป็นนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศด้วยแล้วย่อมต้องคำนึงถึงระยะเวลาท่องเที่ยว และเวลาที่จำเป็นต้องรีบเดินทางกลับ หากต้องมีการฟ้องร้องดำเนินคดีความและต้องเดินทางมาเป็นพยานในประเทศไทย ย่อมเป็นการเสียเวลาและค่าใช้จ่าย และอาจทำให้นักท่องเที่ยวเชิงเกษตรบางรายยอมที่จะไม่รับค่าเสียหาย

ดังนั้น การนำหลักความยกเว้นความรับผิดชอบเพื่อละเมิดมาใช้กับกรณีนักท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่ได้รับความเสียหายในระหว่างร่วมกิจกรรมสันตนาการในแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรย่อมก่อให้เกิดผลเสียแก่นักท่องเที่ยวเชิงเกษตร

แม้การจัดทำป้ายเตือนภัยจะเป็นการอาศัยหลักความยินยอมไม่เป็นละเมิดดังที่ได้กล่าวมาข้างต้น แต่จากการที่ได้วิเคราะห์แล้วจะเห็นได้ว่าป้ายเตือนภัยอาจช่วยลดอุบัติเหตุให้นักท่องเที่ยวเชิงเกษตรในระหว่างทำกิจกรรมสันตนาการในแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรได้ เพราะทำให้นักท่องเที่ยวเชิงเกษตรได้ใช้ความระมัดระวังในระหว่างการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ทั้งนี้ผู้ประกอบธุรกิจท่องเที่ยวเชิงเกษตรมีหน้าที่ต้องแจ้งให้นักท่องเที่ยวเชิงเกษตรได้ถึงภัยอันตรายที่อาจเกิดขึ้นได้ในแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรดังกล่าว ผู้ประกอบธุรกิจท่องเที่ยวเชิงเกษตรควรติดตั้งป้ายในบริเวณกิจกรรมสันตนาการและบริเวณที่อาจก่อให้เกิดความเสียหายแก่

นักท่องเที่ยวเชิงเกษตรได้ เพราะผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวเชิงเกษตรอาจไม่มีเวลามาแจ้งให้นักท่องเที่ยวเชิงเกษตรได้ทราบตลอดเวลา

จากที่ได้วิเคราะห์มาแล้วข้างต้น แม้ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์จะให้ความคุ้มครองสิทธิของนักท่องเที่ยวเชิงเกษตรในบางกรณีตามที่ได้กล่าวมาข้างต้น แต่การที่นักท่องเที่ยวเชิงเกษตรแต่ละรายจะไปฟ้องร้องดำเนินคดีกับผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวเชิงเกษตรเมื่อมีการละเมิดสิทธิของผู้บริโภค ย่อมจะเสียเวลาและค่าใช้จ่ายเป็นการไม่คุ้มค่า และนักท่องเที่ยวเชิงเกษตรจำนวนมากไม่อยู่ในฐานะที่จะสละเวลาและเสียค่าใช้จ่ายในการดำเนินคดีได้ ในบางกรณีก็ไม่อาจจะรับหรือยับยั้งการกระทำที่จะเกิดความเสียหายแก่นักท่องเที่ยวเชิงเกษตรได้ทันทั้งนี้ นอกจากนี้การฟ้องคดีในปัจจุบันเพื่อเรียกค่าเสียหายมีความยุ่งยาก เนื่องจากภาระในการพิสูจน์ถึงความจริงหรือประมาทเลินเล่อในการกระทำผิดของกระทำละเมิดของผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวเชิงเกษตรหรือตัวแทนของผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวเชิงเกษตรตกเป็นหน้าที่ของนักท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่ได้รับความเสียหายตามหลักกฎหมายทั่วไป เพราะยังไม่มีกฎหมายให้ความคุ้มครองนักท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่ได้รับความเสียหายที่เกิดจากการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยมีการกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบในความเสียหายของผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวเชิงเกษตรหรือผู้เกี่ยวข้องไว้โดยตรง ดังนั้น สมควรที่จะนำหลักความรับผิดโดยเคร่งครัด (Strict Liability) มาใช้ในการให้ความคุ้มครองนักท่องเที่ยวเชิงเกษตรอันจะมีผลให้นักท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่ได้รับความเสียหายไม่ต้องพิสูจน์ความจริงหรือประมาทเลินเล่อของผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวเชิงเกษตรหรือผู้เกี่ยวข้อง เพื่อให้นักท่องเที่ยวเชิงเกษตรได้รับการชดเชยค่าเสียหายที่เป็นธรรมและทันทั้งนี้ โดยการกำหนดให้ผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวเชิงเกษตรและผู้ที่เกี่ยวข้องต้องร่วมกันรับผิดชอบต่อนักท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่ได้รับความเสียหายในระหว่างการท่องเที่ยวเชิงเกษตรและทำกิจกรรมสันทนาการในแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ไม่ว่าจะความเสียหายนั้นจะเกิดจากการกระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อของผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวเชิงเกษตรและผู้ที่เกี่ยวข้องหรือไม่ก็ตาม

4.3 วิเคราะห์การให้ความคุ้มครองนักท่องเที่ยวเชิงเกษตรในการดำเนินคดีตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551

พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551¹¹ ได้กำหนดวิธีพิจารณาแบบพิเศษที่มีลักษณะแตกต่างจากวิธีพิจารณาคดีแพ่งทั่วไปตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง เพื่อให้

¹¹ พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551, ราชกิจจานุเบกษา, เล่ม 125 ตอนที่ 38 ก (วันที่ 25 กุมภาพันธ์ 2551)

การพิจารณาคดีผู้บริโภคดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพและเหมาะสมกับลักษณะของคดี อันจะก่อให้เกิดประโยชน์แก่ทุกฝ่ายดังต่อไปนี้¹²

1) **สะดวก** ความสะดวกที่จะได้รับวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภคย่อมเกิดทั้งแก่คู่ความและศาล โดยโจทก์สามารถเสนอคำฟ้องด้วยวาจาได้ตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มาตรา 20 ที่ว่า “การฟ้องคดีผู้บริโภค **โจทก์จะฟ้องด้วยวาจาหรือเป็นหนังสือก็ได้** ในกรณีที่โจทก์ประสงค์จะฟ้องด้วยวาจา ให้เจ้าพนักงานคดีจัดให้มีการบันทึกรายละเอียดแห่งคำฟ้อง แล้วให้โจทก์ลงลายมือชื่อไว้เป็นสำคัญ” และจำเลยก็สามารถให้การด้วยวาจาได้ตาม มาตรา 26 ที่ว่า “ถ้าคู่ความไม่อาจตกลงกันหรือไม่อาจประนีประนอมยอมความกันได้ และจำเลยยังไม่ได้ยื่นคำให้การ ให้ศาลจัดให้มีการสอบถามคำให้การของจำเลยโดย**จำเลยจะยื่นคำให้การเป็นหนังสือหรือจะให้การด้วยวาจาก็ได้** ในกรณีที่ยื่นคำให้การเป็นหนังสือ หากศาลเห็นว่าคำให้การดังกล่าวไม่ถูกต้องหรือขาดสาระสำคัญบางเรื่อง ศาลอาจมีคำสั่งให้จำเลยแก้ไขคำให้การในส่วนนั้นให้ถูกต้องหรือชัดเจนขึ้นก็ได้ ในกรณีให้การด้วยวาจา ให้ศาลจัดให้มีการบันทึกคำให้การนั้นและให้จำเลยลงลายมือชื่อไว้เป็นสำคัญ...”

สำหรับการฟ้องด้วยวาจาหรือการให้การด้วยวาจานั้น เจ้าพนักงานคดีจะเป็นผู้จัดบันทึก รายละเอียดแห่งคำฟ้องหรือคำให้การลงในแบบพิมพ์เสนอศาล นับว่าเป็นการช่วยอำนวยความสะดวกแก่คู่ความอย่างมาก เพราะจะช่วยให้ผู้ที่ไม่มีความรู้กฎหมายสามารถฟ้องคดีหรือให้การด้วยวาจาได้ โดยเจ้าพนักงานคดีจะเป็นผู้ให้ความช่วยเหลือคู่ความไม่จำเป็นต้องจ้างทนายความมาดำเนินการให้ก็ได้

นอกจากนี้ การอ้างอิงพยานหลักฐานที่จะนำสืบ คู่ความก็สามารถทำได้โดยเพียงแถลงให้ศาลบันทึกไว้ว่าต้องการอ้างอิงพยานหลักฐานอะไรบ้างตามมาตรา 31 ที่ว่า “ในกรณีที่ศาลมีคำสั่งให้สืบพยาน ให้ศาลสอบถามคู่ความฝ่ายที่จะต้องนำพยานเข้าสืบว่าประสงค์จะอ้างอิงพยานหลักฐานใดแล้วบันทึกไว้หรือสั่งให้คู่ความจัดทำบัญชีระบุพยานยื่นต่อศาลภายในระยะเวลาตามที่เห็นสมควรก็ได้” โดยไม่ต้องยื่นบัญชีระบุพยานตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 88

เมื่อพยานเข้าเบิกความศาลจะให้ความช่วยเหลือโดยเป็นผู้ซักถามพยานก่อนคู่ความตามมาตรา 34 ที่ว่า “ในการสืบพยานไม่ว่าจะเป็นพยานที่คู่ความฝ่ายใดอ้างหรือที่ศาลเรียกมาเองให้ศาลเป็นผู้ซักถามพยาน คู่ความหรือทนายความจะซักถามพยานได้ต่อเมื่อได้รับอนุญาตจากศาล...” และศาลมีอำนาจซักถามพยานถึงข้อเท็จจริงที่เกี่ยวข้องกับคดีได้แม้ไม่มีคู่ความฝ่ายใด

¹² ไพโรจน์ วายุภาพ, *คำอธิบายกฎหมายวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค* (ม.ป.ท., 2552), หน้า 6-7.

ยกขึ้นอ้างตามมาตรา 33 วรรคสอง ที่ว่า “...พยานหลักฐานที่ได้มาตามวรรคหนึ่งต้องให้คู่ความทุกฝ่ายทราบและไม่ตัดสิทธิคู่ความในอันที่จะโต้แย้งพยานหลักฐานดังกล่าว”

2) รวดเร็ว ความรวดเร็วเป็นข้อเด่นของวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค การที่คดีผู้บริโภคเสร็จไปได้โดยรวดเร็วนั้นประกอบด้วยเหตุต่อไปนี้

(1) เมื่อโจทก์ได้ยื่นฟ้องแล้ว ศาลต้องนัดพิจารณาเพื่อไกล่เกลี่ยให้คู่ความตกลงหรือประนีประนอมยอมความกันเป็นอันดับแรกตามมาตรา 24

(2) กระบวนพิจารณาคดีผู้บริโภครวดเร็วกว่าคดีแพ่งทั่วไป เช่น กำหนดให้มีวันนัดพิจารณาเพื่อทำการไกล่เกลี่ย ให้การและสืบพยานในวันเดียวกันโดยไม่มีกรรชั่งสองสถานตามมาตรา 24 เป็นต้น

(3) ศาลต้องกำหนดวันนัดพิจารณาคดีไม่เกิน 30 วัน นับแต่วันที่ศาลมีคำสั่งรับคำฟ้อง ตามข้อกำหนดของประธานศาลฎีกาว่าด้วยการดำเนินกระบวนพิจารณาและการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานคดีในคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 ข้อ 9

(4) ศาลอุทธรณ์แผนกคดีผู้บริโภคหรือศาลอุทธรณ์ภาคแผนกคดีผู้บริโภคต้องพิจารณาพิพากษาคดีให้เสร็จภายใน 1 ปี นับแต่วันที่นำคดีลงสารบบความตามข้อกำหนดของประธานศาลฎีกาว่าด้วยการดำเนินกระบวนพิจารณาและการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานคดีในคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 ข้อ 37

(5) เจ้าหนี้ตามคำพิพากษาขอให้ศาลออกหมายบังคับคดีไปทันทีโดยไม่ต้องออกคำบังคับก่อนก็ได้ตามมาตรา 64

(6) ศาลมอบหมายให้เจ้าพนักงานคดีดำเนินกระบวนพิจารณาบางเรื่องแทนได้

3) ประหยัด วิธีพิจารณาคดีผู้บริโภคช่วยให้คู่ความเสียค่าใช้จ่ายในการดำเนินคดีเพียงเล็กน้อยจึงเป็นการประหยัด เนื่องจากเหตุผลดังต่อไปนี้

(1) ผู้บริโภคหรือผู้มีอำนาจฟ้องคดีผู้บริโภคไม่ต้องเสียค่าฤชาธรรมเนียมในการยื่นคำฟ้องตลอดจนการดำเนินกระบวนพิจารณาใดๆ ตามมาตรา 18

(2) การพิจารณาคดีผู้บริโภครวดเร็วกว่าคดีแพ่งสามัญ ทำให้คดีเสร็จไปโดยรวดเร็วคู่ความจึงไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายในการมาศาลหลายครั้ง

(3) โจทก์สามารถยื่นฟ้องคดีผู้บริโภคด้วยวาจา ส่วนจำเลยก็ให้การด้วยวาจาได้ โดยเจ้าพนักงานคดีเป็นผู้จดบันทึกให้ จึงสามารถฟ้องคดีหรือให้การต่อสู้ได้ด้วยตนเอง แม้ไม่มีความรู้กฎหมายก็ตาม ไม่จำเป็นต้องเสียค่าใช้จ่ายทนายความให้ดำเนินคดีแทน

ลักษณะดังกล่าวนอกจากเป็นประโยชน์แก่คู่ความแล้ว ยังเป็นประโยชน์แก่ศาลที่อาจช่วยแก้ปัญหาคดีค้างพิจารณาในปัจจุบันได้ในระดับหนึ่งด้วย

นอกจากนี้ ผู้รับบริการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ที่เป็น **นักท่องเที่ยวต่างประเทศ** สามารถอาศัยบทบัญญัติในพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 **สืบพยานหลักฐานไว้ก่อนปกติได้** หากนักท่องเที่ยวต่างประเทศจำเป็นต้องเดินทางกลับตามกำหนดระยะเวลา ทั้งนี้เป็นไปตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มาตรา 22 ที่ว่า

“มาตรา 22 ถ้าบุคคลใดเกรงว่าพยานหลักฐานที่ตนอาจต้องอ้างอิงในภายหน้าจะสูญหายหรือยากแก่การนำมาเมื่อมีการฟ้องเป็นคดีผู้บริโภค หรือถ้าคู่ความฝ่ายใดในคดีผู้บริโภคเกรงว่าพยานหลักฐานที่ตนจำแนงจะอ้างอิงจะสูญหายก่อนที่จะนำมาสืบหรือเป็นการยากที่จะนำมาสืบในภายหลัง บุคคลนั้นหรือคู่ความฝ่ายนั้นอาจยื่นคำขอต่อศาลเพื่อมีคำสั่งให้**สืบพยานหลักฐานนั้นไว้ทันทีก็ได้**

เมื่อศาลได้รับคำขอเช่นนั้น ให้ศาลออกหมายเรียกผู้ขอและคู่ความอีกฝ่ายหนึ่งหรือบุคคลภายนอกที่เกี่ยวข้องมาศาล และเมื่อได้ฟังบุคคลเหล่านั้นแล้ว ให้ศาลสั่งคำขอตามที่เห็นสมควรถ้าศาลสั่งอนุญาตตามคำขอ ก็ให้สืบพยานหลักฐานไปตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัตินี้ส่วนรายงานและเอกสารอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการนั้นให้ศาลเก็บรักษาไว้

ในกรณีที่**คู่ความอีกฝ่ายหนึ่งหรือบุคคลภายนอกที่เกี่ยวข้องไม่มีภูมิลำเนาอยู่ในราชอาณาจักร**และยังมีได้เข้ามาในคดีนั้น เมื่อศาลได้รับคำขอตามวรรคหนึ่ง ให้ศาลสั่งคำขอนั้นอย่างคำขออันอาจทำได้แต่ฝ่ายเดียว และถ้า**ศาลสั่งอนุญาตตามคำขอแล้วให้สืบพยานไปฝ่ายเดียว**”

เหตุที่นักท่องเที่ยวต่างประเทศจะขอสืบพยานหลักฐานไว้ก่อน ไม่ว่าจะเป็นการขอสืบพยานหลักฐานไว้ก่อนฟ้องหรือหลังฟ้องมี 2 ประการคือ

- ก. เกรงว่าพยานหลักฐานจะสูญหาย หรือ
- ข. ยากแก่การนำพยานหลักฐานมาสืบ

การเกรงว่าพยานหลักฐานจะสูญหายเป็นกรณีที่พยานหลักฐานนั้นอาจจะไม่มีอยู่เมื่อถึงเวลาสืบพยาน อาจสลายตัวไปโดยสภาพของพยานหลักฐานก็ได้ พยานบุคคลที่ใกล้จะตายก็ถือว่าเป็นจะสูญหาย

ส่วนการยากแก่การนำพยานหลักฐานมาสืบเมื่อถึงเวลาสืบพยานนั้น พยานหลักฐานนั้นยังมีอยู่มิได้จะสูญหาย พยานหลักฐานดังกล่าวอาจเป็นพยานบุคคลหรือพยานวัตถุก็ได้ เช่น พยานบุคคลอยู่ประเทศสหรัฐอเมริกาเดินทางมาประเทศไทย โจทก์ขอสืบพยานบุคคลนั้นไว้ก่อนเดินทางกลับได้ เพราะหากต้องเดินทางมาเบิกความเป็นพยานในวันนัดสืบพยานต้องเสียค่าใช้จ่ายสูง หรือผู้ประกอบการก็นำเครื่องเล่นสำหรับเด็กจากต่างประเทศมาให้บริการเพียงชั่วคราวแล้วจะนำไปให้บริการในประเทศอื่นต่อไป เครื่องเล่นดังกล่าวก่อให้เกิดความเสียหายแก่เด็ก บิดาของเด็กจึง

ขอให้ศาลไปเผชิญสืบดูเครื่องเล่นนั้นก่อนนำออกไปนอกราชอาณาจักร เพราะจะไม่นำกลับมาให้บริการในประเทศอีก¹³

เมื่อได้วิเคราะห์แล้วจะเห็นว่า แม้พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้บริโภคที่ได้รับความเสียหายได้รับการแก้ไขเยียวยาด้วยความรวดเร็ว ประหยัดและมีประสิทธิภาพ อันเป็นการคุ้มครองสิทธิของผู้บริโภค อย่างไรก็ตามหากเกิดกรณีที่นักท่องเที่ยวเชิงเกษตรได้รับความเสียหายอย่างเดียวกันแล้ว นักท่องเที่ยวเชิงเกษตรคนใดคนหนึ่งจะดำเนินการฟ้องคดีเพื่อนักท่องเที่ยวเชิงเกษตรกลุ่มนั้นทั้งหมด โดยให้นักท่องเที่ยวเชิงเกษตรเหล่านั้นได้ประโยชน์จากการฟ้องคดีด้วยกัน ซึ่งเรียกว่า Class Action ได้หรือไม่ ทั้งนี้ข้อดีของการที่นักท่องเที่ยวเชิงเกษตรสามารถดำเนินคดีแบบกลุ่มได้คือ การลดภาระค่าใช้จ่ายในการดำเนินคดีโดยแทนที่นักท่องเที่ยวเชิงเกษตรจะแยกกันฟ้องคดีเป็นรายๆ ไป และยังเป็น การช่วยเยียวานักท่องเที่ยวที่ได้รับความเสียหายได้เป็นจำนวนมากในคราวเดียวกัน ซึ่งในปัจจุบันประเทศไทยยังไม่มีกฎหมายบัญญัติให้สิทธินักท่องเที่ยวเชิงเกษตรในการดำเนินคดีแบบกลุ่มอย่างชัดเจน

แม้พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มาตรา 39 บัญญัติเรื่องการฟ้องคดีเพื่อประโยชน์แก่ผู้บริโภคเป็นส่วนรวมไว้ว่า “ในคดีที่ผู้บริโภคหรือผู้มีอำนาจฟ้องคดีแทนผู้บริโภคเป็นโจทก์ ถ้าความปรากฏแก่ศาลว่าจำนวนค่าเสียหายที่โจทก์เรียกร้องไม่ถูกต้องหรือวิธีการบังคับตามคำขอของโจทก์ไม่เพียงพอต่อการแก้ไขเยียวยาความเสียหายตามฟ้อง ศาลมีอำนาจยกขึ้นวินิจฉัยให้ถูกต้องหรือกำหนดวิธีการบังคับให้เหมาะสมได้แม้จะเกินกว่าที่ปรากฏในคำขอบังคับของโจทก์ก็ตาม แต่ข้อที่ศาลยกขึ้นวินิจฉัยนั้นจะต้องเกี่ยวข้องกับข้อเท็จจริงที่คู่ความยกขึ้นมาว่ากล่าวกันแล้วโดยชอบ” อย่างไรก็ตาม มีผู้ให้ความเห็นว่าแม้มาตรา 39 จะบัญญัติถึงเรื่องการฟ้องคดีเพื่อประโยชน์แก่ผู้บริโภคเป็นส่วนรวมก็ตาม แต่ก็ทำให้บทบัญญัติให้ผลของคดีมีไปถึงผู้บริโภคที่อาจเสียหายได้ จึงมีข้อเสนอให้บทบัญญัติเรื่อง Class Action¹⁴

ดังนั้น การที่ไม่มีกฎหมายบัญญัติให้สิทธินักท่องเที่ยวเชิงเกษตรดำเนินคดีแบบกลุ่ม ทำให้นักท่องเที่ยวเชิงเกษตรต้องดำเนินคดีเองหรือดำเนินคดีเพื่อประโยชน์แก่นักท่องเที่ยวเชิงเกษตรเป็นส่วนรวมตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มาตรา 39 ข้างต้นย่อมทำให้นักท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่ได้รับความเสียหายต้องเสียเวลาและค่าใช้จ่ายในการดำเนินคดี และกรณีนักท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่ได้รับความเสียหายรายใดฟ้องเรียกค่าเสียหายก่อน ก็ย่อมมีสิทธิได้รับการชดใช้เยียวยาก่อน ทำให้กองทัพภัยสินของผู้ประกอบการท่องเที่ยวเชิงเกษตรและ

¹³ เรื่องเดียวกัน, หน้า 104-105.

¹⁴ สุขุม ศุภินิตย์, คำอธิบายกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค, พิมพ์ครั้งที่ 7 (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2552), หน้า 367.

ผู้ประกอบธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ลดลง หรือหากผู้ประกอบการท่องเที่ยวเชิงเกษตรและผู้ประกอบธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ถูกฟ้องล้มละลาย ย่อมส่งผลให้นักท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่ได้รับความเสียหายรายอื่นไม่ได้รับการชดเชยเยียวยา ทั้งนี้หากมีกฎหมายบัญญัติให้สิทธิแก่นักท่องเที่ยวเชิงเกษตรในการดำเนินคดีแบบกลุ่มได้ย่อมเป็นการอำนวยความสะดวกให้แก่นักท่องเที่ยวเชิงเกษตรรายอื่นๆ ที่อยู่ในกลุ่ม อันเป็นการประหยัดเวลาและค่าใช้จ่าย และทำให้นักท่องเที่ยวเชิงเกษตรได้รับการชดเชยเยียวยาค่าเสียหายได้ทุกราย ซึ่งแตกต่างจากการที่นักท่องเที่ยวเชิงเกษตรแยกกันไปดำเนินการฟ้องร้องเรียกค่าเสียหายเอง

4.4 วิเคราะห์การให้ความคุ้มครองนักท่องเที่ยวเชิงเกษตรตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 แก้ไขเพิ่มเติมโดย พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2541

พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 แก้ไขเพิ่มเติมโดย พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2541 กำหนดวิธีการคุ้มครองผู้บริโภคในด้านสัญญาไว้ในส่วนที่ 2 ทวิ ตั้งแต่ มาตรา 35 ทวิ – 35 นว ทั้งนี้คณะกรรมการว่าด้วยสัญญามีอำนาจกำหนดให้การประกอบธุรกิจขายสินค้าหรือให้บริการนั้นเป็นธุรกิจที่ควบคุมสัญญาตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 35 ทวิ ดังต่อไปนี้

“มาตรา 35 ทวิ ในการประกอบธุรกิจขายสินค้าหรือให้บริการใด ถ้าสัญญาซื้อขายหรือสัญญาให้บริการนั้นมีกฎหมายกำหนดให้ต้องทำเป็นหนังสือ หรือที่ตามปกติประเพณีทำเป็นหนังสือ คณะกรรมการว่าด้วยสัญญาที่มีอำนาจกำหนดให้การประกอบธุรกิจขายสินค้าหรือให้บริการนั้นเป็นธุรกิจที่ควบคุมสัญญาได้

ในการประกอบธุรกิจที่ควบคุมสัญญา สัญญาที่ผู้ประกอบธุรกิจทำกับผู้บริโภคจะต้องมีลักษณะ ดังต่อไปนี้

(1) ใช้ข้อสัญญาที่จำเป็นซึ่งหากมิได้ใช้ข้อสัญญาเช่นนั้น จะทำให้ผู้บริโภคเสียเปรียบผู้ประกอบธุรกิจเกินสมควร

(2) ห้ามใช้ข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรมต่อผู้บริโภค

ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์ เงื่อนไข และรายละเอียดที่คณะกรรมการว่าด้วยสัญญากำหนด และเพื่อประโยชน์ของผู้บริโภคเป็นส่วนรวม คณะกรรมการว่าด้วยสัญญาจะให้ผู้ประกอบธุรกิจจัดทำสัญญาตามแบบที่คณะกรรมการว่าด้วยสัญญากำหนดก็ได้

การกำหนดตามวรรคหนึ่งและวรรคสอง ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดโดยพระราชกฤษฎีกา”

ปัจจุบันคณะกรรมการว่าด้วยสัญญาได้ออกประกาศให้ธุรกิจบางประเภทเป็นธุรกิจที่ควบคุมสัญญา ทั้งนี้เนื่องจาก เป็นธุรกิจที่ผู้ประกอบการมักอาศัยความได้เปรียบทางเศรษฐกิจและความรู้ความสามารถเฉพาะด้านเอาเปรียบคู่สัญญาที่เป็นผู้บริโภค เช่น ธุรกิจบัตรเครดิต¹⁵ ธุรกิจการให้บริการโทรศัพท์เคลื่อนที่¹⁶ เป็นต้น จนกระทั่งถึงปัจจุบันยังไม่มีประกาศจากคณะกรรมการว่าด้วยสัญญากำหนดให้ธุรกิจท่องเที่ยวเชิงเกษตรเป็นธุรกิจที่ควบคุมสัญญา **จากที่ได้วิเคราะห์แล้วจะเห็นได้ว่า** การที่ธุรกิจท่องเที่ยวซึ่งรวมถึงธุรกิจท่องเที่ยวเชิงเกษตรยังไม่เป็นธุรกิจที่ควบคุมสัญญา อาจทำให้ผู้ประกอบการท่องเที่ยวเชิงเกษตรและผู้ประกอบธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์กำหนดข้อความในสัญญาที่ไม่เป็นธรรม อันเป็นการเอาเปรียบนักท่องเที่ยวเชิงเกษตรได้ เช่น การที่ผู้ประกอบการท่องเที่ยวเชิงเกษตรและผู้ประกอบธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์กำหนดข้อยกเว้นความรับผิดชอบในการที่นักท่องเที่ยวเชิงเกษตรได้รับอันตรายหรือบาดเจ็บในระหว่างท่องเที่ยวหรือทำกิจกรรมสันทนาการในแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร เป็นต้น กรณีนี้อาจทำให้นักท่องเที่ยวเชิงเกษตรเสียเปรียบหรือไม่ได้รับความเป็นธรรมได้ ดังนั้น ธุรกิจท่องเที่ยวเชิงเกษตรควรจัดเป็นธุรกิจที่ควบคุมสัญญาเพื่อให้นักท่องเที่ยวเชิงเกษตรได้รับความคุ้มครองและมีความมั่นใจในการเดินทางท่องเที่ยวและเป็นการส่งเสริมธุรกิจท่องเที่ยวเชิงเกษตรในประเทศไทยให้เจริญเติบโตอย่างยั่งยืน

¹⁵ ประกาศคณะกรรมการว่าด้วยสัญญา เรื่อง ให้ธุรกิจบัตรเครดิตเป็นธุรกิจที่ควบคุมสัญญา พ.ศ. 2542, ราชกิจจานุเบกษา, เล่ม 116 ตอนพิเศษ 89 ง (วันที่ 3 พฤศจิกายน 2542), และ ประกาศคณะกรรมการว่า

ด้วยสัญญา เรื่อง ให้ธุรกิจบัตรเครดิตเป็นธุรกิจที่ควบคุมสัญญา พ.ศ. 2542 (ฉบับที่ 2), ราชกิจจานุเบกษา, เล่ม 116 ตอนพิเศษ 112 ง (วันที่ 30 ธันวาคม 2542), และ ประกาศคณะกรรมการว่าด้วยสัญญา เรื่อง ให้ธุรกิจบัตรเครดิตเป็นธุรกิจที่ควบคุมสัญญา (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2544, ราชกิจจานุเบกษา, เล่ม 118 ตอนพิเศษ 56 ง (วันที่ 15 มิถุนายน 2544)

¹⁶ ประกาศคณะกรรมการว่าด้วยสัญญา เรื่อง ให้ธุรกิจการให้บริการโทรศัพท์เคลื่อนที่เป็นธุรกิจที่ควบคุมสัญญา พ.ศ. 2543, ราชกิจจานุเบกษา, เล่ม 117 ตอนพิเศษ 130 ง (วันที่ 22 ธันวาคม 2543), และ ประกาศคณะกรรมการว่าด้วยสัญญา เรื่อง ให้ธุรกิจการให้บริการโทรศัพท์เคลื่อนที่เป็นธุรกิจที่ควบคุมสัญญา (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545, ราชกิจจานุเบกษา, เล่ม 119 ตอนพิเศษ 12 ง (วันที่ 15 กุมภาพันธ์ 2545)

4.5 วิเคราะห์การให้ความคุ้มครองนักท่องเที่ยวเชิงเกษตรตามพระราชบัญญัติว่าด้วยข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม พ.ศ. 2540

พระราชบัญญัติว่าด้วยข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม พ.ศ. 2540¹⁷ มุ่งจะแก้ไขความไม่เป็นธรรมที่เกิดจากผลบังคับของนิติกรรมสัญญาที่กำหนดไว้เป็นการเฉพาะ ได้แก่ สัญญาระหว่างผู้บริโภคกับผู้ประกอบธุรกิจการค้าหรือวิชาชีพ สัญญาสำเร็จรูป และสัญญาขายฝาก โดยมีขอบเขตบังคับใช้กับข้อสัญญาเป็นหลักและครอบคลุมถึงนิติกรรมประเภทข้อตกลง ความตกลง ความยินยอม ประกาศและคำแจ้งความเพื่อยกเว้นความรับผิด และนอกจากจะมีขอบเขตการบังคับใช้กับมูลหนี้ที่เกิดจากสัญญาแล้ว ยังใช้กับมูลหนี้ที่เป็นความรับผิดทางละเมิดด้วย ทั้งนี้เป็นไปตามพระราชบัญญัติว่าด้วยข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม พ.ศ. 2540 มาตรา 8 ที่ว่า “ข้อตกลง ประกาศ หรือคำแจ้งความที่ได้ทำไว้ล่วงหน้า เพื่อยกเว้นหรือจำกัดความรับผิดเพื่อละเมิดหรือผิดสัญญาในความเสียหายต่อชีวิต ร่างกาย หรืออนามัยของผู้อื่น อันเกิดจากการกระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อของผู้ตกลง ผู้ประกาศ ผู้แจ้งความ หรือของบุคคลอื่นซึ่งผู้ตกลง ผู้ประกาศ หรือผู้แจ้งความต้องรับผิดด้วย จะนำมาอ้างเป็นข้อยกเว้นหรือจำกัดความรับผิดไม่ได้” นอกจากนี้ ยังกำหนดประเภทของข้อสัญญาโดยไม่จำกัดว่าอยู่ในสัญญาประเภทใด ได้แก่ ข้อตกลงจำกัดสิทธิหรือเสรีภาพในการประกอบอาชีพการงาน หรือการทำนิติกรรมที่เกี่ยวกับประกอบธุรกิจการค้าหรือวิชาชีพ ข้อตกลงยกเว้นหรือจำกัดความรับผิดเพื่อความชำรุดบกพร่องหรือเพื่อการรอนสิทธิ ทั้งนี้เป็นไปตามพระราชบัญญัติว่าด้วยข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม พ.ศ. 2540 มาตรา 6 ที่ว่า “สัญญาระหว่างผู้บริโภคกับผู้ประกอบธุรกิจการค้าหรือวิชาชีพที่มีการชำระหนี้ด้วยการส่งมอบทรัพย์สินให้แก่ผู้บริโภค จะมีข้อตกลงยกเว้นหรือจำกัดความรับผิดของผู้ประกอบธุรกิจการค้าหรือวิชาชีพเพื่อความชำรุดบกพร่องหรือเพื่อการรอนสิทธิไม่ได้ เว้นแต่ผู้บริโภคได้รู้ถึงความชำรุดบกพร่องหรือเหตุแห่งการรอนสิทธิอยู่แล้วในขณะทำสัญญา ในกรณีนี้ให้ข้อตกลงยกเว้นหรือจำกัดความรับผิดนั้นมีผลบังคับได้เพียงเท่าที่เป็นธรรมและพอสมควรแก่กรณีเท่านั้น” ข้อสัญญาเกี่ยวกับมัดจำ ทั้งนี้เป็นไปตามพระราชบัญญัติว่าด้วยข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม พ.ศ. 2540 มาตรา 7 ที่ว่า “ในสัญญาที่มีการให้สิ่งใดไว้เป็นมัดจำ หากมีกรณีที่จะต้องริบมัดจำถ้ามัดจำนั้นสูงเกินส่วน ศาลจะลดลงให้ริบได้เพียงเท่าความเสียหายที่แท้จริงก็ได้” ข้อสัญญาที่ทำไว้ล่วงหน้ายกเว้นหรือจำกัดความรับผิดเพื่อการละเมิดหรือผิดสัญญา ทั้งนี้เป็นไปตามพระราชบัญญัติว่าด้วยข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม พ.ศ. 2540 มาตรา 8 ดังที่กล่าวมาข้างต้น ความตกลงหรือยินยอมของผู้เสียหายยกเว้นหรือจำกัดความรับผิดเพื่อละเมิด ทั้งนี้เป็นไปตามพระราชบัญญัติว่าด้วยข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม พ.ศ. 2540

¹⁷ พระราชบัญญัติว่าด้วยข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม พ.ศ. 2540, ราชกิจจานุเบกษา, เล่ม 114 ตอน 72 ก (วันที่ 16 พฤศจิกายน 2540)

มาตรา 9 ที่ว่า “ความตกลงหรือความยินยอมของผู้เสียหายสำหรับการกระทำที่ต้องห้ามชัดแจ้ง โดยกฎหมาย หรือขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน จะนำมาอ้างเป็น เหตุยกเว้นหรือจำกัดความรับผิดเพื่อละเมิดมิได้”

จากที่ได้วิเคราะห์แล้วจะเห็นได้ว่า สัญญาที่นักท่องเที่ยวเชิงเกษตรทำขึ้นกับผู้ประกอบการท่องเที่ยวเชิงเกษตรและผู้ประกอบการธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ ส่วนใหญ่เป็น สัญญาสำเร็จรูปที่ผู้ประกอบการธุรกิจนำเที่ยวจัดเตรียมไว้ล่วงหน้า จึงเข้าใจเงื่อนไขที่จะได้รับความคุ้มครองตามพระราชบัญญัติฉบับนี้ ทั้งนี้เนื่องจากในแต่ละปีมีนักท่องเที่ยวเดินทางไปยัง แหล่งท่องเที่ยวจำนวนมาก การที่จะให้ผู้ประกอบการท่องเที่ยวเชิงเกษตรตกลงทำสัญญากับ นักท่องเที่ยวเชิงเกษตรเป็นรายๆ ไป ย่อมใช้เวลาเป็นอย่างมาก ดังนั้นสัญญาสำเร็จรูปที่กำหนด ข้อสัญญาเอาไว้ล่วงหน้า โดยเฉพาะข้อยกเว้นหรือจำกัดความรับผิดชอบของผู้ประกอบการ ท่องเที่ยวเชิงเกษตรและผู้ประกอบการธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ ทั้งนี้พระราชบัญญัติว่าด้วย ข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม พ.ศ. 2540 มาตรา 3 บัญญัติว่า “สัญญาสำเร็จรูป หมายความว่า สัญญาที่ทำเป็นลายลักษณ์อักษรโดยมีการกำหนดข้อสัญญาที่เป็นสาระสำคัญไว้ล่วงหน้า ไม่ว่าจะทำในรูปแบบใด ซึ่งคู่สัญญาฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดนำมาใช้ในการประกอบกิจการของตน” และมาตรา 4 บัญญัติว่า “ข้อตกลงในสัญญาระหว่างผู้บริโภคกับผู้ประกอบการค้า หรือ วิชาชีพ หรือในสัญญาสำเร็จรูป หรือในสัญญาขายฝากที่ทำให้ผู้ประกอบการค้า หรือ วิชาชีพ หรือผู้กำหนดสัญญาสำเร็จรูป หรือผู้ซื้อฝากได้เปรียบคู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่งเกิน สมควร เป็นข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม และให้มีผลบังคับได้เพียงเท่าที่เป็นธรรมและพอสมควรแก่ กรณีเท่านั้น”

อย่างไรก็ตามจากบทบัญญัตินี้จะเห็นได้ว่าเป็นดุลยพินิจของศาลที่จะวินิจฉัยว่าสัญญาระหว่างนักท่องเที่ยวเชิงเกษตรกับผู้ประกอบการท่องเที่ยวเชิงเกษตรและผู้ประกอบการธุรกิจนำเที่ยว และมัคคุเทศก์เป็นธรรมหรือไม่

หากวิเคราะห์ถึงข้อตกลงในสัญญาที่สร้างขึ้นระหว่างนักท่องเที่ยวเชิงเกษตรกับผู้ประกอบการท่องเที่ยวเชิงเกษตรและผู้ประกอบการธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ เพื่อยกเว้นหรือจำกัด ความรับผิดเพื่อละเมิดหรือผิดสัญญาในความเสียหายต่อชีวิต ร่างกาย หรืออนามัยของ นักท่องเที่ยวเชิงเกษตร อันเกิดจากการกระทำของผู้ประกอบการท่องเที่ยวเชิงเกษตรและ ผู้ประกอบการธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ จะเห็นได้ว่าข้อตกลงดังกล่าวจะมีผลบังคับได้ต่อเมื่อ ไม่ใช่การกระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อของผู้ประกอบการท่องเที่ยวเชิงเกษตรและ ผู้ประกอบการธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ หรือกล่าวอีกอย่างหนึ่งหากผู้ประกอบการท่องเที่ยว เชิงเกษตรและผู้ประกอบการธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์กระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อทำให้นักท่องเที่ยวได้รับความเสียหายต่อชีวิต ร่างกาย หรืออนามัยแล้ว ข้อตกลงดังกล่าวไม่มีผลบังคับ

ใช้ได้ ทั้งนี้เป็นไปตามพระราชบัญญัติว่าด้วยข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม พ.ศ. 2540 มาตรา 8 ดังที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น

เมื่อได้วิเคราะห์แล้วจะเห็นได้ว่า การที่พระราชบัญญัติว่าด้วยข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม พ.ศ. 2540 เปิดโอกาสให้ผู้ประกอบการท่องเที่ยวเชิงเกษตรและผู้ประกอบธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์กล่าวอ้างได้ว่าการที่นักท่องเที่ยวเชิงเกษตรได้รับความเสียหายนั้นไม่ได้เป็นความตั้งใจหรือประมาทเลินเล่อและหลุดพ้นจากความรับผิดชอบนั้น ย่อมทำให้นักท่องเที่ยวเชิงเกษตรเสียเปรียบหรือไม่ได้รับความเป็นธรรม เสียเวลาและค่าใช้จ่ายในการดำเนินคดี และมีภาระต้องพิสูจน์เพื่อให้ศาลได้เห็นว่าการที่นักท่องเที่ยวเชิงเกษตรได้รับบาดเจ็บนั้นเกิดจากความตั้งใจหรือประมาทเลินเล่อของผู้ประกอบธุรกิจท่องเที่ยวเชิงเกษตรเอง ดังนั้น สมควรที่จะนำหลักความรับผิดโดยเคร่งครัด (Strict Liability) มาใช้ในการให้ความคุ้มครองนักท่องเที่ยวเชิงเกษตร อันจะมีผลให้นักท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่ได้รับความเสียหายไม่ต้องพิสูจน์ความตั้งใจหรือประมาทเลินเล่อของผู้ประกอบธุรกิจท่องเที่ยวหรือผู้เกี่ยวข้อง เพื่อให้นักท่องเที่ยวเชิงเกษตรได้รับการชดเชยค่าเสียหายที่เป็นธรรมและทัน่วงที่ดังที่ได้กล่าวมาแล้วก่อนหน้า

4.6 วิเคราะห์การให้ความคุ้มครองนักท่องเที่ยวเชิงเกษตรในด้านแหล่งท่องเที่ยว

จากการศึกษาพบว่าผู้ประกอบการจำนวนมากนำเสนอข้อมูลให้แก่นักท่องเที่ยวว่า แหล่งท่องเที่ยวของตนเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร แต่เมื่อนักท่องเที่ยวเชิงเกษตรเดินทางไปถึงแหล่งท่องเที่ยว ปรากฏว่าแหล่งท่องเที่ยวตามที่กล่าวมานั้นเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรเพียงเล็กน้อย แต่พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ หรือแหล่งท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรม หรือแหล่งท่องเที่ยวลักษณะอื่นซึ่งไม่ใช่ความต้องการที่แท้จริงของนักท่องเที่ยว¹⁸

พระราชบัญญัตินโยบายการท่องเที่ยวแห่งชาติ พ.ศ. 2551¹⁹ มาตรา 3 บัญญัติว่า **“แหล่งท่องเที่ยว หมายถึงรวมถึง แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ แหล่งท่องเที่ยวทางศิลปวัฒนธรรม แหล่งท่องเที่ยวทางโบราณสถาน และแหล่งท่องเที่ยวที่ได้มีการจัดสร้างขึ้น”**

จากบทบัญญัติข้างต้นจะเห็นได้ว่าแม้ว่าพระราชบัญญัตินโยบายการท่องเที่ยวแห่งชาติ พ.ศ. 2551 ไม่ได้บัญญัติแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรอยู่ภายใต้นิยามคำว่าแหล่งท่องเที่ยวอย่าง

¹⁸ สัมภาษณ์ สุชาติ สัยละมัย, นักวิชาการ ฝ่ายเทคโนโลยีสิ่งแวดล้อมและทรัพยากร สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย (วว.) กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 18 มีนาคม 2554.

¹⁹ พระราชบัญญัตินโยบายการท่องเที่ยวแห่งชาติ พ.ศ. 2551, ราชกิจจานุเบกษา, เล่ม 125 ตอนที่ 28 ก (วันที่ 5 กุมภาพันธ์ 2551)

ชัดเจน แต่จากบทบัญญัติข้างต้นจะเห็นได้ว่าพระราชบัญญัตินโยบายการท่องเที่ยวแห่งชาติ พ.ศ. 2551 ใช้คำว่า “**แหล่งท่องเที่ยว หมายถึงความรวมถึง...**” ซึ่งแปลความได้ว่ายังมีแหล่งท่องเที่ยวประเภทอื่นๆ อีกนอกเหนือจากแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ แหล่งท่องเที่ยวทางศิลปวัฒนธรรม แหล่งท่องเที่ยวทางโบราณสถาน และแหล่งท่องเที่ยวที่ได้มีการจัดสร้างขึ้น **ดังนั้น แหล่งท่องเที่ยวตามนิยามข้างต้นย่อมหมายความรวมถึงแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรด้วยเช่นกัน** อย่างไรก็ตาม อาจมีผู้โต้แย้งว่าแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรไม่รวมอยู่ในคำนิยามของคำว่าแหล่งท่องเที่ยวตามที่กล่าวมาข้างต้น ทั้งนี้เพื่อเป็นการลดข้อโต้แย้งดังกล่าว รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาอาจออกกฎกระทรวงกำหนดให้แหล่งท่องเที่ยวในนิยามของคำว่าแหล่งท่องเที่ยว ตาม มาตรา 3 แห่งพระราชบัญญัตินโยบายการท่องเที่ยวแห่งชาติ พ.ศ. 2551 รวมถึงแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร พร้อมให้ความหมายของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรเพื่อความชัดเจน ทั้งนี้เป็นไปตามพระราชบัญญัตินโยบายการท่องเที่ยวแห่งชาติ พ.ศ. 2551 มาตรา 4 ที่ว่า “ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬารักษาการตามพระราชบัญญัตินี้และให้มีอำนาจออกกฎกระทรวงและปฏิบัติการตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัตินี้”

นอกจากนี้ เป็นที่น่าสังเกตว่าพระราชบัญญัตินโยบายการท่องเที่ยวแห่งชาติ พ.ศ. 2551 ไม่ได้ให้ความหมายของ คำว่า “แหล่งท่องเที่ยว” เอาไว้ ซึ่งอาจก่อให้เกิดปัญหาในด้านการตีความ ทั้งนี้เพื่อแก้ไขปัญหาด้านการตีความและเพื่อแสดงให้เห็นความแตกต่างของแหล่งท่องเที่ยวเหล่านั้น สมควรที่จะกำหนดคำนิยามของแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ ดังต่อไปนี้

“**แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ**” หมายความว่า สถานที่ที่มีสภาพทางกายภาพของธรรมชาติที่งดงาม หรือมีความน่าสนใจต่อการเดินทางไปที่ชม รวมถึงบริเวณที่มนุษย์ได้เข้าไปปรับปรุงตกแต่งเพิ่มเติมในบางส่วนให้มีความงดงามตามธรรมชาติเด่นชัดยิ่งขึ้น²⁰

“**แหล่งท่องเที่ยวทางศิลปวัฒนธรรม**” หมายความว่า สถานที่ที่แสดงรูปแบบการดำเนินชีวิตของผู้คนในสังคม และการประเพณีที่ยึดถือสืบทอดต่อกันมา ตลอดจนกิจกรรมต่างๆ ที่มีผลต่อการดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว²¹

“**แหล่งท่องเที่ยวทางโบราณสถาน**” หมายความว่า สถานที่ที่ตั้งของสิ่งหรือสิ่งประดิษฐ์ซึ่งโดยอายุหรือโดยลักษณะแห่งการก่อสร้าง หรือโดยหลักฐานเกี่ยวกับประวัติของสิ่งหรือสิ่งประดิษฐ์นั้นเป็น

²⁰ ศูนย์วิจัยกฎหมายและการพัฒนา คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, รายงานฉบับสมบูรณ์ (Final Report) โครงการศึกษาจัดทำร่างพระราชบัญญัติการท่องเที่ยวแห่งชาติ เสนอต่อ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (กรุงเทพมหานคร: ศูนย์วิจัยกฎหมายและการพัฒนา คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2545), หน้า 369.

²¹ เรื่องเดียวกัน

ประโยชน์ในทางศิลปะ ประวัติศาสตร์หรือโบราณคดีอันมีผลดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว และให้
 หมายความรวมถึงแหล่งโบราณคดี แหล่งประวัติศาสตร์ และอุทยานประวัติศาสตร์ด้วย²²

“แหล่งท่องเที่ยวที่ได้มีการจัดสร้างขึ้น” หมายความว่า สถานที่ท่องเที่ยวที่มนุษย์
 สร้างขึ้นเพื่อใช้เป็นที่พักผ่อน หรือประกอบกิจกรรมนันทนาการ²³

“แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร” หมายความว่า แหล่งท่องเที่ยวที่เสริมสร้างความรู้ด้าน
 การเกษตรควบคู่กับการพักผ่อนและความบันเทิง นักท่องเที่ยวสามารถร่วมสัมผัสกับวิถีชีวิตเกษตร
 ประเพณีและวัฒนธรรม ของชุมชนท้องถิ่น มีส่วนร่วมในกิจกรรมด้านการเกษตรที่หลากหลาย เพื่อ
 สร้างทักษะแลกเปลี่ยนความรู้ด้านการเกษตรและได้รับความบันเทิงในรูปแบบต่างๆ รวมทั้ง
 สามารถซื้อหาผลิตภัณฑ์ผลการเกษตรและผลิตภัณฑ์ชุมชน กลับสู่ภูมิลำเนา²⁴

4.7 วิเคราะห์การให้ความคุ้มครองนักท่องเที่ยวเชิงเกษตรตามพระราชบัญญัติธุรกิจ นำเที่ยวและมัคคุเทศก์ พ.ศ. 2551

จากการศึกษาพบว่า ผู้ประกอบธุรกิจนำเที่ยวมักจ้างมัคคุเทศก์โดยไม่คำนึงถึงความรู้และ
 ให้ความสามารถ และมักให้มัคคุเทศก์ปฏิบัติงานนอกเหนือจากงานมัคคุเทศก์ที่ได้รับใบอนุญาต
 จากกรมการท่องเที่ยว เช่น กรณีต้องนำเที่ยวหลายแหล่งท่องเที่ยวในรายการท่องเที่ยวรายการ
 เดียว เช่น เดินป่าทางทะเล และท่องเที่ยวในเขตเมือง ซึ่งโดยหลักแล้วต้องใช้มัคคุเทศก์ตาม
 ประเภทแหล่งท่องเที่ยว แต่มีผู้ประกอบธุรกิจบางแห่งจ้างมัคคุเทศก์รายเดียวตลอดรายการ ทำให้
 นักท่องเที่ยวได้รับสาระจากการท่องเที่ยวทั้งด้านสันตนาการ เนื้อหาทางภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์
 โบราณคดี หรือศิลปวัฒนธรรมอย่างไม่ถูกต้องครบถ้วนในเนื้อหาประการสำคัญ²⁵

จากปัญหาข้างต้น พระราชบัญญัติธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ พ.ศ. 2551 มาตรา 59
 บัญญัติว่า “มัคคุเทศก์ต้องปฏิบัติหน้าที่ตามรายการนำเที่ยวที่ได้ตกลงไว้กับผู้ประกอบธุรกิจนำ
 เที่ยว และจะดำเนินการใดให้เกิดความเสียหายแก่นักท่องเที่ยวมิได้” นอกจากนี้เพื่อเป็น
 การคุ้มครองสิทธิและประโยชน์ของนักท่องเที่ยวและประกันการให้บริการอย่างมีคุณภาพ ได้มีการ

²² เรื่องเดียวกัน

²³ เรื่องเดียวกัน

²⁴ กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, สำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยว, ประกาศสำนักงานพัฒนาการ
 ท่องเที่ยว เรื่อง กำหนดมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ลงวันที่ 27 เมษายน 2553, หน้า 1.

²⁵ เศรษฐพล จินदानนท์, งานเอกสารวิชาการส่วนบุคคล หลักสูตรผู้บริหารกระบวนการยุติธรรม
 ระดับสูง (บ.ย.ส.) รุ่นที่ 9 วิทยาลัยการยุติธรรม สำนักงานศาลยุติธรรม พ.ศ. 2549, หน้า 13.

แบ่งมัคคุเทศก์ออกเป็นประเภทต่างๆ ตามลักษณะพื้นที่ที่นำเที่ยวเพื่อให้บริการนักท่องเที่ยวได้ตรงตามวัตถุประสงค์ดังนี้²⁶

- (1) มัคคุเทศก์ทั่วไป (ต่างประเทศ) นำเที่ยวได้ทั่วประเทศให้แก่นักท่องเที่ยวชาวไทยหรือชาวต่างประเทศ (บัตรสีบรอนสีเงิน)
- (2) มัคคุเทศก์ทั่วไป (ไทย) นำเที่ยวได้ทั่วประเทศให้แก่นักท่องเที่ยวชาวไทย (บัตรสีบรอนสีทอง)
- (3) มัคคุเทศก์เฉพาะ (ต่างประเทศ เฉพาะพื้นที่) นำเที่ยวได้เฉพาะจังหวัดที่ระบุและจังหวัดพื้นที่ติดต่อให้แก่นักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างประเทศ (บัตรสีชมพู)
- (4) มัคคุเทศก์เฉพาะ (ไทย เฉพาะพื้นที่) นำเที่ยวได้เฉพาะจังหวัดที่ระบุและจังหวัดพื้นที่ติดต่อให้แก่นักท่องเที่ยวชาวไทย (บัตรสีฟ้า)
- (5) มัคคุเทศก์เฉพาะ (เดินป่า) นำเที่ยวในเขตพื้นที่ป่าให้แก่นักท่องเที่ยวชาวไทยหรือชาวต่างประเทศ (บัตรสีเขียว)
- (6) มัคคุเทศก์เฉพาะ (ศิลปวัฒนธรรม) นำเที่ยวด้านศิลปวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ โบราณคดีได้ทั่วประเทศให้แก่ชาวไทยหรือชาวต่างประเทศ (บัตรสีแดง)
- (7) มัคคุเทศก์เฉพาะ (ทางทะเล) นำเที่ยวในเขตพื้นที่ทะเลให้แก่นักท่องเที่ยวชาวไทยหรือชาวต่างประเทศ (บัตรสีส้ม)
- (8) มัคคุเทศก์เฉพาะ (ทะเลชายฝั่ง) นำเที่ยวในเขตพื้นที่ทางทะเล เกาะ ในระยะห่างจากชายฝั่งถึงสถานที่ท่องเที่ยวได้ไม่เกิน 40 ไมล์ทะเล (บัตรสีเหลือง)
- (9) มัคคุเทศก์เฉพาะ (แหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ) นำเที่ยวภายในแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติที่ระบุไว้ในบัตร ให้แก่นักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างประเทศ (บัตรสีม่วง)
- (10) มัคคุเทศก์เฉพาะ (วัฒนธรรมท้องถิ่น) นำเที่ยวด้านวัฒนธรรม ประเพณี ประวัติศาสตร์ ภูมิศาสตร์ โบราณคดี เฉพาะภายในแหล่งท่องเที่ยววัฒนธรรมท้องถิ่นที่ระบุไว้ในบัตร ให้แก่ชาวไทยหรือชาวต่างประเทศ (บัตรสีน้ำตาล)

จากการแบ่งประเภทมัคคุเทศก์ข้างต้นจะเห็นได้ว่าไม่มีการกำหนดประเภทมัคคุเทศก์เฉพาะ (แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร) ซึ่งอาจทำให้นักท่องเที่ยวเชิงเกษตรไม่ได้รับสาระจากการท่องเที่ยวเชิงเกษตรอย่างถูกต้องครบถ้วน **ดังนั้น สมควรที่จะมีการกำหนดมัคคุเทศก์**

²⁶ สำนักทะเบียนธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์, กรมการท่องเที่ยว, “แบบบัตรประจำตัวมัคคุเทศก์”, [ออนไลน์], (ม.ป.ป.) แหล่งที่มา

เฉพาะ (แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร) ขึ้นมาอีกประเภท เพื่อเป็นการรองรับนักท่องเที่ยวเชิงเกษตรทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ

4.8 วิเคราะห์การให้ความคุ้มครองนักท่องเที่ยวเชิงเกษตรในด้านโฆษณาราคาสินค้าและบริการ

จากการศึกษาพบว่าผู้ประกอบการท่องเที่ยวท่องเที่ยวเชิงเกษตรส่วนใหญ่ไม่แสดงหรือไม่เปิดเผยราคาที่แท้จริงของค่าบริการในแหล่งท่องเที่ยวของตนที่เผยแพร่ในสื่อสาธารณะ ทั้งราคาค่าที่พัก อาหาร ค่าน้ำชม ค่าสาธิต และมักอ้างว่าราคาที่แสดงไว้่นั้นเป็นราคาเก่า ทำให้นักท่องเที่ยวเสียเปรียบเพราะแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรมักตั้งอยู่ห่างไกลและต้องใช้เวลาเดินทางนาน ซึ่งเมื่อเดินทางไปถึงจุดหมายปลายทางในเวลากลางคืน ย่อมไม่สามารถหาที่พักอื่นได้ หรือไม่สามารรถตัดสินใจเปลี่ยนแปลงรายการท่องเที่ยวอย่างกะทันหันได้²⁷

กรณีปัญหาข้างต้นนี้ กฎหมายที่สามารถนำมาปรับใช้ในกรณีให้ความคุ้มครองนักท่องเที่ยวเชิงเกษตร ได้แก่ พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 ทั้งนี้ มาตรา 3 ได้ให้ความหมายของ คำว่า “โฆษณา หมายความว่าถึงกระทำการไม่ว่าโดยวิธีใด ๆ ให้ประชาชนเห็นหรือทราบข้อความ เพื่อประโยชน์ในทางการค้า” และ คำว่า “สื่อโฆษณา หมายความว่า สิ่งที่ใช้เป็นสื่อในการโฆษณา เช่น หนังสือพิมพ์ สิ่งพิมพ์ วิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ ไปรษณีย์โทรเลข โทรทัศน์ หรือป้าย” ดังนั้น การที่ผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวเชิงเกษตรโฆษณาราคาสินค้าและบริการของตนผ่านสื่อโฆษณาต่างๆ ไม่ว่าจะเป็น สิ่งพิมพ์ หรือ อินเทอร์เน็ต เหล่านี้เป็นต้น ย่อมมีหน้าที่ต้องปฏิบัติตาม พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 มาตรา 22 ที่ว่า “การโฆษณาจะต้องไม่ใช่ข้อความที่เป็นการไม่เป็นธรรมต่อผู้บริโภคหรือใช้ข้อความที่อาจก่อให้เกิดผลเสียต่อสังคมเป็นส่วนรวม ทั้งนี้ ไม่ว่าข้อความดังกล่าวนั้นจะเป็นข้อความที่เกี่ยวกับแหล่งกำเนิด สภาพคุณภาพ หรือลักษณะของสินค้าหรือบริการ ตลอดจนการส่งมอบ การจัดหา หรือการใช้สินค้าหรือบริการ...” ดังที่ได้กล่าวมาก่อนหน้านี้

เมื่อวิเคราะห์ข้อกฎหมายกับข้อเท็จจริงข้างต้นจะเห็นได้ว่านักท่องเที่ยวเชิงเกษตรย่อมไม่ได้รับความเป็นธรรมในการที่ผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวเชิงเกษตรไม่ได้แสดงหรือไม่เปิดเผยราคาที่แท้จริง อย่างไรก็ตาม เป็นที่น่าสังเกตว่านักท่องเที่ยวเชิงเกษตรจะสามารถดำเนินการเรียกร้องให้ผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวเชิงเกษตรชดเชยค่าเสียหายได้หรือไม่ ในทางทฤษฎีแล้วนักท่องเที่ยวเชิงเกษตรอาจดำเนินการฟ้องร้องให้ผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวเชิงเกษตรให้ชดเชยค่าเสียหายได้ตาม

²⁷ สัมภาษณ์ สุชาติ สัยละมัย, นักวิชาการ ฝ่ายเทคโนโลยีสิ่งแวดล้อมและทรัพยากร สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย (วว.) กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 18 มีนาคม 2554.

พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 มาตรา 22 ข้างต้น แต่ดังที่ได้กล่าวมาก่อนหน้านี้แล้วว่านักท่องเที่ยวเชิงเกษตรย่อมไม่มุ่งหวังที่ดำเนินการฟ้องร้องคดีและเสียเวลา แต่นักท่องเที่ยวเชิงเกษตรมุ่งหวังที่จะได้รับการชดเชยเยียวยาอย่างทันที่ โดยเฉพาะหากเป็นนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศด้วยแล้วย่อมต้องคำนึงถึงระยะเวลาท่องเที่ยว และเวลาที่จะต้องรีบเดินทางกลับ หากต้องมีการฟ้องร้องดำเนินคดีความและต้องเดินทางมาเป็นพยานในประเทศไทย ย่อมเป็นการเสียเวลาและค่าใช้จ่าย และอาจทำให้นักท่องเที่ยวเชิงเกษตรคิดว่าการดำเนินคดีไม่คุ้มค่ากับเวลาที่จะต้องเสียไป นอกจากนี้ เมื่อเกิดกรณีพิพาทดังกล่าวแล้ว ผู้ประกอบธุรกิจท่องเที่ยวเชิงเกษตรอาจรีบดำเนินการแก้ไขเปลี่ยนแปลงข้อมูลเก่าให้เป็นข้อมูลใหม่ล่าสุดได้ในทันที ซึ่งเท่ากับเป็นการทำลายหลักฐาน หากเป็นเช่นนี้ย่อมทำให้เกิดความยากลำบากในการที่นักท่องเที่ยวเชิงเกษตรจะดำเนินคดีความเพื่อเรียกร้องให้ผู้ประกอบธุรกิจท่องเที่ยวเชิงเกษตรชดเชยเยียวยาค่าเสียหาย ดังนั้น จากข้อเท็จจริงข้างต้นจะเห็นได้ว่าพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 อาจไม่สามารถนำมาปรับใช้ในการให้ความคุ้มครองนักท่องเที่ยวเชิงเกษตรได้อย่างเพียงพอ และสมควรที่จะนำหลักความรับผิดโดยเคร่งครัด (Strict Liability) มาใช้ในการให้ความคุ้มครองนักท่องเที่ยวเชิงเกษตร ดังที่ได้กล่าวมาแล้วก่อนหน้านี้

4.9 วิเคราะห์การให้ความคุ้มครองนักท่องเที่ยวเชิงเกษตรในด้านอาหาร

จากการศึกษาพบว่ากรณีผู้ประกอบการให้นักท่องเที่ยวทดลองชิมผลิตภัณฑ์ทางการเกษตร ทั้งที่เป็นผลิตผลสดหรือแปรรูปขณะที่นักท่องเที่ยวเดินทางไปเยี่ยมชม ณ แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร หรือดูหาแสดงสินค้าของผู้ประกอบการ หากนักท่องเที่ยวเกิดเจ็บป่วยและพิสูจน์ได้ว่าเกิดจากการทดลองชิมผลิตภัณฑ์ทางการเกษตรดังกล่าว กรณีจะนำกฎหมายใดมาปรับใช้ในการให้ความคุ้มครองนักท่องเที่ยวเชิงเกษตร²⁸

กรณีปัญหาข้างต้นนี้ กฎหมายที่อาจนำมาปรับใช้ในกรณีให้ความคุ้มครองนักท่องเที่ยวเชิงเกษตรในกรณี ได้แก่ พระราชบัญญัติอาหาร พ.ศ. 2522 มาตรา 25 และ มาตรา 26 ดังต่อไปนี้

มาตรา 25 ห้ามมิให้ผู้ใดผลิต นำเข้าเพื่อจำหน่าย หรือจำหน่ายซึ่งอาหารดังต่อไปนี้

- (1) อาหารไม่บริสุทธิ์
- (2) อาหารปลอม
- (3) อาหารผิดมาตรฐาน
- (4) อาหารอื่นที่รัฐมนตรีกำหนด

มาตรา 26 อาหารที่มีลักษณะดังต่อไปนี้ให้ถือว่าเป็นอาหารไม่บริสุทธิ์

²⁸ เรื่องเดียวกัน

(1) อาหารที่มีสิ่งที่น่าจะเป็นอันตรายแก่สุขภาพเจ็บป่วยด้วย
 (2) อาหารที่มีสารหรือวัตถุเคมีเจ็บป่วยในอัตราที่อาจเป็นเหตุให้คุณภาพของอาหารนั้นลดลง เว้นแต่การเจ็บป่วยเป็นการจำเป็นต่อกรรมวิธีผลิต การผลิต และได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่แล้ว

- (3) อาหารที่ได้ผลิต บรรจุ หรือเก็บรักษาไว้โดยไม่ถูกสุขลักษณะ
- (4) อาหารที่ผลิตจากสัตว์ที่เป็นโรคอันอาจติดต่อถึงคนได้
- (5) อาหารที่มีภาชนะบรรจุประกอบด้วยวัตถุที่น่าจะเป็นอันตรายแก่สุขภาพ

เมื่อวิเคราะห์ข้อกฎหมายกับข้อเท็จจริงข้างต้นจะเห็นได้ว่านักท่องเที่ยวเชิงเกษตรอาจเรียกร้องให้ผู้ประกอบธุรกิจท่องเที่ยวเชิงเกษตรชดเชยค่าเสียหายได้ หากผู้ประกอบธุรกิจท่องเที่ยวเชิงเกษตรไม่ยินยอมชดเชยค่าเสียหาย นักท่องเที่ยวเชิงเกษตรอาจต้องดำเนินการฟ้องร้องคดีตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ซึ่งมีข้อยุ่งยากและต้องใช้เวลาานาน ดังที่ได้กล่าวมาแล้วก่อนหน้านี้ ซึ่งทำให้นักท่องเที่ยวเชิงเกษตรไม่ได้รับการเยียวยาอย่างทันท่วงที ดังนั้น สมควรที่จะนำหลักความรับผิดโดยเคร่งครัด (Strict Liability) มาใช้ในการให้ความคุ้มครองนักท่องเที่ยวเชิงเกษตร ดังที่ได้กล่าวมาแล้วก่อนหน้านี้

4.10 วิเคราะห์การให้ความคุ้มครองนักท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยเจ้าพนักงานตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522

เจ้าพนักงานที่คอยระงับเหตุตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภคโดยตำแหน่งและมีอำนาจเปรียบเทียบปรับผู้ประกอบการท่องเที่ยวเชิงเกษตรและผู้ประกอบธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ที่กระทำผิดภายใต้พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 ได้แก่

1. ผู้บังคับการ กองบังคับการสอบสวนคดีเศรษฐกิจ
2. รองผู้บังคับการ กองบังคับการสอบสวนคดีเศรษฐกิจ
3. ผู้กำกับการ 3 กองบังคับการสอบสวนคดีเศรษฐกิจ
4. สารวัตร งาน 4 กองบังคับการ 3 กองบังคับการสอบสวนคดีเศรษฐกิจ
5. รองสารวัตร งาน 4 กองบังคับการ 3 กองบังคับการสอบสวนคดีเศรษฐกิจ²⁹

ทั้งนี้เป็นไปตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 มาตรา 62 ที่ว่า “บรรดาความผิดตามพระราชบัญญัตินี้ คณะกรรมการมีอำนาจเปรียบเทียบได้ และในการนี้ให้

²⁹ กองบังคับการปราบปรามการกระทำผิดเกี่ยวกับอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ, สารบัญญัตินำคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522, [ออนไลน์], 28 พฤศจิกายน 2550. แหล่งที่มา

คณะกรรมการมีอำนาจมอบหมายให้คณะกรรมการเฉพาะเรื่องหรือคณะอนุกรรมการพนักงานสอบสวนหรือพนักงานเจ้าหน้าที่ ดำเนินการเปรียบเทียบได้ โดยจะกำหนดหลักเกณฑ์ในการเปรียบเทียบหรือเงื่อนไขประการใด ๆ ให้แก่ผู้ได้รับมอบหมายตามที่เห็นสมควรด้วยก็ได้

ภายใต้บังคับของบทบัญญัติตามวรรคหนึ่งในการสอบสวนถ้าพนักงานสอบสวนพบว่าบุคคลใดกระทำความผิดตามพระราชบัญญัตินี้ และบุคคลนั้นยินยอมให้เปรียบเทียบ ให้พนักงานสอบสวนส่งเรื่องมายังคณะกรรมการหรือผู้ซึ่งคณะกรรมการมอบหมายให้มีความเปรียบเทียบตามวรรคหนึ่งภายในเจ็ดวัน นับแต่วันที่ผู้นั้นแสดงความยินยอมให้เปรียบเทียบ

เมื่อผู้กระทำความผิดได้เสียค่าปรับตามที่เปรียบเทียบแล้ว ให้ถือว่าคดีเลิกกันตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา”

เมื่อเจ้าพนักงานตามพระราชบัญญัติฉบับนี้ และผู้ทำหน้าที่เปรียบเทียบรับผู้ประกอบการท่องเที่ยวเชิงเกษตรและผู้ประกอบการธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์เป็นตำรวจจากกองบังคับการสอบสวนคดีเศรษฐกิจ ซึ่งไม่มีความใกล้ชิดและไม่ค่อยมีความเกี่ยวข้องกับนักท่องเที่ยวเชิงเกษตรเมื่อเปรียบเทียบกับตำรวจท่องเที่ยว ประการสำคัญ นักท่องเที่ยวทั่วไปแทบจะไม่ทราบข้อมูลนี้เลยว่า ตำรวจเศรษฐกิจคือเจ้าพนักงานตามพระราชบัญญัติฉบับนี้ ดังนั้น เมื่อเกิดคดีความขึ้นและนักท่องเที่ยวเป็นผู้เสียหาย นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ก็มักจะเข้าแจ้งความกับตำรวจท่องเที่ยวหรือตำรวจท่องเที่ยวที่และอาศัยบทบัญญัติจากกฎหมายฉบับอื่นในการระงับเหตุและเยียวยาความเสียหาย ดังนั้น หากคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคกำหนดให้ตำรวจท่องเที่ยวเป็นเจ้าพนักงานตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 กรณีนักท่องเที่ยวเป็นผู้เสียหาย ย่อมส่งผลให้การปฏิบัติงานด้านบริการนักท่องเที่ยวเชิงเกษตรของตำรวจท่องเที่ยวมีประสิทธิภาพมากกว่า

4.11 วิเคราะห์การให้ความคุ้มครองนักท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยตำรวจท่องเที่ยว

พระราชกฤษฎีกาแบ่งส่วนราชการตำรวจ³⁰ ได้มอบหมายภารกิจด้านอำนวยความสะดวกและให้ความปลอดภัยแก่นักท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวให้แก่กองบังคับการตำรวจท่องเที่ยว ซึ่งปัจจุบันกองบังคับการตำรวจท่องเที่ยวแบ่งโครงสร้างออกเป็น 1 ฝ่ายอำนวยการ 6 กองกำกับการ มีอำนาจหน้าที่ดังนี้³¹

³⁰ พระราชกฤษฎีกาแบ่งส่วนราชการกรมตำรวจ กระทรวงมหาดไทย (ฉบับที่ 10) พ.ศ.2525, ราชกิจจานุเบกษา, เล่ม 99 ตอน 84 (18 มิถุนายน 2525)

³¹ กองบังคับการตำรวจท่องเที่ยว, อำนาจหน้าที่ [ออนไลน์]. (ม.ป.ป.). แหล่งที่มา <http://www.thailandtouristpolice.com/index.php?mo=59&action=page&id=232801>

1. ถวายความปลอดภัยสำหรับองค์พระมหากษัตริย์ พระราชินี พระรัชทายาท ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ พระบรมวงศานุวงศ์ ผู้แทนพระองค์ และพระราชอาคันตุกะ รวมทั้งรักษาความปลอดภัยบุคคลสำคัญอื่น

2. รักษาความสงบเรียบร้อย ป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมทั่วราชอาณาจักร

3. ปฏิบัติตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และกฎหมายอื่นอันเกี่ยวกับความผิดทางอาญาทั่วราชอาณาจักร ทั้งในกรณีและผู้เสียหายหรือผู้ต้องหาเป็นคนต่างด้าว ซึ่งเข้ามาในราชอาณาจักรเป็นการชั่วคราวเพื่อการท่องเที่ยว หรือเพื่อการอื่นตามกฎหมายว่าด้วยคนเข้าเมือง หรือในกรณีที่มีผลกระทบต่ออุตสาหกรรมการท่องเที่ยวและความผิดอื่นที่เกี่ยวข้อง

4. ให้ความช่วยเหลือ อำนวยความสะดวกและให้ความปลอดภัยแก่นักท่องเที่ยว

5. ปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องหรือที่ได้รับมอบหมาย

อย่างไรก็ตาม ดังที่ได้อธิบายมาแล้วในบทที่ 2 ว่า กองบังคับการตำรวจท่องเที่ยว**ไม่มีอำนาจสอบสวน**ผู้กระทำผิดทั้งผู้กระทำผิดที่เป็นนักท่องเที่ยวเอง หรือผู้กระทำผิดต่อนักท่องเที่ยว โดยขออำนาจหน้าที่ในปัจจุบัน เมื่อตำรวจท่องเที่ยวจับกุมผู้กระทำผิดได้แล้ว ตำรวจท่องเที่ยวมีหน้าที่บันทึกการจับกุม แล้วส่งบันทึกการจับกุมนั้นพร้อมผู้ต้องสงสัยให้ตำรวจท้องที่เพื่อดำเนินการสอบสวน จึงส่งผลให้การให้บริการนักท่องเที่ยวเชิงเกษตรกระทำไม่ได้ต่อเนื่อง เช่น การที่นักท่องเที่ยวเชิงเกษตรต้องเดินทางไปสถานีตำรวจท้องที่พร้อมกับตำรวจท่องเที่ยวและต้องให้ปากคำกับพนักงานสอบสวนที่เป็นตำรวจท้องที่ ซึ่งบางครั้งนักท่องเที่ยวต้องตอบคำถามเดิม บางครั้งก็มีปัญหาด้านภาษาในการสื่อสาร ส่งผลให้บางกรณีนักท่องเที่ยวต้องอยู่ในสถานีตำรวจท้องที่เป็นเวลานาน ทั้งๆ ที่นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ต้องการให้มีการชดเชยค่าเสียหายให้รวดเร็ว แต่กระบวนการในการชดเชยและเยียวยาในปัจจุบันยังคงต้องใช้เวลายังหากต้องอาศัยกระบวนการเยียวยาทางศาลด้วยแล้วยังต้องใช้ระยะเวลาขึ้นไปอีก

ดังนั้น ในปัจจุบันหากนักท่องเที่ยวเชิงเกษตรไปร้องทุกข์กล่าวโทษต่อตำรวจท่องเที่ยวว่าได้รับความเสียหายจากการกระทำผิดของผู้ประกอบธุรกิจท่องเที่ยวเชิงเกษตรหรือผู้ประกอบการธุรกิจนำเที่ยวหรือมัคคุเทศก์ ตำรวจท่องเที่ยวมีหน้าที่รับเรื่องร้องทุกข์กล่าวโทษนั้นจากนักท่องเที่ยวเชิงเกษตร และหากพิจารณาแล้วเห็นว่าผู้ถูกกล่าวโทษมีความผิดจริงและผู้เสียหายได้รับความเสียหายจริง ตำรวจท่องเที่ยวก็อาจเข้าจับกุมผู้กระทำผิดและทำบันทึกการจับกุมพร้อมส่งตัวผู้ต้องสงสัยและผู้เสียหายไปให้ตำรวจท้องที่ที่เกิดเหตุเพื่อดำเนินการสอบสวนต่อไป ในทางตรงกันข้ามหากพิจารณาเห็นว่า เป็นเรื่องเข้าใจผิดหรือเป็นเรื่องที่สามารถให้อภัยกันได้ ตำรวจท่องเที่ยวอาจไกล่เกลี่ยให้ทั้งสองฝ่ายเลิกแล้วต่อกัน

จากที่ได้วิเคราะห์แล้วจะเห็นได้ว่า การที่ตำรวจท่องเที่ยวถูกจำกัดอำนาจสอบสวนและไม่ใช่เจ้าพนักงานตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 กรณีนักท่องเที่ยวเป็นผู้เสียหาย ย่อมส่งผลให้นักท่องเที่ยวเชิงเกษตรไม่ได้รับความคุ้มครองอย่างเต็มที่ ทั้งนี้เนื่องจากนักท่องเที่ยวเชิงเกษตรต้องเสียเวลารอคอยตามกระบวนการสอบสวนที่สถานีตำรวจท้องที่เพราะตำรวจท้องที่มีประชาชนทั่วไปเข้าร้องเรียนเรื่องต่างๆ จำนวนมาก ซึ่งบางครั้งอาจใช้ระยะเวลายาวนานจนทำให้นักท่องเที่ยวเชิงเกษตรพลาดรายการท่องเที่ยวที่ได้กำหนดไว้ล่วงหน้า ทำให้นักท่องเที่ยวเชิงเกษตรไม่ได้รับการเยียวยาความเสียหายอย่างทันที่

4.12 วิเคราะห์หน่วยงานและองค์กรต่างๆ ที่ควรเข้ามาบังคับใช้กฎหมายให้ความคุ้มครองนักท่องเที่ยวเชิงเกษตร

หน่วยงานและองค์กรของรัฐที่เข้ามาเกี่ยวข้องกับทำให้ความคุ้มครองนักท่องเที่ยวเชิงเกษตร อาทิ **กรมการท่องเที่ยว กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา** ซึ่งรับโอนภารกิจด้านการท่องเที่ยวทุกประเภทมาจากการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย และยังมี **กรมส่งเสริมการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์** ที่ยังเหลือภารกิจด้านการให้ความรู้แก่เกษตรกรในแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่กรมส่งเสริมการเกษตรได้เข้าไปส่งเสริมก่อนหน้านี้ โดยยังคงมีหน่วยงานระดับกลุ่มงานส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน สำนักพัฒนาเกษตรกร ขึ้นรับผิดชอบงานดังกล่าว ทั้งนี้กรมส่งเสริมการเกษตรมีเจ้าหน้าที่ประจำพื้นที่ระดับตำบลคือเกษตรตำบล ระดับอำเภอคือเกษตรอำเภอ และระดับจังหวัดคือเกษตรจังหวัด รับผิดชอบงานด้านการท่องเที่ยวเชิงเกษตรด้วย³² นอกจากนี้ยังมี **การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย** และมีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นโดยเฉพาะ **เทศบาลตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล**

อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาถึงสถานที่ตั้งของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร และผู้ประกอบการท่องเที่ยวเชิงเกษตรแล้ว ผู้เขียนมีความเห็นว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นคือเทศบาลตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล มีความเหมาะสมที่จะเป็นหน่วยงานหลักที่ควรเข้ามาบังคับใช้กฎหมายให้ความคุ้มครองนักท่องเที่ยวเชิงเกษตร ทั้งนี้เนื่องจาก

1. บุคลากรของเทศบาลและองค์การบริหารส่วนตำบล ส่วนใหญ่คือประชาชนในท้องถิ่นที่ได้รับเลือกตั้งให้เข้าไปบริหารจัดการภายในเขตเทศบาลหรือเขตตำบลแม้จะมีข้าราชการส่วนท้องถิ่นที่โยกย้ายมาจากพื้นที่อื่นแต่ก็มีจำนวนไม่มากนัก ดังนั้น บุคลากรของเทศบาลและองค์การ

³²สัมภาษณ์ กนกกรัฐ วรรณรัตน์, รักษาการผู้อำนวยการสำนักพัฒนาเกษตรกร กลุ่มงานส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตร กรมส่งเสริมการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, 7 มีนาคม 2554.

บริหารส่วนตำบล จึงมีความคุ้นเคยกับเกษตรกรที่ประสงค์จะประกอบธุรกิจท่องเที่ยวเชิงเกษตร และหากนักท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่ได้รับความเสียหายใดๆ จากธุรกิจท่องเที่ยวเชิงเกษตร ก็สามารถเดินทางไปร้องเรียนยังสำนักงานเทศบาลหรือสำนักงานองค์การบริหารส่วนตำบลในพื้นที่นั้นได้ทันที ในขณะที่สำนักงานของกรมการท่องเที่ยว กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาจะตั้งอยู่ในเขตเมืองคือใจกลางของจังหวัดนั้นๆ เท่านั้น และภารกิจด้านการบริหารจัดการด้านการท่องเที่ยวของกรมการท่องเที่ยวมีอยู่จำนวนมาก ดังนั้น กรมการท่องเที่ยว กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา จึงไม่น่าจะเป็นหน่วยงานที่บังคับใช้กฎหมายให้ความคุ้มครองนักท่องเที่ยวเชิงเกษตรอย่างได้ผล

2. งบประมาณด้านการบำรุงท่องเที่ยวและการบริการด้านสาธารณสุขมูลฐานต่างๆ ปัจจุบันหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น กระทรวงคมนาคม กระทรวงสาธารณสุข เป็นต้น ได้ถ่ายโอนงบประมาณดังกล่าวมาให้เทศบาลตำบลหรือองค์การบริหารส่วนตำบลเป็นผู้บริหารจัดการโดยตรง ดังนั้น เทศบาลตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบลจึงสามารถบริหารจัดการงบประมาณในเรื่องดังกล่าวให้เป็นประโยชน์ต่อการท่องเที่ยวเชิงเกษตรได้โดยง่าย ประกอบกับการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ได้ทยอยถ่ายโอนภารกิจด้านการท่องเที่ยวมาให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมากขึ้น โดยประเมินจากความพร้อมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในแต่ละพื้นที่ ภารกิจด้านการท่องเที่ยวจึงถือเป็นภารกิจหลักและสำคัญขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นซึ่งรวมถึงเทศบาลตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบลด้วย ขณะที่กรมส่งเสริมการเกษตรซึ่งก่อนหน้านี้ แม้จะมีภารกิจด้านการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรและในชุมชนที่ได้เข้าไปสนับสนุนและส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยการจัดแบ่งกลุ่มเกษตรกรออกเป็นกลุ่ม เช่น กลุ่มพ่อบ้านเกษตรกรกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร และกลุ่มยุวเกษตรกร โดยเฉพาะกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ซึ่งเป็นกลุ่มที่อยู่ติดกับพื้นที่ไม่โยกย้ายไปประกอบอาชีพอื่นเหมือนกลุ่มพ่อบ้านเกษตรกรเมื่อเสร็จสิ้นฤดูกาลเก็บเกี่ยว³³ อย่างไรก็ตาม ด้วยระบบราชการจึงมีการโยกย้ายสับเปลี่ยนตำแหน่งและหน้าที่อยู่เสมอ ทั้งจากการโยกย้ายโดยคำสั่งจากส่วนกลางและการโยกย้ายโดยสมัครใจของเจ้าหน้าที่ ทำให้งานด้านการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรซึ่งต้องอาศัยระยะเวลาในการปฏิบัติงานเพื่อให้สัมฤทธิ์ผลยาวนานกว่างานด้านอื่นสะดุดหยุดลง หรือไม่ประติดประต่อ อาจเพราะการให้ความสำคัญต่อการท่องเที่ยวเชิงเกษตรน้อยลงของเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบคนใหม่ หรือมีภารกิจอื่นที่จำเป็นและเร่งด่วนกว่าเกษตรกรในพื้นที่ที่ได้รับการส่งเสริมให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรบางแห่งต้องช่วยเหลือตัวเองโดยการนำผลิตภัณฑ์ออกเริ่ขายนอกพื้นที่³⁴ ดังนั้นเมื่อถูกจำกัดด้วยงบประมาณและต้องส่งมอบภารกิจด้านการท่องเที่ยวเชิงเกษตรเกือบทั้งหมดให้กับกรมการท่องเที่ยว กระทรวงการท่องเที่ยว

³³ เรื่องเดียวกัน

³⁴ เรื่องเดียวกัน

และกีฬา โดยยังคงเหลือภารกิจด้านการพัฒนาเกษตรกรให้ตระหนักรู้และเล็งเห็นความสำคัญของการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ดังนั้น กรมส่งเสริมการเกษตรจึงไม่ใช่หน่วยงานที่มีหน้าที่หลักในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยตรงอีกต่อไป นอกจากนี้ การเป็นหน่วยงานของรัฐที่ยังคงเป็นระบบบริหารจัดการจากส่วนกลาง ผ่านไปยังส่วนภูมิภาคและส่วนท้องถิ่นในที่สุด แม้จะมีเจ้าหน้าที่ระดับท้องถิ่นคอยปฏิบัติงานอยู่ในพื้นที่แต่อำนาจการตัดสินใจของเจ้าหน้าที่ยังมีอยู่อย่างจำกัด กรณีนักท่องเที่ยวเชิงเกษตรได้รับความเสียหายและต้องการได้รับการเยียวยาโดยเร็ว ย่อมไม่สามารถกระทำได้นี้เนื่องจากต้องรอคำสั่งหรือจากส่วนกลางหรือส่วนภูมิภาคเสียก่อน ดังนั้น กรมส่งเสริมการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ จึงไม่น่าจะเป็นหน่วยงานที่บังคับใช้กฎหมายให้ความคุ้มครองนักท่องเที่ยวเชิงเกษตรอย่างได้ผล

3. การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย แม้จะเป็นหน่วยงานหลักด้านการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตร และการให้ความคุ้มครองนักท่องเที่ยวถือเป็นมาตรการหนึ่งที่จะทำให้การท่องเที่ยวเชิงเกษตรเกิดการขยายตัวเติบโตไปในทางที่ดี เนื่องจากหากมีมาตรการทางกฎหมายในการให้ความคุ้มครองนักท่องเที่ยวที่เหมาะสมแล้ว ก็จะทำให้มีนักท่องเที่ยวเดินทางไปยังแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรมากขึ้น เกิดการใช้จ่าย การจ้างงานมากขึ้น ส่งผลดีต่อการท่องเที่ยวโดยรวม อย่างไรก็ตาม การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยเป็นองค์กรที่มีระบบการบริหารจัดการจากส่วนกลางเช่นเดียวกับกรมส่งเสริมการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และไม่มีเจ้าหน้าที่เพียงพอที่จะเข้าไปบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรอย่างทั่วถึงได้ ประกอบกับการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ได้เริ่มถ่ายโอนภารกิจด้านการส่งเสริมการท่องเที่ยวให้แก่ท้องถิ่น มาตั้งแต่ พ.ศ. 2546 โดยถ่ายโอนภารกิจเกี่ยวกับการวางแผนการท่องเที่ยว การปรับปรุงดูแลบำรุงรักษาสถานที่ท่องเที่ยวและการจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์ให้แก่เทศบาลเมืองพัทยา กรุงเทพมหานคร และองค์การบริหารส่วนตำบลที่มีความพร้อมบางแห่ง และโดยที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 หมวด 5 แนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ มาตรา 78 ได้กำหนดหลักการเกี่ยวกับแผนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยสำนักงานคณะกรรมการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้จะทำการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2551 และแผนปฏิบัติการกำหนดขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (ฉบับที่ 2)³⁵ ซึ่งในแผนดังกล่าว ข้อ 4 ด้านการวางแผน การส่งเสริมการลงทุน พาณิชยกรรมและการท่องเที่ยว กำหนดให้การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ถ่ายโอนภารกิจด้านการส่งเสริมการท่องเที่ยวให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้วย ซึ่งที่ผ่านมา ได้ถ่ายโอนภารกิจด้านการท่องเที่ยวให้แก่

³⁵ แผนปฏิบัติการกำหนดขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (ฉบับที่ 2), ราชกิจจานุเบกษา, เล่มที่ 125 ตอนพิเศษ 40 ง (วันที่ 26 กุมภาพันธ์ 2551)

องค์กรส่วนท้องถิ่นในภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคตะวันตก และภาคใต้ โดยได้ถ่ายทอด และชี้แจงความรู้เชิงปฏิบัติการด้านการส่งเสริมการท่องเที่ยว และมีองค์การบริหารส่วนตำบลหลาย แห่ง ได้เริ่มปฏิบัติงานด้านการส่งเสริมการท่องเที่ยวในพื้นที่รับผิดชอบของตนอย่างเป็นรูปธรรมแล้ว โดยอาจร่วมมือกับอำเภอและองค์การบริหารส่วนจังหวัด เช่น องค์การบริหารส่วนตำบลไทยสามัคคี อำเภอวังน้ำเขียว จังหวัดนครราชสีมา องค์การบริหารส่วนตำบลละงู อำเภอละงู จังหวัดสตูล³⁶ องค์การบริหารส่วนตำบลไทยสามัคคี³⁷ เป็นต้น เมื่อภารกิจบางส่วนได้ถ่ายโอนมายังองค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่นแล้วการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยจึงไม่น่าจะเป็นหน่วยงานที่บังคับใช้กฎหมายให้ ความคุ้มครองนักท่องเที่ยวเชิงเกษตรอย่างได้ผล

4. แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร กว่าร้อยละ 80 ตั้งอยู่ในพื้นที่ต่างจังหวัดที่ห่างตัวเมือง อยู่ใน เขตเทศบาลตำบลหรือองค์การบริหารส่วนตำบล ดังนั้นการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร จึงมีความเกี่ยวข้องกับพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 แก้ไข เพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล (ฉบับที่ 6) พ.ศ.2552³⁸ ซึ่งแต่เดิมการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวในภูมิภาคเป็นการจัดการที่กำหนดมาจากหน่วยงาน จากส่วนกลาง อาทิ กรมป่าไม้ กรมศิลปากร กรมการศาสนา กรมส่งเสริมการเกษตร เป็นต้น โดยมีการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยทำหน้าที่ส่งเสริม ประชาสัมพันธ์ในด้านต่างๆ ซึ่งการบริหารจัดการ ในรูปแบบดังกล่าว ไม่สามารถตอบสนองความต้องการและความจำเป็นของแหล่งท่องเที่ยวใน พื้นที่ห่างไกลได้เนื่องจากส่วนกลางไม่สามารถตรวจสอบได้ทั่วถึง แหล่งท่องเที่ยวในท้องถิ่นจึงไม่ได้ รับการบำรุงรักษาจนกระทั่งเสื่อมโทรมลง จึงมีแนวคิดที่จะให้องค์การบริหารส่วนท้องถิ่นในท้องถิ่น นั้นๆ เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวในท้องถิ่น

พระราชบัญญัติฉบับนี้บัญญัติขึ้นเพื่อรองรับการกระจายอำนาจไปสู่ท้องถิ่นให้มากขึ้น ทั้งนี้กำหนดให้มีสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบลขึ้น โดยเฉพาะองค์การบริหารส่วนตำบล ให้มีฐานะเป็นนิติบุคคลและให้เป็นราชการบริหารส่วนท้องถิ่น³⁹ มีอำนาจหน้าที่ ดังนี้

1. พัฒนาตำบลทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม⁴⁰

³⁶ องค์การบริหารส่วนจังหวัดสตูล, อบจ.สตูล ร่วมกับ อบต.ละงู จัดกิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยว ๑ อำเภอ ๑ กิจกรรม (เทศกาลส่งเสริมการท่องเที่ยวอำเภอละงู), [ออนไลน์], (ม.ป.ป.) แหล่งที่มา http://satunpao.go.th/activity/show_detail.php?id=265

³⁷ สำนักงานประชาสัมพันธ์จังหวัดชัยภูมิ, อบต.ไทยสามัคคี จัดงานเบญจมาศบานในม่านหมอก, [ออนไลน์], (ม.ป.ป.) แหล่งที่มา http://pr.prd.go.th/chaiyaphum/ewt_news.php?nid=477

³⁸ พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537, ราชกิจจานุเบกษา, เล่ม 111 ตอน 53 ก (2 ธันวาคม 2537)

³⁹ พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537, มาตรา 43.

2. ต้องทำในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล ดังต่อไปนี้⁴¹
 - 2.1 จัดให้มีและบำรุงรักษาทางน้ำและทางบก
 - 2.2 รักษาความสะอาดของถนน ทางน้ำ ทางเดิน และที่สาธารณะ รวมทั้งกำจัดมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล
 - 2.3 ป้องกันโรคและระงับโรคติดต่อ
 - 2.4 ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย
 - 2.5 ส่งเสริมการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม
 - 2.6 ส่งเสริมการพัฒนาสตรี เด็ก เยาวชน ผู้สูงอายุ และผู้พิการ
 - 2.7 คุ้มครอง ดูแล และบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
 - 2.8 บำรุงรักษาศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น และวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น
 - 2.9 ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่ทางราชการมอบหมาย
3. อาจจัดทำกิจการในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล ดังต่อไปนี้⁴²
 - 3.1 ให้มีน้ำเพื่อการอุปโภค บริโภคและการเกษตร
 - 3.2 ให้มีและบำรุงไฟฟ้าหรือแสงสว่างโดยวิธีอื่น
 - 3.3 ให้มีและบำรุงรักษาทางระบายน้ำ
 - 3.4 ให้มีและบำรุงสถานที่ประชุม การกีฬา การพักผ่อนหย่อนใจและสวนสาธารณะ
 - 3.5 ให้มีและส่งเสริมกลุ่มเกษตรกร และกิจการสหกรณ์
 - 3.6 ส่งเสริมให้มีอุตสาหกรรมในครอบครัว
 - 3.7 บำรุงและส่งเสริมการประกอบอาชีพ
 - 3.8 การคุ้มครองดูแลและรักษาทรัพย์สินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดิน
 - 3.9 หาผลประโยชน์จากทรัพย์สินขององค์การบริหารส่วนตำบล
 - 3.10 ให้มีตลาด ท่าเทียบเรือ และท่าข้าม
 - 3.11 กิจการเกี่ยวกับการพาณิชย์
 - 3.12 การท่องเที่ยว
 - 3.13 การผังเมือง

อย่างไรก็ตาม อำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลดังกล่าวมาข้างต้น ไม่ได้เป็นการ

⁴⁰ พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537, มาตรา 66.

⁴¹ พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537, มาตรา 67.

⁴² พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537, มาตรา 68.

ตัดอำนาจหน้าที่ของกระทรวง ทบวง กรม หรือองค์การหรือหน่วยงานรัฐในการจะดำเนินการใดๆ เพื่อประโยชน์ของประชาชนในตำบล ทั้งนี้หน่วยงานภาครัฐนั้นต้องแจ้งให้องค์การบริหารส่วนตำบลทราบล่วงหน้าตามสมควร⁴³ นอกจากนี้ องค์การบริหารส่วนตำบลอาจออกข้อบังคับตำบล เพื่อใช้บังคับในตำบลได้เท่าที่ไม่ขัดต่อกฎหมายหรืออำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบล ในกรณีนี้จะกำหนดค่าธรรมเนียมที่จะเรียกเก็บและกำหนดโทษปรับผู้ฝ่าฝืนด้วยก็ได้ แต่มิให้กำหนดโทษปรับเกินหนึ่งพันบาท เว้นแต่จะมีกฎหมายบัญญัติไว้เป็นอย่างอื่น⁴⁴ ดังนั้น องค์การบริหารส่วนตำบลในฐานะนิติบุคคล จึงสามารถมีนิติสัมพันธ์กับบุคคลอื่นได้ มีทรัพย์สินและบุคลากรเป็นของตนเอง มีรายได้จากแหล่งต่างๆ รวมทั้งงบประมาณสนับสนุนจากส่วนกลาง ทั้งนี้เป็นไปตามหลักการกระจายอำนาจให้ท้องถิ่นเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการกิจกรรมต่างๆ รวมทั้งกิจกรรมด้านการท่องเที่ยวด้วย ซึ่งปัจจุบันกระทรวง ทบวง กรม หรือองค์การหรือหน่วยงานของภาครัฐ ได้ถ่ายโอนอำนาจในการกิจบางประการให้องค์การบริหารส่วนตำบลในฐานะราชการส่วนท้องถิ่น อาทิ กระทรวงสาธารณสุข ตามพระราชบัญญัติการสาธารณสุขพ.ศ. 2535 แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติการสาธารณสุข (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2550⁴⁵ ได้ให้อำนาจเกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อมโดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านอนามัยสิ่งแวดล้อม เช่น ด้านการกำจัดสิ่งปฏิกูลและมูลฝอย⁴⁶ ด้านสุขลักษณะของอาคาร⁴⁷ ด้านเหตุรำคาญ⁴⁸ ด้านการควบคุมการเลี้ยงหรือปล่อยสัตว์⁴⁹ ด้านกิจการที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ⁵⁰ ด้านตลาด สถานที่จำหน่ายอาหารและสถานที่สะสมอาหาร⁵¹ ด้านการจำหน่ายสินค้าในที่หรือทางสาธารณะ⁵² เป็นต้น

ด้วยการที่ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น โดยเฉพาะองค์การบริหารส่วนตำบล รวมทั้งเทศบาลตำบล มีอำนาจในการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว ซึ่งรวมถึงแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรอยู่แล้ว ทั้งอำนาจในการออกข้อบังคับตำบลและอำนาจที่ได้รับการถ่ายโอน

⁴³ พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537, มาตรา 69

⁴⁴ พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537, มาตรา 71

⁴⁵ พระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535 แก้ไขเพิ่มเติมโดย พระราชบัญญัติการสาธารณสุข (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2550, ราชกิจจานุเบกษา, เล่ม 124 ตอนที่ 28 ก หน้า 1 (วันที่ 27 มิถุนายน 2550)

⁴⁶ พระราชบัญญัติการสาธารณสุข (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2550, มาตรา 18.

⁴⁷ พระราชบัญญัติการสาธารณสุข (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2550, มาตรา 21.

⁴⁸ พระราชบัญญัติการสาธารณสุข (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2550, มาตรา 25.

⁴⁹ พระราชบัญญัติการสาธารณสุข (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2550, มาตรา 29.

⁵⁰ พระราชบัญญัติการสาธารณสุข (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2550, มาตรา 32.

⁵¹ พระราชบัญญัติการสาธารณสุข (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2550, มาตรา 34.

⁵² พระราชบัญญัติการสาธารณสุข (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2550, มาตรา 41.

จากหน่วยงานของรัฐ เช่น การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย เป็นต้น ดังนั้น เพื่อให้ความคุ้มครองนักท่องเที่ยวเชิงเกษตรอย่างรอบด้านในขณะเดินทางท่องเที่ยวเชิงเกษตร เห็นควรให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยเฉพาะเทศบาลตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบลเป็นผู้บังคับกฎหมายให้ความคุ้มครองนักท่องเที่ยวในธุรกิจท่องเที่ยวเชิงเกษตร

ในส่วนของรูปแบบหรือลักษณะการบังคับใช้กฎหมายให้ความคุ้มครองนักท่องเที่ยวในธุรกิจท่องเที่ยวเชิงเกษตร หากแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรอยู่ในพื้นที่ขององค์การบริหารส่วนตำบล นายกองค์การบริหารส่วนตำบล สามารถจัดตั้ง “คณะกรรมการการท่องเที่ยวเชิงเกษตร” ขึ้นมาบริหารจัดการและบังคับใช้กฎหมายฉบับนี้ได้โดยให้นายกองค์การบริหารส่วนตำบลหรือปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลเป็นประธาน และให้มีเจ้าหน้าที่จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงเกษตร อาทิ เกษตรอำเภอหรือเกษตรจังหวัด เจ้าหน้าที่การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยหรือเจ้าหน้าที่กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาประจำจังหวัด ตำรวจในท้องที่หรือตำรวจท่องเที่ยว กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ร่วมเป็นหนึ่งในคณะกรรมการดังกล่าว และหากแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรอยู่ในพื้นที่ของเทศบาลตำบล นายกเทศมนตรี สามารถจัดตั้ง “คณะกรรมการการท่องเที่ยวเชิงเกษตร” ขึ้นมาบริหารจัดการและบังคับใช้กฎหมายฉบับนี้ได้โดยให้นายกเทศมนตรีหรือปลัดเทศบาลเป็นประธาน และให้มีเจ้าหน้าที่จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงเกษตร อาทิ เกษตรอำเภอหรือเกษตรจังหวัด เจ้าหน้าที่การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยหรือเจ้าหน้าที่กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาประจำจังหวัด ตำรวจในท้องที่หรือตำรวจท่องเที่ยว กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ร่วมเป็นหนึ่งในคณะกรรมการดังกล่าวด้วย ทั้งนี้เพื่อความคุ้มครองนักท่องเที่ยวเชิงเกษตรได้อย่างรอบด้านทั้งทางแพ่ง ทางอาญา และทางปกครอง

จากที่ได้วิเคราะห์ข้อมูลมาทั้งหมดแล้ว จะเห็นได้ว่าการนำกฎหมายและมาตรการทางกฎหมายที่มีอยู่ในปัจจุบันมาปรับใช้เพื่อให้ความคุ้มครองนักท่องเที่ยวเชิงเกษตรได้แก่ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ พระราชบัญญัติโรงแรม พ.ศ. 2547 พระราชบัญญัติธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ พ.ศ. 2551 พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 แก้ไขเพิ่มเติมโดย พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2541 พระราชบัญญัติว่าด้วยข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม พ.ศ. 2540 พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 พระราชบัญญัติอาหาร พ.ศ. 2522 พระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2534 พระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 และการให้ความคุ้มครองนักท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยตำรวจท่องเที่ยว เหล่านี้เป็นต้น **ยังไม่เพียงพอที่จะทำให้นักท่องเที่ยวเชิงเกษตรได้รับความคุ้มครองและได้รับการชดเชยค่าเสียหายได้อย่างรอบด้านและรวดเร็ว**

ดังนั้น ภาครัฐควรบัญญัติกฎหมายเพื่อให้ความคุ้มครองนักท่องเที่ยวเชิงเกษตรไว้เป็นการเฉพาะ (Sui generis) เพื่อช่วยให้นักท่องเที่ยวเชิงเกษตรได้รับการชดเชยเยียวยาในความเสียหายได้อย่างสะดวกและรวดเร็ว รวมถึงกำหนดให้มีกลไกในการกำหนดนโยบายและการบริหารจัดการธุรกิจท่องเที่ยวเชิงเกษตรของประเทศให้มีเอกภาพ อันเป็นการสร้างความมั่นใจให้กับนักท่องเที่ยวเชิงเกษตรและเป็นการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรและสร้างความสมดุลให้กับธุรกิจท่องเที่ยวเชิงเกษตรในประเทศไทยให้เจริญเติบโตอย่างมั่นคงและยั่งยืน

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 5

บทสรุปและเสนอแนะ

5.1 บทสรุป

จากข้อสรุปผลการศึกษาระบุว่า การที่ประเทศไทยยังไม่มีมาตรการทางกฎหมายในการให้ความคุ้มครองนักท่องเที่ยวเชิงเกษตรในฐานะกฎหมายเฉพาะ (Sui generis) ส่งผลให้การดำเนินธุรกิจท่องเที่ยวเชิงเกษตรไม่ราบรื่นและไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร ทั้งๆ ที่ประเทศไทยเป็นประเทศเกษตรกรรม มีทรัพยากรด้านการท่องเที่ยวเชิงเกษตรจำนวนมาก อีกทั้งยังเป็นเหตุให้นักท่องเที่ยวเชิงเกษตรและผู้ประกอบธุรกิจท่องเที่ยวเชิงเกษตรไม่ทราบแน่ชัดถึงนิติสัมพันธ์ว่าด้วยสิทธิ หน้าที่และความรับผิดชอบที่มีต่อกัน นักท่องเที่ยวเชิงเกษตรบางกลุ่มโดยเฉพาะนักท่องเที่ยวเกษตรชาวไทยและนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศที่ใส่ใจหรือมีความกังวลเรื่องสุขภาพอนามัย การคมนาคม และความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของตน จึงยังลังเลที่จะเดินทางไปท่องเที่ยวยังแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรในพื้นที่ห่างไกลหรือไม่คุ้นเคย ทำให้แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรเหล่านั้นมีนักท่องเที่ยวเดินทางไปท่องเที่ยวจำนวนไม่มากนัก จึงสมควรที่ภาครัฐจะส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรให้เป็นยอมรับของนักท่องเที่ยวกลุ่มนี้ พร้อมกับสร้างความเชื่อมั่นมากยิ่งขึ้นให้กับนักท่องเที่ยวเชิงเกษตรกลุ่มเดิม ซึ่งการมีนักท่องเที่ยวเดินทางไปยังแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่มีกระจายอยู่ทั่วประเทศเพิ่มขึ้น ย่อมส่งผลให้มีกระแสเงินหมุนเวียนในธุรกิจนี้และกระจายไปยังธุรกิจอื่นที่เกี่ยวข้องมากขึ้นทั่วประเทศ ผู้ประกอบการซึ่งเป็นเกษตรกรและเป็นประชากรส่วนใหญ่ของประเทศก็จะมีรายได้เพิ่มขึ้น ส่งผลให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ภาครัฐก็สามารถจัดเก็บภาษีจากหน่วยธุรกิจต่างๆ ได้มากขึ้น เกิดการพัฒนาประเทศไปในหลายๆ ด้าน ซึ่งจะส่งผลให้การท่องเที่ยวเชิงเกษตรเป็นการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน

อย่างไรก็ตาม การที่จะเป็นการท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่ยั่งยืนได้ รัฐโดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้องไม่ควรที่จะมุ่งส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่เน้นจำนวนนักท่องเที่ยวและการใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวเป็นหลัก แต่ควรเน้นการปลูกจิตสำนึกให้แก่ผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวเชิงเกษตรและการให้ความคุ้มครองนักท่องเที่ยวเชิงเกษตรด้วย และภาคการเกษตรต้องมีความยั่งยืน กล่าวคือ มีการบริหารจัดการทรัพยากรที่มีอยู่โดยให้ความสำคัญกับระบบนิเวศ มีความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติและมีผลตอบแทนที่จะทำให้เกษตรกรสามารถดำรงชีพและประกอบอาชีพอยู่ได้อย่างมั่นคง และรัฐต้องให้การสนับสนุนด้านการคมนาคม ไฟฟ้า ระบบน้ำครอบคลุมพื้นที่เพาะปลูกเป็นบริเวณกว้าง มีนโยบายด้านการผลิตที่แน่นอน เช่น โครงการทำฟาร์มประเภทมีสัญญาล่วงหน้า (Contract farming) ที่เป็นระยะเวลายาวนานเพียงพอ ให้เกษตรกรมีกรรมสิทธิ์ถือครองที่ดินได้อย่างเหมาะสมและได้รับการถ่ายทอดเทคโนโลยีด้านการเกษตรอย่างสม่ำเสมอ จัดให้มีสถานบัน

การเงินที่ให้การสนับสนุนด้านการเงินและพร้อมจะรับความเสี่ยงร่วมกับเกษตรกร รวมทั้งทำให้ภาคเกษตรกรรมมีความยั่งยืนมากกว่าที่เป็นอยู่ เช่น ส่งเสริมให้มีการเพาะปลูกแบบเกษตรอินทรีย์มากขึ้น สนับสนุนให้ลดการใช้สารเคมี มีระบบการจัดการฟาร์มที่ดีขึ้น มีเอกลักษณ์และภูมิปัญญาเฉพาะด้าน มีผลผลิตที่สามารถพัฒนาเป็นสินค้าที่มีมูลค่าเพิ่มและของที่ระลึกได้ เป็นต้น ดังนั้น จึงอาจสรุปได้ว่า การจะเป็นการท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่ยั่งยืนได้ จะต้องมีการบูรณาการด้านการเกษตรจากทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง โดยการสนับสนุนจากภาครัฐและชุมชนเกษตร โดยมีระบบการจัดการไร่ นา และแผนการผลิตที่มีประสิทธิภาพโดยใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม มีระบบการเรียนรู้ด้านการเกษตรและศูนย์การถ่ายทอดความรู้ไปสู่บุคคลทั่วไปที่สนใจ และชุมชนเกษตรกรรมมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมร่วมกับการจัดการไร่ นา ของตน มีการพัฒนาและส่งเสริมเทคโนโลยีการแปรรูปผลิตผลทางการเกษตร มีการใช้พลังทางสังคม ประเพณีและวัฒนธรรมด้านการเกษตรให้เป็นประโยชน์ต่อการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

นอกจากนี้ เกษตรกรในฐานะผู้ประกอบการธุรกิจ จำเป็นต้องศึกษาถึงความต้องการที่แท้จริง หรือ มวลเหตุจูงใจของนักท่องเที่ยวเชิงเกษตร นอกเหนือจากความต้องการทั่วไป เช่น ความปลอดภัย ความสะอาด การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ความโปร่งใส ความน่าเชื่อถือ ความกลมกลืนกันระหว่างผู้คนกับธรรมชาติ หรือการได้เพลิดเพลินกับทัศนียภาพ ได้รับความตื่นตัวจากกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงเกษตร ทั้งนี้เพื่อสนองความต้องการที่แท้จริงของนักท่องเที่ยวเชิงเกษตร ส่งผลให้นักท่องเที่ยวเชิงเกษตรเกิดความประทับใจกลับมาท่องเที่ยวซ้ำอีก

จากข้อสรุปผลการศึกษาปรากฏว่า การนำกฎหมายและมาตรการทางกฎหมายที่มีอยู่ในปัจจุบันมาปรับใช้เพื่อให้ความคุ้มครองนักท่องเที่ยวเชิงเกษตร ได้แก่ พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 แก้ไขเพิ่มเติมโดย พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2541 พระราชบัญญัติว่าด้วยข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม พ.ศ. 2540 พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ พระราชบัญญัติโรงแรม พ.ศ. 2547 พระราชบัญญัติธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ พ.ศ. 2551 พระราชบัญญัติอาหาร พ.ศ. 2522 พระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535 พระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 และการให้ความคุ้มครองนักท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยตำรวจท่องเที่ยว เหล่านี้เป็นต้น **ยังไม่เพียงพอที่จะทำให้นักท่องเที่ยวเชิงเกษตรได้รับการเยียวยาความเสียหายได้อย่างเต็มที่และทันท่วงที**

ดังนั้น ภาครัฐควรบัญญัติกฎหมายเพื่อให้ความคุ้มครองนักท่องเที่ยวเชิงเกษตรไว้เป็นการเฉพาะ (Sui generis) เนื่องจากพฤติกรรมและการบริโภคสินค้าทางการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวเชิงเกษตรมีความแตกต่างกับพฤติกรรมและการบริโภคสินค้าของผู้บริโภคทั่วไป และบทบัญญัติเกี่ยวกับการให้ความคุ้มครองนักท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่กระจายอยู่ในกฎหมายฉบับต่างๆ ใน

ปัจจุบัน ไม่อาจอำนวยความสะดวกธรรมชาติและไม่สามารถคุ้มครองนักท่องเที่ยวเชิงเกษตรได้อย่างเหมาะสม นอกจากนี้ การบัญญัติกฎหมายเพื่อให้ความคุ้มครองนักท่องเที่ยวเชิงเกษตรไว้เป็นการเฉพาะยัง จะช่วยให้การกำกับดูแลและส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรมีประสิทธิภาพมากขึ้น และนักธุรกิจที่มีความสนใจจะเข้ามาประกอบธุรกิจท่องเที่ยวเชิงเกษตรก็จะเกิดความมั่นใจและตัดสินใจได้ โดยง่ายเนื่องจากกฎหมายเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงเกษตรมีความชัดเจน ซึ่งจะส่งผลให้การท่องเที่ยวเชิงเกษตรมีการขยายตัวและเติบโตจนอาจกลายเป็นการท่องเที่ยวกระแสหลักของประเทศในอนาคต

5.2 ข้อเสนอแนะ

ผู้เขียนเสนอแนะให้มีการบัญญัติกฎหมายพิเศษให้ความคุ้มครองนักท่องเที่ยวเชิงเกษตรในประเทศไทย (Sui generis) โดยมีเนื้อหาสาระสำคัญดังต่อไปนี้

5.2.1. กำหนดคำนิยามที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจท่องเที่ยวเชิงเกษตร อาทิ การท่องเที่ยวเชิงเกษตร ธุรกิจท่องเที่ยวเชิงเกษตร แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ผู้ประกอบธุรกิจท่องเที่ยวเชิงเกษตร นักท่องเที่ยวเชิงเกษตร สถานที่พักเชิงเกษตร โฮมสเตย์ ฟาร์มสเตย์ ความเสี่ยงภัยซึ่งมีอยู่เป็นปกติวิสัยของกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตร เป็นต้น เพื่อเป็นการป้องกันผู้ประกอบการอาศัยความไม่ชัดเจนของความหมายของคำเหล่านั้นมาตีความเพื่อยกเว้นหรือจำกัดความรับผิดเพื่อละเมิดหรือผิดสัญญาในความเสียหายของนักท่องเที่ยวเชิงเกษตร

5.2.2. ให้มีการออกกฎกระทรวง หรือออกประกาศกำหนดมาตรฐานฟาร์มสเตย์ไทย เพื่อกำหนดคุณลักษณะฟาร์มสเตย์ในประเทศไทย อันเป็นการรองรับธุรกิจฟาร์มสเตย์ที่กำลังได้รับความนิยมจากนักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องและเพื่อเป็นการส่งเสริมให้แหล่งท่องเที่ยวประเภทฟาร์มสเตย์มีมาตรฐาน และช่วยให้นักท่องเที่ยวเชิงเกษตรสามารถแยกแยะความแตกต่างระหว่างสถานที่พักประเภทฟาร์มสเตย์กับสถานที่พักประเภทอื่นได้

5.2.3 กำหนดประเภทกิจกรรมสันทนาการในแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่มีความเสี่ยงภัย ให้เป็นกิจกรรมที่ต้องควบคุม เช่นเดียวกับประเทศสหรัฐอเมริกาที่บัญญัติกฎหมายที่เรียกว่า “Recreational Use Statute” เพื่อควบคุมกิจกรรมสันทนาการบางประเภท และกำหนดให้ผู้ประกอบธุรกิจท่องเที่ยวเชิงเกษตรหรือบุคคลที่เกี่ยวข้องต้องร่วมกันรับผิดชอบต่อนักท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่ได้รับความเสียหายในระหว่างทำกิจกรรมสันทนาการในแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร โดยไม่ต้องมีการพิสูจน์ความจงใจหรือประมาทเลินเล่อของผู้ประกอบการหรือผู้ที่เกี่ยวข้องอีก

5.2.4 ควรนำหลักความรับผิดโดยเคร่งครัด (Strict Liability) มาใช้ในการให้ความคุ้มครองนักท่องเที่ยวเชิงเกษตร อันจะมีผลให้นักท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่ได้รับความเสียหายไม่ต้องพิสูจน์ความจงใจหรือประมาทเลินเล่อของผู้ประกอบธุรกิจท่องเที่ยวเชิงเกษตรหรือผู้เกี่ยวข้อง เพื่อให้

นักท่องเที่ยวเชิงเกษตรได้รับการชดเชยค่าเสียหายที่เป็นธรรมและทันที่ โดยกำหนดให้ผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวเชิงเกษตรและผู้ที่เกี่ยวข้องต้องร่วมกันรับผิดชอบนักท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่ได้รับความเสียหายในระหว่างการท่องเที่ยวและทำกิจกรรมสันทนาการในแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร

5.2.5 กำหนดให้ผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวเชิงเกษตรและผู้ประกอบการนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ ต้องชดเชยหรือร่วมกันชดเชยค่าเสียหายให้แก่นักท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่ได้รับความเสียหายแก่ชีวิต ร่างกาย อนามัย เสรีภาพ ทรัพย์สิน จิตใจ หรือสิทธิอย่างหนึ่งอย่างใดในทันที โดยไม่คำนึงว่าการกระทำละเมิดหรือผิดสัญญาดังกล่าวนั้น จะเกิดจากความจงใจหรือประมาทเลินเล่อหรือไม่ก็ตาม

5.2.6 กำหนดวิธีการดำเนินคดีท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่รวดเร็วกว่าการดำเนินคดีตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งและพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 เพื่อให้สอดคล้องกับพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวเชิงเกษตรและสภาพการดำเนินธุรกิจท่องเที่ยวเชิงเกษตรในปัจจุบัน เพื่อให้นักท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่ได้รับความเสียหายได้รับการเยียวยาอย่างรวดเร็วและเป็นธรรม

5.2.7 กำหนดให้มีการดำเนินคดีแบบกลุ่ม (Class Action) ในกรณีที่นักท่องเที่ยวเชิงเกษตรได้รับความเสียหายอย่างเดียวกัน โดยนักท่องเที่ยวเชิงเกษตรคนใดคนหนึ่งจะดำเนินการฟ้องคดีเพื่อนักท่องเที่ยวเชิงเกษตรกลุ่มนั้นทั้งหมด อันทำให้นักท่องเที่ยวเชิงเกษตรเหล่านั้นได้ประโยชน์จากการฟ้องคดีด้วยกัน เพื่อเป็นการลดภาระค่าใช้จ่ายในการดำเนินคดี โดยที่นักท่องเที่ยวเชิงเกษตรไม่ต้องแยกกันฟ้องคดีเป็นรายๆ ไป อันเป็นการช่วยลดจำนวนคดีขึ้นสู่ศาล และยังเป็นการช่วยเยี่ยวนักท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่ได้รับความเสียหายได้เป็นจำนวนมากในคราวเดียวกัน

5.2.8 กำหนดให้ผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวเชิงเกษตรต้องจัดให้มีป้ายเตือนภัยแก่นักท่องเที่ยวเชิงเกษตรเช่นเดียวกับประเทศสหรัฐอเมริกา โดยการติดตั้งและบำรุงรักษาป้ายที่ระบุค่าเตือนในแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรทุกแห่ง ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ทั้งนี้ค่าเตือนต้องมีขนาดตัวอักษรสีดำสูง 1 นิ้ว เป็นอย่างน้อย โดยต้องติดตั้งป้ายในสถานที่ที่เปิดเผยและสามารถมองเห็นได้อย่างชัดเจนจากภายในหรือจากบริเวณใกล้กับแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร นอกจากนี้ สัญญาลายลักษณะอักษรทุกฉบับที่สร้างขึ้นระหว่างผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวเชิงเกษตรกับนักท่องเที่ยวเชิงเกษตร หรือระหว่างผู้ประกอบการนำเที่ยวกับนักท่องเที่ยวเชิงเกษตร ต้องระบุค่าเตือนตามที่ปรากฏในตารางหน้าถัดไปที่สามารถมองเห็นได้ง่าย เพื่อให้นักท่องเที่ยวเชิงเกษตรมีความระมัดระวังในการท่องเที่ยวหรือทำกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงเกษตร

ตารางที่ 7 ป้ายแสดงคำเตือนนักท่องเที่ยวภาษาไทยในแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร

คำเตือนนักท่องเที่ยว

ผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวเชิงเกษตรจดทะเบียน ไม่รับผิดชอบในการบาดเจ็บหรือเสียชีวิตของนักท่องเที่ยวที่เข้าร่วมกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงเกษตรจดทะเบียนที่เกิดขึ้นในสถานที่ท่องเที่ยวเชิงเกษตรจดทะเบียน หากปรากฏว่าการบาดเจ็บหรือเสียชีวิตเช่นว่านั้น มีผลสืบเนื่องมาจากความเสียหายซึ่งมีอยู่เป็นปกติวิสัยของกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรจดทะเบียน ความเสียหายซึ่งมีอยู่เป็นปกติวิสัยของกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรจดทะเบียน หมายถึง อันตรายหรือ เหตุการณ์ทั้งหลายซึ่งมีอยู่เป็นปกติวิสัยของกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรจดทะเบียน และ หมายความว่า รวมถึง อันตรายบางอย่าง บนพื้นผิวและสภาพใต้ผิวดิน สภาพธรรมชาติของดิน พืชพันธุ์ และน้ำ พฤติกรรมของสัตว์ป่าหรือสัตว์เลี้ยง และอันตรายที่เกิดจากโครงสร้างหรือเครื่องมืออุปกรณ์ที่ใช้ในการเกษตรและปศุสัตว์ และเหตุสุดวิสัย และการใดที่นักท่องเที่ยวกระทำไปด้วยความประมาทจนนำไปสู่การบาดเจ็บหรือเสียชีวิตของนักท่องเที่ยวเองหรือผู้เข้าร่วมกิจกรรมรายอื่น หรือการใดที่ผู้เข้าร่วมกิจกรรมรายอื่นกระทำไปด้วยความประมาทจนนำไปสู่การบาดเจ็บหรือเสียชีวิตของนักท่องเที่ยว รวมทั้งการไม่ปฏิบัติตามคำแนะนำของผู้ประกอบการท่องเที่ยวเชิงเกษตรจดทะเบียน หรือการกระทำที่ไม่ใช้ความระมัดระวังพอสมควรในขณะที่มีส่วนร่วมในกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรจดทะเบียน ย่อมถือว่านักท่องเที่ยวได้เข้าเสี่ยงภัยในกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงเกษตรจดทะเบียนเอง

5.2.9 กำหนดให้ธุรกิจท่องเที่ยวเชิงเกษตรเป็นธุรกิจที่ควบคุมสัญญาภายใต้พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 เพื่อให้นักท่องเที่ยวเชิงเกษตรได้รับความคุ้มครองและมีความมั่นใจในการเดินทางท่องเที่ยวและเป็นการส่งเสริมธุรกิจท่องเที่ยวเชิงเกษตรในประเทศไทยให้เจริญเติบโตอย่างยั่งยืน และเพื่อเป็นการป้องกันไม่ให้ผู้ประกอบการเอาเปรียบนักท่องเที่ยวเชิงเกษตรในด้านสัญญา

5.2.10 แก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัตินโยบายการท่องเที่ยวแห่งชาติ พ.ศ. 2551 มาตรา 3 โดยเพิ่มเติมคำว่า “แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร” พร้อมกำหนดค่านิยามแหล่งท่องเที่ยวประเภทต่างๆ ตามที่ระบุในมาตรา 3 รวมถึงแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ทั้งนี้เพื่อให้พระราชบัญญัติฉบับนี้เป็นกฎหมายต้นแบบและเป็นแนวทางในการออกกฎหมายฉบับอื่นๆ ต่อไป

5.2.11 กำหนดประเภทภาคีแห่งแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร เพื่อให้นักท่องเที่ยวเชิงเกษตรได้รับข้อมูลจากการท่องเที่ยวเชิงเกษตรอย่างถูกต้องครบถ้วน

5.2.12 ให้คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค กำหนดให้ตำรวจท่องเที่ยวเป็นเจ้าพนักงานตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ.2522 กรณีผู้เสียหายเป็นนักท่องเที่ยวแทนเจ้าพนักงาน

ตำรวจ จากกองบังคับการสืบสวนสอบสวนคดีเศรษฐกิจ และให้ตำรวจท่องเที่ยวมีอำนาจทั้งสืบสวนและสอบสวนนักท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่กระทำผิด รวมทั้งผู้ที่กระทำผิดต่อนักท่องเที่ยวเชิงเกษตร เพื่ออำนวยความสะดวกธรรมชาติให้แก่ผู้เสียหายที่เป็นนักท่องเที่ยว ทั้งนี้เนื่องจากตำรวจท่องเที่ยวมีความใกล้ชิดกับนักท่องเที่ยวเชิงเกษตรมากกว่าตำรวจเศรษฐกิจหรือตำรวจท้องที่ ดังนั้น ตำรวจท่องเที่ยว จึงน่าจะให้ความคุ้มครองนักท่องเที่ยวเชิงเกษตรได้ดีกว่าตำรวจเศรษฐกิจหรือตำรวจท้องที่

5.2.13 กำหนดให้ผู้ประกอบธุรกิจท่องเที่ยวเชิงเกษตรและผู้ประกอบธุรกิจนำเที่ยวทำประกันภัยให้กับนักท่องเที่ยวเชิงเกษตร และสามารถนำเบี้ยประกันภัยไปลดหย่อนภาษีได้เช่นเดียวกับประเทศสหรัฐอเมริกา เพื่อเป็นแรงจูงใจให้ผู้ประกอบธุรกิจท่องเที่ยวเชิงเกษตรในการทำประกันภัยให้กับนักท่องเที่ยวเชิงเกษตร

5.2.14 กำหนดมาตรการให้ความช่วยเหลือทางด้านภาษีเพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในประเทศไทย เช่น การยกเว้นภาษีป้ายสำหรับป้ายที่ติดตั้งหรือแสดงเพื่อโฆษณาประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวเชิงเกษตร หรือ การยกเว้นภาษีเงินได้สำหรับเงินได้เท่าที่ได้จ่ายเป็นค่าบริการให้แก่ผู้ประกอบธุรกิจนำเที่ยวเชิงเกษตร ตามกฎหมายว่าด้วยธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ หรือที่ได้จ่ายเป็นค่าที่พักให้แก่ผู้ประกอบธุรกิจท่องเที่ยวเชิงเกษตร เป็นต้น

5.2.15 กำหนดให้องค์การบริหารส่วนตำบลหรือเทศบาลตำบล เป็นหน่วยงานหลักในการบังคับใช้กฎหมายให้ความคุ้มครองนักท่องเที่ยวเชิงเกษตร กรณีแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรอยู่ในพื้นที่ขององค์การบริหารส่วนตำบล ให้จัดตั้ง “คณะกรรมการการท่องเที่ยวเชิงเกษตร” ขึ้นมาบังคับใช้กฎหมายและบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตร โดยให้นายกองค์การบริหารส่วนตำบลหรือปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลเป็นประธานกรรมการ และให้มีเจ้าหน้าที่จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงเกษตร อาทิ เกษตรอำเภอหรือเกษตรจังหวัด เจ้าหน้าที่การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยหรือเจ้าหน้าที่กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาประจำจังหวัด ตำรวจในท้องที่หรือตำรวจท่องเที่ยว กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ร่วมเป็นหนึ่งในคณะกรรมการ กรณีแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรอยู่ในพื้นที่เทศบาลตำบล ให้นายกเทศมนตรีจัดตั้ง “คณะกรรมการการท่องเที่ยวเชิงเกษตร” ขึ้นมาบังคับใช้กฎหมายและบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตร โดยให้นายกเทศมนตรีหรือปลัดเทศบาลเป็นประธานกรรมการ และให้มีเจ้าหน้าที่จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงเกษตรร่วมเป็นหนึ่งในคณะกรรมการเช่นเดียวกับคณะกรรมการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรขององค์การบริหารส่วนตำบล ทั้งนี้เพื่อให้ความคุ้มครองนักท่องเที่ยวเชิงเกษตรได้อย่างรอบด้านทั้งการคุ้มครองทางแพ่งทางอาญา และทางปกครอง

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

กฎกระทรวงกำหนดประเภทและหลักเกณฑ์การประกอบธุรกิจโรงแรม พ.ศ. 2551, ราชกิจจานุเบกษา,

เล่ม 125 ตอนที่ 70 ก (วันที่ 23 พฤษภาคม 2551)

กิตติวัฒน์ รัตนดิลก ณ ภูเก็ต. กฎหมายเกี่ยวกับการท่องเที่ยว (TOURISM LAWS). พิมพ์ครั้งที่ 5.

กรุงเทพมหานคร: ศูนย์หนังสือมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา, 2550.

กิตติวัฒน์ รัตนดิลก ณ ภูเก็ต. การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ. ใน จุลสารการท่องเที่ยว, หน้า 41., อ้างถึง

ใน อภิธาน เลื่อนฉวี. รายงานการศึกษาวิจัย เรื่อง มาตรการทางกฎหมายในการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ: ศึกษาเฉพาะกรณีอุทยานแห่งชาติ

Legal Measures for the Management of Ecotourism Resources: Specifically the Case of National

Parks. กรุงเทพมหานคร: คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์, 2547.

กนกรัฐ วรณรัตน์. วิชาการผู้อำนวยการสำนักพัฒนาเกษตรกร กลุ่มงานส่งเสริมและ

พัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตร กรมส่งเสริมการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.

สัมภาษณ์, 7 มีนาคม 2554.

กองบังคับการตำรวจท่องเที่ยว. การหามาตรการในการแก้ไขปัญหาการหลอกลวงหรือการ

ดำเนินการที่ไม่เป็นธรรมกับนักท่องเที่ยวต่างชาติ.

กองบังคับการตำรวจท่องเที่ยว. พันธกิจ [ออนไลน์]. (ม.ป.ป.). แหล่งที่มา:

<http://www.thailandtouristpolice.com/index.php?mo=59&action=page&id=23279>

5 [2554, มีนาคม 30]

กองบังคับการตำรวจท่องเที่ยว. อำนาจหน้าที่ [ออนไลน์]. (ม.ป.ป.). แหล่งที่มา:

<http://www.thailandtouristpolice.com/index.php?mo=59&action=page&id=23280>

1 [2554, มีนาคม 30]

กองบังคับการตำรวจน้ำ. หน้าที่และภารกิจเพิ่มเติม [ออนไลน์]. (ม.ป.ป.). แหล่งที่มา:

<http://st1div9.marine.police.go.th/modules.php?name=Content&pa=showpage&pid=15>

[2554, มีนาคม 30]

กองบังคับการปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ. สาระนำรู้

คุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 [ออนไลน์]. 2550. แหล่งที่มา:

<http://www.ecdpolice.com/index.php?name=knowledge&file=readknowledge&id=7>

=7 [2554, มีนาคม 30]

เกษตรและสหกรณ์, กระทรวง, กรมส่งเสริมการเกษตร. การท่องเที่ยวเชิงเกษตร [ออนไลน์].

(ม.ป.ป.). แหล่งที่มา: <http://agrotourism.doe.go.th> [2554, มีนาคม 30]

- เกษตรและสหกรณ์, กระทรวง, สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม. โครงการพัฒนาบทบาทผู้นำสตรีกลุ่มแม่บ้านวิสาหกิจชุมชน ท่องเที่ยวเชิงเกษตรนิเวศน์. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม, 2551.
- การท่องเที่ยว, กรม. มาตรฐานโฮมสเตย์ไทย พ.ศ. 2551 [ออนไลน์]. 2552. แหล่งที่มา: <http://www.tourism.go.th/2010/upload/news/files/มาตรฐานโฮมสเตย์ไทย.pdf> [2554, มีนาคม 30]
- การท่องเที่ยวและกีฬา, กระทรวง. แนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพและความรวดเร็วในการบริหารงานแก้ไขปัญหาเรื่องร้องเรียนด้านการท่องเที่ยว [ออนไลน์]. (ม.ป.ป.). แหล่งที่มา: http://www.mots.go.th/ewt_w3c/ewt_news.php?nid=3165&filename= [2554, มีนาคม 30]
- การท่องเที่ยวและกีฬา, กระทรวง, สำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยว. คู่มือการประเมินมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร. กรุงเทพมหานคร: สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย, 2552.
- การท่องเที่ยวและกีฬา, กระทรวง, สำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยว. คู่มือการประเมินมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยว กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2548.
- การท่องเที่ยวและกีฬา, กระทรวง, สำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยว. คู่มือการประเมินมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์. กรุงเทพมหานคร: สถาบันวิจัยสภาวะแวดล้อม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2549.
- การท่องเที่ยวและกีฬา, กระทรวง, สำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยว. คู่มือการประเมินมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม. กรุงเทพมหานคร: สถาบันวิจัยสภาวะแวดล้อม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2549.
- การท่องเที่ยวและกีฬา, กระทรวง, สำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยว. ประกาศสำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยว เรื่อง กำหนดมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ลงวันที่ 27 เมษายน 2553
- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. อ้างถึงใน บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา. การพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน (Sustainable Tourism Development). กรุงเทพมหานคร: เพรสแอนด์ดีไซน์, 2548.
- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. Thailand Agrotourism ท่องเที่ยวเกษตรทั่วถิ่นไทย. กรุงเทพมหานคร: การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2546.

การให้บริการโฮมเพจหน่วยงานของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. พระราชบัญญัติการสาธารณสุข

พ.ศ.2535 รวบรวมจาก กองอนามัยสิ่งแวดล้อม สำนักอนามัย กรุงเทพมหานคร

[ออนไลน์]. (ม.ป.ป.). แหล่งที่มา:

<http://web.ku.ac.th/schoolnet/snet6/envi6/kot/kot3.htm> [2554, มีนาคม 30]

ดารารพร ธีระวัฒน์. อาจารย์บุษบา หนังสือรวบรวมบทความทางวิชาการเพื่อเป็นอนุสรณ์แด่

ศาสตราจารย์ไพโรจน์ ชัยนาม. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2538.

ธีระพงษ์ มาลัยทอง และ วชิรี พุ่มทอง. ท่องเที่ยวเชิงเกษตร : การเพิ่มมูลค่าที่น่าจับตามอง

[ออนไลน์]. 2546. แหล่งที่มา:

http://www.nesdb.go.th/Portals/0/news/journal/eco_journal/11-12_2546/14.pdf

[2554, มีนาคม 30]

นิตา ชัชกุล. อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว (Tourism Industry). พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร:

สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2551.

ประกาศกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา เรื่อง แบบบัตร การขอมีบัตร การออกบัตร และลักษณะ
การติดบัตรประจำตัวมัคคุเทศก์, ราชกิจจานุเบกษา, เล่ม 126 ตอนพิเศษ 164 ง (วันที่ 11
พฤศจิกายน 2552)

ประกาศคณะกรรมการว่าด้วยสัญญา เรื่อง ให้ธุรกิจการให้บริการโทรศัพท์เคลื่อนที่ที่เป็นธุรกิจที่
ควบคุมสัญญา พ.ศ. 2543, ราชกิจจานุเบกษา, เล่ม 117 ตอนพิเศษ 130 ง (วันที่ 22
ธันวาคม 2543)

ประกาศคณะกรรมการว่าด้วยสัญญา เรื่อง ให้ธุรกิจการให้บริการโทรศัพท์เคลื่อนที่ที่เป็นธุรกิจที่
ควบคุมสัญญา (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545, ราชกิจจานุเบกษา, เล่ม 119 ตอนพิเศษ 12 ง
(วันที่ 15 กุมภาพันธ์ 2545)

ประกาศคณะกรรมการว่าด้วยสัญญา เรื่อง ให้ธุรกิจบัตรเครดิตเป็นธุรกิจที่ควบคุมสัญญา พ.ศ.
2542, ราชกิจจานุเบกษา, เล่ม 116 ตอนพิเศษ 89 ง (วันที่ 3 พฤศจิกายน 2542)

ประกาศคณะกรรมการว่าด้วยสัญญา เรื่อง ให้ธุรกิจบัตรเครดิตเป็นธุรกิจที่ควบคุมสัญญา พ.ศ.
2542 (ฉบับที่ 2), ราชกิจจานุเบกษา, เล่ม 116 ตอนพิเศษ 112 ง (วันที่ 30 ธันวาคม
2542)

ประกาศคณะกรรมการว่าด้วยสัญญา เรื่อง ให้ธุรกิจบัตรเครดิตเป็นธุรกิจที่ควบคุมสัญญา (ฉบับที่
3) พ.ศ. 2544, ราชกิจจานุเบกษา, เล่ม 118 ตอนพิเศษ 56 ง (วันที่ 15 มิถุนายน 2544)

ประกาศคณะกรรมการส่งเสริมและกำกับธุรกิจโรงแรม เรื่อง กำหนดแบบเอกสารแสดงข้อจำกัด
ความรับผิดชอบ ตามมาตรา 675 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์, ราชกิจจานุเบกษา,
เล่ม 123 ตอน 52 ง (วันที่ 25 พฤษภาคม 2549)

- ประกาศสำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยว เรื่อง กำหนดมาตรฐานบริการท่องเที่ยวมาตรฐานโฮมสเตย์ไทย พ.ศ. 2551, ราชกิจจานุเบกษา, เล่ม 125 ตอนพิเศษ 76 ง (วันที่ 25 เมษายน 2551)
- ประชาสัมพันธ์, กรม. ทานตะวันบานสะพรั่งที่ตากฟ้าเกือบ 2 หมื่นไร่ [ออนไลน์]. (ม.ป.ป.).
แหล่งที่มา:
http://www.prd.go.th/more_news.php?offset=20&cid=21&filename=index [2554, มีนาคม 30]
- ประทีป อ่าววิจิตรกุล. การดำเนินคดีตามกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค ฉบับ Concise. พิมพ์ครั้งแรก. กรุงเทพมหานคร: เอเชียคิท แพ็คพริ้นท์, 2551.
- ประมา ศาสตรระวี. รายงานการวิจัย เรื่อง ความเชื่อมั่นและความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อการรักษาความปลอดภัยและการให้บริการของตำรวจท่องเที่ยวงบประมาณสนับสนุนการวิจัยโดยกองบังคับการตำรวจท่องเที่ยว สำนักงานตำรวจแห่งชาติ และ สำนักพัฒนาการท่องเที่ยว กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. กรุงเทพมหานคร: (ม.ป.ท.), 2552.
- แผนปฏิบัติการกำหนดขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (ฉบับที่ 2), ราชกิจจานุเบกษา, เล่มที่ 125 ตอนพิเศษ 40 ง (วันที่ 26 กุมภาพันธ์ 2551)
- พระราชกฤษฎีกาแบ่งส่วนราชการกรมตำรวจ กระทรวงมหาดไทย (ฉบับที่ 10) พ.ศ. 2525, ราชกิจจานุเบกษา, เล่ม 99 ตอน 84 (18 มิถุนายน 2525)
- พระราชกฤษฎีกาแบ่งส่วนราชการกรมตำรวจ กระทรวงมหาดไทย (ฉบับที่ 17) พ.ศ. 2534, ราชกิจจานุเบกษา, เล่ม 108 ตอนที่ 205 (วันที่ 25 พฤศจิกายน 2534)
- พระราชกฤษฎีกาเปลี่ยนชื่อสำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยว เป็นกรมการท่องเที่ยว พ.ศ. 2553, ราชกิจจานุเบกษา, เล่ม 127 ตอนที่ 52 ก (วันที่ 27 สิงหาคม 2553)
- พระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535, ราชกิจจานุเบกษา, เล่ม 109 ตอนที่ 38 (วันที่ 5 เมษายน 2535)
- พระราชบัญญัติการสาธารณสุข (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2550, ราชกิจจานุเบกษา, เล่ม 124 ตอนที่ 28 ก หน้า 1 (วันที่ 27 มิถุนายน 2550)
- พระราชบัญญัติขายตรงและตลาดแบบตรง พ.ศ. 2545, ราชกิจจานุเบกษา, เล่ม 119 ตอนที่ 40 ก หน้า 1 (วันที่ 30 เมษายน 2545)
- พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522, ราชกิจจานุเบกษา, ฉบับพิเศษ เล่ม 96 ตอนที่ 72 (วันที่ 4 พฤษภาคม 2522)
- พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2541, ราชกิจจานุเบกษา, เล่ม 115 ตอนที่ 15 ก (วันที่ 24 มีนาคม 2541)

- พระราชบัญญัติเครื่องสำอาง พ.ศ. 2535, ราชกิจจานุเบกษา, เล่ม 109 ตอนที่ 42 หน้า 59 (วันที่ 8 เมษายน 2535)
- พระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ.2551, ราชกิจจานุเบกษา, เล่ม 125 ตอนที่ 36 ก (วันที่ 20 กุมภาพันธ์ 2551)
- พระราชบัญญัติธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ พ.ศ. 2551, ราชกิจจานุเบกษา, เล่ม 125 ตอนที่ 29 ก (วันที่ 6 กุมภาพันธ์ 2551)
- พระราชบัญญัตินโยบายการท่องเที่ยวแห่งชาติ พ.ศ. 2551, ราชกิจจานุเบกษา, เล่ม 125 ตอนที่ 28 ก (วันที่ 5 กุมภาพันธ์ 2551)
- พระราชบัญญัติยา พ.ศ. 2510, ราชกิจจานุเบกษา, เล่ม 84 ตอนที่ 101 ฉบับพิเศษ หน้า 7 (วันที่ 20 ตุลาคม 2510)
- พระราชบัญญัติโรงแรม พ.ศ. 2547, ราชกิจจานุเบกษา, ฉบับพิเศษ เล่ม 121 ตอนที่พิเศษ 70 ก (วันที่ 12 พฤศจิกายน 2547)
- พระราชบัญญัติว่าด้วยข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม พ.ศ. 2540, ราชกิจจานุเบกษา, เล่ม 114 ตอนที่ 72 ก (วันที่ 16 พฤศจิกายน 2540)
- พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551, ราชกิจจานุเบกษา, เล่ม 125 ตอนที่ 38 ก (วันที่ 25 กุมภาพันธ์ 2551)
- พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537, ราชกิจจานุเบกษา, เล่ม 111 ตอนที่ 53 ก (2 ธันวาคม 2537)
- พระราชบัญญัติอาหาร พ.ศ. 2522, ราชกิจจานุเบกษา, เล่ม 96 ตอนที่ 79 ฉบับพิเศษ หน้า 1 (วันที่ 13 พฤษภาคม 2522)
- ไพโรจน์ วายุภาพ. คำอธิบายกฎหมายวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค. (ม.ป.ท.), 2552.
- ศันนัทกรณีย์ ไสตติพันธ์. คำอธิบายกฎหมายลักษณะละเมิด จัดการงานนอกสั่ง และลามิควรรได้. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์หนังสือกฎหมายวิญญูชน, 2552.
- ศูนย์วิจัยกฎหมายและการพัฒนา คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. รายงานฉบับสมบูรณ์ (Final Report) โครงการศึกษาจัดทำร่างพระราชบัญญัติการท่องเที่ยวแห่งชาติ เสนอต่อ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์วิจัยกฎหมายและการพัฒนา คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2545.
- เศรษฐพล จินดานนท์. งานเอกสารวิชาการส่วนบุคคล หลักสูตรผู้บริหารกระบวนการยุติธรรม ระดับสูง (บ.ย.ส.) รุ่นที่ 9 วิทยาลัยการยุติธรรม สำนักงานศาลยุติธรรม พ.ศ.2549.

- สุชาติ สัยละมัย. นักวิชาการ ฝ่ายเทคโนโลยีสิ่งแวดล้อมและทรัพยากร สถาบันวิจัย
วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย (วว.) กระทรวงวิทยาศาสตร์และ
เทคโนโลยี. สัมภาษณ์, 18 มีนาคม 2554.
- สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย. รายงานเบื้องต้น (Inception Report)
การศึกษาเพื่อกำหนดแนวทางการพัฒนาและจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตร (Agrotourism)
เสนอต่อ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. กรุงเทพมหานคร: สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และ
เทคโนโลยีแห่งประเทศไทย, 2542.
- สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย. รายงานขั้นสุดท้าย (Final Report)
การศึกษาเพื่อกำหนดแนวทางการพัฒนาและจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตร (Agrotourism)
เสนอต่อ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. กรุงเทพมหานคร: สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และ
เทคโนโลยีแห่งประเทศไทย, 2543.
- สุพัชรินทร์ อัครวิธานนท์. พัฒนาการของหลักกฎหมาย VOLENTI NON FIT INJURIA : ศึกษา
การปรับใช้กับประเทศไทย. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, สาขาวิชานิติศาสตร์ คณะ
นิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2551.
- สมชาย จันทรังค. รอง ผกก.1 ทท. กองบังคับการตำรวจท่องเที่ยว. สัมภาษณ์, 16 มีนาคม
2554.
- สุมาลี เทพสุวรรณ. สารานุกรมไทย สำหรับเยาวชน เล่มที่ 27 (2544): 39.
- สุชม ศุภนิตย. คำอธิบายกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์
แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2552.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. ทิศทางแผนพัฒนาเศรษฐกิจ
และสังคมแห่งชาติฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555-2559) ฉบับเสนอคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 26
ตุลาคม 2553 [ออนไลน์]. 2553. แหล่งที่มา:
<http://www.nesdb.go.th/Default.aspx?tabid=395> [2554, มีนาคม 30]
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม
แห่งชาติ ฉบับที่ 9 (พ.ศ.2545-2549) [ออนไลน์]. (ม.ป.ป.). แหล่งที่มา:
<http://www.nesdb.go.th/Default.aspx?tabid=91> [2554, มีนาคม 30]
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม
แห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550-2554) [ออนไลน์]. (ม.ป.ป.). แหล่งที่มา:
<http://www.nesdb.go.th/Default.aspx?tabid=139> [2554, มีนาคม 30]

- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. รายงานพิเศษ เศรษฐกิจสร้างสรรค์ : พลังขับเคลื่อนใหม่ของเศรษฐกิจและสังคมไทย [ออนไลน์]. 2552. แหล่งที่มา : <http://www.nesdb.go.th/Default.aspx?tabid=362> [2554, มีนาคม 30]
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. เอกสารประกอบการประชุมประจำปี ๒๕๕๓ ของ สศช. ทิศทางแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๑ [ออนไลน์]. 2553. แหล่งที่มา: http://www.nesdb.go.th/Portals/0/news/annual_meet/53/book/BookYearend2010.pdf [2554, มีนาคม 30]
- สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา. แนะนำสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา ปี 2551 [ออนไลน์]. 2552. แหล่งที่มา: http://www.fda.moph.go.th/www_fda/FdaIntro/FDAIntro.pdf [2554, มีนาคม 30]
- สำนักงานประชาสัมพันธ์จังหวัดชัยภูมิ. อบต.ไทยสามัคคี จัดงานบุญมาศบานในม่านหมอก [ออนไลน์]. (ม.ป.ป.). แหล่งที่มา: http://pr.prd.go.th/chaiyaphum/ewt_news.php?nid=477 [2554, มีนาคม 30]
- สำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยว. ฐานข้อมูลผู้ประกอบการธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ [ออนไลน์]. 2554. แหล่งที่มา: <http://122.155.9.59:8081/stm4/NewReport/report509.jsp> [2554, มีนาคม 30]
- สำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยว. ฐานข้อมูลผู้ประกอบการธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ [ออนไลน์]. 2554. แหล่งที่มา: <http://122.155.9.59:8081/stm4/NewReport/report511.jsp> [2554, มีนาคม 30]
- สำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยว. ฐานข้อมูลผู้ประกอบการธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ [ออนไลน์]. 2554. แหล่งที่มา: <http://122.155.9.59:8081/stm4/NewReport/report513.jsp> [2554, มีนาคม 30]
- สำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยว. สารสนเทศภูมิศาสตร์แหล่งท่องเที่ยว [ออนไลน์]. (ม.ป.ป.). แหล่งที่มา: http://61.19.236.136/tourist2009/userArticle.php?content=site_detail&tour_id=600503 [2554, มีนาคม 30]
- สำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยว. สารสนเทศภูมิศาสตร์แหล่งท่องเที่ยว [ออนไลน์]. (ม.ป.ป.). แหล่งที่มา: http://61.19.236.136/tourist2009/userArticle.php?content=searchCon&combo_type=100&combo_reg=&combo_prov=&txt_search=&pageat=1 [2554, มีนาคม 30]

สำนักทะเบียนธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์, กรมการท่องเที่ยว. แบบบัตรประจำตัวมัคคุเทศก์
[ออนไลน์]. (ม.ป.ป.). แหล่งที่มา:

http://www.tourismcentre.go.th/Sitedirectory/my_files//juneny/card/card.pdf
[2554, มีนาคม 30]

หนังสือพิมพ์เดลินิวส์. เดินทางส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ปี 49 หวังเกาะกระแสโปรโมตของ
ททท [ออนไลน์]. 2549. แหล่งที่มา:

http://www.dailynews.co.th/dailynews/pages/front_th/popup_news/Default.aspx?Newsid=85175&NewsType=1&Template=1 [2554, มีนาคม 30]

องค์การบริหารส่วนจังหวัดสตูล. อบจ.สตูล ร่วมกับ อบต.ละงู จัดกิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยว ๑
อำเภอ ๑ กิจกรรม (เทศกาลส่งเสริมการท่องเที่ยวอำเภอละงู) [ออนไลน์]. (ม.ป.ป.).

แหล่งที่มา: http://satunpao.go.th/activity/show_detail.php?id=265 [2554, มีนาคม 30]

อภิญา เลื่อนฉวี. รายงานการศึกษาวิจัย เรื่อง มาตรการทางกฎหมายในการบริหารจัดการแหล่ง
ท่องเที่ยวเชิงนิเวศ : ศึกษาเฉพาะกรณีอุทยานแห่งชาติ Legal Measures for the

Management of Ecotourism Resources: Specifically the Case of National Parks.
กรุงเทพมหานคร: คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, 2547.

ภาษาอังกฤษ

Archer Brian, and Chris Cooper. The positive and negative impacts of tourism. In Global
Tourism: The Next Decade. Oxford: Butterworth-Heinemann, 1994., อ้างถึงใน จิ
ราวรรณ กาวิละ. ทางเลือกของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม : กรณีศึกษาหมู่บ้านวัลลาย
อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่. การค้นคว้าแบบอิสระศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชา
การจัดการอุตสาหกรรมท่องเที่ยว บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2544.

Australian Government, Australian Bureau of Agricultural and Resource Economics –
Bureau of Rural Sciences. Drivers of regional agritourism and food tourism in
Australia [Online]. (n.d.). Available from:

[http://adl.brs.gov.au/data/warehouse/pe_abarebrs99001744/Agritourism_2010_](http://adl.brs.gov.au/data/warehouse/pe_abarebrs99001744/Agritourism_2010_REPORT_11a.pdf)
REPORT_11a.pdf [2011, March 30]

Colorado Revised Statutes

Council Directive 90/314/EEC

Delaware Code

- Dora Ann Hatch. a new agricultural business enterprise Agritourism [Online]. 2008. Available from: <http://www.lsuagcenter.com/NR/rdonlyres/1A2E348A-8B47-472E-9A16-B2540D7A472F/51054/pubAC5Agritourism.pdf> [2011, March 30]
- EUR-Lex. Council Directive 90/314/EEC of 13 June 1990 on package travel, package holidays and package tours [Online]. (n.d.). Available from: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:31990L0314:EN:NOT> [2011, March 30]
- EUROPA. Council Directive 90/314/EEC of 13 June 1990 on package travel, package holidays and package tours [Online]. 2008. Available from: http://europa.eu/legislation_summaries/consumers/protection_of_consumers/l32019_en.htm [2011, March 30]
- EUROPA. Timeshare & travel [Online]. 2010. Available from: http://ec.europa.eu/consumers/rights/travel_en.htm [2011, March 30]
- Gabriela Bourne, Chris Dunham, and Eve Margolis. Government Activities in Support of Agritourism [Online]. 2006. Available from: <http://www.uvm.edu/~vlrs/EconomicIssues/agritourism.pdf> [2011, March 30]
- General Statutes of North Carolina
- Hawaii Revised Statutes
- Hector Ceballos-Lascurain. "Tourism, Ecotourism and Protected Areas: The State of Nature-based Tourism around the World and Guideline for its Development," The Forth World Congress on National Parks and Protected Areas. Gland, Switzerland and Cambridge, U.K. 1996., อ้างถึงใน อภิญญา เลื่อนฉวี. รายงานการศึกษาวิจัย เรื่อง มาตรการทางกฎหมายในการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ: ศึกษาเฉพาะกรณีอุทยานแห่งชาติ Legal Measures for the Management of Ecotourism Resources: Specifically the Case of National Parks. กรุงเทพมหานคร: คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์, 2547.
- Indiana Code

J. Calair-Auloy. Droit de la consommation. Paris: Dalloz, 1996., อ้างถึงใน ศูนย์วิจัยกฎหมาย และการพัฒนา คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. รายงานฉบับสมบูรณ์ (Final Report) โครงการศึกษาจัดทำร่างพระราชบัญญัติการท่องเที่ยวแห่งชาติ เสนอต่อ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์วิจัยกฎหมายและการพัฒนา คณะ นิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2545.

Kansas Agritourism Promotion Act 2004

Kansas Department of Agriculture, Division of Food Safety and Lodging. Lodging Establishment License [Online]. 2009. Available from: <http://www.kansasagritourism.org/GettingStarted/Documents/LodgingEstablishmentLicense.pdf> [2011, March 30]

Kansas Department of Agriculture. Food Safety and Lodging [Online]. (n.d.). Available from: Available from http://www.ksda.gov/food_safety/ [2011, March 30]

Kansas Department of Agriculture. Food Safety and Lodging Inspections [Online]. (n.d.). Available from: Available from <http://www.ksda.gov/winwam/> [2011, March 30]

Kansas Department of Commerce. KANSAS Agritourism [Online]. (n.d.). Available from: <http://www.kansasagritourism.org/Liability/Pages/default.aspx> [2011, March 30]

Kansas Department of Revenue. AGRITOURISM LIABILITY INSURANCE CREDIT [Online]. 2010. Available from: from <http://www.ksrevenue.org/taxcredits-agritourism.htm> [2011, March 30]

Louisiana Revised Statutes

Maine Revised Statutes

Marshfield Clinic. Agritourism Health and Safety Guidelines for Children [Online]. 2007. Available from: <http://www.marshfieldclinic.org/proxy/MCRF-Centers-NFMC-NCCRAHS-keyprojects-AgTourism2.1.pdf> [2011, March 30]

Michal Sznajder, Lucyna Przezbórska, and Frank Scrimgeour. Agritourism. Oxfordshire: CABI, 2009.

N.Y. AGRIC. & MKTS

Official Code of Georgia (O.C.G.A.)

Pierre Py. Droit du tourisme. 4eme ed. Paris: Dalloz, 1996., อ้างถึงใน ศูนย์วิจัยกฎหมายและการพัฒนา คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. รายงานฉบับสมบูรณ์ (Final Report) โครงการศึกษาจัดทำร่างพระราชบัญญัติการท่องเที่ยวแห่งชาติ เสนอต่อ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์วิจัยกฎหมายและการพัฒนา คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2545.

South Dakota Codified Laws

The Deutsche Gesellschaft für Technische Zusammenarbeit. Agrotourism and agricultural diversity [Online]. (n.d.). Available from: <http://www2.gtz.de/dokumente/bib/04-5104a3.pdf> [2011, March 30]

The Kansas Department of Health and Environment. Food Safety and Consumer Protection [Online]. (n.d.). Available from: <http://www.ksfoodsafety.org/> [2011, March 30]

The Kansas Food Service and Lodging Act

The National Agricultural Law Center. Agritourism: A Legal Update [Online]. (n.d.). Available from: http://www.agmrc.org/media/cms/Agritourism_Mirus_5AF3CC3E0B12C.pdf [2011, March 30]

The National Agricultural Law Center. LIABILITY LEGISLATION IN TENNESSEE: RECREATIONAL USE AND EQUINE ACTIVITY STATUTES IMPLICATIONS FOR AGRITOURISM OPERATORS [Online]. (n.d.). Available from: <http://www.docstoc.com/docs/9929383/TN-Agritourism> [2011, March 30]

The National Agricultural Law Center. States' Agritourism Statutes [Online]. (n.d.). Available from: <http://www.nationalaglawcenter.org/assets/agritourism/index.html> [2011, March 30]

The National Agricultural Law Center. States' Recreational Use Statutes [Online]. (n.d.). Available from: <http://www.nationalaglawcenter.org/assets/recreationaluse/index.html> [2011, March 30]

The University of Vermont. Government Activities in Support of Agritourism [Online]. 2006. Available from: <http://www.uvm.edu/~vlrs/EconomicIssues/agritourism.pdf> [2011, March 30]

United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization. Historic Villages of Shirakawa-go and Gokayama [Online]. (n.d.). Available from: <http://whc.unesco.org/en/list/734/> [2011, March 30]

Utah Code

2009 Kentucky Code

2009 New Hampshire Code

2010 Florida Code

2010 Tennessee Code

2010 Virginia Code

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

(ภาคผนวก ก)

74-50,167

Chapter 74.--STATE BOARDS, COMMISSIONS AND AUTHORITIES

Article 50.--DEPARTMENT OF COMMERCE

74-50,167. **Definitions.** As used in K.S.A. 2009 Supp. 74-50,165 through 74-50,172, and amendments thereto:

- (a) "Agritourism activity" means any activity which allows members of the general public, for recreational, entertainment or educational purposes, to view or enjoy rural activities, including, but not limited to, farming activities, ranching activities or historic, cultural or natural attractions. An activity may be an agritourism activity whether or not the participant pays to participate in the activity. An activity is not an agritourism activity if the participant is paid to participate in the activity.
- (b) "Inherent risks of a registered agritourism activity" means those dangers or conditions which are an integral part of such agritourism activity including, but not limited to, certain hazards such as surface and subsurface conditions; natural conditions of land, vegetation, and waters; the behavior of wild or domestic animals; and ordinary dangers of structures or equipment ordinarily used in farming or ranching operations. "Inherent risks of a registered agritourism activity" also includes the potential of a participant to act in a negligent manner that may contribute to injury to the participant or others, such as failing to follow instructions given by the registered agritourism operator or failing to exercise reasonable caution while engaging in the registered agritourism activity.
- (c) "Participant" means any person who engages in a registered agritourism activity.
- (d) "Registered agritourism activity" means any agritourism activity registered with the secretary pursuant to K.S.A. 2009 Supp. 74-50,168, and amendments thereto.
- (e) "Registered agritourism location" means a specific parcel of land which is registered with the secretary pursuant to K.S.A. 2009 Supp. 74-50,168, and amendments thereto, and where a registered agritourism operator engages in registered agritourism activities.

(f) "Registered agritourism operator" means any person who is engaged in the business of providing one or more agritourism activities and is registered with the secretary pursuant to K.S.A. 2009 Supp. 74-50,168, and amendments thereto.

History: L. 2004, ch. 97, § 3; July 1.

74-50,168

Chapter 74.--STATE BOARDS, COMMISSIONS AND AUTHORITIES

Article 50.--DEPARTMENT OF COMMERCE

74-50,168. **Registration of agritourism operators.** (a) Any person who is engaged in the business of providing one or more agritourism activities may register with the secretary of commerce. The registration shall contain all of the following:

(1) Information describing the agritourism activity which the person conducts or intends to conduct.

(2) Information describing the location where the person conducts or intends to conduct such agritourism activity.

(b) The secretary shall maintain a list of all registered agritourism operators, the registered agritourism activities conducted by each operator and the registered agritourism location where the operator conducts such activities. Such list shall be made available to the public. The secretary, in conjunction with other agritourism and rural economic efforts of the secretary, shall promote and publicize registered agritourism operators, activities and locations to advance the purpose of this act by promoting and encouraging tourism.

(c) Registration pursuant to this section shall be for a period of five years.

(d) No fee shall be charged to persons registering under this section.

History: L. 2004, ch. 97, § 4; July 1.

74-50,169

Chapter 74.--STATE BOARDS, COMMISSIONS AND AUTHORITIES

Article 50.--DEPARTMENT OF COMMERCE

74-50,169. **Warning notice requirements.** (a) At every registered agritourism location, the registered agritourism operator shall post and maintain signage which contains the warning notice specified in subsection (c). This section shall be deemed satisfied if such signage is placed in a clearly visible location at or near the registered agritourism location. The warning notice specified in subsection (c) shall appear on the sign in black letters, with each letter to be a minimum of one inch in height.

(b) Every written contract entered into by a registered agritourism operator for the providing of a registered agritourism activity shall contain in clearly readable print the warning notice and language specified in subsection (c).

(c) The signs described in subsection (a) and the contracts described in subsection (b) shall contain the following warning notice:

WARNING

Under Kansas law, there is no liability for an injury or death of a participant in a registered agritourism activity conducted at this registered agritourism location if such injury or death results from the inherent risks of such agritourism activity. Inherent risks of agritourism activities include, but shall not be limited to, the potential of you as a participant to act in a negligent manner that may contribute to your injury or death and the potential of another participant to act in a negligent manner that may contribute to your injury or death. You are assuming the risk of participating in this registered agritourism activity.

(d) Upon request, the registered agritourism operator shall provide to any participant a written description of the registered agritourism activity, as set forth in the registration pursuant to K.S.A. 2009 Supp. 74-50,168, and amendments thereto, for which this act limits the registered agritourism operator's liability at the registered agritourism location.

History: L. 2004, ch. 97, § 5; July 1.

74-50,170

Chapter 74.--STATE BOARDS, COMMISSIONS AND AUTHORITIES

Article 50.--DEPARTMENT OF COMMERCE

74-50,170. Assumption of risk by participant; pleading. Except as provided in K.S.A. 2009 Supp. 74-50,171, and amendments thereto, any participant is assuming the inherent risks of a registered agritourism activity when such participant engages in such agritourism activity. In any action for damages arising from the operation of a registered agritourism activity, the registered agritourism operator, pursuant to K.S.A. 60-208, and amendments thereto, shall plead an affirmative defense of assumption of risk by the participant. **History:** L. 2004, ch. 97, § 6; July 1.

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

74-50,171

Chapter 74.--STATE BOARDS, COMMISSIONS AND AUTHORITIES

Article 50.--DEPARTMENT OF COMMERCE

74-50,171. **Liability of operator.** Nothing in this act shall prevent or limit the liability of a registered agritourism operator if:

- (a) The registered agritourism operator injures the participant by willful or wanton conduct; or
- (b) the registered agritourism operator has actual knowledge of a dangerous condition in the land, facilities or equipment used in the registered agritourism activity or the dangerous propensity of a particular animal used in such activity and does not make such dangerous condition known to the participant and such dangerous condition causes the participant to sustain injuries.

History: L. 2004, ch. 97, § 7; July 1.

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

74-50,172

Chapter 74.--STATE BOARDS, COMMISSIONS AND AUTHORITIES

Article 50.--DEPARTMENT OF COMMERCE

74-50,172. **Same; limitation of.** Any limitation on legal liability afforded to a registered agritourism operator by this act shall be in addition to any other limitation of legal liability otherwise provided by law. Nothing in this act, nor failure by any person to comply with the provisions of this act, shall be construed to limit, restrict or impede the application of K.S.A. 58-3202, et seq., and amendments thereto, to any person, and a registered agritourism operator entitled to coverage under K.S.A. 58-3202, et seq., and amendments thereto, shall be entitled to the full limits of liability afforded under K.S.A. 58-3202, et seq., and amendments thereto.

History: L. 2004, ch. 97, § 8; July 1.

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก ข
สถิติการรับแจ้ง ศูนย์รับแจ้งความตำรวจท่องเที่ยว

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สถิติการรับแจ้ง ศูนย์รับแจ้งความ กก.1 บก.ทท.

ஙันเดือน มกราคม - ธันวาคม พ.ศ. 2552

ลำดับ	รายการรับแจ้งความ	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.	รวม
1	การรับแจ้งเหตุเบื้องต้น (ศูนย์รับแจ้งความ)													
2	การรับแจ้งเหตุ													
2.1	เอกสารสูญหาย	34	25	27	11	6	6	9	21	12	12	16	11	190
2.2	ทรัพย์สินสูญหาย	69	75	95	68	78	43	44	74	71	62	71	63	813
2.3	รับแจ้งเหตุทรัพย์สินสูญหายบนรถทัวร์ 30	21		11	8	7	14	9	14	16	18	12	8	138
	2.4.1 สายใต้	20		5	6	6	13	8	12	13	16	9	8	
	2.4.2 สายเหนือ			6		1	1	1	2	3	2			
	2.4.3 สายตะวันออก	1										2		
	2.4.4 สายตะวันออกเฉียงเหนือ				2							1		
	2.4.5 อื่น ๆ													
2.4	นอกเส้นทาง (แบบผิดจุด)			1		2						1	1	5
2.5	รับเรื่องร้องเรียนร้านค้ากึ่งมกน	3	8	4		3	10	4	4	7	7	8	6	64
	2.5.1 ร้าน ยืนดีแลปปีตรี													
	2.5.2 ร้าน เอส แอน ที จิวเวอรี่		4	1						1		1	1	
	2.5.3 ร้านโกเค้น อะโกซี่	1	3	2		2	6			4	6	6	5	
	2.5.4 ร้านดีลาแลปปีตรี													
	2.5.5 ร้านแพนสยามมิสเจมส์						1							
	2.5.6 ร้านเจมส์สโตน													
	2.5.7 ร้านรอยัล แลปปีตรี													
	2.5.8 ร้านเอราวัล	2	1	1		1	3	4	4	2	1	1		
	2.5.9 ร้านออสการ์													
	2.5.10 ร้านเซฟไฟร์แอนด์โคมมอนเซ็นเตอร์													
	2.5.11 ร้านรอยัลจิวเวอรี่													
2.6	รับเรื่องร้องเรียนตัดหญ้า	1	1	2	1		1							6
	2.6.1 ร้านนครสวรรค์													
	2.6.2 ร้านโวฟัส		1	1			1							
	2.6.3 ร้านแมนฮัตตัน													
	2.6.4 ร้านเจมส์แพชั่น	1		1										
	2.6.5 ร้านไบรโอนิซ็อบ				1									
2.7	กรณีนักท่องเที่ยวถูกมอมยา	1			2		1		3	1				8
2.8	กรณีนักท่องเที่ยวถูกหลอกดวงไฟซื้อทัวร์		1	1			1		1					4
	รวม	129	110	141	90	96	76	66	117	107	99	108	89	1228

สถิติการรับแจ้ง ศูนย์รับแจ้งความ กก.1 บก.ทท.

ห่วงเดือน มกราคม - ธันวาคม พ.ศ. 2553

ลำดับ	รายการรับแจ้งความ	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.	รวม
1	การรับแจ้งเหตุเบื้องต้น (ศูนย์รับแจ้งความ)													
2	การรับแจ้งเหตุ													
	2.1 เอกสารสูญหาย	9	11	13	17	9	8	20	8	7	7	14	7	130
	2.2 ทรัพย์สินสูญหาย	65	78	67	68	24	50	78	68	67	49	68	68	750
	2.3 รับแจ้งเหตุทรัพย์สินสูญหายบนรถหัวจร 30	25	18	12	19	18	11	30	26	18	16	16	16	225
	2.4.1 สายใต้	24	14	11	19	12	7	27	23	12	15	16	14	
	2.4.2 สายเหนือ	1	1	1		4	3	3	3	2			1	
	2.4.3 สายตะวันออก		1			1				4	1		1	
	2.4.4 สายตะวันออกเฉียงเหนือ		2			1	1							
	2.4.5 อื่น ๆ													
	2.4 หลอกเล่นไฟ (แบบผิดคนจับ)	1	2	1		1								5
	2.5 รับเรื่องร้องเรียนร้านค้ากมณ	10	7	16	5	2	7	4	4	10	6	11	23	105
	2.5.1 ร้าน อินดีแลปคิรี						1							
	2.5.2 ร้าน เอส แอน ที จิวเวอรี่	1	2	7			1			1		2	4	
	2.5.3 ร้านพรีเมียร์ ชีฟไฟร์แพคคอรี่	7	2	6	5	1	2	3	1	8	5	6	15	
	2.5.4 ร้านดีลาแลปคิรี	1												
	2.5.5 ร้านแพนสยามมิสเจมส์	1												
	2.5.6 ร้านเจมส์สโตน						1					1		
	2.5.7 ร้านรอยัล แลปคิรี													2
	2.5.8 ร้านเอราวิณ		3	3			1	1	1	1	1	2	2	
	2.5.9 ร้านออสการ์					1	1							
	2.5.10 ร้านเซฟไฟร์แอนคิโดมอนเซ็นเตอร์													
	2.5.11 ร้านชาติวิภา								2					
	2.6 รับเรื่องร้องเรียนตัดศูท								1			2		
	2.6.1 ร้านนครสวรรค์													
	2.6.2 ร้านไวฟัส													
	2.6.3 ร้านกลอเรียสเทลเดอร์								1			1		
	2.6.4 ร้านเจมส์เพชั่น											1		
	2.6.5 ร้านไบรโอนิซ็อล													
	2.7 กรณีนักท่องเที่ยวถูกมอมยา						1	2		1		2	2	8
	2.8 กรณีนักท่องเที่ยวถูกหลอกวางให้ซื้อหัวรี						1	2					2	5
	รวม	110	116	109	109	54	78	136	107	103	78	113	116	1229

ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์

นายชัยศิลป์ อุตส่าห์ เกิดที่จังหวัดเชียงราย เมื่อวันที่ 13 มกราคม 2512 จบการศึกษา
ระดับปริญญาตรีศิลปศาสตรบัณฑิต (การสื่อสารมวลชน) มหาวิทยาลัยเชียงใหม่,
นิติศาสตรบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ระดับปริญญาโท Master's Course of Education
(Social Studies Education), Tokyo Gakugei University, ประเทศญี่ปุ่น

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย